

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kære Signe og Børge

Kære Signe og Børge

**Breve og erindringer
fra et svundet århundrede**

Kære Signe og Børge
Breve og erindringer fra et svundet århundrede

© 2012 Birgith Themberg Anthon

Omslag med et grafisk tryk af
Birgith Themberg Anthon

Alle rettigheder forbeholdes.
Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele deraf er kun tilladt med
forfatterens skriftlige tilladelse ifølge gældende
dansk lov om ophavsret.

Produktion Underskoven
www.underskoven.dk

Printed in Poland 2012

I kommission hos Forlaget Underskoven
ISBN 978-87-92824-77-6

Indledning

Min mor var 91 da hun en aften gik ud af døren til mine forældres lejlighed med disse ord: "Nu vil jeg gerne hjem!"

Hendes erindringer rummede efterhånden kun barndomshjemmet, og hun forstod ikke at de alle for længst var døde og borte. Min mor var i ordets sande betydning gået i barndom.

Det havde længe været en sorg for min far, at hans kone og bedste ven gennem mere end 70 år havde mistet hukommelsen, og at al erindring var væk om det hjem, de lige fra ungdomsårene havde arbejdet for og bygget op sammen.

To uger efter den dag døde hun, eller hun var for alvor gået hjem; og nu er de begge borte, og med dem erfaringer fra et svundet århundrede.

Skønt, ikke helt - jeg har under oprydning fundet gamle breve og beretninger om tider og livsvilkår, som for længst er blevet historie. Der var over 2.000 breve, og blandt dem har jeg udvalgt dem, som bedst beskriver en fortid, som i antal år ikke er så fjern, men som i dag synes så uendeligt fortidig; og den historie vil jeg bringe frem i lyset.

Men først lidt om begges opvækst.

Min mor er fra Nordfyn

Min moster Olga var den ældste i børneflokket, født i 1909 i Vellinge på Nordfyn. Jeg må indføje, at den følgende beretning om min mors fødsel stammer fra Olga, som altid talte om, at hun burde skrive familiens historie. Men det blev kun til skitser, hvoraf jeg har plukket historien om min bedsteforældre og begyndelsen på min mors liv.

Mine bedsteforældre, Jørgen og Petrine, var dengang var unge og fulde af virkelyst, og i 1917 var der igen kaldt til fødsel hos Petrine. Min bedstefar var taget af sted om morgenen og gik og såede på sin mark. Han var murer, men havde gennem Udstykningsforeningen erhvervet 10 tdr. land med statstilskud og delvis opgivet sit fag for sammen med Petrine at opbygge et husmandsbrug.

Mens han således gik på sin egen jord og svang sin arm og lod kornet flyve og spredes, lagde han planer for fremtiden: Dernede ved skoven ville han bygge sit hus, der ville ligge så kønt med de store ædelgraner bag. Hans tanker gik også til det lille hus, hvor hans hustru netop nu gik og ventede sit barn nummer fire.

Jørgen og Petrine havde været gift i ti år. Deres førstefødte lille pige havde de mistet, endnu inden hun var blevet et år. Sorgfulde og utrøstelige måtte de se den lille kiste forsvinde ned i jorden. Men tiden gik, de fik atter en datter, som fik sin afdøde søsters navn, Olga, og livet var

igen værd at leve.

Da der fire år efter ankom en dreng, var der stor glæde, og selv om Harry endnu bare var fire år, så gik tiden jo hurtigt, og han kunne snart hjælpe sin mor og far.

Signes forældre da de blev forlovede i 1906. Petrine er 19 og Jørgen 22 år. De giftede sig året efter.

Mens kornet blev sået, og fremtidsplaner lagt, gik dagen på hæld. Jørgen, som senere skulle blive min bedstefar, måtte skynde sig hjem nu; 20 km på cykel var et anseligt stykke. Men langt om længe var han der: "Hvordan har du det Lillemor?" spurgte han, og hun svarede: "Tak, jeg har det godt, se hvad jeg har til dig", han kiggede nærmere, og i vuggen lå en lille pige og sov sødeligt. Nu havde de to piger og en karl, så de kunne sagtens.

De to større børn var i huj og hast blevet sendt hen til deres mormor dagen før, nu kom de hjem og kiggede forundret på det lille nye familie-medlem. "Hvor kommer hun fra?" spurgte de, "Med storken – den har været her i nat mens I sov", lød svaret. "Og snart flytter vi alle sammen til Søndersø Skov i vores eget hus".

Den lille nyfødte var min mor, Signe Sofie, som kom til verden den 13. Maj 1917. Den lille familie flyttede nu ikke straks til Søndersø Skov, for der var ikke endnu et hus at flytte ind i. De boede først en tid i Møllerhuset, som lå på den anden side af skoven, nærmere på deres nye ejendom end landsbyen Vellinge. Møllerhuset lå nede ved en mose – fra landevejen kunne man næsten kigge ned i skorstenen. Ved gavlen stod et stort gammelt æbletræ, og hyldebuske var der også. Mosen lå bagved, men endnu lavere. Olga som dengang var 8-9 år, husker at vandhønsene løb over den sorte moseflade, og frøerne kvækkede dernede, så det var en lyst at høre på i de stille sommeraftener.

Men Petrine var alligevel ved at miste modet, da hun første gang gik ind ad døren til det nye hjem og så det hele hulter til bulter stablet sammen, og gulvet der lignede jord – det var møllerens høns skyld i, de havde haft frit spillerum i stuen - da blev det pludselig for meget for hende. Helt alene med den mindste på armen og de to større børn ved skørtet satte hun sig ned og græd sine modige tårer, midt imellem snavs, redskaber og bohaver.

Møllerhuset

Jørgen og Petrine havde lejet huset af mølleren, Anders Jensen. Han boede alene i den ene stue, der var møbleret med en seng, et par stole og et bord. Anders' stue bar ikke spor af al for stor renlighed, eller måske manglede der en kvindehand. Men det tænkte børnene ikke over. For

dem var det vigtigste møbel i Anders's stue en grammofon, som han gerne satte til at spille H.C.Lumbye, Strauss-vals og meget mere. Grammfonen havde en tragt så musikken rigtigt brølede ud. Anders satte plade efter plade på, lige til Petrine fik nok og satte kopper og brød på bordet og sagde, at nu var der kaffe. Kaffe var vel så meget sagt, for 1918 var mod slutningen af 1. Verdenskrig, og det kneb med at få oversøiske varer frem, bl.a. kaffe, så der var godt med surrogat i. Rede penge var der heller ikke mange af at rutte med i det lille hjem, så børnene måtte mange gange nøjes med skummetmælk i stedet for den dyre sødmælk.

Men som Anders kunne fortælle historier og få børnene til at flokkes om ham. Det skete især, når han bagte pandekager, som mest bestod af selvmalet byg og vand. Der var jo knaphed på alt, og æg og rationeringsmærker rakte ikke langt. Når margarinemærkerne sidst på måneden var brugt op, havde Anders et tællelys til at fedte panden med. Det sydede og spruttede og røg på primusapparatet, mens de tre børn stod i døren og opmærksomt fulgte slagets gang. Mølleren fløjtede og sang, indtil han pludselig stoppede op og sagde på sit jyske: "Ve' I ha' en pandekav, I Hvalpe".

Olga fortæller, at vejen ned til huset skrånede så meget, så når kornet blev kørt i hus, måtte Jørgen sætte en tyk kæp i baghjulet for at sætte farten ned, ellers var hest og vogn endt nede i mosen. Og så gjaldt det om at få tærsket, inden rotterne havde fortæret toppen. Rotterne, ja! Mange gange lå børnene oppe på loftet og så disse dyr, 4-5 stykker ad gangen valfarte oppe på remmen under stråtaget hen til hestens krybbe og tilbage igen. Rotterne holdt til nede ved mosen, så de var ikke nemme at udrydde, og de fandt hurtigt ud af hvor der var føde at få.

Døren til loen hang skævt på hængslerne; når kornet skulle tærskes stod der en sky af støv ud derindefra. Den kom fra tærskemaskinen, som Jørgen selv var drivkraft til. Kernerne skulle jo adskilles fra aksene, og det foregik ved, at Petrine proppede korn ned i maskinen, og Jørgen drejede værket ved håndkraft, og det var hårdt. Han stod i skjortærmer og med sveden silende fra panden, og gennemblødt var han over det hele. Børnene strøg omkring og væltede sig i halmen, mens solnedgangens røde skyer varslede en morgendag med sol og nye strabadser for børn og voksne.

Sommetider kiggede Anders Møller indenfor og gav et nap med, når han havde tid. Det satte humøret op, når der kom et par ekstra mandfolk næver og bød sig til.

Om aftenen holdt man mørkning; børnene sad tæt sammen, mens deres mor sang gamle viser, og nogle var så sørgelige, at de græd ved det. Når det alligevel blev for mørkt, blev karbidlampen tændt. Sådan en lampe gav et godt lys, men det kom fra en brænder, hvorigennem der udvikledes gasarter, som blev antændt til en åben flamme. Engang lå der en opslået avis på bordet ved siden af den tændte lampe, døren stod åben, og der blev gennemtræk, og avisen fløj over lampen og antændtes. Med to spring var Petrine derhenne, og Olga glemte aldrig det syn af sin mor, der med de bare hænder krammede avisen sammen og slukkede ilden.

Det var et lille drama, som heldigvis endte godt, husker Olga, min bedstemor var en handlekraftig kvinde.

Handlekraft skulle der også til, da Jørgen og Petrine skulle til at bygge deres nye hjem.

Et stykke borte lå en gammel gård, der var dømt til nedrivning. Jørgen købte stuehuset, som havde velbevarede og pænt malede døre og vinduer, som med omhu kunne genbruges og holde i mange år endnu. Alle kræfter blev nu sat ind. De tog fat på at rive mure ned - stenene skulle renses af for at kunne bruges igen, og søm skulle trækkes ud af lofts- og gulvbrædder, og det hele køres hjem på byggegrunden. Min bedstemor kørte byggematerialerne hjem og læssede det af; men hun ville ikke sidde på vognen. Når der var læs, så gik hun ved siden af og styrede hestene, de havde nok at trække.

Børnene hjalp til - lille Harry, som kun var 6 år, rensede sten så det røg om ørerne, og Olga måtte skiftevis passe sin skole og lillesøster Signe. Endelig nåede man så vidt, at der kunne hejses en stang over huset med et flag øverst oppe og derefter tre kranse, én af gran, én af bøg og én af egeløv - der skulle være rejsegilde. Petrine bagte æbleskiver og kørte med dem og barnevognen igennem skoven til det nye hus, hvor der blev festet, og hvor flaget smældede lystigt i vinden.

Det nye hjem

Og så stundede det mod jul i året 1919, og der var travlhed, for køkkenet skulle gerne være færdigt. Jørgen og Petrine sled som heste. Komfuret var muret ind, det drev fra den kolde mur, men alligevel skulle der bages lidt til jul. Meget kunne det ikke blive til, for rationeringerne var der stadig, og de var små, og bygmelet var umedgørligt, men en slags kringle kom der da ud af det, omend lidt klæg på grund af manglende varme – så var det dog en fryd for den lille familie.

Men døren, som skulle lukke kulden ude og varmen inde, manglede. Olga husker tydeligt, at klokken var gået langt, langt over den sædvanlige sengetid, og hendes far skulle endnu en gang kigge op på dørkarmen for at sømme den til, og pludselig blev han så stille. Petrine kiggede en gang derhen, så forstod hun, og med tårer i øjnene udbrød hun: "Lillefar, du står jo op og sover, gå hellere i seng, så fortsætter vi i morgen igen..."

Jørgen fik sit køkken færdigt til jul, og alle tre døre kunne lukkes i. Skønt væggene var ukalkede, og det kneb at lokke varmen fra komfuret, blev alt godt, for julen var i deres hjerter, deres første jul i eget hjem. Olga, Harry og Signe strålede imens grønlangkålen blev sat til livs, og udenfor susede og sang det i de store graner, sang julehymnen...

Stuehuset står færdigt med stalden til venstre og beboelse til højre. Harry og Signe er til hest, Olga holder tøjlerne.

Til venstre Olga med Harry og Signe, og tvillingerne Emmy og Betty er kommet til. Året er ca. 1922.

Til højre er hele familien samlet uden for Skovsbo ca 1924. Den lille dreng, som Jørgen sidder med, er måske Hans. Bagved Petrine, en ukendt mand, Olga, og foran Emmy, Betty, Signe, Harry, og endnu en ukendt.

Min dejlige, varme og begavede moster Olga fik selv et arbejdsomt liv, så denne historie, som hun så gerne ville have skrevet til ende, blev aldrig fuldført.

Min mor blev i året 1920 storesøster til tvillingerne Emmy og Betty til. To år senere fødte Petrine sit sidste barn, en dreng som kom til at hedde Hans. Han nåede ikke at blive ret gammel. Min mor har fortalt mig om, hvordan alle de store børn havde fået

mæslinger – og lille Hans lå med lungebetændelse, så han måtte ikke komme ind til sine søskende.

Det var ikke nemt at holde børnene adskilt i det lille hjem, og da Hans var ved at komme sig over lungebetændelsen, vovede Petrine at samle flokken igen. Det blev skæbnesvangert, Hans fik også mæslinger, og da han i forvejen var svækket, døde han, kun 9 måneder gammel. Jørgen og Petrine mødte dagligdagens modgang med oprejst pande, men tab af børnene slog benene væk under dem.

Men Jørgen og Petrine havde nu fod under eget bord. På gavlen af stuehuset fik de sat navnet "Skovsbo", for ejendommen lå lige over for den lille Søndersø Skov.

Deres lille landbrug på 10 tønder land var et af flere udstykninger fra den nærliggende gård Zastrov - som på den måde fik skilt sig af med deres dårligste jord.

<< Emmy og Betty med kost og mælkejunge.

< Signe som konfirmand i 1932.

I midten Petrines og Jørgens sølvbryllup i november 1932. Olga er blevet gift med Ejnar, og deres førstefødte, Dina er med.

Signe og Olga står imellem konfirmanderne Betty til højre og Emmy. Nederst er Harry, Petrine og Jørgen i gang med høsten, og til højre ses Signe som landbrugsmedhjælper hos sin far med Rødhesten.

De havde en hest, 4 køer, nogle grise og en hønsegård. Der var frugthave og køkkenhave med kål, kartofler og bær og en græsplæne og blomsterbede. Og der blev plantet træer langs indkørselsvejen til en fin allé.

På marken dyrkede Jørgen og Petrine roer, byg og havre – byg til brød og grød, havre, roer, hør og halm til dyrene.

Det var ikke meningen, men det blev hurtigt nødvendigt for Jørgen at supplere med at arbejde som murersvend. Petrine passede imens børn, dyr, hus og have. I sommerhalvåret skulle køerne på græs hver dag, flyttes midt på dagen og hjem i stalden om aftenen. Hun førte endnu dengang i 30'erne en gammeldags landhusholdning, der krævede, at hun bryggede deres eget øl, bagte, syltede, syede, spandt, strikkede og vaskede tøj ved pumpen udenfor på gårdspladsen - ja på mange måder var de jo selvforsynende. Når Jørgen kom hjem, tog han også del i det hjemlige arbejde med at muge, malke og tærskes osv.

Jørgen havde bygget en smedje, hvor han holdt af at stå og reparere redskaber eller konstruere nye, det var han ret ferm til.

Det var lange arbejdsdage og det er svært helt at forestille sig alle de gøremål som hørte til i et husmandssted fra før anden Verdenskrig – og fra før landmænd drømte om ferie i Thailand, eller ferie i det hele taget!

Børnene gik i skole hveranden dag i den nærmeste lille by, Søndersø, hvor landsbyskolen lå. Der var 5 km. at gå hver vej, en lang tur i al slags vejr, sommer og vinter. Men børnene passede deres skolegang og lærte tidligt at hjælpe til med alle gårdens gøremål, når de var hjemme. De var jo gårdens karle og piger i en hverdag med få hjælpemidler. Men da hun selv blev voksen, ville min mor ikke have noget at gøre med alt det umenneskelige slid og den primitive livsførelse, det førte med sig. En opvækst uden indlagt elektricitet, vand og toilet – det hørte fortiden til! Som voksen kunne hun overhovedet ikke se det romantiske ved landbolivet - det fortalte hun mig engang, da jeg faldt i svime over en amagerhylde! Da barndomshjemmet blev tømt, kunne opkøberne for hendes skyld hjertens gerne tage bedstemors spinderok, jernkomfur og alt det andet med sig, alt det som betød slid og slæb og hendes mors alt for tidlige død - hun ville ikke vide af det. Men jeg foregriber min fortælling, først skal Signe blive voksen.

Signe bliver voksen

Da Signe fjorten år gammel blev konfirmeret i 1932, kom hun ud at tjene på forskellige gårde. Men hjemme hos Jørgen og Petrine var der altid brug for hjælp, så Signe og den fire år ældre Harry skiftedes til at arbejde i et halvt år ad gangen hjemme hos forældrene. Olga var blevet gift i 1931 med Ejnar, som havde et gartneri på den anden side af Søndersø Skov.

Signe hjalp også indimellem storesøster Olga, som nu havde to små piger og nok at se til som gartnerkone.

Signe var aldrig ret langt fra hjemmet i de tidlige ungdomsår.

Kuskeboligen ved Holstenshus set fra gårdspladsen. Severine sidder i døren ind til deres hjem.

I hjørnet porten hvor lokummerne gemte sig, og døren til venstre førte ind til hønsene og duerne.

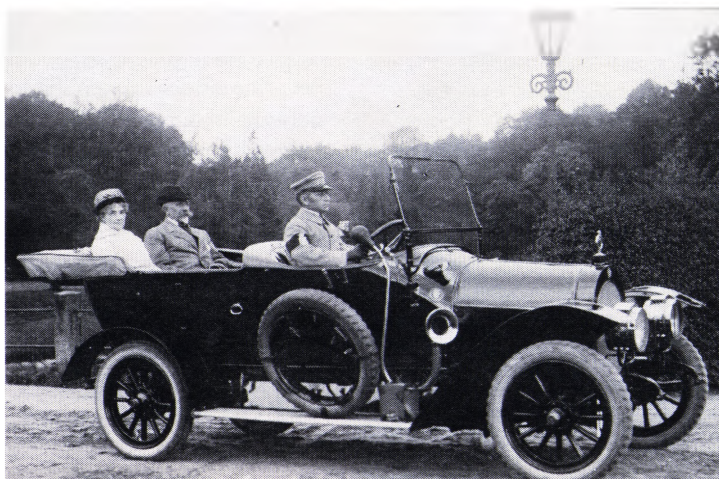
Bag porten til højre for indgangsdøren stod der kareter og slæde, og under gulvet kunne Severine opbevare madvarer køligt.

Herregårdsliv på Sydfyn

Min farfar var kusk på herregården Holstenshus, så selv om min fars barndom foregik ret beskedent i kuskeboligen, var det i de dejligste omgivelser.

Som lille pige elskede jeg at komme på feriebesøg hos farmor og farfar, og mine erindringer om disse ferier står stadig levende for mig. Jeg husker kuskeboligens rummelige køkken med det store sorte jernkomfur med den blanke messingstang, hvor der hang ildtænger, øser og grydelapper. Det varme vand var altid lige for hånden, da komfuret jo blev tændt op året rundt, og gryder og kasseroller blev placeret i huller, der blev større eller mindre afhængigt af hvor mange ringe, Farmor lagde i. Sådant et brændekomfur var da utroligt funktionelt, syntes jeg, og det lunede jo også om vinteren. Hjemme i lejligheden hos min far og mor var der dengang i efterkrigstiden hverken entralvarme eller varmt vand i hanerne. Min farmor jonglerede rutineret med spjæld og ild og røg, det imponerede mig. Hos min bedstemor og hos moster Olga i Søndersø Skov var jernkomfuret også køkkenets midtpunkt, men jeg havde mest tid til at grunde over fænomenet i ferierne hos min Farmor.

I kuskeboligen var der hverken wc eller bad, men et lokum som man

Niels i funktion bag rattet som herregårdschauffør for baronen og baronessen til Holstenshus.

skulle ud på gårdspladsen og ind gennem en port for at finde. Der var to lokummer, men det der hørte til kuskeboligen låste Farmor af, så man skulle have nøgle med, når man skulle derud. Hun ville have det rent og pænt, og wc-papiret var gamle telefonbøger fra slottet.

Jeg husker den hyggelige stue med mørkegrønne gardiner og portier, og lette blondgardiner, mørke tapeter og møbler, lamper med perleskærme, gammeldags billeder på væggen, og nips som Farmor yndede at have omkring sig.

Farmor havde lov til at hente deres forbrug af mælk på avlsgården, hvor gårdens køer holdt til. Det var sjovt at gå med farmor og få den dampende nymalkede mælk med hjem i vores medbragte emaljerede spande.

Køleskab var der dengang selvfølgelig ikke; maden blev opbevaret køligt i vognporten, hvor herskabets kareter og slæde stod opbevaret. Der var en luge i gulvet til en kælder, vist en tidligere grav, hvor man kunne stå og reparere biler nedefra.

Der var også en lille have med en græsplæne, der var adskilt fra køkkenhaven med en lav hæk af lavendler. Fra haven så man langt ud over markerne forbi de store skræpper, som jo hører sig til på en fynsk herregård.

Ude i den lukkede gård havde der været mødding, nu gik hønsene kaglende på de toppede sten. En gammel lindeallé adskilte kuske- og

gartnerbolig fra slottet og den omgivende park. Rundt omkring lå de store skove, som hørte til godset. En travetur gennem skoven til tepavillonen hørte med til en sommerferie hos farmor og farfar, men jeg syntes den tepavillon lå frygteligt langt væk, når man som jeg kun havde meget korte ben.

Min livret var stegte duer! Når den stod på festmad, måtte farfar ud i hønsehuset og slagte et par duer. Og når farmor og jeg havde en stille stund, hyggede vi os i solen på trappestenen med at lave røræg af æggeblommer og sukker, som vi rørte og rørte, til det skummede og blev sejt og godt at spise meget langsomt.

Jo, der var dejligt på Holstenshus. Og mine erindringer om barndommens ferieland stemmer med min Fars erindringer fra hans barndom (bortset fra at han var en knægt der der skulle opdrages, og jeg "Lilletut" der skulle forkæles). Og der ser stadig sådan ud, hvilket du kan se ved selvsyn, hvis du skulle komme forbi en dag.

Min fars barndom

Børge blev født den 7. november 1915. Severine var året før som 21-årig blevet gift med Niels Marius, der netop havde fået stilling og tjenestebolig som herregårdskusk på herregården Holstenshus nær Fåborg - på den betingelse at han var gift; og så kom Severine til at leve de næste 38 år som hjemmegående husmor i kuskeboligen med lejlighedsvis pligter på slottet, når der var gæster. Børge fik en lillebror i 1918, Niels Aage.

Mens Severine levede i et gyldent fængsel, som hun selv i sin verdensfjernhed kunne finde på at kalde sit landlige hjem, begyndte Niels' arbejdsdag hver eneste dag kl. 6.30, også lørdage og søndage og sluttede når det passede herskabet. I modsætning til min bedstefar på Nordfyn var min farfar med et gammeldags ord og i gammeldags forstand: tyende – i en tid hvor det begreb var under opløsning, og nye tider med fagforeninger på vej. Fagforeningerne var ikke nået ud på landet endnu, men var nærmest et fyord blandt herremænd.

Jørgen Murer i Skovsbo havde nok foden under eget bord, men det bord vaklede også, for der var heller ingen økonomisk sikkerhed. De repræsenterede begge en livsstil, som var ved at forsvinde - men det vidste de ikke endnu.

Børge 0 år
i 1915 i fint
skrud hos
fotografen.

Severine og
Niels med de
to sønner.
Niels Aage,
også kaldet
Bror blev født i
1918.

Severine førte hus for sin mand og to børn. Det var selv med den tids beskedne hjælpemidler overkommeligt, og hun havde overskud til at nyde den velplejede frodige sydfynske herregårdsnatur lige uden for døren. I begyndelsen betød det også afsondretthed fra, nå ja Fåborgs ikke

særligt sprudlende byliv! Men med årene blev omgivelsernes skønhed en daglig glæde. Hun læste og drømte og havde en sværmerisk indstilling til livet, en luksus som lå Petrine i Skovsbo fjern, og som hun heller ikke kunne tillade sig.

Med tiden og udviklingen fik Niels kørekort. Til at begynde med var Holstenschus' automobiler med udvendig gearstang, kaleche, ægte

læderbetræk og skinnende messinglygter og blev startet med håndsving. Engang havde en eller anden glemt at sætte automobilen i frigear - og så blev Niels kørt over da han startede bilen... Det var ikke Niels, der havde glemt det, han var et ordensmenneske til fingerspidserne.

Men Niels var ikke kun chauffør. Han passede hestene, mugede i stalden, fik det store gamle centralvarmefyr til at virke, hjalp til i rullestuen med at dreje rullen, når der var blevet vasket, og meget andet. Han kunne, og skulle kunne lidt af hver. Hverken han eller Jørgen Murer kunne klare tilværelsens udfordringer uden fantasi og hånddelag. Lige så lidt som deres koner kunne det med datidens manglende hjælpemidler i køkkenet. Men Severine havde dog indlagt vand.

Mens Børge var barn, var Holstenschus beboet af en baronesse, der var arbejdsgiver for de få ansatte, kusken og gartneren, et par husjomfruer og løse medhjælpere. Førrige århundredes overdådige herregårdsliv var i 1900-tallet efterhånden blevet indskrænket, også på Holstenschus.

Men der var skikke, der skulle overholdes. Min far har fortalt hvordan alle ved årets højtider inviteret på slottet. Alle deres juleaftener foregik dér med juletræ og risengrød og gåsesteg i køkkenet bagefter. Baronessen havde julegaver til børnene, og de voksne fik penge. Niels fik som den med længst anciennitet 25 kr. Men dagen efter, 1. juledag, holdt de deres egen juleaften med tændt juletræ i kuskeboligen.

Også Nytårsaften blev fejret på slottet. Så blev man trakteret med flæsksteg. Og til børnenes fødselsdage kom baronessen med gaver, så "tyendet" blev skam pænt behandlet.

Min far har kun godt at sige om sin barndom og opvækst. Severine sørgede for at de læste, passede deres skolegang og havde tid til leg. Om aftenen kunne de f.eks. arbejde med løvsavsarbejder, som Severine bestilte fra Familie Journalen. Som 12-årig fik Børge en violin og gik til spil en time om ugen hos en spillemand i Diernæs. Violinspillet sluttede da han begyndte som gartnerelev. Min far mener selv, at der nok ikke gik en stor violinspiller tabt i ham. Niels vred sig lidt over udgifter til den slags. Han var meget sparsommelig, men han bøjede sig for Severines argumenter om det fornuftige i investeringerne.

Ligesom børnene fra Skovsbo gik Børge i skole hver anden dag i syv år, ca 1,5 km hver vej til landsbyskolen i Diernæs. Min far var glad for

at gå i skole, og han var sikker på, at selv om skolegangen var kort, fik børnene alligevel et solidt grundlag til voksenlivet. De fik lært at læse og skrive, at stave og regne, lærte geografi og bibelshistorie og historie. Det rakte til det nødvendigeste i livet - senere kunne de jo selv lægge til.

Min far bliver voksen

Efter konfirmationen i 1930 begyndte Børge som 14-årig i gartnerlære til 10 kr om måneden plus kost og logi i Kaleko, en landsby ikke så langt fra hjemmet. Arbejdstiden begyndte kl 6 om morgenen og fortsatte med pauser til 6 aften. Børge fandt selv på at gå på aftenskole i Fåborg til tysk, historie og tegning.

I 1932 kom Børge til Gartneriet Nova i Fåborg, og det var en god læreplads hvor eleverne lærte at prikke, plante og den slags. I marts 1934 kunne han kalde sig gartnermedhjælper på et blandet handelsgartneri med drivhuse med blomster og grønsager ved Børkop i Jylland. Det var også et godt sted, og Børge som nu var blevet 19 år, slog sine folder

med jævnaldrende kammerater. De gik til gymnastik og idræt og til bal i forsamlingshuset. De cyklede som nogle af de første over den nye Lillebæltsbro, der blev indviet i 1935 og var et par gange også på cykel til Holstenshus, hvor Severine nød at have unge gæster.

Børges løn var nu 40 kr. om måneden plus kost og logi. Men der var også udgifter, til et kørekort f.eks. Efter 8 timer i en 6-cylindres Chevrolet model 1932 med indvendig gearstang tog han køreprøve i Fredericia. Undervisningen kostede 50 kr. og kørekortet 10 kr.

Så blev Børge indkaldt til session i Vejle. Han blev udtaget til infanteriet og fik lov til at aftjene værnepligten i København, hvor han skulle møde i Rigensgade den 30. oktober 1936. Han kunne lige nå et halvt års ansættelse, og han valgte stillingen hos gartner Rasmussen i Søndersø på Fyn, netop den gartner der var gift med Olga, Jørgens og Petrines ældste datter, og altså min mors storesøster. Deres gartneri lå syd for Søndersø Skov, og Jørgens og Petrines husmandsbrug lå nord for den lille skov, ca. 10 minutters gang fra det ene hjem til det andet. Det blev hurtigt til bekendtskab, og da det blev sankt Hans var Signe og Børge forlovede.

Prins og prinsesse

En lykkelig skæbne havde ført Signe og Børge sammen! De mødte hinanden næsten som i et eventyr - men der var ingen hvid hest, og den forelskede unge mand var ikke af kongelig afstamning.

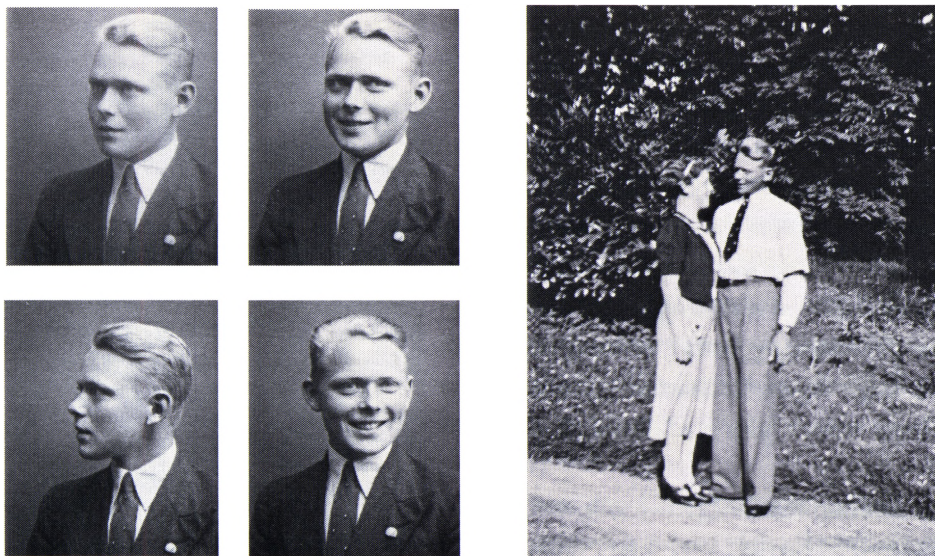
De var jo bare to purunge mennesker, der fandt hinanden et forår på Fyn og sammen rejste ud i verden for at finde lykken. Men dermed forlod de deres barndom, deres barndomshjem og familier som blev derhjemme. De forlod også en verden af i går med forældede levevilkår. De var enige om at søge nye udfordringer og lykke i en fremtid, som for dem tegnede sig lys, og de var enige om at arbejde for deres fælles mål. Om de talte sammen om det med disse ord, ved jeg selvfølgelig ikke, men de var unge, forelskede, og de stolede på hinanden og fremtiden. Solen skinnede på deres vej, og jeg kunne næsten stoppe her og sige, at de levede lykkeligt til deres dages ende.

Men så fandt jeg kassen med de gamle breve. Brevvekslingen gik begge veje, hver eneste uge var der nyt fra hjemmene og tilbage fra den store by, København, hvor de var rejst hen. De mange breve, der kom fra forældre og søskende på Nord- og Sydfyn, havde mine forældre gemt, og jeg fandt dem, gulnede og bundtede, i en papkasse, da min far og mor mange, mange år senere flyttede i beskyttet bolig, og deres hjem skulle ryddes.

Jeg læste alle brevene – blev de ikke gemt netop til mig? Det er jo også min historie og min familie brevene beretter om! Men først og fremmest er de øjeblikksbilleder fra en fortid, der strækker sig fra omkring 1936 – 50, fra en tid der nu virker så uendelig langt borte.

De fortæller om mennesker som mine bedsteforældre, der ellers gik navnløse gennem historien og blot i det skjulte gjorde deres gerning.

Signe var 19, og Børge 21 da de blev forlovede og fotograferede.

Mennesker som kun bliver husket, hvis der som her i form af breve foreligger vidnesbyrd. De var medborgere som måske efter datidens beskedne vilkår regnedes som uden betydning, fordi deres gerning var i det små. Men det er ikke det samme, som at de var uvidende eller ingen sans havde for livets glæder og selv skønhed. Det synes jeg lyser ud af disse gamle breve.

Nej, brevene er en skatkiste af ord skrevet med hjerte og kærlighed, der er blevet til en fortælling, der beskriver de tilbageblevnes liv og færden i tiden lige før, under samt lige efter 2. verdenskrig - og desuden er det en andenhånds beskrivelse af, hvad de to unge der skulle blive mine forældre, oplevede i hovedstaden fjernt fra hjemmene.

Af de ca. 2.000 breve har jeg udvalgt de mest beskrivende. Jeg har ikke rettet i den tids retskrivning (f.eks. aa i stedet for bolle-å, og navneord der staves med stort) eller fynske udtryk - jeg har kun rettet, hvor der ellers ville opstå meningsforstyrrelser og udeladt detaljeringer, som ingen betydning har for min historie.

De første breve

I 1936 var det 6 år siden, at Børge var rejst hjemmefra, og i kuskeboligen på Holstenshus fulgte de Børges liv og oplevelser på afstand, men med bekymring, om deres store dreng nu bar sig rigtigt ad i alle henseender. Min farmor var et meget retlinet menneske, som ville, at alt skulle gå ordentligt til. Og nu havde Børge skrevet og fortalt, at han havde forelsket sig i Signe. Så Severine satte sig for at skrive et brev fyldt med formaninger:

Holstenshuus 3. 7. 36

Kære lille Børge

Tak for dit Brev i gaar...

Og saa skal du have hjertens Tak kære

lille Børge fordi du vidste at du havde

Tillid til din Mor og fortalte mig om den Pige du holder saa meget

af, Tak derfor. Og nu maa du jo ikke tro, at jeg straks er der igen med

Formaninger af forskellig Art, men kan du huske at jeg i Lørdags for-

talte dig om en ung Mand jeg har kendt da jeg var ganske ung, vi var

sammen i 3 Aar, ved du hvad han skrev til Mormor, da vi skiltes, kun

disse Ord: "I min store Sorg over at skulde miste den Pige som staar

mit Hjerte saa nær, er jeg saa rent ud lykkelig over, at vi kan skilles og

mødes hvor og naar og altid se hinanden frit i Øjnene, min Kærlighed

til hende var ren og for mig hellig"; Ja saadan stod der lille Børge, ikke

til min Ros men til hans, det koster nemlig stor Kraft og Selvbeherskelse

at gaa sammen med en Pige og modstaa Fristelser af en og anden Art,

maatte mine Drenges kunde sige eller skrive saadan en Gang, enten det

bliver den første eller en anden, det vilde jeg bede til at mine Drenges

altid maa holde den Piges Kærlighed og Ære saa højt, at han kan se alt

og alle frit i Øjnene, at det gamle Ord ikke skal gøres til Sandhed at: det

bødes der for i mange Aar, som kun var en stakket Glæde.

... Ja lille Børge, det var det, tænk over hvad Mor her har skrevet til dig,

Vejen til sand Lykke gaar gennem Selvforsagelse, jeg tror nok du forstaa

mig ikkesandt. Og saa Lykke til lille Børge, Mor mener dig det kun godt. Læs dette engang imellem og tænk over hvad her staar, det er ingen Skade til, jeg vil saa gerne at I skal være glade og rene i jeres Lykke, naar I er det saa er jeg det ogsaa. Og saa skal du slippe for denne Gang, hils hvor du kommer frem, og hav det godt, mange kærlige Hilsener til dig fra Far og Mor

Signe blev dog hurtigt accepteret som svigerdatter, og brevet blev vist både læst og forstået – og gemt ned i papkassen, for når Børge skulle til København og aftjene

sin værnepligt, ville Signe følges med ham. Hun havde aldrig været uden for sin fødeø Fyn, men nu satte hun en annonce i avisen om en plads i huset i København. Der kom 50 svar; Signe valgte pladsen hos fru Kabel, der var fraskilt med 2 små drenge og en hund, og som boede på i Allégade på Frederiksberg. Signe skulle begynde der den 1. November, dagen efter at Børge skulle møde i Rigensgade. Signe tog afsked med barndomshjemmet, pakkede sin kuffert og købte en enkeltbillet til København, hvor hun skulle begynde i sin nye plads dagen efter at Børge mødte i Rigensgade, så de kunne jo desværre ikke følges ad på rejsen. Men lige inden sin afrejse kom dette brev fra rekrut 200 Nielsen:

Kære lille Signe!

Allerførst Tak for dit dejlige Brev, du kan tro det var en Trøst at faa det med paa Rejsen, det var ligesom jeg havde noget af dig selv med. Det kunne have været rart at kunne have fulgtes ad herind, men det lod sig jo ikke gøre denne Gang, men du kommer jo nok godt herind min Ven, men du ved jo nok selv hvor gerne jeg vilde have gjort Følgeskab med dig. For vi hører sammen Signe, og jeg længes meget efter dig, jeg synes næsten, det var uudholdeligt at tænke paa, dersom vi ikke skulde se hinanden i al den Tid. Men nu skal jeg snart faa opklaret hvor du skal

bo, og saa ser vi nok hinanden rigtig tit igen. Jeg bor inde i selve Byen, der er Kaserne i Rigensgade, og der er jeg anbragt, det var heldigt, for der er mange der sendt langt omkring.

Nu maa du ikke blive forknytt eller den slags, naar at nu du lige kommer ud fra Banegaarden herovre, bare tænk paa at inden ret længe er du lige saa fortrolig med det, som alle de andre der er herovre, for der er virkelig stor Trafik, ja et helt Virvar, for os to smaa Mennesker ude fra Landet. Men vi skal nok klare det hele Signemor, jeg skal nok komme ud til dig saa hurtig det paa nogen Maade kan lade sig gøre. Jeg maa hellere slutte for denne gang, rigtig god Rejse paa søndag, jeg har dig i Tankerne hele Tiden, min Ven. Og saa paa snarlig Gensyn. De kærligste Hilsener fra din Børge

For Petrine og Jørgen var det en lang ukendt rejse deres datter nu begav sig ud på - hun var dog kun 19 år! Af de fire piger og en søn, som ægteskabet havde skaffet dem, var der nu kun tvillingerne tilbage til at hjælpe i hjemmet.

Skovsbo 1. November 1936

Kære lille Signe

Vi har med Længsel modtaget dit Brev, for vi længtes efter at høre om hele Turen til København, men vi er glade, fordi det gik saa godt for dig og at du synes godt om Fruen og dit Arbejde. Det er dog mere rent, end at gaa ude ved de Møgbønder og slide dit Tøj til det halve i Løn, og jeg berører nu et Punkt, som jeg og Mor ikke kunde faa sagt i Søndags, du har hjulpet os nu i dette Aar og tidligere, og vi har aldrig kunnet betale dig Løn, men modtag herved vor bedste Tak for din Hjælp lille Nini. Det kneb for os begge to i Søndags ude paa Perronen, da Toget satte sig i Gang, men det var vel ikke saa sært. Nu vil vi ikke mere tænke paa det vemodige, men paa Fremtiden og stole paa, at det gaar os alle godt, det har vi jo da Lov at sige indtil denne Stund. Mor og jeg har fem kønne, sunde, velskabte og gode Børn, der alle er gode imod os, og vil os det bedste, og hjælper os paa allerbedste Maade, det er den eneste Løn vi ønsker os. Vil du nu hilse Børge saa mange gange, og til Slut en Hilsen fra Far, Mor og Emmy og Betty og Harry. Eders Far og Mor. Lev vel.

Niels er ikke den store brevsriver, men et fødselsdagsbrev til sønnen i København i anledning af 21-årsdagen kan det nok blive til. Niels mente nok, at Børge havde et let job som oppasser hos en generalauditør. Ganske rigtigt, min far var forelsket og ikke det fjerneste interesseret i krig og ufred, så han var heldig at kunne gøre tjeneste ved at cykle rundt i ærinder i København, og at det sværeste ved det var at finde rundt i København til de forskellige adresser, han blev sendt hen til. Så den tjeneste skulle bare overstås.

Holstenshus, 7. November 1936

Kære lille Børge!

Allerførst rigtig hjertelig til Lykke paa din 21 Aars Fødselsdag, og at du maa have det godt i det nye Aar, lille Børge... du har det jo godt, men der er jo ikke ret meget Soldat i det - men jeg har jo ikke været andet heller. Du har vel ikke prøvet at køre med Generalauditørens Vogn - hvad er det for en Vogn han har? Det er vel en flot Vogn, og han kører vel selv. Du faar vel fuld Kost paa Kasernen, er det noget god Mad i faar? I Dag er det otte Dage siden du meldte dig....

Vil du hilse lille Signe fra mig, hun har jo faaet en god Plads lader det til, det fortjener hun ogsaa, det er en rar lille Pige, hende er vi glade for lille Børge...

Endnu en Gang hjertelig til Lykke lille Børge og tusind kærlige Hilsener fra Far til dig og Signe

Hjemme i Skovsbo fyldte Signes 2 yngre søstre, tvillingerne Emmy og Betty i 1936 16 år. De boede skiftevis hjemme og skiftevis ude, idet de naturligvis også skulle ud at tjene. De blev sat til at bestille noget i begge tilfælde, og det tog de med godt humør, som det også fremgår af dette brev hvor Emmy dog må berette om, at begge deres bedstemødre lå for døden:

Skovsbo, 16. december 1936

Kære begge to

I skal have mange Tak for Brevet og Fødselsdagskortet... Vi plejer altid at faa jert Brev lige over Middag, naar jeg er ved at vaske op, men saa snart den lange Post's Skygge nærmer sig saa er jeg vel nok ude af Døren i susende Firspring, for at se om der er Brev fra København, saa I kan vel

nok forstaa at de er kærkomne, men I er skam ogsaa tro til at skrive, og der er gerne et Ark til hver af os hver Gang, og vi begynder med glubende Appetit alle tre, lige meget enten det er Slutningen eller Begyndelsen, derimod er vore Breve somme Tider noget kortfattede, men der kan ofte være saa meget Sygdom og Elendighed og særlig i denne Tid. Mor har været omme i Hasmark et par Dage, der var telefoneret at det var sløjere med lille Bedstemor igen, saadan veksler det jo op og ned hele Tiden, og hun er saa belavet paa at dø nu, og det er ogsaa baade Synd og Skam og ønske andet, for hvad har hun ikke lidt i alle de Aar, men alligevel har hun været saa taknemmelig og saa taalmodig. Gid hun maa komme hjem og holde Jul, det fortjener hun ærligt kære, gamle Bedstemor. Far er i Kappendrup i Dag, der kom Telefonbud der udefra i Aftes om Far ikke nok vilde komme derud i Dag, for Bedstemor derude var meget syg, han var ogsaa deromme sidste Søndag, og det var det meget alvorligt for de var samlede alle sammen... Her er der vist heller ikke meget Haab tilbage, ingen skulle tro det, naar vi saa Bedstemor i Sommer, da hun var herude ved Skoven, og hun glad og munter rendte rundt som hun altid plejer og hjalp os saa godt hun kunde. Ja alting kan hurtigt blive forbi, for kun een staar over alle os Mennesker og ved siden af ham er Mennesker kun smaa.

Mor er en Tur i Søndersø i Dag hun er oppe ved Regner Nielsen og betale noget som vi var oppe og hente i Gaar, da var vi nemlig oppe og fik købt noget Tøj til en ny Fløjskjole og hver en ny Frakke, det mærkelige ved det er, at vore Frakker er akkurat lige som din den brune, saa vi bliver ens alle tre Juleaften da vi skal i Kirke.

Du kan tro vi har travlt i denne Tid lille Signe, vi vaskede i Gaar men vi er lige knap færdige, det bliver vi sikkert i Dag, og i Lørdags malede vi Køkkenet det vil sige vi malede det en ekstra Gang i Aftes Far og mig, det er helt ukendeligt nu kan du tro, for det er blevet malet lysegraat foroven. Og vi har saa baade kalket Bryggerset og saa foruden Stuerne inden Jul, men der er heller ikke ret lang Tid til særlig ikke naar der er saa meget at bestille. Tiden gaar sikkert hurtigt for jer, ja gid vi kunde tage et Smut over og se til jer, men det kan vi desværre ikke, vi har jo kun den Røde og "Møgvognen" (ja undskyld.) Jeg maa snart slutte for denne Gang. Papiret er lige knap udskrevet, men jeg skal ud og vaske

Spande inden Mor kommer hjem, og saa skal vi ogsaa have malket og fodret for nu er det omsider blevet Middag og Posten nærmer sig ogsaa saa smaat.

Derfor til Slut de kærligste Hilsener fra Søster Emmy.

Jørgens nytårsbrev til de to unge mennesker:

Skovsbo, december 1936

Kære Signe og Børge

Ja nu er saa den dejlige Jul forbi for os alle, og I er vel begge to kommen i eders daglige Dont, her skal vi til at beskæftige os med noget andet, eller det samme som før Jul. Der kom telefon fra Hasmark i Morges, at Bedstemoder i Hasmark døde i Nat. Nu er det slut for begge de to gode Bedstemødre, og saa maa vi kun ønske for dem begge to "fred" det har de begge to bedst fortjent...

Saa ønsker vi for eder, at I maa faa et rigtig godt, sundt og lykkeligt Nytaar, med Tak for det gamle, og saa Tak for Brevet vi fik i dag. Moder ligger i Sengen i Dag, hun har nok ikke kunnet taale de Ture hun har haft omkring Jul og Nytaar, det var jo lidt nær oven paa hinanden, men det skulde jo være saadan, og nu er den Spænding udløst, og nu har vi jo faaet udleveret 12 nye Maaneder, som heldigvis ingen af os kender endnu. Men vi ønsker ærligt for hinanden at det maa blive os alle til Gavn og glæde...

Nu kommer I til at nøjes med det for denne gang hav det nu godt begge to og mor jer godt derovre i København

Venlig Hilsen eders Søstre, Mor og Far

Signes bror Harry har arbejde på en gård ogsaa på Nordfyn. Der bliver cyklet meget, det er den eneste transportmulighed.

1. Januar 1937

Kære Signe og Børge

Tak for Brevet som jeg fik i Forgaars. Jeg har lige været inde og ringe til Hasmark for at faa at vide hvornaar Bedstemor skal begraves, og saa faar jeg at vide at hun er blevet begravet i gaar, saa I kan nok forstaa

Udateret billede af Olga og Harry med cykler, deres transportmiddel i mangel af bedre.

jeg er forfærdelig ked af at jeg ikke har faaet at det at vide, for jeg vilde jo gerne ha' fulgt Bedstemor. Men jeg har ikke set Dødsstykket i Avisen, skønt det allerede var i om Tirsdagen, men

jeg har nu faaet at vide af Magda at det stod paa et andet Sted i Bladet, da de først i sidste Øjeblik har faaet det sendt til Avisen...

Ja du kan tro Signe at jeg var heldig med Vejret selvom det var paa en anden Maade end du mener, i Søndags Aften. Det var jo Meningen jeg skulle følges med Betty og køre om ad Højby, det var da nemmere for mig at køre en lille Omvej paa en halv Snes Kilometer end Far skulde køre 40 Kilometer. Naah, Emmy og Betty skulde naturligvis til Juletræ om Aftenen, selvom det kostede Graad og Tænders Gnidsel og højtidelige Løfter om at komme hjem Kl. 10. Ja det skulde de rigtignok ogsaa komme! Den blev 10, den blev 10 ½ og den blev 11, og stadig var de kære Søstre ikke at se i Horisonten. Mor var vred, Far var gal og Under tegnede var ligeglad. Saa kørte Far til Søndersø for at hente dem, saa viste det sig at de for en gangs Skyld var uskyldige; deres Cykler var nemlig blevet stjålet, de havde sat dem i Niels Christensens Indkørsel. Ejnar som ogsaa var deroppe med Familien, hjalp med at lede efter dem (Cyklerne) og fik det meldt til Politiet; jeg kørte ogsaa derop da Far kom hjem, men alt var omsonst, de var og blev borte. Naah, der var ikke andet at gøre end at jeg kørte hen til Ladby, og Ejnar lovede saa at køre

Betty til Højby i sin bil næste Dags Morgen. Om Mandagen ringede Far til mig, hvor jeg saa fik at vide at Bedstemor var død om Natten, og at Cyklerne heldigvis var blevet fundet igen, det var bare Niels der ikke vilde have Cyklerne til at staa op ad Nettet da der sommetider var sket der var stillet saa mange der at Pælene var knækket og han havde da ganske rolig leveret dem op i Kroens Cyklestald.

Der har vel været mægtig Sjov i Gaderne i Aftes i København, her var der mere roligt, paaset et enkelt Skud i Entreen, da vi et Øjeblik havde lukket Gangdøren op for at faa luftet lidt ud, og fjern Kanontorden, var alt stille. Da Raadhusklokkerne var hørt op med at slaa, rejste vi os for med en Snaps i Haanden at ønske hinanden godt Nytaar, i det samme blev Lyset slukket to Gange, et par Sekunder hver Gang, det var Værkføreren paa Elektricitetsværket i Kølstrup der paa denne Maade ønskede alle godt Nytaar, ganske stemningsfuldt for resten, da vi stod der med hævdede Glas i Bælgmørke og nær havde raslet hinanden i Hovedet med de kostbare Draaber.

Jeg var for resten til Julebal i Rynkeby Ungdomsforening i Tirsdags, det kan godt være det var forkert af mig at gaa til Fest naar Bedstemor lige var død, men jeg gik ud fra at det ingen Grund var til at hykle en Sorg som ikke var der, for man kan da ikke kalde det en Sorg at vor gamle Bedstemor endelig fik den Fred hun har bedt om i saa mange Aar. Dansen bagefter fik for resten en daarlig Begyndelse for mit vedkommende, men jeg tog det naturligvis fra oven af, nu skal du høre hvordan Lillebror kan stavle sig op naar det stikker ham. Først inklinerede jeg for en Pige der ogsaa gaar til Folkedans, hun var optaget, naah det ku' naturligvis godt passe skønt det lød lidt utroligt da det var første dans, ja, ja, jeg bukkede ærbødigt for den der sad ved siden af, hun rejste sig ogsaa halvvejs op. Men satte sig saa igen for at hviske noget til den første jeg havde bedt om en Dans, og saa var hun pludselig ogsaa optaget, saa ku' jeg ikke dy' mig men siger: "Sikke et Held". Endelig byder jeg en tredje op, hun forklarer saa at den Dame derhenne ikke var optaget. "Nåh det er jeg saamænd godt klar over," svarer jeg, "men det er nu engang den bedste Undskyldning; De er maaske optaget." Ja det var hun da, "det var da godt," siger jeg saa. Det viste sig saa at sidstnævnte ved en Fejltagelse rejser sig op da en Herre kommer og inklinerer, det var nemlig en

anden som sad ved siden af, han vilde danse med, saa hun har nok ikke været rigtig klar over hvem hun har lovet Dansen.

Nu ka' det snart være nok med al det Vrøvl om mig selv, havde du en god Rejse lille Signe, og du Børge, du kører vel rundt i Byen paa Rugbrødsmaskinen. Det ku' for resten være morsomt om jeg kunde følges med Niels Aage til Foraaret, saa ska' vi rigtig male Byen rød, ligesom vi gjorde Signe, dengang vi var i Esbjerg. (Nu klatter Svinet, Pennen altsaa)

...

Slut for denne Gang jeg skal ha' skrevet hjem ogsaa. Skal jeg hilse!
Venlig hilsen og godt Nytaar ønskes I begge to Brostenslidere! Harry.

Severines forældre boede på deres gamle dage i København, hvor fem af søstrene var gift og boede i Vanløse. Børge kom jævnligt sammen med Signe hos sine mostre, som mente at han hellere måtte se at blive ordentligt ringforlovet. Så Børge købte ringe, ikke de billigste, og de to blev forlovet den 23. December 1936.

Signe fortsatte med at arbejde som pige hos fru Kabel. Dengang var det utænkeligt at flytte sammen, før man var lovformeligt gift, og en lejlighed kunne man heller ikke få, før der var papir på samlivet. En lejlighed var forresten heller ikke så nem at skaffe sig. Og Børge var forresten også soldat endnu.

Men Børge og Signe mødtes så tit de kunne. De gik i Lorry og Zigeunerhallen, hvor man kunne spise smørrebrød og danse. Og ellers besøgte de som sagt Børges bedsteforældre og mostre, den eneste familie de havde i København.

I kuskeboligen på Holstenshus fulgte Severine med bekymring og omsorg med i livet i hovedstaden. Forbindelseslinjen var brevene og det ugentlige vasketøj, som hun ordnede og reparerede for Børge, som så var sendebud for hende til søstrene og forældrene.

Nå, helt isoleret var hun jo ikke; hendes søster Anna samt Niels's søskende med familier boede jo stadig i omegnen af Fåborg, og de ansatte på slottet havde de da omgang med. Desuden var de nødvendigvis involveret i slottets beboeres gøren og laden – til små detaljer! Alt det beretter hun gerne om:

Holstenshus 15. 1. 1937

Kære begge to.

Ja i dag faar I kun eet Brev, for nu har jeg lige skreven til Signes Hjem, saa jeg er ved at faa krampe i Fingrene, jeg har ogsaa staaet og strøget

og Dagene er saa korte. Og nu har vi faaet Sne, her er meget smukt, men alligevel, det ser saa vinteragtigt ud, og vi tænker paa dig lille Børge, kan du holde Varmen med Tæpperne på Kasernen, og Signe, der ikke har Varme paa Værelset. Men det gaar vel. I flyver jo ud til Mostrene i Vanløse, og det er jo kun godt, og jeg siger som du lille Børge, blot I kan holde Rede i det, I kunde næsten bruge at føre Bog over jeres Selskabelighed. Kunde du ikke naar du kommer ud til Mormor, spørge om jeg ikke maatte laane det ene af Moster Karens Mellemværk som hun har liggende i Skabet, jeg vilde saa gerne hække det af, og hun skal nok faa det i næste Brev igen, og hvis hun ved hvilken Nr. Garn, kan du huske det. Og kunde du saa ikke skrive nu hvad du mangler eller ønsker dig af spiseligt, altsaa samtidig med at du sender kufferten. Den haaber jeg at faa først i Ugen, og saa sender jeg den Fredag igen, med hvad du har Brug for, samt 2 Høns og hvad jeg ellers plejer at sende til Bedstefars Fødselsdag, det kan passende komme af Sted i den, og saa cykler du ud med det. Jeg kan jo ikke vente til først i Ugen igen, naar Mormor skal bruge Hønsene. Dit rene Tøj sender jeg saa i en lille pakke senere. Vil du have en Julekage igen og lidt ud til Signe, men sig nu til, af det jeg har plejet at sende. Saa i Dag er det jo Brors 19-Aars Fødselsdag, den maa vi jo fejre hver for sig, ligesaa Fars, ja, da kommer Agerup og Ingrid herover, de kommer ogsaa paa Søndag Aften, og Søndag d. 24. Kommer Korinth, Aastrup og Kaleko [Severine mener familie og kolleger] saa det bliver helt morsomt. I morgen skal Far til Nyborg og hente "Stift" og "Stiftinde" [stiftamtmandens], de er til Hofbal i Aften hos Kongeparret, og Hr. Berner er begivet sig ud paa sin store Rejse. Jeg skulle hilse dig saa mange Gange fra Lensbaronessen og ønske dig godt Nytaar. Og saa skulde jeg hilse Begge Børnene fra deres Far, han har saa travlt, han har ikke Tid at skrive i Dag, han skal ud og have Snekæder paa Vognen til i Morgen.

Tusind kærlige Hilsener og Tanker til jer begge. Hav det nu godt, det ønsker Mor.

Niels Aage, eller Bror som han blev kaldt, og som senere skulle blive min farbror (men det kunne ingen vide dengang), skulle ligesom storebror være gartner. Han var efter konfirmationen kommet i lære hos gartneren på Holstenshus med

bopæl hjemme. Nu var læretiden forbi, og han ville også til hovedstaden, til bekymring for Severine, for han var til mere sjov og fornøjelser end sin storebror.

Holstenshuus, 5.2.1937

Kære lille Børge

Hav Tak for dit Brev igaar, og nu skal du da allerførst have at vide, at Niels Aage har faaet Plads for 8 Dage Siden, og af vedlagte Kopi af Brevet fra Gartneren kan du se, at han inden længe kommer over i din Nærhed, og jeg tror at han glæder sig til at være sammen med jer derovre, saa er det jo Synd at holde ham tilbage, han har lovet at være en god Dreng, og tage fat for Alvor, og hvis Pladsen holder, hvad Papiret lover, saa faar han ikke saa megen Tid til Pjank, det er han ogsaa klar over, men det er jo ogsaa paa Tide, at han tager sig sammen, og han har lovet at holde ud, blot han nu maa blive glad for det. Det er fordi du er derovre og han har Familien at holde til, ellers havde han ikke endnu faaet Lov at rejse saa langt bort. Nu faar vi nok at vide hvilken Dag og Tog han kommer med, maaske du kan lodse ham lidt derud ad, det kan da ikke være frygtelig langt fra Mostrene. (Du behøver ikke at fortælle dette til Familien, men jeg har bedt Bror om, selv om der er meget at lave, saa maa han ikke lade sig paavirke af alle de Socialister derovre, han skal arbejde nu. Mener du ikke ogsaa det?) ... Men vi er raske, saa maa vi jo være glade for at I har noget at bestille, selv om det er langt borte. Sikke dejligt mildt det er i Vejret igen, det kan man da tage, det andet var slemt. Er Ørerne ikke frosset af dig lille Børge i den skarpe Østenvind? Her regner det hver Dag nu, og det er taaget, men det tør godt paa al Sneen, og hvor den grim sort. Hav det godt kære lille Børge, det ønsker Far og Mor.

Børges og Signes forældre havde endnu ikke mødt hinanden.

De ville gerne se hinanden an, svigerbørnene var jo allerede familie, men dengang var afstanden mellem det nordfynske og det sydfynske barndomshjem længere end i dag i betragtning af, at ingen af dem f.eks. ikke havde bil. Desuden var der dyrene og landbruget, der skulle passes på Nordfyn, og på Sydfyn skulle Niels altid stå til rådighed for herskabet.

Skovsbo, februar 1937

Kære Børn

Allerførst mange Tak for det I sendte i Gaar hvor er det et pænt Billede af dig, Børge, det ligner dig akkurat, som du er, og som vi bedst kender dig, og Kaffedugen Signe, hvor er den nydelig nu hvor den er færdig og strøget, I kan tro den skal blive brugt, men første Gang skal være, hvis Børges Forældre vil gøre os den Glæde at besøge os til Sommer, vi vilde gerne kende dem. Din Mor, Børge, skrev til os om de maatte gentage deres Indbydelse til Paaske, og vi vilde gerne modtage den, det kan da være at Ejnar vil køre. Tak for dit Billede Signe, hvor ser I godt ud alle fire og Manden med Gadekosten er det ham der fejrer op efter Hunden? ... Du er vel ikke frosset helt fordærvet, Børge den Aften du havde Vagt. Det var en slem Bestilling i saadan en Kulde.

I fortæller hver Gang at I har været hos din Familie, det er pænt gjort af dem at tage sig af jer derovre i København vil I hilse dem og sige dem Tak for den gode Modtagelse mod Signe - det er ingen Ting at sende vores lille Pige over til den store By naar saa mange gode Mennesker tager sig af hende. Til Slut en kærlig Hilsen til jer to kære Børn fra Far og Mor

Det omtalte fotografi er af Signe, mens hun går en tur med fruens to drenge og familiens hund, Jumbo. Lillesøster Betty kommenterer således:

Kære Søster og Svoger

Mange Tak for Brevene og Billederne som vi modtog fra jer i Dag. Gunner omme ved Rasmus Jensen, har gaaet med Avisen i et par Dage, (det er altsaa ikke den samme Avis han gaar med hver Dag, det kan I jo nok forstaa). Men da Emmy gik ned for at hente Avisen, sagde Gunner, at nu blev Tasken lettere for ham, nu han kom af med den store Pakke - og vi havde nær flaaet Konvolutten inden vi naaede at faa Pakken aabnet, og saa hvad den indeholdt, sikke to små søde Drenge Fru Kapel hun har, og deres Hund er ogsaa saa køn, og hendes Pige er skam ogsaa pæn, det er ingen der kan se paa hende, at hun var Murerens Karl sidste Sommer, naar vi ser hende paa Billedet, ser det ud som hun har været i København i en halv Snes Aar, og ikke som i Sommer kunde gaa og strigle Køerne og hendes Kæledække "Røde", som hun ikke glemmer saa let.

Nu maa jeg hellere holde med al den Spøg, og fortælle jer at vi har en rædsom Vinter her ved Skoven, med Storm og Sne, og i Aftes da gled Emmy og jeg lige paa Halen ud i den kolde Sne. Vi var oppe ved Ejnar alle fire i Tirsdags Aftes. Købmandens og Sofus, Katrine, Edith og Arne var ogsaa deroppe, [Olgas og Ejnars gode naboer] vi spillede Andespil og der var 25 Gevinster i alt. Far vandt en Sæbefigur der forestiller en lille Pige der ligger i en Vugge, og saa vandt han en Flødekaramel som var lagt i en Æske, og Emmy vandt en Sæbemand og Halvdelen af Indholdet i en Æske, hvor jeg skulde have Halvdelen, et 10-Øres Stk. Chokolade. Jeg vandt saa tre Gange lige efter hinanden: en Sennepsske, 1 Flødekaramel i Natronæske, og en halv Lakridspibe, og Mor vandt ikke noget. Nu maa jeg heller slutte for denne Gang. Til Slut de kærligste Hilsener fra Betty.

Der var åbenbart noget med alle de yngre søskende, både Signes tvillingsøstre og Børges lillebror. De tog livet lidt lettere, og langt senere skulle de også betale for det, vil det vise sig, når vi når længere frem i historien. Niels Aage ville indtage København, mens Børge havde fremtidsplaner sammen med sin Signe, og han havde ikke spor lyst til at gå ud og bruge penge til sjov. Severine fortæller videre, at hun har besluttet sig til at overtage hunden Jumbo, da fru Kabel skal flytte, og hun må ikke have hunden med. Det kunne være sjovt at blive hundeejer, mente Severine, og hun glæder sig til at kunne give Jumbo et nyt liv på Holstenshus. Nu er sønnerne jo væk fra hjemmet, så tid har hun:

Holstenshuus, 5. Marts 1937

Kære lille Børge

Hav tusind Tak for Brev og Kort, og Tak for at du har taget dig saa godt af Bror, det har nok afstivet ham en Smule, han er jo en stor Ka'1 hjemme hos Mor, men det gør ikke noget, vi kender ham jo, og som han har glædet sig til alt det nye og til at være sammen med jer, saa ser vi hvad

det næste bliver. Og det er ingen Skade til, at der er lidt godt med Arbejde, det har han trængt til længe, men det ved han ogsaa nok selv. Saa hvis Gartneren dér forstaar at tage Bror med en Trumf, saa er Bror skam rigtig nok. Og du kan tro, at vi er saa glade for at du er der og bremser ham, inden han gaar helt til Vejrs, du ved, naar han faar disse højt og vidtspændende ideer.

Naar du nu maatte være heldig med at finde en Beskæftigelse ogsaa, og det forstaar vi jo saa godt, her er intet for unge Mennesker der vil frem, men det gaar ogsaa nok, vi kommer over til jer til Sommer, og saa faar jeg Jumbo, ham faar jeg nok Arbejde med, det siger Far da, men derfor glæder jeg mig nu alligevel til han kommer.

Jeg har lidt travlt, paa Søndag skal jeg have Besøg af Korinth, Kaleko og Aastrup. I Søndags var Faaborgerne her og i Mandags Aftes havde jeg Ada og hendes Mand fra Faaborg, men det var da godt, at ingen af os var kommet paa Rejse, for hvor har vi dog været forkølet begge to...

Jeg slutter med tusind kærlige Hilsener til dig fra Far og Mor.

Holstenshuus, 11.marts 1937

Kære lille Signepige.

Nu har vi lige faaet Aftenkaffen, og saa begynder vi igen med fornyet Kraft, men dette er jo den eneste Maade hvorpå vi kan tale med hinanden, men det gaar jo ogsaa ganske godt, ikkesandt. Du skal have Tak fordi du vil ordne kaffekopperne til Moster Andrea, og nu har hun jo sikkert faaet dem at glæde sig ved, saa længe de varer, det er jo da noget der kan bruges af alle i det Hus. Har du købt nogle som der kan faas flere af? Det var en skam at du ikke kunde komme med til Fødselsdagen derude, men noget maa man jo altid give afkald paa, og selv om du skal passe de 2 smaa søde Dreng, saa har du jo faaet en sjælden god Plads, det er jo ikke sikkert det næste Sted du kommer, at du saa frit maa faa Besøg af Børge, saa det maa I da skønne paa, Fru Kapel er ganske sikkert et prægtigt og forstaaende Menneske.

Jeg havde saadan et godt Brev fra din Far og Mor den anden Dag, de var ogsaa saa glade for, altid at høre, hvor godt I har det derinde i den store By, og nu, inden vi ret ved deraf, saa er Børge civil igen, og kunde han saa være heldig med Plads, saa har I det skam ogsaa godt. Kunde vi saa

bare komme derover ogsaa, men maaske, ingen kender Dagen, før Solen gaar ned, vel. Har du kendt Mage til Vinter som vi har i Aar, men I kan altsaa ikke tænke jer, eller forestille jer hvilket Eventyrrige vi bor i, det er som Masser af Kilo Kartoffelmel er hældt ud over Landet her, snehvidt, aah hvor er her skønt, selv om det er besværligt at færdes ude i. Men nu skulde det rigtignok snart blive Foraar engang igen, Fingrene begynder at krible efter ordentlig Rengøring efter al den Kakkelovnsfyring, det er rædsomt, hvor det griser til. Men foreløbig tænker vi kun paa og glæder os til Paasken og til vor store Drengs Hjemkomst, saa skal vi have et Par gode Dage sammen, men saa mangler vi jo alligevel 2, men maaske vi saa faar jer alle 3 til Pinse. Nu faar jeg nok at vide hvad jeg skylder dig, saa kan jeg ordne med Børge og saa vil jeg slutte med de hjerteligste Hilsener til dig lille Signemor, hav det godt. Svigermor.

Det er blevet forår, endnu et som ikke lover bedring af økonomien på Skovsbo. Det er længe siden, Jørgen Murer var ung og forhåbningsfuld, og det hårde arbejde slider ikke mindst på Petrine, erkender han, som også denne sommer må håbe på murerarbejde ved siden af det derhjemme:

Skovsbo, forår 1937

Kære Signe og Børge

Tak for eders Breve i Gaar vi har det ved det gamle her, og i Dag har jeg set Viben og hørt den synge, at nu er vi naaet Foraaret, og Vinteren skal være slut - der kan jo godt komme lidt Vinter endnu, men vi nærmer os den Tid da vi skal i Marken. Den Røde har ikke været uden for Stald-døren i Aar, saa det bliver nok morsomt den første Dag, jeg ved ikke Signe, om du vil tage Tømmen den Dag. Du skriver hvordan vi vil bære os ad til Sommer, det ved vi knap selv rigtig, men vi skal kun have 1½ Læg Roer, og skal jeg ud paa Arbejde, kommer vi til at have nogen til Hjælp, men alt det ved vi ikke endnu, men det har jo gaaet i saa mange Aar nu, saa det gaar vel nok i Aar ogsaa, jeg tænker saa tit paa de første Aar jeg maatte ud, at I var smaa og Mor var ene med jer og Arbejdet og Dyrene, da kunde det ogsaa gaa, men det er vel ogsaa det der hævner sig paa Mor nu, og det er en Skam, hun havde fortjent det noget bedre, men dette staar jo ikke til at ændre, og saa maa det vel ogsaa kunne gaa.

Du er velkommen her Børge, de Dage der passer dig bedst, og det maa du selv bestemme, og vær nu hilset begge to paa det bedste fra os alle her ved Skoven med Hilsen fra Ejnar, Olga, Julie, Emmy, Betty, Harry og eders hengivne Mor og Far.

Børge har haft orlov og har været hjemme på Fyn. Det blev til et kort besøg i Skovsbo også, hvorfra han skriver til Signe i København den 25.3.1937:

Kære lille Pige!

Nu griber jeg Pennen, som vi har sagt saa tit, det koster jo lige meget, og saa er det jo om at benytte sig af det, jeg sidder her ude hos din Far og Mor i Dag, og vi har det dejligt, bare som altid, Tiden løber alt for hurtigt, jeg skal med Postkøreren ind nu Klokken 6, saa det kan jo siges at det er et kort Besøg, men bedre en anden Gang, du skal se at vi, eller rettere sagt vores Overordnede bliver nok en Gang ubevidst enige om at give os fri paa en og samme Tid, ellers skal vi nok gøre vores bedste til det selv. Jeg var med Rutebilen herved Kl. 11, og det er skiftevis Regn-, Sne-, Graa- og Solskinsvejr, saa det er jo lidt blandet. Vi sidder her og skriver om kap, Emmy, Betty og mig, og de her to Piger de sidder og fjanter, saa det er ikke til at holde Tankerne samlet, men fremad gaar det da - Emmy har lige kommanderet "vend!", saa det er bare om at følge Trop, vi har lige læst dit Brev, ogsaa jeg siger Tak derfor, og nu glæder jeg mig til at komme hjem og læse mit eget, jeg er på Holstenshuus igen omkring Klokken 10 i Aften. Det er spændende med Jumbo i Dag, hvordan han klarer sig i Fars og Mors Selskab, han var ikke slet saa begejstret i Gaar mens jeg var i Faaborg, men han vænner sig nok hurtigt til det, det haaber vi for ham selv. Hvordan gaar du og nusser derovre lille Pige, nu i Morgen er det allerede Fredag, den Ferie den løber hurtigt for mig, og sikkert hurtigere for min Far og Mor, nej du, jeg kunde ikke nænne at blive væk længere hjemmefra, du kan ikke tænke dig som det liver op paa dem, at de har Besøg. For resten, paa Søndag faar jeg Jyllandsfremmede, de to Gutter Jens og Frode [ungdomsvenner fra Børkop] kommer og besøger mig, og jeg glæder mig til at se dem, jeg havde Brev fra Jens i Gaar, de var ellers næsten opgivet. Nu til Slut sendes de kærligste Hilsener og Tanker fra din hengivne Børge. Hav det godt lille Pige.

Olga og Ejnar, børnene Dina, Elsie og lille Poul Henning samt gartnerassistenten bor i en firelænget, stråttækt bindingsværksgård, der var så gammel, at den var et emne for Frilandsmuseet, som da også engang interesserede kiggede forbi. Stuerne var lavtloftede, og væggene vinde og skæve. Nu skulle der moderniseres indvendigt, og det kunne Jørgen Murer hjælpe med. Imens passer Petrine de tre børnebørn på 5, 3 og 1 år, for gartnerbedriften skal også passes. Det er svært at forstå, hvordan Jørgen og Petrine havde kræfter til det også, men de kunne nok se, hvor meget der var at se til for datter og svigersøn. Men Petrine glæder sig over, at Signe har det godt.

Skovsbo, april 1937.

Kære Signe og Børge

Saa sætter Mor sig og skriver til sine kære Børn i København, jeg er lige kommen hjem oppe fra Olga, hvor jeg har hentet Børnene, altsaa Elsie og Lillebror. Dina har været her fra i Aftes, jeg var deroppe hele Dagen i Gaar og bundte Radiser, og Far var deroppe at bryde ned, men det er et stort Arbejde at faa alt det gamle Skidt slaaet ned, i Dag tager de Skorstenen ned og fylder brønden deroppe og derfor tager vi Børnene herom for det er et grusomt Hul at have til at staa aabent naar børnene render ud og ind hele Tiden. Det er trist at Børge er syg, men mon det ikke er Forkølelse. Herude er vi så forkølet alle sammen, Elsie sidder inde i køkkenet og hoster hele Tiden og Lillebror er ogsaa saa sløj men det er heller ikke nemt for dem for naar de er ovre i Drivhuset tager de næsten al Tøjet af og saa render de hjem og næsten foruden Tøj og det er saa koldt i vejret i disse Dage. Du spørger Signe om Harry kommer hjem til sin Fødselsdag. Jeg tror nok han kommer paa Søndag, saa er I velkomne til Chokolade, paa Mandag er det Poul Hennings Fødselsdag. Men vi kan vel ikke vente at I kommer, vi længes efter jer begge to. Tiden var saa kort da Børge var her, vi syntes der var saa meget vi skulde tale om, men det blev kun saa lidt, men alligevel mange tusind Tak for dit Besøg kære Børge, vi var glade for at se dig, og du skal vide at du altid er saaa inderlig velkommen her, du som har gjort vor lille Pige saa lykkelig. Jeg ved at I er saa glade for hinanden og Gud give at I ikke skal møde mere Modgang og Sorg end I i Fællesskab kan bære, det ønsker Mor for jer begge to. Hermed de bedste hilsener til vore kære Børn fra Far og Mor.

Det gik ikke for Severine med at være hundeejer, det melder hun om med sorg. Jumbo var for gammel til at vænne sig til et nyt hjem. Men Severine kan såmænd også nemt få tiden til at gå, trods alt.

Holstenshuus, 8.4.1937

Kære lille Børge og Signepige!

Ja nu har jeg lige skrevet et langt brev til Niels Aage, det er om Jumbo, og det var ligesom jeg bedst kunde tale med Niels Aage derom, men jeg tror ogsaa at vide, at I stoler paa os og ved at vi gør kun det, som vi mener er til det bedste for Jumbo. Egentlig havde vi tænkt at sende ham til København igen og lade Fru Kapel eller eder to tage Bestemmelse om hans Skæbne, men saa syntes vi det var en ubodelig Synd mod Dyret, at han skal flakke fra det ene Sted til det andet, og nu er Jumbo kommet til Holstenshuus og her bliver han, levende eller død. Vil I hilse Fru Kapel fra os, vi er saa kede af, at vi skiller os saa daarligt fra Hvervet, at være Arvtager af hendes prægtige Hund, for prægtig, ja dejlig er han, men han har ikke kunnet taale at blive flyttet, og Skytten siger, at jeg faar aldrig Glæde af ham som indendørs- eller Stuehund, saa skulde jeg have haft ham som Hvalp, at han kunde indleve sig i det alt sammen. Men det maa vi jo saa bøje os for. Jeg havde saadan glædet mig til ham, saa det gør mig ondt, at han skal bort igen, men bed ogsaa Fru Kapel være overbevist om, at vi tog mod Jumbo med det ærlige Forsæt, at den skulde faa det godt hos os. Og den har da heller ikke gjort noget egentlig ondt, men den flakker hvileløst og rastløs om og staar for resten ved en Dør og piber ustandseligt og vil ud, og ude kan den ikke være, uden en skal være hos den. Men nu faar I ikke mere om Jumbo denne Gang. Her gaar Dagene ellers deres ensformige Gang, her er stille, men hvorledes kan der være anderledes i saadan en Afkrog.

...

Signe skriver at I følges nok til Fyn alle 3 til Pinse, jeg mener næsten at forstaa, at I alle 3 saa kommer her først, men saa maa vi da hellere faa Bud til Signes Far og Mor, at de kan komme hertil en af Dagene, men saa skal jeg jo have nærmere at vide, hvorledes I har lagt Planer, men der er jo ogsaa god Tid endnu. Hvor er det dejligt at høre fra Bror at han er glad og tilfreds med sin Plads og sit Arbejde. Maatte nu du kære Børge

ogsaa faa noget, der er godt og har din Interesse, ellers maa du jo finde dig noget nyt. Men det er da altid bedre, end at gaa med Hænderne i Bukselommen, ikkesandt. Her sender jeg lidt Vadsketøj, det er jo ikke meget denne Gang. Et Par Strømper har jeg beholdt, jeg vil sætte nye Fødder i. Naar I næste Gang sender Tøj, kunde du saa ikke hos Mormor faa 15 Fed af det sorte Uldgarn hun plejer at købe til mig, saa faar jeg at vide, hvad det koster. Her er ogsaa en Lagkage, som jeg vil bede Signe selv lægge sammen engang naar hun modtager Herrefremmede, ellers er jeg bange den bliver sur, naar den skal staa for længe. Her er lidt Hindbærsyltetøj at lægge imellem Lagene, og synes du ikke lille Signe at der er nok, kan du maaske lave lidt Creme til Hjælp. Jeg lægger en Krone ved, den kan du bruge til lidt Flødeskum til Pynt ogsaa, jeg ved jo ikke hvor kostbart det er inde hos jer i den store By. Og saa faar I ikke mere denne Gang. Far har overladt mig al Skriveriet denne Gang, det er jo ogsaa det nemmeste. Og til Slut de kærligste hilsener til I to kære fra Far og Mor, og hav det godt.

Lillesøster Emmy har sine ideer om, hvordan det foregår i hovedstaden hos søster og svoger. (Sandheden er at Signe og Børge er uhyre fornuftige med deres penge, så de en dag kan blive gift og stifte hjem...)

April 1937

Kære Signe og Børge!

Først mange Tak for jeres Breve. Nu har I nok faaet Lillebror over til jer, saa er der een mere og se til...

Jeg skal paa Postgaarden og passe Børn i Aften igen, det var ellers Meningen jeg skulde til Gymnastik, men naar jeg nu havde lovet det saa er det jo saa sin Sag og blive væk, og saa tjener jeg da altid en Krone, det plejer jeg jo gerne at faa. Det er ogsaa værd at tage med, særlig naar Belønningen ikke er saa stor hos Bønderne i denne Tid; men det gaar jo alligevel, jeg kan da lige naa og skrabe de "nødvendige" Penge sammen til Biograf og Bal etc., saa jeg kan da ikke nægte mig selv en Fornøjelse en Gang imellem. Jeg skal for resten til Bal paa Søndag i Ungdomsforeningen, jeg har ikke været til Bal siden d. 31. Januar.

I er da ogsaa en Gang imellem ude at more jer, kan jeg se paa jeres Breve,

men derovre er det vel gennemgaaende dyrere, saasom Biografen, men saa er det jo til Gengæld ogsaa langt behageligere saadan et Sted, vi maa jo nøjes med gamle slidte Træbænke foruden Fjer. Nu maa jeg slutte for denne Gang. De kærligste Hilsener til jer og Bror'i fra Emmy.

Harry skriver et af sine bittersøde breve fra Ladby, hvor han arbejder som landbrugsmedhjælper. Rigtigt glad er han ikke. Det er, som om han synes, at livet går ham forbi, måske? Kærestesorger har han også netop prøvet. Han er lige fyldt 24 år.

Ladby, 11. April 1937

Kære Signe!

Mange Tak for Brevet og de dejlige Lommetørklæder, det var mægtig pænt af dig. Jeg var hjemme på min Fødselsdag Søndag d. 4., alt vel Punktum. Jeg synes slet ikke jeg kan finde paa noget at skrive, min Hjerne er tom, jeg er mat, Godnat. Naah op og staa, nu ska' du bare høre... saa der aad jeg det. Jeg fik ellers nogle pæne Fødselsdagsgaver hjemme, af Far og Mor to Undertrøjer, Rib Rab eller hvad det nu hedder, de er købt ved Mads-halv-Uld-og Silke, saa det er nogle gode. Emmy og Betty gav mig et Pibebæger, det er meget praktisk, i den ene Ende ka' jeg lægge Piben og i den anden Ende, Skiddet. Olga og Ejnar gav mig en saa godt som næsten ikke ret meget brugt Dagligskjorte (flot). Hernede fik jeg ikke noget, af den gode Grund at de ikke vidste det var min Fødselsdag, først tre Dage efter fik de det at vide af en Nabokone som jeg havde fortalt det, og saa laa der et Hus. Naah, skidt med det saa kan de da ikke sige jeg fortæller det for at faa en Gave. Jeg har ellers givet mig selv et nyt Sæt Tøj og nye Sko samt et Sæt nyt Arbejdstøj (alt nyt) saa der er dog noget nyt fra Vestfronten.

Henry Jensen sendte mig ogsaa en Lykønskning (dejlig at være saa afholdt), han er nede paa Sydhavsøerne, som han skriver, men det er vist Løgn for jeg hundefryser. Han skriver han har det meget bedre end medens han var i Jylland. Det er forbi med ham og Pigen, det var han heldig med. Det er ligesom mig, jeg var til Legestue i Kølstrup i Torsdags, det var mægtig sjovt (og Varmt) der var Folkedansere baade fra Munkebo, Dræby, Hølev o.m.f. En masse kønne Piger var der ogsaa;

det lykkedes mig at "skyde" nogle Stykker, men da jeg saa ved Jagtens Slutning vilde samle Vildtet op, saa – ja saa var der ikke een til mig, de var nemlig bilende, og det kan mine Lunger ikke taale at følge en Pige hjem der er i Bil, naar jeg selv er cyklende. Puh, ha sikke noget Vrøvl. Nu har jeg ogsaa talt nok om mig selv, nu maa vi hellere tale lidt om dig og Børge: hvordan synes I om mit nye Tøj.

...Madsen spurgte pludselig om jeg vilde blive her i Sommer. Da jeg saa forlangte 90 Kr om Maaneden, sagde han at det kunde han ikke, han vilde give 75 Kr.

Hallo Børge, hvordan gaar det med dig, har du faaet noget Svar fra Kommunen om den Plads du søgte, det var skam ikke saa daarligt om du kunde faa Arbejde saadan et Sted. Men naturligvis er det andet ogsaa godt, naar bare det er nogenlunde stadigt. Ja saa varer det nok ikke saa længe inden I gifter jer, men hvor er det do'mt.

Jeg kommer vist til at slutte for denne Gang, det løver rundt for mig, det er ligesom jeg begynder at forstaa, aller et Muk. Det var noget af en Skuffelse at jeg skal herfra, men jeg vil ikke gi' mig.

Mange venlige Hilsener fra Broder og Svoger Harry.

Det er blevet forår og endelig er der blevet planlagt et besøg hvor de to hold forældre kan mødes. Jørgen er overstadig, men han havde også rejseblod i sig. I hele hans liv blev det dog kun til korte rejser, men så måtte de jo opleves så meget mere intenst. De tager alle sammen af sted og kan nok være i Ejnars bil.

Skovsbo, maj 1937

Kære Signe og Børge...

Har du faaet din Cykel lille Sig, saa god Fornøjelse, men vær forsigtig for det er jo ikke Skovvejen gennem Sønder sø Skov du kører paa, der er jo lidt mere Færdsel derinde i København, men du er jo en stor Fars og Mors Pige der nok skal passe paa, og du, Børge har jo lovet at passe paa hende, og det tvivler vi heller ikke paa. Vi har i Dag rejst Hus oppe hos Ejnars, og Olga maatte hen og bage Pandekager til os, som vi fik til Kaffe, der er nogle Dages Arbejde deroppe endnu, men det bliver ogsaa udmærket naar vi bliver færdig, og der bliver en dejlig Plads, og snildt indrettet, og de er ogsaa glade for det, baade Olga og Ejnar, og derved er

det ogsaa mere morsomt at arbejde med. Vi har ikke faaet saaet endnu. Vi har harvet det meste af det en Gang, det har Eigil harvet med Rødhesten, men vi har ikke kunnet arbejde i Jorden paa Grund af Regnvejr, det regner næsten hver dag - det var helt underligt i Gaar vi hørte Speakeren sige i Radioen, at der var noget som foregik inde i København i straalende Solskin, og her hos os silede Regnen ned og lige fra tidlig Morgen til ud paa Aftenen og Luften var saa tung og graa, men saadan Forskel kan der saa være her hos os og ovre hos eder paa samme Dag, men der er jo ogsaa en stor Afstand. Vi siger mange Tak til Indbydelsen til Holstenshus Pinsedag Børge, vi kan nemt være i Ejnars Bil, for der bliver Mor, Signe, Ejnar, Olga og deres Børn, og Ejnar er vældig opsat paa Turen og det er de øvrige sandelig ogsaa, og kan det bare blive godt vejr, kan det jo blive en dejlig Tur, ja undskyld, jeg tror nok jeg har glemt at skrive at jeg kommer ogsaa med, men det er gjort med Villie, for det skal nemlig være en Overraskelse, men nu har jeg desværre skrevet det, og dersom nu Børge ikke læser dette Brev, kan du jo gerne fortælle ham det lille Sig, vi glæder os ogsaa til din første Ferie, lille Signe, det vil blive dejligt at du kommer hjem en Ugestid. Du kan sikkert faa Lov til at komme ud sammen med din gamle Ven Rødhesten, han kan sikkert blive ved at huske dig. Harry har ingen Plads faaet endnu, han bliver ikke hvor han er, men det er kun et Lønspørgsmål, nu tror jeg næsten jeg vil slutte for denne Gang, Mor ligger og sover paa Slagbænken, hun vilde ligge lidt mens jeg skrev, og Klokkeren er halv elleve, og vi skal ud at malke til Aften, Pigerne er ikke hjemme, saa her er saa dejlig Ro! Og hermed ønsker Mor og Far Eder God Nat.

Skovsbo, maj 1937

Kære begge to

Mange Tak for Brevene vi fik i Gaar, ja ogsaa alle vi glæder os til Pinse, og til at vi skal være samlet alle sammen, og du kan tro lille Pige, at paa Torsdag Gaar Flaget til Tops ved Siden af den kønne lysegrønne Skov, men det bliver nu alligevel saa sært at holde Fødselsdag uden jer; men i Tankerne er vi sammen, det ved vi da, og saa er der kun faa Dage til vi ses paa Holstenshus hos Børges Forældre. Hvor er det godt at I denne Gang kan følges, baade hjem og til København igen, det kan blive den

Det lykkedes endelig at få familierne fra hhv. Nord- og Sydfyn samlede. Her er begge forældrepar på Holstenschus.

dejlig Rejse for jer. Saa kan jeg fortælle den gode Nyhed at Harry er kommen hjem og bliver hjemme i Sommer og hjælper os, og vi er svært glade for det, for det er ikke saa godt naar lille Far skal være baade ude og hjemme. Harry slider svært i det kan I tro, i Lørdags han kom hjem, var der slet ikke begyndt paa noget, men i Dag er han ved at harve paa det sidste Læg, saa er det hele tilsaet, ja altsaa ikke roerne, men saafremt Vejret bliver godt bliver det hele færdig først paa ugen. Vi har laant Alfreds Hest 1½ Dag, og nu har vi faaet Ejnars i nogle Dage, de har saet 2 Aftener til Kl 9, og en morgen begyndte de Kl 4½ for det var ved at blive lidt tørt paa Bankerne, men i Gaar Eftermiddags regnede det igen, og i Dag er det heller ikke helt fri. Vi skulde gøre Hus i Stand, og kalke Bryggers, bare det bliver Tørvejr. Oppe hos Ejnars staar det hele stille for Tiden, de skal ellers til at tække, men de har saa travlt med at potte Roser, de har købt 3 Tusinde, som skal pottes. I kan ellers tro at oppe i Drivhuset er der kønt nu. Roserne staar i fuldt Flor, og Tomaterne er vistnok snart ved at modnes. Olga maa hjælpe i Drivhuset hver Dag, saa der er Travlhed over hele Linien. Ja saa er Emmy altsaa kommen i sin ny Plads, hun har allerede været hjemme 2 Gange, det er nemt naar det ikke er længere fra. I kan ellers tro at Skoven er køn nu og i Haven har alting begyndt at gro og blomstre det bliver en køn Tid I kommer hjem til os paa, bare nu alt maa gaa vel, og ingen Hindringer kommer. Vi har ikke talt med Ejnar og Olga siden vi fik eders Brev i Gaar, de var heromme i Onsdags Aftes med en Rose til mig i stedet for paa Søndag, (da det er

Mors Dag) og da spurgte de om Brev fra København, men vi skal derop i Aften til det lille Rejsegilde, saa bliver det nok rigtig bestemt hvordan vi skal køre Pinsedag, men jeg tænker nok at Harry, Emmy og Betty cykler til Odense og tager Toget til Faaborg eller Pejrup. Hvilken Sted er det kortest fra, Børge? Nu maa jeg slutte mit Skriverseri denne Gang, for det er snart Frokosttid; og Kærne staar og brøler og vil paa Græs, men det regner saa stærkt saa det næsten ikke er til at faa dem ud.
Hav det godt til vi ses. Hilsen Mor

Fra Harry da Signe den 13. Maj 1937 fyldte 20 år:

Paa Fødselsdagen ønskes du hjertelig, næh, inderlig til Lykke. Saa fylder du de tyve lille Signe, ja Tiden gaar jeg synes ikke det er ret længe siden du blev konfirmeret, hvor bliver Tiden dog af; jeg for mit Vedkommende synes ikke jeg har naaet noget endnu, bliver bare ved at gaa i den daglige Trummerum, oplever ingen Ting ser ikke noget, prøver ikke noget, gaar bare og bliver gammel. Naah op med Hovedet (min Pibe faldt paa Gulvet), det kommer nok alt sammen. Hør du Børge, du kan sagtens, du har faaet min Søster, jeg skal derimod have en helt fremmed, hvis jeg da faar nogen. Jeg tror næsten jeg er fuldstændig kureret hvad Kærlighed angaar, jeg kan aldrig blive forelsket mere.
Slut for denne Gang. Held og Lykke i det nye Aar, Signe. Paa Gensyn.
Harry

Harry er kommet hjem til travlheden i Skovsbo, foråret er ved at blive til sommer, og han skal også på pinsetur til Holstenshus:

Kære søster og svoger!

Halløj, her kommer jeg, det er Harry der lige vil gribe Pennen for at skrive et Par Ord til jer. Jeg er kommen i en ny, gammel Plads og jeg er godt tilfreds endnu, men vi kan jo heller ikke regne med de første Dage, der er det jo saa'n temmelig stort.

I kan ellers tro der er Fart i de smaa korte Træben, fra 5 ½ om Morgenen og til Kl 9 om Aftenen, op og ned af Agrene gaar det; Hestene foran og jeg bagefter, alt det vi kan høvle. I denne Uge har vi naaet at saa omtrent

alt Kornet, og i Dag hvor det regner, er jeg ved og lave til saa jeg kan køre "Møg" i Eftermiddag. Jeg siger mange Tak for Indbydelsen til Holstenshus, det kan blive mordelig Sjøv. Jeg kommer til at slutte for denne Gang, for jeg skal i Marken med Hestene, vi havde Ejnars Hest, saa det er jo om at benytte den. Farvel og paa Gensyn -
Harry

Holstenshuus 12. juni 1937

Kære lille Børge.

Nu har Bror faaet et langt Brev og saa begynder jeg paa Nr 2. Vi har lige faaet Middagsmaden, saa er det som man har hentet nye Kræfter. Her har lige været stort Militæropbud, 29 Officerer af Generalstabens Opmaalingsfolk har spist deres medbragte Madpakker, og saa serverede Baronessen Kaffe for dem, det var noget for de smaa Drengene at se paa, der holdt 9 Biler oppe i Gaarden. Baronessen elsker Militær, i det ligner hun nok sine Medsøstre. Men nu er de kørt igen med Generalmajor Prior i Spidsen, saa er det forbi. Og den store Ruteflyvemaskine København-Amsterdam er lige gaaet hen over Gaarden, hver Aften naar den gaar herover og til København sender vi Hilsen med til vore 3 kære Børn derovre, hvis I kan se den, saa vid, at den kommer lige her hjemme fra. Og nu kom der en til, vi maa jo alligevel ligge paa en stærkt trafikeret Strækning, i Luften altsaa, for paa Jorden mærker vi ikke meget til Travlheden. Men her er dejligt, nu trænger vi blot til lidt Varme, men det kender jo ikke til nogen Grænse, saa er det for varmt, og saa er det for koldt, hvorledes gøre os tilpas. Du kan tro lille Børge at vi er glade for at I begge har gode Pladser, godt med Arbejde og godt Helbred, nej vi er ikke saa egoistiske at ønske jer herhjemme, nej vær hvor Arbejdet byder sig til, det er Nutidens Løsen, Arbejdet kommer jo ikke til jer. Saa hav du kun god Samvittighed hvad det angaar, der er jo mange Forældre foruden os, der maa undvære deres Børn, det gaar nok, blot vi alle er raske, og vi har det jo saa godt her, hvor mange vilde ikke bytte med os. Nu er jeg færdig med min Rengøring og har hele Ugen siddet paa Systue, og paa Mandag vadsker jeg jeres Tøj, saa faar I det nok sidst i Ugen igen. Saa faar du ikke mere - hav det godt Kære Børge, kærlig Hilsen fra Far og Mor.

Jeg har læst om general Prior (1876 – 1946), at han var øverstbefalende for den danske hær fra 1939 til 1941. Han argumenterede før den tyske invasion i 1940 for en styrkelse af hæren. Men flertallet i Folketinget frygtede, at Nazityskland ville kunne se det som en provokation.

Da Danmark den 9. april 1940 blev besat, var Prior fortaler for, at vi skulle forsvare os, men det gjorde vi jo ikke, da regeringen var bange for at København ville blive bombarderet, som Warszawa netop havde oplevet det under den tyske invasion af Polen.

Skovsbo, juni 1937

Kære Børn

Saa er det Fredag og Skrivetag. Tak for brevene i Gaar, og endnu en Gang Tak for i Søndags det var vel nok en dejlig Tur. Her paa Skovsbo staar alt i Kartofflernes Tegn, Harry og jeg slider i dem, vi har paa to Dage gravet 850 pund op foruden hvad der blev af smaa, men de er nu ellers vældig gode i Aar, det er en ny Sort, Lord Webers, kun er Prisen meget lav, i Gaar kostede de kun 11 øre Kiloet, men maaske retter det sig lidt igen, der er saa mange lige i disse Dage, vi skal ud at grave op igen nu, før det bliver Regnvejrs ...

Brevet bliver ikke langt denne Gang for Harry er gaaet ned og grave Kartoffler op og saa maa jeg ned, vi skal gerne have 3-4 Hundrede Pund ind førend Kl 7 i Aften.

... Klokken er nu godt 7 Morgen og vi er færdig med alt Morgenarbejdet, saa vi har da en god lang Dag at arbejde i, det er da godt at jeg er nogenlunde i Ryggen igen, jeg skulde hilse saa mange Gange fra Far, fra Harry og Emmy, som var hjemme i Aftes, de var til Skt. Hansfest paa Kroen med Fakkeltog gennem Byen. Jeg ved ikke om I finder Rede i dette Virvar for det er et mærkeligt Brev dette her, men maaske kan I nok finde Mening i det. Far er i Kappendrup paa Arbejde i disse Dage, det er en lang Cykletur Morgen og Aften, men det lader til at han har temmelig nemt ved det, og det er da godt det samme.

Nu kørte der lige en Bil forbi, det er nogle af vores Naboer der skal til Bellahøj med Husmandsforeningen - jeg kunde lige tænke mig en Tur med til København igen. Mange kærlige Hilsener til i to kære Børn sendes eder fra os alle her Mor.

Signe er på sommerferie! Hun er fulgt med fru Kapel på sommerophold ved Helsingør i nogle uger, så helt ferie har hun nok ikke. Desuden er hun jo langt væk fra Børge, som må blive på sit arbejde i byen. Betty skriver til Børge fra Skovsbo, juni 1937:

Kære Svoger!

Ja, blot et Par Ord fra os ved Skoven; i denne Tid har vi hele tre og skal skrive til, og I er jo paa hele tre forskellige Steder, saa det gaar helt godt med Skriveriet. I Gaar og i Dag er Olga omme hos os og vaske, det er et dejligt Vejr og vaske i, for nu kan vi da faa det tørt. Nu er Signe og dig jo kommet lidt langt fra hinanden, men du har da heldigvis din Bror derovre, saa kan I to komme sammen; det er jo godt at Søster Signe har faaet det lavet saadan, at hun har fri fra Lørdag Eftermiddag og til Søndag Aften hver anden Uge - saa I kan da faa lov til at være lidt sammen, naar I ikke ses saa tit. Det er vel nok noget der er dejligt at komme til at ligge ved Stranden i 8 Uger, men vi har andet at tænke paa! vi maa først se at faa Roerne hakket, Far og mig har været oppe og radrenset Roer de sidste to Aftener, saa jeg tænker nok at vi skal til og hakke i næste Uge. Jeg skulde hilse fra Harry, han var hjemme og besøge os i Lørdags, han og Henry kom cyklende paa Tandem (fra Falster!) i Lørdags Aftes kl 9 ½ og tog saa af Sted igen om Søndag Eftermiddag Kl. 4, men de kom for sent til den Færge Kl. 6½ i Nyborg, saa de maatte vente paa den næste Færge, og saa var de inde i Skelskør ved Henrys Familie, saa de var vist ikke paa Falster inden Midnat.

... Vi har faaet Filmen fremkaldt, som vi tog i Pinsen, vi sender dem over til Signe og saa kan du se dem ovre ved hende, naar I ses igen.

Børge tager det nu slet ikke så let at Signe er "på ferie" i Helsingør. Han savner hende, og det er heller ikke let at komme frem og tilbage mellem København og Helsingør i de korte fristunder, der bliver dem givet. Så skriver de længselsfulde breve...

Hellerup 7.8. 1938

Kæreste lille Pige!

Du kan ikke tænke dig som jeg har det i Aften Signe, det er snart ved at

gaa mig på Forstanden dette her, Signe min elskede Ven, den ene henrivende, lune sommeraften gaar efter den anden, bare med at vi har Lov til at sidde paa hver sit Sted og tænke paa hinanden, jeg ligefrem hader de Mennesker, der paa denne Maade tager det dyrebareste jeg har, fra mig, men det er maaske ogsaa kun saa længe det staar paa med den Tur der, og det er vel godt det samme. Men hvis det var saadan at jeg ikke vidste at det var sidste Søndag at du skulde tilbringe deroppe, ja, saa tror jeg næsten jeg var i Stand til at trodse alt, bare jeg kunde være sammen med dig. Ikke fordi jeg kræver dig, som de fleste Mænd kræver Kvinder, men fordi at Livet var ikke noget værd for mig uden dig ved min side, og fordi at du, og alene du forstaar mig helt igennem, min egen Pige, og det er jeg saa inderlig taknemmelig for, at den rigtige lille Pige, den helt rigtige er kommet paa min Vej. Hvad skulde jeg stille op uden dig Signe, ingen Mennesker herovre kan rigtig interessere mig, alt er saa underlig ligegyldigt uden dig, blot naar jeg har dig Signe, saa faar det hele den rette Kulør igen.

Og saa faar de sidste Par Dage du har tilbage ved Helsingør vel ogsaa en ende, godt at du har fri paa næste Søndag den 15. ds., da kommer min Mor nemlig med Middagstoget, saa da skulde vi to gerne være paa Hovedbanegaarden, og i de 14 Dage maa du se at faa rigtig mange Friaf-tener, du maa have en hel Del til gode skulde man synes. Jeg glæder mig saadan til at du kommer til Byen igen, det er maaske derfor at jeg synes at Mandag, Tirsdag og Onsdag ser noget saa uendelig lange ud, men vi faar nok en Ende paa dem. Og saa vil jeg standse for denne Gang, jeg kommer ellers lige fra Vanløse, vi har sendt Vasketøj hjem pr. ekspres, det var jo en Ordre fra Mor, hvis vi havde noget der trængte, saa bare af Sted med det omgaaende, for nu holder vor Mor Ferie.

Og saa til Slut de kærligste Hilsener til dig du elskede Pige hav det godt og paa snarligt Gensyn din med Længsel ventende Bøggi.

Skovsbo, august 1937

Kære lille Signe og Børge

Tak for eders Breve begge to og Tak fordi at det bliver ikke gammelt at huske eders Far og Mor baade paa Nord- og Sydfyn. Vi er glade for at det gaar jer godt derinde i den store By, og at Børge er kommen paa et

Sted, hvor der er Udsigt til en Fremtid for eder, og vi ønsker jer Held og Lykke, og det skal nok gaa for Eder, I passer godt paa begge to, og det er en dejlig Følgesvend og tage med, om det saa en Gang bliver ind i eget Hjem, og det ønsker vi det maa blive, og vi glæder os ogsaa til at tage imod vor kære Pige i Ferien om en kort Tid det kan blive dejligt for dig lille Sig. Du har jo rigtig været i Sverige og du faar da noget at se og høre i den Tid du har været derovre. Far gaber efter Sengen, kl. er nu 11 og vi skal op igen Kl. 5, saa løser Mor og Betty nok af i Morgen, men lev nu vel kære Signe og Børge og Lykke og Held ønskes af Far og Mor i "Skovsbo" derhjemme ved Skoven

Petrine fortsætter brevet:

Kære lille Pige

Jeg siger Tak for dit Brev, vi fik ogsaa et fra Børge, og ham har jeg skrevet et særligt Brev til denne Gang, han maa jo altid nøjes med at læse sidst. Du har nok ordentlig været i Udlandet - der maa være kønt i Sverrig? Ja du er heldig med at faa saadan en Plads hvor du kommer ud og ser dig om, men du savner vist alligevel din Børge, for det er jo lidt længe imellem at I ser hinanden, men det er vel snart forbi med den Ferierejse saa du igen vender Næsen mod København. Her er alt ved det gamle undtagen det at vi skal have gravet en ny Brønd da den gamle er glidt ned i Søndags. Da det havde regnet vilde jeg lede Vandet hen i Drærenden, du ved der gaar fra Spanden i Stalden, og da pludselig hører jeg Vandet løbe ned i Brønden. Jeg fik fat i Far og han gravede med en Spade lidt Jord væk, men Jorden skød ned i Brønden saa der blev et Hul under Sökkelen paa Huset - du kan tro at jeg og Far blev bange, hvor let kunde det ikke have sket en Ulykke at nogle kunde være glidt derned, men nu skal vi have gravet en ny ovre ved Solbærbuskene, de begynder paa Tirsdag, og du kan tro den bliver lavet meget solid, den skal sættes med Brøndrør. Jeg kommer til at slutte denne gang for "den lange" er ved at komme. Vi havde Brev fra Harry i Gaar ogsaa, han skrev efter noget mere Tøj og sin Garderobe, han bliver nok dernede i Sommer. En kærlig Hilsen fra Mor.

Da Børge var færdig med sin soldatertjeneste, søgte han arbejde hos Koma-Løg på Amager, men han skulle være i fagforening, sagde de. Så gik han til fagforeningen for at melde sig ind, men det kunne han ikke, når han ikke havde arbejde! Så fik han arbejde i et andet gartneri, kom i fagforening og blev så ansat hos Koma-Løg. Der var Børge en måned. Men han havde søgt om at blive gartner i Gentofte, og det lykkedes, men først senere, i 1938, blev han fast ansat ved kommunen. Fast arbejde betød tryghed og mulighed for at lægge planer for fremtiden.

Skovsbo fredag sommer 1937

Kære Børge

Rigtig hjertelig tillykke med din nye Plads, hvor er det godt for dig (ja jer) altsaa Signe iberegnet, at du har faaet saadan en god Plads. Naar du nu bliver fast ansat kan I se Fremtiden i Møde med godt Mod I kære Børn, som er saa glade for hinanden. I har nok rigtig haft en god Ferie derinde i København i 3 Dage, du kan tro vi tænkte paa jer alle Dage, og saa kom du lige ind ad Døren da Signe stod og lavede Middagsmad! Hvad mon hun lavede til jer? Det kunde jeg nok lide at vide, men at I var sammen var vel det vigtigste.

Du skriver Børge at du er en urolig Svigersøn, nej du er en god og dygtig Svigersøn som vi er meget stolt af, naar I nu bare maa faa Lov til at vedblive at være raske og ved godt Humør saa gaar alting nok godt. Du spørger om vi kommer til København, maaske, men Far er pludselig blevet arbejdsløs, altsaa med Murerarbejde. Ellers ikke, her er Arbejde nok paa "Skovsbo" men det giver ikke saa stor Dagløn som at gaa paa Murerarbejde. Far er lige kørt med Ejnar til Odense at købe en ny Vandpost, den gamle vil ikke mere. Harry skrev til os at han nok vilde komme hjem til os, men nu Far er hjemme kan det sagtens gaa selv om der er nok at bestille, og saa tjener Harry ogsaa lidt Penge, det herhjemme giver ikke Overskud, kun en grusom Bunke Slæb. Nu er de snart ved at flytte ind i det nye Køkken hos Olga. Far har været oppe at lægge Gulv og pudse Vægge, og nu har Tømreren været der og sætte Dørene i, saa det hjælper svært deroppe.

Mange kærlige hilsener sendes dig fra dine Svigerforældre

Petrine fortæller mere om brønden og de økonomiske konsekvenser. En ny brønd er jo ikke billig, men som altid prøver de at se tingene fra den lyse side.

Skovsbo, sommer 1937

Kære Børge

Denne Gang skal du faa Brev direkte fra os, du skal heller ikke altid være Stedbarn, og vente til vor lille Sig har læst det hele, og saa vil vi først sige dig Tak for dit Brev i Dag, der var ellers Læs paa den "lange" (postbud Langenberg!). Brev fra begge I to, et fra Harry og et fra Københavns Grøntorvs Auktion, det var Afregning paa Solbær 89 øre Kiloet, desværre var der ikke saa mange, men vi har da faaet 11 Kr for de Bær der var paa 5 Buske, og saa har jeg ogsaa brugt lidt, og Solsortene har ogsaa ædt en del.

Harry bliver nok paa Falster hele Sommeren i August Maaned, han skal have 136 Kr og saa vilde Forkarlen dernede gerne have ham i sit Sted i 2 Maaneder til 225 Kr, han er nemlig ved at købe en Gaard og skal giftes velsagtens, men Harry vidste ikke rigtig om han blev der. Herhjemme gaar alt sin Gang vi skal til at høste Rugen, maaske paa Søndag, og paa Tirsdag skal vi have Brøndgravere, vi skal have en ny Brønd. Vi opdagede at den gamle er ved at skyde ned og det er farligt hvis der ikke bliver gjort noget ved det, men Brøndgraverne kan ikke lave noget ved den fordi den staar i Stalden. Den er nemlig ikke sat af Sten men kun gravet, og derfor er det saa at den glider ned, det er en dyr Historie vistnok over 200 Kr., men det er der ikke noget at gøre ved. Ja vi har altid noget at bruge vore Smaaskillinger til, der bliver ikke Raad til nyt Bohave i Aar skønt vi trænger til det, men skidt med det, vi lever nok foruden. Nu tror jeg nok jeg skal til at slutte Kl. er snart 11 og 5.10 kimer den, saa skal vi have udsovet. saa vi bliver nødt til at tage Timen paa 5 Kvarter. Mange gode Hilsener til dig kære Børge fra Svigermor

Der skal høstes, og det endte med at foregå med le og håndkraft!

Skovsbo, august 1937

Kære lille Børn

Jeg skriver lige et Par Ord ogsaa, du spørger lille Signe om hvordan det

gaar med Høsten, det gaar nogenlunde, vi mente det kunde have ladet sig gøre at faa en Selvbinder, men alle Folk er saa optaget af deres eget. Saa har Far været ude og vilde have fat i en mand til at høste med Le, men det kan heller ikke faas. Nu tænker jeg Far bliver hjemme et Par Dage hvis han kan slippe fri hos Mureren. Du spurgte om Ejnars, men de har vist nok med deres eget, det har de jo altid. Det er ikke saadan at vi klager, kun synes vi jo nok Ejnar kunne have hjulpet lidt, men lille Sig du maa endelig ikke overfor dem lade dig mærke med at du ved noget, det lover du os, for Far har forbudt os at skrive det til dig, du maa ikke gaa og granske i hvordan vi klarer os, det gaar nok, Magda er her og hjælper til, saa hvis Far bliver hjemme og Vejret bliver godt, saa varer det ikke længe før vi kan blive færdig. Du maa endelig ikke lægge din Ferie om, vi vilde saa gerne have dig hjem til Fars Fødselsdag, saa du maa love at komme til den Tid... Nu maa du ikke gaa og være ked af det lille Pige, husk det er ikke Storesøsters Skyld at de ikke hjælper os, for hun har vistnok sagt det til Ejnar, men jeg tror han er gal fordi Harry er rejst, men Far mente dengang at vi kunde leje en Selvbinder til at høste Kornet af, og han syntes ikke Harry skulde blive hjemme og spille saa mange Penge.

Vi har ikke haft Brev fra Harry for nylig, det er saa sært at have vore kære Børn saa langt henne, men det gaar nok, jeg længes saa meget efter jer, bare lige en Dag eller to, at kunde sidde og tale med jer, men desværre altid har vi travlt, naar I er hjemme, altid er der Uro og Støj, bare vi lige kunde sætte os stille hen og tale sammen, hvor vilde det være godt. Jeg slutter for denne Gang med mange kærlige Hilsener til mine kære, kære Børn. Bare I maa have det godt, det ønsker Mor.

Emmy skriver fra sin plads på Postgården, august 1937. Hun er 17 år, og har vist fået en kæreste, Gunnar som bliver nævnt i brevet.

Kære Signe og Børge!

Ja, nu endelig vil jeg tage mig sammen og skrive, det er jo noget som sjældent sker. I har nemlig ikke faaet Brev fra mig siden før Ferien, ja, jeg skammer mig ogsaa i høj Grad; men jeg maa jo mangle karakter til at tage mig selv i Nakken, det tror jeg at I vil holde med mig i, snart skal

jeg eet en Aften, snart et Andet. (Ja, tro nu ikke for galt om mig.)...
Hvordan gaar det Børge i din nye Plads, du var vel nok svært heldig, ja, jeg sidder og bliver baade gul og grøn af Misundelse over, at det ikke er mig der tjener saa mange Skejsere, men du maa jo sikkert ogsaa hænge i for det, saa'n er det nu en Gang, vi faar nu ikke noget, uden det skal gaa med slid og slæb.

Nu er du vel bedre ved Humør lille Signe, naar du er kommen i din gamle Plads igen, har I haft meget med fremmede? Saa beklager jeg dig i høj Grad, for der er vel ikke noget mere fortregent end altid at have Huset fuldt af fremmede og særlig saa'n et finere Slags, for de skal dog opvartes i begge Ender snart, det synes jeg alligevel ikke jeg kunde finde mig til rette med, du kender jo nok din lille Søster, hun har jo altid været noget af et lille "sjenert Klods". Hun ønsker ikke noget ud over det almindelige, men jeg forbedrer mig vel, dette Sted er jo ogsaa kun Begyndelsen, hvem ved, maaske jeg ogsaa havner derovre i Hovedstaden engang (maaske i Zoologisk Have.)

Nu er jeg ellers kommet paa Kant igen, jeg laa i Sengen et par Dage for nogle Uger siden. Betty og mig havde været i Tørresø Strand forrige Søndag, og saa fik jeg mig en frygtelig Hovedpine, fordi det blæste temmelig meget på Cykleturen baade frem og tilbage, og det havde jeg hele næste Dag ogsaa, og saa om Tirsdagen spurgte jeg om jeg maatte gaa i Seng, jeg laa der saa Tirsdag og Onsdag, samt Torsdag fik jeg Lov at blive liggende om Morgenens ogsaa, men jeg rejste mig saa ved 7-Tiden det er jo saa sin Sag at blive liggende og ikke kan gøre Gavn, Mad maatte jeg jo ogsaa have en Gang imellem, saa jeg kunde jo tydeligt mærke at det var til stort Besvær, for hver Gang hun kom med Mad til mig med sin sure Mine paa, sagde hun altid: "Ja, saa er det Spisetid igen," som om hun ikke kunde bestille andet end give mig mad, jeg følte mig ellers ikke godt tilpas da, for jeg laa med høj Feber og saa foruden en dundrende Hovedpine, og saa den evindelige Ensomhed, jeg snakkede jo kun lige et Par Ord, hver tredje eller fjerde Time naar jeg fik Mad, den første Dag snød hun mig for Frokost saa jeg laa fra halv syv om Morgenens til Kl godt et, inden hun kom med Middagsmad, jeg ved saa ikke hvad Meningen var.

Jeg har haft fri et Par Dage for en Tur siden, det er hele min Ferie, men

jeg haaber saa smaat paa naar du kommer hjem, Signe at jeg maa faa en halv Dags Frihed saa vi rigtig kan slaa vore Folder for en Gangs Skyld. Jeg skrev til Harry i Gaar at han maatte komme saafremt det kan lade sig gøre, og det bliver han nok ogsaa til, blot er det en stor Skam, at du ikke kan komme med denne Gang Børge, det er alligevel bedst naar vi alle er samlede. Naah, jeg vil holde lidt, jeg skal ned og have lidt at opretholde Livet med, det er kaffetid nu, Klokkeren er godt ni, jeg har lige været nede med Inge, hun har siddet oppe ved mig mens jeg har skrevet hele dette Brev, hun fik min Syæske og lege med, saa baade Knapper, Uldgarn og jeg ved ikke hvad flyder over hele Gulvet, altsaa jeg fortsætter om lidt igen.

Aah, ja saa er jeg altsaa mæt saa det kan forslaa noget, nu haaber jeg at jeg kan holde ud det sidste Stykke jeg har tilbage med Arket. Jeg havde fri sidste Søndag fra Formiddagen af fordi det var Mening at vi skulde have været paa en lille Biltur, vi havde halvt om halvt faaet Lovning paa Peder Madsens Bil i Skamby, som det var Mening at Gunnar skulde køre, og saa foruden skulde vi være Fodermesterens Karla fra Dallund og saa en Urmager fra Særslev, men til alt Uheld kunde vi saa alligevel ikke faa Bilen, saa vi kunde saa ikke komme af sted, men i Stedet for blev vi hjemme og hjalp Far og Mor med at høste. Far med Leen, Mor med Kratten og vi to bandt op, ja der var Gang i Foretagendet, vi blev ved til Kl. var halv ni, da var Kornet saa dugget at vi kunde ikke mere, men da havde vi ogsaa høstet et godt stort Stykke undtagen vi maatte levne et Stykke nede i Slaget ovre ved Ludvigs Skel, det var Mening at Far vilde blive hjemme fra Arbejde i Dag sagde han, og saa skulde de høste, men det blev saa et væmmeligt byget Vejr i Dag, saa det har de nok maattet slaa ud af Hovedet. Vi har vel saa meget som 1½ Læg der endnu ikke er høstet, men det er jo ikke saa sært, naar de kun er tre, og Far maa ogsaa passe sit Arbejde, og det kedeligste ved det er at vi er nogle af de sidste, ganske vist har næsten alle de andre haft Aflægger eller Selvbinder saa de kan sagtens, Far har været flere Steder og spurgt efter om vi kunde faa nogle til at slaa det af, men det kender vi nok - Naboerne er flinke nok naar bare de ikke skal have Ulejlighed af os; men vi behøver jo ikke at gaa saa langt, naar ikke en Gang Olga og Ejnar kan skønne paa at give Far og Mor en Haandsrækning en Gang imellem...

Nu maa jeg slutte for denne Gang Kl. er omsider blevet 10, og jeg kan kun med Besvær holde mine Glugger oppe. Til Slut de bedste Hilsener fra jeres Søster Emmy.

Petrine går i sit 50. år, men hun kan ikke mere rigtigt holde til strabadserne...

Skovsbo, august 1937

Kære Børn

Allerførst Tak for Brevet i Gaar og Tak for dit Brev i sidste Uge, Børge! Det gaar vel godt derovre i den store By og I har faaet Fremmede fra Holstenshuus - hvor vilde vi gerne have været en Tur derind ogsaa, men det lader sig nu ikke gøre det er ikke nemt at være hjemmefra, og saa er der ogsaa noget der hedder "raad til" nu vi fik den Historie med Brønden, men hvis alt gaar vel og vi er raske alle, saa maaske til Sommer igen. Jeg fik ophøstet i Gaar, ja det lyder sært men der var et Stykke Korn som Far ikke blev færdig med i Onsdags Aftes, saa tog jeg fat i Gaar med Medetøjet og blev ogsaa færdig. Saa hjalp Betty og jeg hinanden med at binde det sammen, men pludselig begyndte det at regne, og før vi naaede hjem var vi gennemblødte altsaa helt ind til Skindet og saa var det alligevel saa koldt saa jeg kom til at fryse paa min Ryg. Og saa det samme om igen med den Gigt. I Formiddag har jeg ligget i Sengen en Tur, jeg har faaet noget at smøre mig med, men tilligemed at jeg smører Ryggen skal jeg tage nogle Kamferdraaber som Modgift, ellers sætter Gigten sig i Skulder eller Nakke. Men jeg bliver altid saa underlig tilpas i hele Kroppen efter saadan en Kur, det er ligesom at Gigten ikke rigtig ved hvor den skal være, men regerer snart i Arme og snart i Ben og Hovede, saa det er sjælden jeg smører mig uden om Aftenen, men til Morgen maatte jeg altsaa have en Smørekur ogsaa.

Vi skal op og malke nu og saa op at binde det sidste Korn op. Far er paa Arbejde hver Dag.

Har I haft Brev fra Bror Harry, det er da en Tid siden han skrev til os, men han har det vel med Travlheden som vi andre. Jeg ved ikke rigtig hvordan det gaar med Pigerne, om de tager ud at tjene begge to til Vinter. Vi kan jo nok klare os alene Far og mig.

Vil I nu hilse din Far og Mor Børge! Fra os alle sammen her ved Skoven

Men allermest være I hilset Kære Børn fra vi Gamle herhjemme.

...Og så Jørgens version af dagligdagen:

Skovsbo, august 1937

Kære Signe og Børge

Tak for eders Breve i Dag, og Tak for Hilsen fra Børges Far og Mor, var det bare vi to gamle der kunde komme til København en Omgang men det kommer vel en Gang. Vi fik indavlet i Tirsdags Rivning og alt, saa Markerne staar nu tomme med Undtagelse af Roerne og 4 Køer 2 Kvier og en Hest, men det er kun om Dagen der er saa meget, om Natten er der kun Roerne. Vi fik Brev fra Harry i Gaar, han skal ikke være Forkarl, men bliver dernede alligevel og tager Roerne op, hvor han saa rejser hen ved vi ikke, men det gaar rigtig godt herhjemme vi kan nok naar vi ved vi skal, og i Aar har vi da noget at tærsk af, vi har to Havre-Hæs ude og sat til inde om det saa er Roehuset er der et Læs Rivning sat ind og et i Loen. Jeg har Murerarbejde endnu men jeg ved ikke hvor længe det varer, men godt for den Tid der er gaaet. Vil I nu hilse Niels og Severine fra os her ved Skoven og sige vi har det godt og ønske Niels Lykke til med den lange Køretur til Aalborg.

Venlig Hilsen til eder begge to fra Far

Skovsbo, september 1937

Kære Børn

Kl er 20 Minutter over 6 og Far er lige kørt paa Arbejde, saa vil jeg, førend vi begynder paa Dagens sædvanlige Dont herhjemme, lige sætte Pennen i Gang og skrive til de kære Børn i Staden; først tak for Brevene i Gaar, det er da godt at det er saadan et fint Eftersommervej at I kan komme ud omkring paa Cyklerne. I har jo ogsaa meget til gode fra i Sommer. Du skriver Børge at du har været med til at klippe 3 km Hæk. Det er godt at vor Havehæk ikke er saa lang, saa naede jeg vist ikke Enden paa den; jeg har klippet den i Aar for vores lille Far, han har saa meget at lave saa det kan nok gøres nødig at Betty og jeg hjælper hvor vi kan. Betty er dygtig til at passe og gøre Haven i stand saa den aldrig er forsømt. Nu skal vi til at grave Kartoffler op i Marken men i dag skal vi

først plukke Brombær, jeg er ved at koge Saft af Guldblommerne, der en farlig Masse i Aar; vi kunde nok trænge til at have nogle Mennesker fra København til at plukke og spise sig en Mavepine til; men de er ikke lette at sende over til jer for de bliver raadne før I naar at faa dem; maaske naar du at faa dem at smage lille Sig. Vi ventede at du havde skrevet i Gaar hvornaar du kommer hjem, men det er vel ikke nemt at bestemme. For du kører vel ikke med Svigerfar og Svigermor hjem? Men i alt Fald skriver du nok naar du kommer. Du skriver, Børge at det vil koste dig 50 Kr. og rejse med, det synes vi andre ogsaa er en Skam, for I kan ikke let tjene saa mange penge; men til næste Gang I faar Ferie, saa har vi eder nok begge to. Harry har været ude for et uheld på Falster og har faaet sin Cykel ødelagt. Vil I nu hilse din Far og Mor og saa være I selv hilset paa det kærligste fra Mor

Søster Betty fortsætter brevet...

Kære begge to!

Lige et Par Ord fra mig ogsaa, Mor er lige gaaet i Marken og flytte Køer, og saa vilde hun plukke Brombær paa Hjemvejen, jeg er lige blevet færdig med at vaske Spande, og saa skal jeg snart op og malke; i Eftermiddag skal jeg ud og ordne Haven, saa er jeg fri for det i Morgen, da er der ogsaa nok at gøre med Stuerne... Mor hun skriver at Harry havde været ude for et Uheld, og nu skal jeg fortælle jer nærmere om det. Harry og Henry var ude at cykle sig en Tur, og saa kom de til et Sted hvor der var Skovfest, og saa fik de lige Lyst til at komme ind og danse, de smed Jakken, smøgede Ærmerne op, trak Kasketten godt ned om Ørerne, og saa sjuskede de kære Drengene ind paa Dansegulvet. Han skriver at der var saa mange kønne Piger derinde, og han havde saa ogsaa faaet en og danse med, og da svedte han ogsaa et Par Spande Vupti-Gine. Han dansede temmelig meget med en Pige fra Maribo, og de talte ogsaa meget fornuftigt sammen. Ved 11½ Tiden vilde Harry og Henry saa gaa hen og se efter deres Cykler som de havde sat et lille Stykke fra Festpladsen. Da de kom derhen, kunde de først ikke finde dem, Harrys Cykel stod saa op ad et Træ lidt længere inde i Skoven, og Henrys var væltet om paa Jorden, saa I kan nok forstaa at de fik travlt med at undersøge dem - Harrys

Lygtekrog var vreden saa den stak ud til Siden i Stedet for opad, men den havde holdt. Da det saa ikke lykkedes at faa reflektoren paa den Maade, var baade Glasset og alt det indvendige revet af, saa Reflektoren var helt ødelagt, især da de forskellige Dele var væk, Sadeltasken var ogsaa væk, ligeledes Ventilen i Baghjulet. Paa Henrys Cykel var Reflektoren stjaalen ved at knække Lygtekrogen. Saa I kan nok forstaa at det var et Par glade unge Mennesker der begav sig paa Gaatur ad ukendte Veje for at komme den nærmeste Vej tilbage; havde de truffet dem der havde behandlet deres Cykler saa elskværdigt, havde deres Mor sikkert været nødt til at anskaffe sig et Par nye Dreng. Den Tur kostede dem hver en 7-8 Kr. Saa det var saamænd en billig Fornøjelse. Ja, jeg skal love for, at Harry baade ser, hører og mærker noget ovre paa Falster. De havde været en Tur i en By der hed Gedser, en lille By, den er noget lignende Ottinge, Harry skriver at der var ikke noget særlig at se, men saa har man været saa langt Syd paa, som man kan komme i Danmark. Før de naaede til Byen stod der et Skilt med Angivelse af Vejlængder baade til Oslo, Stockholm, Berlin, Paris og Rom. Næste Søndag er det Meningen at de vilde til Møens Klint hvis det bliver godt Vejr, der skal jo være saa kønt derovre. Hvad Dag kommer du hjem Signe, eller der er maaske ingen Dag bestemt, du skulde da gerne komme hjem og smage alle vore gode Blommer og Brombær, vi har saa mange Brombær, at du skal faa Arbejde med at spise det hele lige paa en Gang. Jeg maa slutte for denne Gang, jeg skal ud og vande Kvierne og Kalvene og den Røde, han er bleven saa tyk at han snart ikke kan staa ude i sit Stade mere, men han faar jo ogsaa noget, ligesaa snart at han begynder at banke. Nu til Slut de kærligste Hilsener fra Betty.

Severine og Niels har været på besøg i Skovsbo.

Holstenshuus 3.9.1937

Kære gode Børge.

Saa er vi hjemme igen efter den gode Ferie, efter de dejlige Timer sammen med jer, og naar Bror og Signe er borte igen, saa sidder vi og tærer paa Minderne, og de er kostbare. Men tro nu ikke, at vi sidder og er kede af det lille Børge, vi er bare saa lykkelige over, at det gaar vore Dreng

saa godt inde i den store By, hvor der foruden alle de lyse Sider, findes Mørke, hvor der er kamp for Livet og Tilværelsen, som vi ikke drister os ud i før, det er nødvendigt, vi har det jo som Blommen i et Æg her, ikkesandt. Ligesaa i Skoven, hvor vi forleden Dag satte Signepigen af - medfølgende Billede viser dig en lille lykkelig Flok, tilfredse og mætte. Signes Mor viser dig, hvor meget vi fik med hjem til Eftermiddagskaffen af hendes Lagkage, da vi ikke vilde vente til Kaffen. Hos Ejnar og Olga spiste vi Melon, og saa trillede vi ad Holstenshuus til, rigtig godt trætte. Om Onsdagen kørte Far til Alborg, og i gaar Torsdag Eftermiddag ved 5-Tiden var de her igen. Bror har endnu da, haft godt Vejr og i Morgen Lørdag kommer Signe med Morgentoget, og paa Søndag har jeg Huset fuldt. Det gaar godt. Og saa er Bror i København Søndag Aften 21.42 hvis du vil ned og faa en frisk Hilsen fra Far og Mor. Om du ser noget til Slægten, vil du saa hilse dem alle, jeg skriver til dem lidt efter lidt. Hvor har jeg dog haft en god Ferie, og nu tager jeg fat med nye Kræfter. Saa haaber vi at ses i December igen, den Tid kan snart gaa. Jeg har flere Billeder, som du skal faa, saa snart der bliver færdige. Og Vadsketøjet haaber jeg at faa af sted næste Fredag. I Dag sylter jeg Pærer og Tyttebær, i Gaar syltede jeg Asier som jeg fik af Signes Mor. Hav det nu godt kære lille Børge og stadig god Vind i Arbejdet. Til Slut de kærligste Hilsener til dig her fra Hjemmet og fra Far og Mor og Bror, han er lige kørt op til Skrædderen efter sine Permissioner. Hav det godt.

Emmy har forelsket sig, og det går ud over brevskrivningen. Men Olga tager over.

Skovsbo, september 1937

Kære Signe og Børge!

Ja nu griber Betty og jeg til Pennen og saa gaar det for sig. Ejnar og Olga er lige kommet herom, saa de sidder rundt om os og snart i hvert Hjørne....

...og nu fortsætter Søster Olga!

Ser !!! Emmy fik pludselig travlt for det var en gammel Ford, der stoppe-

de op udenfor. Betty kom med en Flagermuslygte ind udefra og fortalte at det var Hugo-Urmager og en Gunnar eller saadan noget lignende. Hvordan har I det derovre. Efter alt at dømme, godt. Vi sidder her og diskuterer hvorvidt Københavnerturen skal bestaa af Garnteren og Konen alene, eller Jørgen og Konen skal følges med. Men Fader siger at han ikke har Raad til det; men det har vi s'mænd heller ikke saa det er jo ikke noget at snakke om. Der er arrangeret en Fællesrejse her fra Fyen i Dagen 26., 27. Og 28. Sept. Og Billetten koster 10,50 Tur Retur pro persona og det er jo billigt.

Vi har det godt oppe Syd for Skoven. Jeg har faaet tapetseret færdigt over det hele (altsaa det der skulde tapetseres) og ferniseret samt faaet Stores'et vasket og hængt op, og du kunde ikke kende Soveværelset nu lille Søster, Ejnar sagde at jeg var kommet godt fra det. Det er saa rart at faa i orden over det hele. Nu mangler vi Køkkenet at male til sidst, og der skal jeg nok faa en chance. Nu begynder Papiret at blive saa kort, og jeg er snart søvnig, vi har vasket i Dag og fortsætter i Morgen igen. Det var Ejnar der syntes at vi skulde køre en lille Tur herom, og det kan jo ogsaa sagtens gaa naar man bare ikke skal gaa.

Tak for Turen til Holstenshus, Børge. Næste Gang Sig kommer, haaber vi du følger med.

De bedste Hilsener sendes til eder begge. Ejnar og Olga.

Skovsbo oktober 1937

Kære Børn

Tak for Brevet i gaar, og til Lykke lille Sig med den nye Spadseredragt; det var pænt af Børge at spendere 60 Kr. paa sin lille Kæreste. Nu skal I ikke blive alt for forbauset hvis I en Dag i November ser Harry ovre hos jer - det er ikke helt sikkert endnu, men han har faaet Tilbud om en Plads i Nærum. Han havde ellers søgt i Sønderjylland, og jeg havde skrevet til Børges Far og Mor om at huse ham Lørdag Nat, men saa i Gaar kom der Brev derfra, at Pladsen var optaget. Pladsen i Nærum er paa en Gaard som Manden har forpagtet til 15. Marts, saa han kunde ikke love ham Arbejde længere, da han ikke vidste om han fornyede Forpagtningen, men Harry vilde ogsaa helst derfra ved den Tid, saa kunde han komme hjem og ende Foraarsarbejdet her, hvis Far skulde faa Arbejde. Manden

derovre har budt ham 270 Kr. fra November til 15. Marts, det kan gaa an om Vinteren.

Vi slider svært i Roerne, Betty og jeg trækker op og Harry pløjer og kører Gødning om Formiddagen, og om Eftermiddagen kører han Roer sammen. Vi har Ejnars Hest i disse Dage, saa der er Fart i Landbruget kan I tro. Du skriver lille Sig at du godt kunde tænke dig et Tav med, det er ogsaa et godt Arbejde naar bare det er Tørvejr, men i Gaar regnede det næsten hele Dagen, og hvordan Vejret vil i Dag er ikke let at se endnu, men saa har jeg noget andet at tage Vare paa, jeg skal have Harrys Tøj i orden, ogsaa naar han skal saa langt væk, og der er ikke ret længe til Fødselsdagen, der river vi Hovedet af en halv Snes "Kokke". Hvor mange der kommer den Dag, aner vi ikke endnu.

Nu kommer jeg til at slutte, jeg skal hen og vaske lidt, derfor mange kærlige Hilsener til Eder begge to fra Mor.

Petrine fylder 50, og hvad giver man en kvinde der mangler alt?

Skovsbo, oktober 1937

Kære Søster og Svoger!

Tak for brevene som kom i Gaar. Ja, saa nærmer Fødselsdagen sig, og nu har vi heller ikke saa meget og skal have ordnet til, Mor skal saa have Kyllingerne ordnet, og jeg skal have gjort rent i Spisekammeret; men det vil jeg nu ikke ordne inden i Morgen, for hvis jeg gør det i Dag, er det jo ikke kendt paa Søndag. Mor og jeg har lige været inde og flytte om paa Møblerne i Dagligstuen - vi har faaet min Kommode ud og faaet Divanen stillet hen i Gavlen, og Sladrebænken staar saa hvor Divanen har staaet, og saa en Stol ved hver Side af de tre Sider, vi har jo ikke saa mange Stole endnu... Ja, nu er det ikke ret lang Tid til d. 1. November, saa kommer Bror Harry over i nærheden af jer, saa kan I da slaa jeres Klude sammen i Vinter...

Til Slut de kærligste Hilsener til jer begge to fra Søster Betty. Lev vel.

Ferien var brugt op, og rejsen fra København var dyr, så Signe og Børge kom ikke til Petrines 50års fødselsdag, men de var med i gaven til Petrine.

Jeg tror at dette foto stammer fra Petrines 50 års fødselsdag. Trods fotografens venlige retouchering kan jeg ikke andet end blive berørt af Petrines gode og kloge øjne og Jørgens rare udstråling.

Skovsbo, 25. oktober 1937

Kære, kære Børn

Mange Tusinde Tak for Fødselsdagsgaven - det var alligevel Stole, lille Sig, og hvor er jeg glad for dem, jeg skal nok dele med Far som I skrev i Gaar! og Tak for eders Fødselsdagshilsen. Ja I kan tro det var en stor Dag her i Hjemmet. Allerførst, førend det næsten var Dag, kom Far med sin gave, og kan I tænke jer hvad det var! En fin ulden Kjole, brun med lys Vest, nyeste Mode og Facon. Den havde han bestilt hos Regnar Nielsen uden at tage Maal nogen Steder, men Alvilda kunde nok klare den, og saa passer den saa bestemt og klæder mig godt, siger de alle; jeg skulde jo slankes lidt og det gør Kjolen. Naa altsaa det var den første Gave, saa kom næste, et Henkogningsglas fra Robert og Julie; et par fine Strømper der svarer til Kjolen fra Niels og Magda; en Sofapude fra Moster Tonny sendt fra Esbjerg; saa kom Katrine Kingo med en Cyklamen og Købmandskonen med en ditto. Saa kørte Far og mig paa Kirkegaarden og paa Posthuset, der var brevet fra jer og Moster Karen; da vi kom hjem var Olga og Ejnar og børnene kommet med den store Fødselsdagsgave fra alle vor kære Børn, hvor er jeg glad for den, det er kønne og gode

Stole som pynter saa fint i Stuen. De havde ogsaa en Cyklamen med fra Alfreds. Hen paa Eftermiddagen kom Laura, og Anna og Niels fra Bolbro, lille Karen fra Hasmark, Julie og Robert og Møller, saa var vi samlet til Chokoladen i alt 21 Mennesker. Magda var Kogekone, saa hjalp saa de andre til. Mor var Hædersgæst kan I tro. Kl 7 spiste vi Kyllingesteg og Flæskesteg med Rødkaal og alt hvad der hører sig til, Festen var i det hele ualmindelig god og Humøret stod højt over hele Linjen, kun savnede vi to, men vi talte om jer kan I tro. I Lørdags fik vi Brev fra Holstenshus og Brevet var fyldt med Billeder fra i Sommer, ogsaa det hvor vi staar her udenfor den Dag I kom fra København. Din Mor skrev, Børge at hvis vi ikke havde været saa langt fra hinanden havde vi ikke sluppet saa billigt, saa var de kommen og besøge os.

Nu tænker jeg da I faar denne Kasse i god Stand, jeg staar lige og skal op til Olga og Ejnar og have den pakket. Æblekagen sender jeg ikke, jeg er bange for den bliver til Plukmad men lidt andet skal I smage, I kan nok komme af Sted med at faa det varmet hvis Fru Kapel er i Byen. Haaber det maa bekomme jer vel.

Saa endnu engang Tak for eders part i Fødselsdagsgaven og saa være I hilset saa mange Gange fra os alle i Skovsbo.

Skovsbo, december 1937

Kære Signe og Børge

Det ser ikke godt ud i Vejret, her sner det, og det er en rigtig Vinter her, men det kan jo ogsaa være det bliver færdig med Vinteren nu, saa det kan naa at blive ordentlig at færdes til Julen, vi har skrevet til Holstenshus, og vi ved saa ikke om de kan komme, vi vilde gerne om de kom, men der er vel saa mange Forhold der skal tages Hensyn til paa saadan et Sted. Vi fik ogsaa Brev fra Harry i Gaar, og det ser ud til at det gaar rigtig godt for ham, han faar ogsaa noget at se, men saa har han jo noget at leve paa i Fremtiden. Herhjemme gaar det godt, mor og mig har lige været oppe og feje Sne af Loftet, det er en Skam vi ikke kan faa Taget stryget færdig, men det er jo ikke saa nemt; i den Tid det er Vejr til det, skal jeg som Regel arbejde for de Fremmede, men det kommer vel, nu har vi jo da faaet andet Tag paa Hjemmet, og det trængte vi saa haardt til, og alt det andet kommer jo ogsaa nok. Nu ved jeg ikke stort mere

denne Gang, men saa faar I nøjes med det, men dersom I er sammen paa Torsdag kan I da tænke paa os, uhm... der skal vi nemlig slagte den store Gris, saa har vi da Sul i Huset igen, vi skal nok levne lidt godt til Jul. Venlig Hilsen til Eder begge to fra Mor og Far

Jørgen har undersøgt togtiderne til julerejsen og sender en hel køreplan. Der skal ikke gå noget galt, når de unge vil til Fyn. - men tænk at de har rejst om natten - til Fyn!

Skovsbo, december 1937

Kære Signe og Børge

Tak for eders Breve i Gaar og for Hilsen fra Holstenshus, vi ønsker gerne at de kan komme hertil i Julen, og at Vejret bliver godt, det kan det sagtens blive endnu. Men lad mig hellere skrive med det samme: det er vel eders Mening I rejser fra København Torsdag 23. December, altsaa Lillejuleaften, og der gaar tre Tog efter Køreplanen. Kl 22.35, de saakaldt F.Tog, men der gaar et ordinært Eksprestog 23.40, det er i Odense Kl. 4.02; det næste Eksprestog gaar fra Kbh. 1.30 og er i Odense Kl. 5.02, men hvordan med dig Børge, vil du med ud til os, for Ejnar og jeg er paa Banegaarden, ikke i København, men i Odense, og hente jer, men saafremt du vil til Faaborg, gaar der et Tog fra Nyborg over Ringe og Faaborg fra Nyborg St. Kl 5.55 og Færgen kommer til Nyborg Kl. ca. 3.30. Toget afgaar fra Nyborg til Odense Kl. 3.32. men tager du fra Nyborg over Ringe er du hjemme Kl. 7.32 i Pejrup, men vil I nu lade os vide hvad Tid i er i Odense Fredag Morgen, for jeg skal op og vaagne Ejnar at vi kan være derude i god Tid. Men det er ikke sikkert vi løser Perron-Billet i Odense, for det bliver nok umuligt at finde hinanden paa Perronen, saa I finder os i Banegaarden. Jeg skal hilse jer fra Mor, hun skriver ikke denne Gang, hun har travlt med at ordne Grisen, den blev slagtet i gaar, det var en god Gris, med meget god Mad i. Kommer I sammen med Harry, vil I saa hilse ham mange Gange her hjemme fra og spørge om han vil sige om han kommer hjem til Jul, det vil vi allerhelst at det kunde ske, for han har altid smagt Grisen, og han skal heller ikke sættes af i Aar; kommer han ikke med hjem sender vi noget over til ham, vil I nu skrive Svar i Aften Lørdag eller Søndag, saa kan alting naa at blive

ordnet til rette Tid, med de bedste ønsker for eder alle derovre haaber vi,
paa Gensyn paa Fredag Morgen
Et lev vel fra Far og Mor ved Skoven
Det sner rask her i Dag, men er Tøvejr

Julen er overstået, og et år er gået. Signe og Børge har delt deres korte juleferie mellem begge forældrepar, og nu fortæller Petrine hvad juledagene ellers gik med.

Skovsbo, Nytår 1937

Kære Børn!

Nu endelig får jeg mig samlet sammen til at skrive til jer. Allerførst vil jeg ønske for jer et godt og heldbringende Nyt Aar og dernæst vil jeg sige jer en oprigtig Tak for Aaret der gik. Tak for alle eders Breve og saa til sidst Tak for Besøget i Julen, det er en stor Glæde for Far og Mor naar vi kan blive samlet i den store Julehøjtid, det er ligesom vi ikke kan undvære hinanden Juleaften og give Gud at vi maa fejre Julen sammen endnu nogle Aar! Det ønsker Far og Mor.

Herhjemme har det gaaet saadan Slag i Slag med at tage ud og have Fremmede. Om Mandagen efter Julen var Far og jeg i Kappendrup. Om Tirsdagen var Alfreds her nede at drikke kaffe. Torsdag var Katrine Kingo her hele Eftermiddagen. Fredag var jeg oppe at passe Olgas børn, de var i Odense at købe Tøj til Børnene. Fredag Aften var Pigerne, Møller og Gunnar til Nytaarsbal paa Kroen og kom ikke hjem før Kl 4½. Møller blev her om Natten (det havde hans Mor og Far givet ham lov til). Han var hele Lørdagen til Kl 6, da skulde han med Postkøreren hjem. Laura og Kristian var her ogsaa i Lørdags, og i Gaar Søndag var vi til Radikal Juletræ paa Kroen; vi kørte med Ejnar og Olga, og alle Børnene var med; de morede sig rigtig godt de smaa Størrelser, de holdt ud til Kl. ca. et. Dina dansede "Vupti Gine" flere Gange, baade med sin Far, Mor og Holger, ja Folk var ligefrem helt forundret fordi hun brugte Benene i saadan en Fart. Lille Elsie og Poulsen var ogsaa rigtig i deres Es, hver gang en Dans var færdig var Poul paa Gulvet hen til nogle smaa Piger og dansede rundt med dem, og naar Folk saa dansede saa løb han ud i Gangen igennem Pavillionen og Skænkestue, kiggede paa Folk og sagde "Tit tit"

til dem; det er nogle rare Børn naar de kommer ud saadan. Mens vi var til Juletræ, var Emmy, Betty og Gunnar i Odense hos Møller, ja Betty var ogsaa derude 2. Juledag, der var Møller ude at hente hende. Jeg glemte at skrive at vi var hos Alfreds at drikke kaffe i Torsdags Aftes; saa nu kan I selv af Brevet dømme hvordan vores Tid er gaaet siden Jul, nu skulle vi se at komme lidt i den gamle Gænge igen, jeg skal til at vaske Harrys Tøj og faa det sendt over til ham. Hvordan gaar det med Børge er han kommen til København igen og har faaet Arbejde?

Hvis I skriver til Holstenshus saa hils dem fra os og sig dem Tak fordi de glædede os med at komme i Julen!

Nu tror jeg nok at jeg slutter for denne Gang, jeg skal have skrevet til Harry ogsaa, og Klokken er elleve, saa det er vist ikke for tidlig hvis Langenberg skal have det med.

Mange Hilsener og mange gode Ønsker for det nye Aar sender jeres Far og Mor.

Et nyt år er begyndt, 1938. De unge forlovede i København slider stadig i det med at nå frem til giftermål og eget hjem. Men det er ikke let. Lejlighed kunne man ikke få, når man ikke var lovformeligt gift, og giftes ville de først, når de havde fast grund under fødderne, altså fast arbejde til Børge og en holdbar økonomi. De var både forelskede og enige i målet for bestræbelserne, unge som de var...

Brevene fra begge barndomshjem fortsætter med budskaber om stort og småt.

Skovsbo, januar 1938

Kære Børn

Tak for Brevet i Gaar! Naa, saa er du da kommen til Byen igen Børge, det blev kun en kort Tid vi fik denne gang, men maaske det ikke varer saa længe til den næste kommer. Herude ved Skoven regner det i Dag men det er maaske kun et Isslag der falder. ...

Troede du lille Signe at I havde spist for meget i Julen? Nej vi var rigtig nok glade for at I kunde lide vores Mad, og der svandt ikke ret meget af den, vi havde da Flæskesteg af den samme Steg til efter Nytår, og nu har vi faaet Grønkaalssuppe i 2 Dage, og vi har til 2 til, saa beklager I os ikke!

Emmy har været i Kappendrup i Gaar og i Forgaars, hun skal ogsaa ud at se sig om det lille Skidt, hun staar og gaber og er ved at trække i Tøjet, hun havde Gunnar her i Aftes; i Forgaars Aftes var Møller herude, saa vi har vel nok Ungdom i Huset. Naar de store Børn rejser ud, begynder de smaa at røre paa sig. Det er et rigtig grimt Vejr i Dag. Jeg skulde tørre Tøj jeg har vasket for Harry, og saa blev det en hel Stovvask, for jeg tog det med vi havde beskidt, nu er det bare at faa det tørt.

...Jeg skulde hilse fra Olga og Ejnar og Børnene, ogsaa fra Moster i Skoven skulde jeg hilse lille Signe, hun kan ikke glemme dig fordi du Julemorgen kom om og fyrede op omme hos hende. Vi siger ogsaa Tak for Kaffen vi fik paa Sengen Julemorgen lille Signe.

Og saa sender vi de bedste og kærligste Hilsener til eder begge fra os alle her

Jeres Mor

Skovsbo, februar 1938

Kære begge to.

Klokken er præcis 9.35, altsaa Fredag Formiddag. Moder og mig sidder ved hver sin Ende af det lange Køkkenbord og skriver til Eder, Emmy, det søde Væsen, sover endnu, og det fortsætter hun nok med, forhåbentlig en god Tid endnu, men saa laver hun da heller ingen Abekattestregere saa længe, men Tak for Eders Brev, og det er da godt, at I har faaet lidt Vinter ogsaa, ellers var det da saa meget trist for jer derovre i Hovedstaden. Her er ogsaa Vinter endnu, med Sne og Is og frosne Roer, men længe kan det ikke vare, med Udgangen af denne Maaned klarer det nok, saa kommer Solen noget højere paa Himmelen, og gør en Ende paa den mørke Sovetid, saa skal vi have Hænderne op af Lommen, og bruge dem til noget andet, og for eder kommer der ogsaa samtidig en smukkere Tid, men maaske med lidt andet, I kan komme ud om Søndagen og maaske ogsaa om Aftenen, og I har ikke saa langt til det der er værd at se, men vi ønsker for eder begge to, en rigtig god Sommer, med et sundt og godt Helbred og Lykke og Held med alt det i foretager jer. Jeg er ved at smede en ny Spidsharve, for det Tilfælde, at min gamle Forkarl skulde komme hjem i Foraaret og tage sig af Rødhesten, saa mente jeg jo, at der skulde lidt ordentlig Redskab til, men det gør du vist ikke

lille Nin, men det gaar ogsaa nok alt sammen, med en venlig Hilsen til eder begge to slutter jeg for denne Gang eders Far.

Skovsbo, marts 1938

Kære Signe og Børge!

Tak for Brevene med den glædelige Meddelelse at I kommer hjem til Paaske det var vel nok en stor Overraskelse for os at vi skal se eder saa snart, og saa har I Fremmede fra Holstenshus i disse Dage, ja du kan tro Børge, som du skrev, at næste Gang er det vor Tur. Maaske det allerede bliver i Pinsen, saafremt at alt gaar efter Bestemmelsen; det er den køn- neste Tid, og ogsaa den mest passende, for der er der ikke saa travlt herhjemme paa Skovsbo, og I kan tro jeg ogsaa gerne vilde derind. Og Far er vældig ivrig paa Rejsen til Hovedstaden. Hvor er du heldig Børge! Allerede i Arbejde for Kommunen, til Lykke med det. Vi har haft Brev fra Harry i Dag, ja nu kan vi snart vente ham hjem og vi glæder os ogsaa dertil, og han skrev at han ogsaa længes hjem, og det er da godt at vore Børn siger saadan det glæder vi Gamle! Vi er helt ene nu i denne Tid, men sommetider bliver Hjemmet da fyldt med Ungdom og Humør, og til Paaske! Vi glæder os da bliver vi nok samlet alle sammen igen. Ja der er to nye, Gunnar og Møller. Og hvordan med Bror Harry, mon han har fundet sig een. Jeg vilde ønske for ham at han kunde finde sig en god Pige, han fik den slemme skuffelse dengang, men vi haaber det bedste for ham den gode Dreng...

Hils din Far og Mor, Børge, og saa være I selv hilset paa det kærligste, Far og Mor.

Skovsbo, Marts 1938

Kære Børn!

Vi siger mange Tak for Brevene i Gaar, ja det er et værre Forårsvejr vi har faaet nu, med Sne og Is, nu vi lige var vænnet til det gode Vejr, men vi haaber da at det bliver godt til paaske, saa at vi ikke skal være bange for Togstandsning. Vi havde Brev fra Holstenshus i Onsdags og da skriver Severine, at hvis jeg ikke er rask nok til at tage mod Gæster i Paasken, saa vilde de at vi skulde tage derned til dem. Men saafremt det gaar fremad som det har begyndt, saa tror jeg nok jeg er ovre det denne

Gang, og vi vilde jo ogsaa gerne have jer alle sammen samlet her ved Skoven. Det er vel ikke nemt for jer at bestemme Dagen, saa Niels kan faa Bilen bestilt men vi haaber det gaar alt sammen. Kommer Niels Aage ikke hjem paa Ferie? Han skulde da gerne med ogsaa, hvis han da ellers kan lide at komme ud til Skoven ved Paasketid.

Ejnar er lige kommen med Kul til os, vi bytter nemlig med Kul og Kartoffler. Harry og Far har ellers haft travlt med Dræningsarbejde men i denne vinter er det for koldt at arbejde med Vand og Pløre, saa de holder stille i Dag, ja holde stille er for meget sagt, for Far laver noget i Smedien, og Harry tager Langhalm af med Plejlen. Lige en Hilsen fra Ejnar han kører nu han har været i Smedien og faaet lavet noget ved sin Ildrage, der er jo ikke ret meget uden de kan lave det heromme paa "Fabrikken Skovsbo". Nu har Emmy faaet en ny Plads til Maj, og det er i Særslev i en ny Villa med alle moderne Bekvemmeligheder. 40 Kr. Mdl. at begynde med... Vi ønsker til Lykke med Arbejdet ved Kommunen Børge, det er saa godt at høre at det gaar saa godt ovre hos jer kan i være saa heldige, saa kan I se Fremtiden i Møde med lyse Øjne, og vi andre herhjemme glæder os med jer kan I tro.

Ejnar har nu ellers været heldig i Vinter han har solgt Fresia for over 3 Tusind Kr. Og hans Anemoner staar i fuld Flor - han har solgt af dem længe, de kostede op til 18 Øre Stykket, og nu koster de vist omkring 10-14 Øre, de er saa enestaaende smukke, at de Rejsende fra Frøfirmaerne roser dem i høje Toner. De har faaet plantet Tomater i Husene vistnok i 2, men skal have i tre. Jeg kommer til at standse her papiret er ikke større og Middagsmaden venter. Men vi sender de bedste og kærligste Ønsker og Hilsener til eder begge to fra os alle, Mor.

Små børn, små bekymringer - store børn, store ditto, siger man jo ... Og nu er Petrine bekymret for de to yngste døtre og betror sig til Signe. Emmy har forelsket sig i Gunnar, som ligger under for en tyran af en mor. Absolut ikke det bedste bud på en svigersøn. Og det lader til, at Betty skal være svigerdatter hos postkøreren, Møller, som kæresten kaldes. Men de er jo kun børn endnu, Møller og Betty, så det er ikke godt at vide, hvordan det kan gå – skriver Petrine en sen nat til Signe med et hjertesuk...

Ja, hvordan skal det dog gå.

Severine skriver lige så mange breve som Petrine. Hun skriver hver uge, men livet på Holstenshus kan jeg nemmere sammenfatte i færre citerede breve. Severine vasker sine sønners tøj og sender det retur til hovedstaden. Hun er en flittig husmor, som gør sin pligt i hjemmet, men problemer der opstår kan ikke sammenlignes overhovedet med dem, de har at slås med på Sydfyn. Severines liv er i sammenligning med Petrines efter forholdene ret bekvemt, som det vist for eksempel fremgår af følgende brev. Men en bro over Storebælt var ikke så tosset!

Holstenshuus, 25. Marts 1938

Kære lille Signemor

Ja nu fortsætter jeg i et brev til dig, men nu er det ikke Solskin mere, Vejret er tykt og taaget, det er saamænd daarligt, jeg kan se linierne paa Papiret, men ellers maa vi da rigtignok ikke klage. Hvor alting skyder og bryder i haven paa Buske og Træer, jeg har allerede i nogle Dage haft udsprungne Violer, Anemoner og gule krokus i Stuen, Drengene skal jo nok sørge for mig. Men nu varer det nok ikke saa længe, inden du selv kommer til Fyn og tager det hele i Øjesyn, og det er nu lige meget om København er aldrig saa skøn, Fyn er nu skønnere, den skulde bare ligge, ja hvor, ja bare lidt nærmere, lige uden for Hellerup, det kunde passe, og saa en Bro, saa var det helt rigtigt. Men det gør nu ikke noget, jeg har i disse Dage saa travlt, at jeg havde ikke Tid til alt for meget kom-sammen, og det slipper man ikke nemt fri for derovre. Og Arbejdet skal ogsaa helst gøres. Sikken Vask jeg har haft denne Gang, ja Børge og Bror faar ikke deres Tøj før næste Fredag, jeg kan ikke naa det. Saa vilde jeg gerne i næste Brev høre, der er et par gule benklæder af Børges, men dem vil han vel nok have engang endnu. Det er saadan naar de kalder dem Overall, saa ved jeg ikke altid, hvad de mener. Nu skal jeg til Middagsmaden, vores Far er jo paa sin sædvanlige Fredagstur til Byen, og saa er han sulten naar han kommer hjem. Jeg har lige pillet to lækre Duer, til vor enlige Middag paa Søndag, vor Husholdning til daglig er ikke stor. Saa faa du ikke mere denne Gang lille Signepige, vil du hilse dem alle derovre, jeg skal nok faa skrevet til dem lidt efter lidt, men jeg maa have den Vask til Side først. Haaber du er vel igen og saa slutter jeg med tusind kærlige Hilsener til I to kære fra jeres Mor og Svigermor. Ogsaa fra Far.

Signe har skiftet arbejde som det fremgår af Jørgens brev til hende:

Skovsbo, april 1938

Tak for brevet i Gaar, det er da godt, at du har været heldig med din nye Plads Signe, og at du har klaret dig saa godt i den gamle Plads, at du kan komme paa Besøg og blive vel modtaget, for Københavnerfruerne er tit af den Slags Folk der tror, at København er Danmark, og det der ligger uden for, er et slags Molboer, der tramper rundt der, men det maa de jo om, naar bare de har nogle Penge til eder, og det lader det da til de har, ja herhjemme er der vel nok sket en Forandring i denne Uge, nu da Harry kom og hjalp os, paa 1½ Dag fik vi harvet op til Korn paa 3 Tdr. Land, og fik dem tilsaaet, men vi maatte ogsaa spænde Smørekopperne til paa Saamaskinen, at den ikke skulde løbe varm, for vi havde jo Ejnars Hest til Hjælp, og ham er der Fart i, nu vil jeg slutte for denne Gang med en venlig Hilsen til eder begge to fra Far.

Børges gamle farmor bor alene men bor også på skift hos svigerdøtrene og stopper og lapper og den slags. Men nu vil svigerdøtrene til gengæld hjælpe hende med at gøre rent i det lille gamle hus. Severine har nok at se til.

Holstenshuus, 9.maj 1938

Kære lille Børge og Signemor.

Tak for jeres kære breve i Dag og jeg svarer lige omgaaende, jeg skal hen og pakke jeres Kluns, saa varer det vel ikke længe inden jeg har en Sæk fuld igen at more mig med. Din Pullover, lille Børge, er vasket, og jeg vil stoppe den, og saa sender jeg den med næste Sending, saa maa lille Signepige more sig med Strikningen, mon du kan faa noget Garn derovre lille Signe, som passer nogenlunde. Saa kan du jo bruge det til Sommerstrikkearbejde f.eks, til Regnvejrsdage eller rettere Aftener. I kan tro, at vi havde en god Pinse, alt aandede Stilhed og Ro, lige med Undtagelse af, at Betty og Harry kom Pinse-lørdagften hertil paa Tandemcykel, fik nogle Timers Søvn og drog af sted Pinsemorgen med 1ste Mommarkfærge Kl godt 6, og de har haft en dejlig Tur op gennem Jylland, vi havde Kort fra dem i Tirsdags, de var kommet godt hjem. I Morgen, hvis Vejret bliver til det, skal vi til Aastrup, alle 3 Tanter, og med Hjælp af en Kone

til det groveste, skal Huset paa den anden Ende, for der er ikke grænser for, som der ser ud nu, blot nu Vejret bliver dertil, det har regnet her det meste af Dagen efter en heftig Torden i Aftes. Men jeg skal først til Lægen for at faa den sidste Indsprøjtning, jeg skal have 7, men ikke for Eksem eller Udslet, som du lille Børge tror, det er for Forkølelse, Bronchitis og alt hvad dertil hører, jeg maa ikke blive ved at gaa dermed. Det andet har jeg ikke om Sommeren, det forsvinder heldigvis mere og mere. Ja saa er der en Bunke rent Tøj til mine Dreng, og saa er jeg parat igen, Huset er rent, og jeg har en dejlig lang Arbejdsdag og jeg har Kræfter og Lyst. Til jer begge de kærligste Hilsener og Tak for Brevene. Mor.

Severine forklarer her, hvad der forhindrer dem i at rejse en tur til København på sommerferie. Hvor godt de end har det med en tryk hverdag i skønne omgivelser, er prisen at de nærmest er trælbundne til deres herskab. Niels er uundværlig som chauffør og meget andet, når slottet er fuldt af gæster. Vilkaerne er såmænd ikke så forskellige i de to familier – de former sig bare forskelligt.

Holstenshus, 10. Maj 1938

Kære lille Signe

Jeg skynder mig med at takke og svare paa dit Brev som vi fik nu til Middag. Allerførst faar I alle tusind Tak for jeres gode Indbydelse. Vi havde selv, siden vi var hos jer i Julen, talt om, at skulde vi besøge jer igen, var det vist nemmere om Sommeren, du ved Signe, for Gæsternes Skyld; men vi er jo lige i den værste Ferietid - uden at gøre vores Far lille, jeg tror ligefrem ikke, at han holder af at bede sig fri, da han ved, det ikke er rigtigt - du vil prøve at forstaa ham, lille Signe, ikkesandt; han beder altsaa om fri, hvis jeg presser lidt paa, men jeg synes næsten det er Synd, vil I have os undskyldt til en anden Gang, det er muligt, vi trods alt kan naa ud i Skoven, mens det er Sommer, men saa er du lille Signe nok fløjet ind til den store By igen, ind til din Børge. Her skal ogsaa i denne Uge, være en stor Middag, den slipper jeg nok ikke for, det skulde da være, om den gaar i Vasken, det er 3die Gang vi laver til, første Gang blev den aflyst paa Grund af Snestorm, anden Gang blev Baronessen heftig syg, nu ser vi saa, hvor langt vi naar denne Gang. Nej, vi har det jo godt her, faar det vel aldrig saadan siden hen, men vi

er Trælle, saa længe det staar paa, vi er bundet, du havde ikke faaet vort sidste Brev, da du skrev dit, lille Signe, lad os hurtigt høre hvad I faar ud af det, men nu maa du vistnok snart skynde dig, vores Far siger, at det varer rigtignok længe, inden Signepigen kommer herved. Se nu at faa din Mor med, jeg under hende rigtig den Tur hertil, og saa telefonerer du før 8 om Morgenen, eller ogsaa et lille Kort i hast. Vi venter dig hver Dag og glæder os til dig. Jeg slutter med tusind kærlige Hilsener til dig og hele Familien fra os her paa Holstenshuus.

Skovsbo 12. Maj 1938

Kære Børn

Allerførst mange, mange Tak for den fine Æske Chokolade som i sendte mig til Mors Dag, hvor er det kønt af jer altid at huske paa os herhjemme. Og saa vil vi ønske dig rigtig hjertelig til Lykke paa din 21 Aars Fødselsdag kære lille Pige som vi alle holder saa meget af, Held og Lykke og godt Helbred for de kommende Aar, hvor vilde vi gerne have haft jer herhjemme saa vi rigtig kunde ønske til Lykke, men Tankerne er hos jer derovre i København naar vi paa Fredag hejser Flaget for vores lille Signe. Jeg skulde hilse fra Far og ønske til Lykke, han er paa Arbejde ude paa Holmene og naaede ikke at faa skrevet. Jeg tænker at du fin-

der Rede i det jeg her sender dig, først finder du vel Fødselsdagsgaven, som er fra os alle, og som vi haaber du bliver glad for, og saa er der til en Lagkage, men jeg lægger den ikke sammen, men sender Cremepulver og Flormelis med, saa tænker jeg du selv kan faa den lagt sammen og saa "velbekomme".

De bedste Hilsener sender vi eder I kære to, fra Hjemmet med Far og Mor.

To brødre, Børge og Niels Aage.

Severine har sine bekymringer for Niels Aage og forventninger til Børge, at han kan træde i moders og faders sted. Men storebror jo selv kun knap 23 år, og han har fuldt op at gøre, og desuden har han jo også Signe. Men han har sikkert gjort sit bedste.

Holstenshuus 26. Maj 1938

Kære lille Børge og Signelil.

Hav rigtig mange Tak for Brevene i Dag – og saa for vor lille Samtale om vores "Brormand", det er som jeg siger til Far, at vi har nok faaet Bror, for at vi ikke skulde gaa og falde i Søvn, selv om han, det siges da til hans Ros, endnu da, aldrig har givet os nogen kraftige Opvaagninger. Men Bedstefar og Mormor talte jo om jer, hvad naturligt er, og Mormor udmaalede Brors Indkøb af Sommertøjet lidt grelt, det var for kort her, for langt der og for vidt et tredje Sted, ligesom det ikke passede i Farve, han havde vist været paa daarlige Steder, og hendes sidste Bekymring var, at der var et eller andet, der trykkede ham den sidste Søndag, inden de rejste hertil. Se lille Børge, dette behøver du ikke at besvære Bror med, det bliver han ikke bedre af, ret ham, led ham saa godt du formaar, du er ældre, baade af Aar og Tankegang, Bror derimod er et stort Barn, Hornene skal han vel rende af sig, men derfor behøver det jo ikke at gøres med fuld Kraft, vel. Jeg stoler som altid paa dig, og dig lille Signe, I er vores kloge Mand og Kone derovre, og Bror trænger til Støtte, han staaer jo, selv omgivet af en stor Familie, alligevel saa ene, kunde jeg blot være ham noget nærmere endnu et Par Aar, men det er jo ikke sikkert, at han brød sig alt for meget om mit Posekigeri. Nu maa I heller ikke lade noget af dette komme Bedstefar og Mormor for Øre, det var næsten Synd, heller ikke gennem nogen af Mostrene. Altsaa Familiehemmeligheder. Jeres Vaskepose er ankommet, jeg har nu ikke undersøgt den, men Tilbudet fra dig lille Signe om Strikkearbejdet, det tager jeg imod, lige omgaaende, og du faar tusind Tak derfor. Jeg har saa meget endnu, inden jeg er paa ret køl igen, men det hjælper. Da det nu ser ud til at vi ikke faar jeres Besøg i Pinsen lille Børge, saa sender jeg nok lidt Bagværk, som I kan have til Kaffen, men da jeg jo ikke ved, hvornaar I kan samles med Bror, saa sender jeg ikke Lagkage, den kan ikke holde saa længe, kan I lide en brun Kage til en Forandring. Jeg hører ogsaa, at I har saa lidt med Kop-

per naar I faar Gæster, Jeg har saa mange gamle, vil I have nogle Stykker, saa sender jeg dem med Kagen. Men nu hører jeg fra jer i Ugen. Kan du vente med dit Tøj Børge til Fredag efter Pinse, saa skal det være der. Hvorledes gaar det med din Mor, Signe, det er vel ikke noget slemt. Jeg tager ogsaa til Læge for Tiden, skal netop nu skynde mig af sted, det er vel nok et Afbræk midt i Hovedrengøringen at skulle suse til Byen hver tredje Dag, men naar man saa kan komme sig, saa gaar det igen, det er ogsaa noget Forkølelse fra i Vinter, der har sat sig fast. Men nu slutter jeg med tusind kærlige Hilsener til jer begge to, hav det godt, det ønsker vi herhjemme paa Holstenshuus.

Skovsbo, Juni 1938

Kære Børn

I Dag er det Mor der griber Pennen for at sende Brev til Børnene. Tak for Brevet i Gaar og nu er jeg altsaa kommen paa Benene igen det er jo ikke saa godt med Ryggen endnu men jeg haaber det hurtigt vil bedre sig, for Far er nu kommen i Tanker om at vi skal over at besøge eder paa en Søndagsbillet og han vil gerne at vi skal rejse den 19. Juni Kl. ca. 4 fra Odense saa er vi derovre ved 8-Tiden om Morgenen og saa er der en god lang Dag til Klokken ca. 11 om Aftenen, hvis I da vil have vort Besøg men derom senere det haster da ikke at bestemme saa meget endnu. Saa har vi Pinse. Betty faar fri i 4 Dage fra Lørdag Aften til Onsdag Aften, og jeg tænker Emmy ogsaa nok faar fri et Par Dage. Paa Tirsdag er det Olgas Fødselsdag, men vi er i forvejen med Fødselsdagsgaven vi har nemlig skillinget sammen Betty, Emmy, Harry og vi to gamle og givet hende en Primusovn som hun har taget i Brug, hun fik den den Dag det var Dinas Fødselsdag.

Harry har travlt med at kalke han er færdig med Stald, WC, Hønsehus og Smedien og i Dag bliver han færdig med Huset udvendig. Ja vi er glade vi har Harry hjemme i Aar han har det unge Mod og de unge Kræfter og han tager Stødene af for vi gamle.

Hvor er du flittig lille Signe til at sætte Penge i Sparekassen, ja der bliver ogsaa Brug for mange naar i skal til at sætte Bo men det skal nok gaa for I to, I hjælpes jo trolig ad. Ja sørg bare for at faa dig en Symaskine det er ikke til at undvære.

Børge, Petrine og Jørgen på Amalienborg slotsplads og Signe med sin far og mor. Og vejret var åbenbart med dem den dag Signes forældre var på ferie i København...

Jeg bliver nødt til at standse her det er det sidste Stykke Skrivepapir vi har, men med Ønsket om en god Pinse for vore kære Børn i København slutter jeg med mange kærlige Hilsener fra os alle herhjemme. Mor.

Endelig lykkedes det for Jørgen og Petrine at rejse til København for at besøge det unge par. Besøget varede kun én dag, da hverken Signe eller Børge kunne have overnattende gæster. Jørgen og Petrine stod tidligt op søndag morgen og cyklede 10 km til Odense, hvor de stillede cyklerne ved banegården og fortsatte rejsen med toget. I Nyborg skulle de skifte til færgen, og i Korsør skulle de fra borde og i et nyt tog. På Hovedbanegården stod Signe og Børge parat med en bytur, som skulle tage dem rundt i næsten hele København. Petrine havde sørget for en madkurv hjemmefra – det var hendes bidrag. På én dag nåede de at se Tivoli, Amalienborg og Rådhuspladsen, og de var på Bellahøj, hvor der dengang blev afholdt dyrskue – det var jo interessant for landbofolk. Kl. seks om aftenen steg de atter på toget på Hovedbanegården, og så gik turen den modsatte vej til Odense og hjem til Skovsbo. De var hjemme ved midnatstid. Petrine var lykkelig og glad, for nu havde hun set København og besøgt sine kære børn, men hun måtte smide skoene, som var nye og havde klemt hele dagen!

Skovsbo, juni 1938

Kære lille Signe og Børge

Kl. er 12 middag, og vi er lige kommen op, men først tusind Tak for i

Gaar, og fordi I begge to hjalp os med at gøre Søndag 19. Juni 1938 til en uforglemmelig Dag for os, og især Mor, hun havde aldrig tænkt sig København saadan, hverken ved Dag eller ved Lys, og Rejsen hjem gik saa udmærket godt, vi havde rigtig god Plads baade i Tog og Færge, og vi sad ned hele Tiden, men vi blev jo forsinket 10 Minutter fra Københavns Banegaard, og der gik to Ekspresser lige efter hinanden, og vi var med den første, og da vi kom til Odense holdt Harry og Henry derude med Bilen for at hente os, og vi var hjemme og gik i Seng Kl. 5, ja altsaa om Morgen.

...

Saa er Mor ved Skrivepulten, tusind Tak for i Gaar, det var en uforglemmelig Dag som jeg aldrig glemmer! Det var storslaaet, det kunde jeg aldrig tænke mig at København kunde være saa smuk og stor. Det er ikke let at samle Tankerne her Far og Harry diskuterer Turen, saa det gaar ud og ind ad Ørene. Men ellers gik Turen godt vi havde god Plads i Toget, og paa Færgeren gik vi ned i Salonen og der sov vi lidt mens Færgeren sejlede, men vi var da oppe og se Indsejlingen og var dejlig og godt tilpas, og i Dag lever vi paa Minderne, de gode Minder - jeg kommer til at slutte, vi skal hen og have nogen Middagsmad, vi har ikke spist siden vi spiste paa kaffebaren, rigtig mange Tak for alt. Kærlig Hilsen fra os herhjemme til vore kære Børn. Far og Mor.

Skovsbo juli 1938

Kære Børn

Allerførst Tak for Brevene i Gaar. Ja du længes hjem lille Pige, men du maa tro at vi andre længes ogsaa efter dig, hvor skal det blive godt at have dig hos os saa lang Tid, vi er ellers vant til at nøjes med et Par Dage, og de gaar alt for hurtig, vi faar ikke Tid til at tale ret meget sammen, men altsaa nu 3 Uger - hvor er det godt at der er noget der hedder Ferie, især for dem der er saa langt borte, ja undskyld mig Børge, jeg glemte at du ikke faar Ferie, men tab nu ikke Modet du faa din lille Pige igen, bare vi maa laane hende disse 4 Uger, vi skal nok være gode ved hende og dele med din Far og Mor.

Vi skal nok hente dig i Odense paa Mandag lille Signe, enten i Bil eller paa Tandem, men det bliver nok Bilen der kører ud og henter dig,

tænker jeg. Jeg har travlt med at sylte Jordbær endnu, det er sidste Sæt (vi har levnet nogle ude i Marken til dig lille Signe). Og saa har vi faaet en halv Gris fra Slagteriet som vi delte med Olga og Ejnar, og jeg er ved at koge lidt hen paa Glas at vi skal have til senere. Det er Meninge n at vi vilde se dem paa Holstenshus i Ferien ogsaa. Jeg skal lige hen at skrive til dem nu, det er nemlig ikke bleven til noget med at skrive før, men sent bedre end aldrig.

Du skrev Børge om Emmy og Betty, har de ikke ladet høre fra sig? De taler da saa tit om at skrive til København, men ellers tror jeg de har det godt, ja Emmy ærgrer sig tit over Gunner fordi han er saadan en Mors Dreng at han gaar efter hendes Pibe der altid gaar paa den samme Melodi: der er 8 Dage imellem at Emmy får Besøg af ham, og det er om Søndagen, der kommer han herud for der er der vel ikke til at være i Særslev, og saa er det godt at have et Sted at ty hen, men jeg tror Emmy er snart træt af Færden. Ogsaa Betty hun har det med Slid og slæb fra om Morgenen Kl. 4 - 5, oppe og plukke Jordbær, og saa Resten af Dagen med Hus og Mad, Konen laver ikke noget, hun er lige ved at faa en lille Baby, saa hun kan ikke taale at bestille ret meget. Nu er det ellers bleven Sol og sommer, men det er da heller ikke for tidlig, jeg ønsker jer en god Tur til Kullen paa Søndag, og saa paa snarlig gensyn lille Signe. Jeg skulle hilse mange Gange fra Far, han er i Emmelev i disse Dage og nu skal de snart have begyndt paa et stort 2-etagers Hus i Hjadstrup saa han er sikret Arbejde for i Sommer. Mange kærlige Hilsener til eder begge to fra Mor.

Holsteenshus, 31.7.1938

Kære gode Børge.

Ja nu da jeg faar dit Brev, synes jeg allerede, at det er længe siden jeg skrev sidst, det er nok fordi, at Signe og jeg skrev en Dag før Tiden, saa er vi ligesom ude af det, jeg maatte jo til Provsten og hente en Døbeat-test til Bror, og du kender jo vor Søn, vi fik hans Kort Tirsdag Aften, og Attesten skulde helst være ham i Hænde Onsdag Middag, man skulde næsten tro, at han skulde giftes. Men Spøg til Side, du skriver kære Børge, at Bror og du ikke passer sammen til at gaa ud og more jer sammen, det gør I sikkert heller ikke, men et beder jeg dig om, saa længe jeg

evner at bede, vil du og Signe altid i jeres Glæder og Sorger tage Bror med (for Glæder og Morskab er to vidt forskellige Ting) hvor det gælder Morskab, trænger Bror ikke til jer, men i alt andet, maa han ikke staa ene, Bror er jo lig et Overflødhedshorn, fuldt af Overraskelser, men han er ikke slem, vi maa holde kærligt af ham, holde ham fast i vor lille lykkelige Kreds og bede til, at ogsaa han engang maa finde sin "Signelil" der evner at gøre ham voksen, derfor kære gode Børge, hold fast ved vor kære Bror, derom beder Mor. Du skriver at du intet har hørt fra Skoven, det er mærkeligt, jeg havde saadan et dejligt Brev fra Signe allerede Lørdag Middag, hun tog en Dag før herfra for at hjælpe sin Mor med Ærterne, jeg tror ikke, at hendes Mor er rigtig rask, men det behøver du ikke at lade dig mærke med, hun blev daarlig paa Cykleturen til Stranden i Mandags og Utilpasheden varede hele Aftenen herhjemme, dog var hun helt vel om Tirsdagen igen. Men der er jo nok for hende at gøre derude i Skoven, jeg kunde ikke holde til det da. Vi har ogsaa bestemt, at Harry skal giftes!!! Enten han vil eller ej. Ja, nu fik vi jo en lille Tankeudveksling paa denne Maade. Og naar de forsømmer dig ude ved Skoven, ja saa maa Mor jo tage fat. I Morgen Mandag starter vi i Bil derud, vil du have en Hilsen med? Endnu engang Tak for Signe, lille Børge, jeg har sagt til hende, at vi vil ikke være Svigermor og Svigerdatter, ikke alt dette med Svigerapparater, heller ikke Papegøje eller Gyngehest, bare saadan en lille Svims eller saadan noget, naa er du saa i Humøret igen. Tusind kærlige Hilsener fra Far og Svimsen.

Skovsbo august 1938

Kære lille Nini og Børge

Klokken er godt ti, vi har lige drukket The, og Moder ligger i Sengen og har en daarlig Ryg, hun har ligget hele Dagen, og det er ikke sikkert hun kan komme op i Morgen, men det skal jo gaa, hun bryggede i Gaar, og vi skulde se at faa Øllet til at løbe ned i Tønden i Morgen tidlig, men det gaar jo nok, vi kan jo da godt finde paa, at faa det til at løbe af tønden først, Harry og jeg, vi har kørt den sidste Rug ind i Aften samt et Læs Byg, men det er ogsaa alt endnu, men bliver Vejret nogenlunde i de følgende Dage, bliver vi ved, til vi er færdig. De sidste tre gamle Køer, nemlig Jenny, Ulla og Kvien rejste i Mandags Morgen, og saa tog vi fat paa at

rense Stalden, og vi fik købt en ny Ko ude hos Ernst i Snave for 200 Kr. og fik den hjem i mandags, saa vi har slet ikke manglet Mælk til Mejeriet, men vi skal have en købt en til saa snart det kan lade sig gøre, og saa har vi jo vore fire Kvier, de bliver ogsaa til Køer en Gang, saa slipper vi nemmest over det; men vi har en god Avl i Aar, baade af Korn og Roer, saa skal vi helst have nogle til at æde det - jeg opdager nu at jeg er blevet ene, Harry er gaaet i Seng, og Moder sover det kan jeg høre, jeg tror hun har lært lidt af mig, det lyder da saadan og Klokken er blevet tyve Minutter i Elleve, saa er det vel snart paa Tide, at jeg gaar i Seng ogsaa, vi skal jo op i Morgen igen og ha' Davre ved Lys, dersom det bliver Vejr til at komme til Borde. Tak for eders Brev i Dag, og det var da godt at Arbejdsløsheden ikke ramte dig denne Gang Børge, og lad os haabe du kan fortsætte i samme Plads lang Tid endnu, jeg tror nok, at jeg standser nu, og I kommer til at nøjes med det jeg har skrevet nu, det bliver nok bedre en anden Gang igen, og hermed sender jeg en venlig Hilsen fra os alle her til I to Venner derovre i Hellerup og Gentofte, lev vel og god Nat fra Far, Mor, Bror og Søstre.

Skovsbo september 1938

Kære Signe og Børge

Harry og jeg var i Odense i Aftes for at se paa en Symaskine til dig, vi var inde hos Knudsen og saa paa en lige som Olgas, den koster 140 Kr. uden kasse og 155 Kr. Med Kasse, og den er lige dyr enten du betaler den kontant, eller du betaler den paa 3 Mdr. Med 38 Kr. 75 Øre ved Modtagelsen og ligesaa om Maaneden i 3 Mdr. Det bliver 4 Gange at betale, saa tror du ikke lille Nin at det bliver den bedste maade, og du mærker det knap saa meget, og nu sender jeg en Postanvisning med i Brevet, for dersom du vil have Maskinen, kan du lige sende Pengene herhjem, saa tager jeg til Odense Lørdag Aften og underskriver Kontrakten og betaler første Afdrag, og saa bliver Maskinen afsendt lige fra Forretningen til dig Franko, men i dette Tilfælde at du vil have den, skal den saa sendes til den sædvanlige Adresse. Vi har Fremmede i Aften det er Tvillingerne med deres "de gaar sammen med". Venlig Hilsen begge fra Far, Mor og Bror og Emmy og Betty.
... Far skrev noget om dem Tvillingerne gaar sammen med. Se Betty har

en af de to Brødre fra Bellinge som hun tjener sammen med. Han hedder Alex og er godt 21 Aar, for resten en pæn ung Mand, ikke saadan en Vildkat som Møller, meget pæn og nobel i Tøj et ikke saadan sjasket som Gunnar, men Gunnar kan jo heller ikke tjene noget ved at gaa hjemme, og han faar ingen Løn. Harry skal til at tage Sellerier op i Dag, de vejer godt 1 pund Stykket mange af dem, Ejnar vil køre dem paa Salgsforeningen i Morgen tilligemed nogle Blommer og kartofler og maaske Blomkaal, alt sammen heromme fra.

Papiret slipper op saa jeg maa slutte med mange kærlige Hilsener fra Mor.

Holstenshuus, 27.10.1938

Kære lille Signe.

Ja denne gang faar du Begyndelsen og du skal have vor bedste Tak for alle dine gode Breve til vi to "helt alene" herhjemme, en dejlig stor Dag har vi hver Uge, foruden alle de smaa gode Dage. Ja for det er jo Sandheden som vi ikke kommer uden om, at vi har jo gode Dage her paa Holstenshuus, at selv om vi aldrig saa gerne vil over og være sammen med i kære Børn, saa faar vi det vel næppe bedre end her paa det skønne Holstenshuus, ja du kan tro lille Signe at her er ødselt skønt, Efteraarets Farver pranger netop her, i Farver som ikke lader sig beskrive og ej heller male. Jeg har i Faaborg set et meget stort Maleri af Alleen, oppe fra Jernlaagerne og ned mod Stalden ved "Løvfaldstide", altsaa nu ved denne Tid, med sit rige Drys af alle Regnbuens Farver, men det lignede intet, naar man har set Virkeligheden, Slottet pranger i alle Farver, jeg ved ikke, om din Far og Mor naar at se det skønneste, for paa faa Nætter og Dage er Pragten forbi og saa kan man vist godt sige, at haven "ligger Lig", for saa er her sort og hvidt, saa skal der da et Drys af Rimfrost til at pynte paa det med. Jo du kan tro lille Signe, at ogsaa vi kunde unde dig en Tur herhjem nu i disse Efteraarsdage, men vi maa vente og haabe paa en lys og god Julefest sammen, og saa maa du og Børge, endnu mens det er Tid, søge ud i den skønne Natur som I ogsaa har derovre, endnu kan der gøres gode Ture inden det bliver alt for koldt. Jeg spadserede hjem fra Faaborg den anden Eftermiddag og følte mig helt forfrisket af Turen. Jeg skal nok passe paa din Mor hernede, og tro du kuns mig, at soppe

faar hun ikke lov til denne gang, saa bliver det i en Spand varmt Vand. Jeg vil slutte med tusinde gode Hilsener til dig lille Signepige, hav det godt det ønsker Svigerfar og Mor.

Skovsbo december 1938

Kære begge to!

Tak for Brevene i Gaar ... her er Travlhed, vi skal nemlig rense for Klov-sygen i Dag. Der kommer en Mand og skal decinficere og kalke Stalden, og hele Dagen i Gaar skulde vi skure og skrubbe i varmt stærkt Soda-vand, hele Stalden, Svinestier og Vægge, Vinduer og Hestestald, det var en drøj for vi to smaa, Harry og jeg, og i Aften var vi nærmest lige glade med alt, men i Dag skinner Stalden ogsaa saa det er en Lyst at se paa. men naar nu den mand har været her og kalket og sprøjtet det hele til, saa kan vi begynde at rense Gulv og Vinduer igen. Jeg skal nok hilse Olgas, men vi har ikke været deroppe siden den Dag jeg kom fra Holstenshus, for de har jo Gederne, og vi vilde nødig at Smitten skulde komme fra os, hvis de skulde faa det, jeg har ikke engang været ved Købmanden i al denne Tid, undtagen den Dag jeg sendte Pakken over til jer, der stod jeg der oppe ved Siden af Skoven ½ Time i Regnvej, men jeg vilde ikke gaa ind til Ejnars. Du skriver Signe at Emmy er bleven flittig til at skrive til jer, ja det er Synd for Emmy, for det er af og til med smaa Mellemrum at Gunnar snyder hende og ikke kommer derud naar han lover det, jeg ved ikke om det er hans egen eller Moderens Skyld, men i hvert Fald er han ingen Mandfolk, kunde hun da bare faa Øjnene op og saa lade ham passe sig selv og Særslev, for der hører han hjemme. Han kan ikke engang faa saa meget Løn at han kan klæde sig ordentlig, han skal først føde og klæde hele Familien derhjemme, og saa får han kun Utak derfor, og Emmy gør de Nar af, op i hendes aabne Øjne jeg vilde haabe det snart havde Ende, for det er trist at se Emmy vente og vente paa Gunnar naar han har lovet at komme herud, og saa maa Harry eller Far til sidst køre med hende naar det bliver sent.

Nu blev Papiret alligevel fuldt men nu maa jeg ogsaa skynde mig for Harry bliver saa urolig derude i Stalden saa jeg maa ud at hjælpe ham, derfor til Slut de bedste Hilsener til eder begge fra os alle her i Hjemmet Mor.

Skovsbo, 2. december 1938

Kære Signe og Børge

Tak for eders Brev i Dag, og nu har jeg udfyldt et girokort saa er det i Orden denne Gang, og saa er der kun en Gang til, saa er du færdig med det, saa det tog jo ikke lang Tid, men du er jo ogsaa ihærdig lille Nin, du vil ikke have det at trække med saa længe, det er da godt du kan blive ved med at holde Arbejde, Børge, jeg har ogsaa Arbejde endnu, men jeg tror snart det lakker mod Slut, det er saa daarligt Vejr, og korte Dage, og langt til Arbejde. Saa det er snart ikke morsomt mer, men nu er det heller ikke saa mange Dage til Jul, og ogsaa til Rest af dette Aar, og der er for resten ikke ret langt imellem vi skal have et nyt Tal paa Aaret, jeg synes for resten ikke det er ret længe siden vi skrev 1900, men det kan I jo ikke huske, men da var jeg kun 16 Aar nu er der lagt 38 Aar til, det taaler det vist ikke en Gang til.

... vi er godt over Sygdommen, de 6 Grise var værst medtaget de har lidt tungt ved at gaa endnu, men de kan snart blive tjenlige til Slagteriet, men saa har vi fire andre, der har gaaet i Stien nærmest Køerne, de har ingen Ting fejlet.

Nu nærmer vi os den Tid paa Aaret, der bringer saa store Forventninger for mange, især de smaa, men det gælder ogsaa de store, især os her paa Skovsbo, vi venter nemlig I to, og vi venter Fremmede fra Holstenshus Juledag, og saa venter vi, at der maa blive en rigtig Jul ved Skoven, og hermed et lev vel begge to, fra Far.

Holstenshuus nytår 1938

Kære lille Signe

Ja nu ser jeg hvor langt jeg naar med at skrive, inden Posten kommer, haaber at al den megen Sne vil forsinke ham lidt, et fromt Ønske ikkesandt, men til det mere alvorlige. Nu da Aaret er paa Hæld og vi ser tilbage paa det der nu svinder bort, ja saa har vi vistnok kun at takke for, hvad der blev givet os af godt, gode Børn, godt Hjem, godt Arbejde, godt Helbred, ja lille Signe, jeg kunde blive ved, tror du, at vi tør bede om det samme for Aaret der kommer, man staar saa underlig ydmyg, saa lille, saa, ja man ved næsten ikke, vi kan jo kun gøre saa lidt for at forme vor egen skæbne, men maatte vi dog gaa et nyt, et lyst og et lyk-

keligt Nytaar i Møde for vort Hjem for hele vor egen lille Flok, for Danmark ja, jeg kan aldrig tænke paa os selv, uden at jeg maa tænke ogsaa paa vort skønne lille Fædreland, de ulykkelige uden Fædreland, ja, vi har meget at være taknemmelige for. Jeg vil ønske dig kære lille Signe alt det bedste alt det reneste og lykkeligste paa Jorden, jeg ønsker dig en lykkelig Fremtid sammen med vor egen kære store Dreng.

Og saa faar du tilgive mig, at jeg slutter med tusind kærlige Hilsener og Tanker til dig nu og altid fra din Svigerfar og Mor.

Vi skal nok vide at finde dig i Tankerne paa Aarets sidste Aften.

Og nu skal jeg ud og koge en Lillenytaarsaftenstorsk til Børge, han skal rigtig Smovse.

Skovsbo, 5.1.39

Kære lille Signe

Tak for dit Brev i Gaar, og saa ønsker vi alle her i Hjemmet dig et rigtig glædelig og sundt Nytaar og tusind Tak for det gamle, og med det samme skal du se et lille Formiddagsbillede her fra Skovsbo - jeg sidder og skriver for Enden af Bordet nærmest Radioen, i Sofaen nærmest mig sidder Børge, han er bleven helt interesseret i en gammel Bog. I den anden Ende af Sofaen sidder Harry han læser i et Blad, paa Bordet staar alle Forberedelser til Pandekager, paa Gulvet løber Mor rundt og leder efter sit natron, hun kan ikke finde det, du har da ikke fejet det ud Nin, nu du var hjemme? men det har du vel ikke. Herhjemme gaar alt ved det gamle. Sneen ligger ganske rolig over det hele, ja, ingen flytter den, men nu længes Dagene, saa kan det jo være Solen bliver til at fjærne den, bare det ikke varer for længe inden det sker, men vi gaar jo da den gode Tid i Møde, og ogsaa imod Varmen, nu er sidste Rest af din Symaskine betalt, og nu er den din, lille Nin, og vi ønsker dig alle til Lykke med den, og at du maa faa Lov at have rigtig Gavn af den i mange, mange Aar, og vi siger dig Tak, fordi du sørgede for at overholde de Betalingstider, som jeg var indgaaet paa, og som giver de bedste Beviser paa ærlig Vilje. Nu har Moder begyndt at bage Pandekager kan jeg lugte, men hun har ikke fundet sit Natron, saa maa hun jo have kommet noget andet i. Hvad mon det kan være? Men nu skal vi straks smage paa dem, saa kan vi jo se, og hermed vil jeg slutte for denne Gang med de bedste Ønsker for

den nærmeste Fremtid, og de bedste Hilsener til dig fra os alle hjemme.
Mor, Harry, Børge og Far

Skovsbo, 19.1.39

Kære Signe og Børge

Tak for eders Breve i Dag, det er godt at høre I har det godt, det har vi herhjemme ogsaa, Harry og jeg har travlt med Halmpresseren i denne Tid, vi mente jo vi skulde naa at faa den i Gang i denne Uge, og indtil nu har det gaaet godt og saa skal vi se hvad den vil gøre ved Halmen, om den vil behandle den efter Hensigt, men det haaber vi da. Kristian paa Kappendrup er svært interesseret i den, men det er vist af den Grund, at han tror vi ikke kan lave den, men jeg har nu en dunkel Anelse om, at han kommer til at lette paa Kasketten, naar han nu faar den at se, for det er ikke Huggehusarbejde, den er nemlig ikke lavet i saadan et Hus, men paa Danmarks mest moderne Værksted, der ligger lidt nord for Landejendommen "Skovsbo" i Søndersø Sogn, men det regner Kristian ikke med, han troede sikkert at vi i det mindste havde kommet ud til ham og faa at vide, hvordan vi skulle bære os ad, men saa kender han os ikke rigtig endnu, men nu ikke mer om det Vrøvl, det gaar nok alt sammen, og kan det ikke gaa, saa bliver vi nødt til at lave det om, som ikke vil gaa.

Det var da godt Børge, du har begyndt paa din teoretiske Uddannelse, det vil du blive glad for og faa Gavn af hele din Tid, ogsaa inden for dit Arbejde i Gentofte Kommune, ja jeg sidder lige og tænker paa, da jeg skrev det sidste Københavnerbrev, sad du her i Sofaen, hvor jeg nu sidder, ja Tiden gaar rask, det varer nok ikke saa længe, inden I kan tage paa Hovedbanegaarden inde i København en Søndag Morgen og tage imod Far og Mor fra Skoven, vi vil gerne lave den Tur om en Gang til, men vi skal have nogle enkelte Blade hist og her paa Træerne først. Skulde det være i disse Dage, kommer vi fra Søsiden! vi begynder her-nede i vor Mark lige neden for Bakken og fortsætter - der staar Vand i hele Lavningen og vel til Zastrov, det er det værste vi endnu har haft i de 22 Aar vi har været her.

Til Slut de bedste Ønsker for eder begge to fra Far, Mor og Harry.

Gennem Jørgen forstår vi at Børge atter har arbejde. Når man er gartner, er der ikke altid noget at bestille om vinteren, og folk blev fyret dengang. Men Børge hænger på – og lønnen, hvor beskeden den end var, skulle bruges til det daglige - og til opsparing.

Skovsbo, 3. 2.39

Kære Signe og Børge

Tak for eders Brev i Gaar, haaber I har faaet Kassen, som vi sendte i Onsdags. Det er saadan et godt Vejr i Dag, det bliver vist snart Foraar, ja det er ogsaa snart Paaske saa I kommer hjem igen en Tur? og vi naar ogsaa snart den travle Tid, ja den travleste af hele Aaret, og saa naar vi den kønneste og bedste tid, Pinsen, ja Sommeren er den bedste! Vinteren derimod er en slags Dvale, vor vi tærer paa Sommeren, men det skal jo ogsaa til.

Du har rigtig godt Arbejde Børge, det skal nok gaa, naar du saadan sørger for at have noget at bestille, arbejdsløse er der nok af dig foruden, og du har jo ogsaa en rigtig pæn Løn. I faar saa snart Niels og Serine over til jer igen, vil I hilse dem fra os to gamle her ved skoven, nej det er alligevel ikke værd, I maa heller hilse dem fra Hr. og Fru Jørgensen "Skovsbo", dem kender de vist bedre! og sig dem at vi har det godt, og det bliver ogsaa en god Tur for dem, saafremt det bliver saadan et vejr, gid de maatte fortsætte i mange Aar endnu paa Holstenshuus, ellers mangler vi alle et dejligt Udflugtsted, der vil vi gerne ned en Gang imellem, især om Sommeren for der er kønt, og vi glæder os rigtig til 14. September i Aar - da bliver der Fest, og nu bare der ikke kommer noget i Vejen for nogen af os, men vi haaber paa det bedste. Har I to ikke saa smaat med dette Solskin begyndt at kigge efter Badedragten, det skal I nu ikke for Vandet er baade koldt, og ogsaa lidt fugtig endnu.

Harry er oppe hos Ejnar i disse Dage, deres Karl fra Sønderjylland var hjemme i Søndags og rejste tilbage hertil i Mandags Morgen. Moder siger lige nu at hun har fortalt det, saa skriver jeg ikke mer om det, og hermed vil jeg slutte med en venlig Hilsen til eder begge to fra Harry, Mor og Far. Lev vel. Jeg er lige bleven færdig med at tyllø Øl, kom og smag paa det til Paaske der er jo ikke saa længe til, Paa snarlig Gensyn! Det ønsker Mor.

Emmy vender vrangen ud af sig selv og håber på tilgivelse og på et mirakel til at komme ud af suppedasen med Gunnar, men hvad hjælper det, når hun ikke selv indser sin uselvstændighed. Emmy er bare 19 år.

den 13. Februar 1939

Kære Søster og Svoger!

Rigtig mange Tak for jeres gode Brev, det gør mig saa godt at der er nogle der forstaa mig, det letter saa godt og lyser saa dejligt op, naar det er mest sort for mig. Jeg holder ogsaa med jer, at naar Gunnar han Gang paa Gang snyder mig, saa er han ikke for god at lade gaa, men derfra og saa gøre Alvor af det, er der et langt Skridt, tro ikke at jeg er et lille Fjols som han kan gøre alt ved, jeg har den daarlige Maade at være paa, jeg sætter mig hen og tudbrøler - for hvor mange Gange har jeg ikke om Aftenen, naar jeg kom i Seng, grædt mig i Søvn, det letter saa godt at jeg igen bliver til at se mere lyst paa Livet, og saa tilgive naar han kommer. I maa ikke se ned paa mig for det, jeg kan ikke gøre Alvor af det at lade ham gaa. Sidst skrev jeg ogsaa et Brev til ham, et han kunde forstaa, jeg troede ikke han kom, da han havde læst det, men kom det gjorde han, men derfor gjorde jeg det ikke godt lige med det samme, jeg vidste at hvis jeg ikke havde skrevet det Brev til ham, men i Stedet vente til han kom, saa havde det gaaet som før, at jeg ikke kunde faa ham sagt min Mening. Jeg er en ussel Klud til den Slags, det ved jeg godt, og det er vel Grunden, at jeg holder saa meget af ham. Men jeg tør næsten aldrig gaa og være rigtig glad og gaa og vente paa ham, for saa ved jeg at saa meget større bliver Skuffelsen, derfor tror jeg at jeg er blevet saa glad ved ham. Prøv at forstaa mig, jeg tror I kan. Det er maaske kun en Maade at jeg skal have det paa, jeg lærer at længes efter ham, og det tror jeg nok vi alle har godt af, blot skal det ikke overdrives.

Er der ellers noget nye Oplevelser for jer ovre i den store Stad? der er vel lidt mere rigt paa Oplevelser og Fornøjelser, end her hvor jeg er. Du skrev, Søster at jeg gjorde vist klogt i at rejse herfra, det har ogsaa været min Hensigt, men nu er der alligevel ikke saa længe til Maj. Jeg var til Fastelavnsgilde i Lørdags i Særslev, og paa næste Lørdag til Ungdomsbal i Sønderød, det er Særslev Ungdomsforening der holder Bal og indbyder.

Jeg er for Tiden ved at strikke en grøn Sjælevarmer og er snart færdig med det ene Ærme. Naa, Klokken er slaaet otte, saa jeg maa hen at se efter kaffen. Til Slut de kærligste Hilsener og tusinde Tak for jeres Brev begge to. Lev vel. Søster Emmy.

Severine er fuld af energi på de unges vegne, og det vigtigste for hende er, at de har arbejde og gør deres pligt. Det gør de jo også. Severine er 46 år.

Holstenshuus 16. 2. 1939

Kære lille Børge og Signe.

Først faar I Tak for jeres gode Brev i Dag med de gode Meddelelser – til Lykke kære lille Børge, og du lille Signe med, det er jo ogsaa din Lykke, naar Børge har sin Dag besat med godt og sundt Arbejde. Ja, du er vel nok heldig Børge, og det gør vel ikke noget, at jeg altid i jeres Glæde, drypper et Stænk af Alvor og maner jer til at "gøre jeres Pligt, og gør den fuld og hel, ikke stykkevis og delt," som en norsk Digter valgte til sit Livsord; men det ved jeg, at I vil gøre jer Umage for, det gælder jo hele jer Fremtid, jeres lyse og unge Fremtid, og nok er vi smaa Mennesker mest afhængig af andre, men vi er skam ogsaa med til at forme vor Fremtid selv, altsaa hæng i, gør jer Pligt, og vær taknemmelig, glem ikke det. Vi er lige kommet hjem fra Byen, Kl er 10 – vi har været i Biografen og set "Livet paa Hegnsgaard" det var et meget smukt Stykke af Jeppe Aakjær, har I set det? Nu har vi drukket Kaffe og jeg vil skrive til jer alle 3 – i Morgen Fredag skal jeg tilbringe i Vaskehuset, der er vist nok at more sig med for en Dag, Sækken var allerede paa Holstenshuus Onsdag Morgen – hurtig Rejse ikkesandt, og nu haaber jeg at kunde sende det rent af sted paa Fredag igen. Du kan ogsaa tro, lille Signe, at jeg sidder ellers ogsaa og har lidt smaatravlt, jeg strikker Strømper til Bror, undertøj til mig selv og hækler et Par Kraver til mine morgenkjoler, nu bliver Dagene jo lyse igen, saa maa man til at se lidt godt ud. Ja hvor længes Dagene, og det lysner overalt, udenfor mine Vinduer vrimler gækker og Eranthis, hvor er de søde at se paa. Vil I hilse, hvis I ser nogle af Mostrene. Og jeg vil slutte med tusind gode Hilsener til I to kære og vore bedste Ønsker følge jer, fra Far og Mor.

Efter 2 års forlovelse begynder bryllupstankerne at rumle.

Skovsbo, marts 1939

Kære Børn

Det gik saa alligevel som vi anede at du lille Signe ikke fik fri i Paasken, det var meget kedelig for os alle, men vi er jo nødt til at indrette os efter Forholdene saa lang Tid vi tjener... og vi glæder os til Pinsen og de 14 Dage du bliver hos os. Far skrev til Holstenshus i Aftes at de er velkommen herude i Paasken, hvad Dag de selv synes, altsaa alle fire. Jeg haaber paa at blive rigtig rask, endnu er det ikke saa godt jeg ligger i Sengen omtrent lige saa meget som jeg er oppe, det er den Ryg den vil ikke bære mig. Men Far har været i Kappendrup i 2 Dage og saa gav jeg ham brev med til Laura. (Far er ikke saa god til at huske mere) om hun ikke havde et kasseret Korset som jeg maatte faa, da jeg ingen Steder kunde komme og købe et og ikke vidste om jeg kunde taale at gaa med det og han kom ogsaa hjem med et i Aftes som passer mig godt, vi er omtrent lige svære, Laura og mig, i hvert Fald vejer hun da 5 Pund mere end mig saa der er ikke ret meget Forskel paa Tykkelsen og jeg har ogsaa faaet det paa i Dag og det stiver godt af paa Ryggen saa jeg regner med at det nok skal hjælpe. Det er ogsaa grimt at gaa saadan og ikke kan bestille noget...

Du maa ikke være al for ked af det lille Signe, men glæd dig til Pinse for det gør vi. Nu venter vi saa Besked fra Børges Far og Mor. Maaske de allerede har bestilt Bil.

Nu er jeg ogsaa nysgerrig og spørger om det er jeres Mening at holde Bryllup i Sommer engang? Men maaske ved I det ikke selv, det haster jo heller ikke saa stærkt med det.

Hermed sender vi de bedste og kærligste Hilsener til eder begge to fra os alle tre Mor.

Signe og Børge har endelig fået en lejlighed i Gentofte. Og nu skal de giftes!

Holstenshuus 14. 4. 1939

Kære lille Børge og Signe.

Tak for Brevet i Lørdags med samt den store Overraskelse fra dig lille

Børge. Ja nogen Overraskelse er det jo egentlig ikke, men det er jo altid saadan, at saa længe en Ting kun er paa Tale, saa er den lidt mere fjern, nu er Bestemmelsen taget, saa rykker Sagen straks nærmere ind paa Livet. Jeg vilde have skrevet til jer, saa I havde haft Brevet i gaar Søndag, men naaede det ikke. Se nu vil jeg ikke, som min Mor og Svigermor gjorde det ved vort Bryllup, prøve at prædike unge Mennesker til Fornuft fordi Tiderne er onde, Tiderne og Forholdene er ligesaa dybt alvorlige i Dag, som de var for 25 Aar siden, og Menneskene lever deres Liv, deres Sorg og Lykke endda og trods alt, og naar I to, du og Signe har taget Bestemmelsen, saa skal der herhjemme fra lyde de varmeste Ønsker for jer begge, for det lille Hjem I nu bygger op, og for en Fremtid saa lys og lykkelig, ja kunde Ønsker og Bønner gøre det, lille Børge, og hvem ved, ved fælles Hjælp gøres der maaske Underværker, ja Verden af i Dag er ond og usikker, maatte Menneskeheden dog faa Lov at leve i rolige og trygge Kaar, og for vore egne unge ønsker vi Fred og Lykke, godt Helbred og godt Arbejde. Saa faar vi vel Lov at faa Signe herved et Stykke Tid i maj Maaned, hvis hun kommer til Fyn, men det faar vi jo at vide, hvorledes I arrangerer jer, for saa faar I jo travlt, blot vi nu var hinanden et Stykke nærmere saa vi kunde hjælpe med...

Og saa slutter jeg med tusind kærlige Hilsener til jer begge fra Far og Mor.

Åh nej! Der er opstået forhindringer på Nordfyn. Emmy venter barn, og faderen er den usikre Gunnar. Petrine er både vred og fortviolet, mest fordi Emmy har valgt så ussel en barnefader, og fordi bryllupsfesten for Signe bliver spoleret.

Skovsbo, april 1939

Kære Signe og Børge

Ogsaa vi siger Tak for Paasken som vi tilbragte sammen, og for Brevet i Gaar hvoraf vi ser at du lille Signe vil flytte til den 1.ste. Ja, herhjemme skal vi saa ogsaa have Indflytning, det blev alligevel som vi anede med Emmy, hun var ved Lægen 2. Paaskedag og fik at vide at hun kunde vente en lille sidst i Juni eller først i Juli, saa jeg er nærmest lige til Fortvivlelse; men Far tager det saa rolig, og vi skal ogsaa tage godt imod hende her i Hjemmet, og Gunnar skal heller ikke blive sparet for sin Part

af Udgifterne, enten han saa tjener noget eller ej, saa maa han nu vise hvad han duer til. Men det er Synd for Emmy, for gifte dem, det synes vi nu slet ikke det kan gaa. Hvordan skal han tjene Føden til dem. Du spørger lille Signe om vi kan give jer et Raad om hvordan I bedst skal, synes I ikke det bedste er at vente til Efteraaret med eders Bryllup, jeg kan ikke tænke mig mere i Sommer, end det der ligger for lige nu. Jeg havde saa inderligt haabet at det ikke var det, der var i Vejen med Emmy, men det Haab blev slaaet ned, og saa maa vi jo se Sandheden i Øjnene, og det er heller ikke værre for hende end for saa mange andre, det er godt at hun har sit Hjem at ty til, skønt det vender lidt op og ned paa det, men hun er selv saa ked af det, det lille Skind, vi har sendt Bud til den Plads i Særslev som hun skulde have haft, og i Gaar havde de et nyt Stykke i Avisen. Der stod, paa Grund af at den Pige de havde fæstet var bleven syg, søgte de en anden.

Jeg standser her for nu lige pludselig er Hjernen tom. Olga var her nu og hente Gulerødder, Sellerier og Porrer til Suppe.

Mange kærlige Hilsener sender vi eder begge to fra os alle her hjemme Mor.

Holstenshuus. 19. 4. 1939

Kære lille Børge og Signe.

Hjertens Tak for Fødselsdagsbrevene til Middag baade for det gode og mindre gode Indhold, for det var da et uendeligt trist Budskab, og hvor gør det os ondt, baade for jer, for dine Forældre og for stakkels Emmy, nej lille Signe, hvor kan du dog ogsaa tro, at Himlen altid er klar, der kommer ogsaa Skyer, somme er endog tunge og mørke, men over dem, er Himlen altid blå, og du har Ret, er det end slemt, værre var det om I skulde miste en af jeres Kære, Emmys dejlige Ungdom har jo faaet et dybt alvorligt Knæk, maatte hun dog faa den Lykke at faa et godt Hjem og en god Mand, men hun er vel saa ung endnu, jeg skal nok skrive hjem til dem, jeg prøver at sætte mig i din Mors Sted, jeg kan godt forstaa hendes Fortvivlelse, hun talte netop om de to Unge i Sommer, da hun var her. Og nu til jer, det kan jo ikke andet end at det virker lidt forstyrrende ind i jeres Forhold ogsaa. Far sagde lige med det samme, at Signe maatte komme her hjem og være de par Maaneder, men det har

du lille Signe vel hverken Tid eller Raad eller Lyst til, Far mente jo ikke, at du behøvede at tage Plads i den korte Tid, naar du nu har sagt din Plads op, og I har faaet Lejlighed. Og nu sender vi jer et Forslag herfra, det er sprungen lige ud af vore Hjerner, det er altsaa ikke overvejet, det var der ikke Tid til (i Betragtning af, at det snart er den 1ste Maj) men det kan I jo selv, og antager I vort Forslag, saa sig blot til, gør I det ikke, saa arranger jer, som I nu synes bedst. Vi tænkte, om I maaske kunde have lyst til at fejre Bryllup hernede paa Holstenshuus, f.eks Pinselørdag, eller en hvilken som helst Dag det passer jer, jeg skal jo gøre et eller andet for Familien hernede alligevel, og saa kunde de ude i Skoven engang naar det blev bedre Tider der, f.eks hvis I faar Ferie, lave lidt der, saa tager vi derud. Dette er altsaa kun en Ide, men har I Brug for den, saa brug den....

...Men nu hører vi fra jer inden saa længe, hvad I synes der er bedst, I maa jo ikke gøre noget der kan gøre dem kede af det i Skoven, saadan set haster det jo ikke, men det er da ogsaa kedeligt, naar I nu har faaet Lejlighed, og Signe staar uden Plads, og derude bliver Humøret jo ikke meget bedre foreløbig.

Jeg slutter med tusind kærlige Hilsener til jer begge fra Far og Mor.

Skovsbo, April 1939

...Det var pænt af Børges Forældre at tilbyde at holde eders Bryllup til Pinse, men det synes du altsaa ikke om og vil helst have det her i Hjemmet; det kan vi godt forstaa, men hvad siger Børge? Maaske vilde han helst giftes snart, nu I har faaet Lejligheden, vi kan nu ikke saa godt holde Bryllup før det er overstaaet med Emmy. Ellers maatte I gerne. Vi har ingen Brev faaet fra Holstenshuus, ved de det om Emmy? Og hvad skal vi svare hvis de tilbyder os at holde Bryllup? Vi vil jo gerne holde det senere, men paa den anden Side er det jo heller ikke morsomt at gaa i København og ikke have Plads.

Far har intet Arbejde endnu og ved heller ikke om han faar noget saa vi staar saadan lidt i det uvisse, men maaske kommer der noget inden saa længe. Jeg kommer til at standse her for det er Middag og Mandfolkene er snart sultne. Mange kærlige Hilsener sender vi eder begge to fra os alle tre, Mor.

Hvad skal Petrine stille op med de to kommende begivenheder, en uventet børnefødsel og et bryllupsgilde - med en datter der er kommet i ulykke, og en datter som hun er stolt af. Hun må også minde sig selv om at være stolt af den ældste datter, Olga, der heldigvis heller ikke er tabt bag af en vogn. Betty, derimod, går med en ny kæreste, han hedder Alex. Falder hun ikke snart til ro! Der går mange tanker gennem Petrines hovede.

Men Signe og Børge vil giftes, og det skal Emmy ikke forhindre.

Skovsbo, April 1939

Kære Signe og Børge!

Et lidt forsinket Brev, men vi har ikke rigtig kunnet blive klar over eders Brev hvori du skriver Børge, at I kommer hjem i pinsen for at gaa til Præsten, for saa at holde Bryllup først i Juli men det kan vi nu ikke, da vi venter Emmy lige sidst i Juni eller først i Juli - vi vilde jo da nødigt det skulde indtræffe, at Emmy skulde blive syg lige midt i Brylluppet. Se kære Børn, nu maa I ikke tro, vi vil gøre eder ked af det, men da vi sendte Brevet med Forslaget om Bryllup i Pinsen, var det for at gøre eder en Glæde, vi forstod paa eders Brev at I skulde flytte ind i eders Lejlighed den 1. Juni, og da du saa skrev lille Signe at de paa Holstenshus vilde holde eders Bryllup i Pinsen, saa mente vi at gøre jer en Glæde og holde det saa hurtig som muligt. Men I maa tro vi hellere vil vente til efter Høst, og nu har du jo faaet dig en Plads lille Signe, den beholder du maaske en Tid, og saa kan I jo ogsaa bedre faa Lejligheden gjort i Stand og møbleret, saa den er tip top. Det glæder os at I saadan kan betale de nye Møbler og maaske helt udbetale dem, det er der nu ikke saa mange unge der kan, men I er jo ogsaa et Par ihærdige Unge, der gerne vil frem, og det kommer I bedst paa den Maade! Herhjemme gaar alt sin vante Gang. Betty har faaet Plads i Stige hos en Rutebilejer Damsted til 40 kr mdl. Meget Frihed og ikke saa svært Arbejde. Hun og Alex var hjemme i Gaar. Jeg har været oppe og passe Hus og Børn ved Ejnars. Olga og Henry kører ud og sælger Roser, og der er god Aftræk, de har solgt for over seks Hundrede Kroner fra Bil - men der findes snart ingen By langt omkring uden de har været der, og Olga har jo Handelstalent. Jeg maa standse Pennen for Mandfolkene er kommet ind og skal have Middagsmad. Kartoffelgrød med Flæskegratter.

Mange kærlige Hilsener sendes eder fra os alle fire i Hjemmet

Skovsbo, Maj 1939

Kære Børn!

Jeg er lige nu kommen hjem, jeg har været hos Provsten baade i Gaar og i Dag. Han bad mig hilse jer og sige at han gerne vilde vie jer den Dag og Tid, altsaa Søndag den 16. Juli Kl. 16 og saa skulde jeg hilse jer fra ham.

Saa er Tiden altsaa bestemt for jeres Bryllup kære Børn, og jeg var i Gaar i Særslev og fik fat i en Kogekone, Lene kunde ikke, men jeg fik en anden og jeg tror ikke vi fortryder Byttet. I skriver om vi kan bruge Børges Hjælp, ja ærlig talt det kan vi, men Børge, du maa selv bestemme om du vil tage din Ferie til den Tid, for det er da saadan, at vi kan nok faa nogle til Hjælp. Sofus har tilbudt sin Hjælp, og maaske Gartneren ogsaa gør det. I disse Dage har de travlt med at køre rundt med Jordbær og Blomkaal og Tomater, Olga har vist ikke faaet sit Kørekort endnu. Jeg har faaet fat i en til at lave Mad og nogle til at varte op, jeg mangler kun Bryggerskone, og da vilde jeg se at faa fat i Magda, saa kunde Niels da ogsaa komme med, og saa var der ingen Fortrydelse, der skal nemlig ingen af Mostrene med, der bliver cirka 40 Mennesker foruden Børn - jeg synes det kan blive et helt pænt Bryllup, synes I ikke det? Jeg skal hen at skrive til Holstenshuus ogsaa, jeg havde begyndt i Onsdags, men saa mente jeg det var bedst at vente til vi fik det hele i Orden, og saa kunde vi sende Indbydelse med det samme. Ja havde jeg bare haft Severine og Niels noget nærmere ved, saa kunde jeg altid faa et godt Raad, for der er lidt at bryde det gamle Hovede med. Men jeg tror nok det er en dygtig Kogekone, saa gaar det altid lettere, Katrine har lovet at hjælpe os at bage Smaakager, og naar du, lille Signe kommer hjem og tager et rask nap med, saa faar vi noget endt i en Fart. Jeg skal brygge paa Tirsdag og vaske sidst i Ugen, og naar du saa kommer, skal vi til at tapetsere Dagligstuen, den trænger ogsaa haardt. Med Haab om snarlig Gensyn sender jeg de bedste Hilsener til eder begge fra os alle i Hjemmet.

Så fik Emmy en lille pige, og heldigvis i god tid inden brylluppet. Petrine er glad og lettet.

Skovsbo, 10. Juni 1939

Kære begge to! Ja, saa er altsaa den store Ting sket at vi har faaet en lille Tilvækst i Familien, en dejlig Pige kan I tro, og Emmy og hende er begge raske, skønt Jordemoderen sagde at hun var en Maaned for tidlig født, saa hun er lidt sart, men med Guds Hjælp bliver hun nok stor og til megen Glæde for os alle. Harry er helt ude af Flippen med hende, og hvad siger I om Far og mig. Saafremt der ikke støder noget til, haaber jeg at det snart skal gaa godt igen. Nu maa I ikke tro at vi har overanstrengt Emmy med Roerne. Jeg havde nemlig talt med Jordemoderen om hende først, og hun raadede hende til at tage Del i al Arbejde, ogsaa Roerne, og det var slet ikke derfor hun kom for tidlig, det havde slet ingen Aarsag, sagde hun, vi skulle bare være glad ved at Barnet ikke var saa stort, saa var Fødselen bleven strængere, Emmy skal bare have rigelig med Tomater for at faa Vitaminer nok.

Posten kommer nu, kærlig Hilsen fra os alle.

Severine er ogsaa på mærkerne. Samme år som hun og Niels kan fejre sølvbryllup, skal den ældste søn giftes, og der er nok at tænke på ogsaa for hende.

Holstenshuus 30. 6. 39

Kære lille Børge og Signe

Tak for Brevene igaar, og for at begynde fra en Ende, Kassen er jo afsendt og er vel ankommen, den blev afsendt som Ilgods, og skulde om Nørrebros Station for at komme ind paa Privatbanen til Vangede Station. Og saa til Brylluppet, ja der er vel nok at skrive og tale om, men det er da ogsaa en stor Begivenhed. Allererst, vi har faaet fri. Og det er vel nok pænt af dem alle derovre saadan at drage til Fyn og fejre Bryllup sammnen med os, jo flere jo bedre. Men sig dem alle, at jeg afstaar ikke en Brøkdæl eller en Tomme af nogen af dem til min Fest i September. Saa kan vi vel regne med at Bedstefar og Mormor og Ingeborg og Milla tager med her til Holstenshuus, samt Bror og os selv, Far og mig, for I bliver saa i Skoven, eller tager I med hertil? Du skriver nemlig, lille Børge, at du tager fri før og efter Brylluppet, jeg vil da regne med, at hvis jeg laver lidt for Familien herhjemme, der skulde I dog gerne være med, ikkesandt? der bliver jo ogsaa nogle hernede, der kun kommer til Bryll-

lup paa den Maade; men vi haaber paa nogle dejlige og uforglemmelige Dage sammen. Og derfor har jeg nu alligevel hele Tiden ment, at I fik bedst Brug for Børges Ferie ved denne Lejlighed, til vort Sølvbryllup kan I bedre klare jer med et Par Dage eller tre, ikkesandt, her vil I jo ikke hjælpe til alligevel, men det gaar nok foruden. Og Far har jo Arbejde med at spekulere ud, om han skal leje en stor eller 2 smaa Vogne, jeg ved ikke, hvad der er bedst, men nu hører vi fra jer sidst i Ugen igen.... Nu skal jeg skrive til Skoven en af Dagene og takke for Indbydelsen, ih hvor maa de have travlt derude, og din Mor skrev lille Signe, at den lille Pige var saa urolig, det er vel nok slemt, men det er der vel intet at gøre ved. Nu slutter jeg med kærlige Hilsener til jer begge fra Far og Mor. Hav det godt, og paa gensyn Signe, du skriver lige hvilken dag du kommer, saa er vi paa Stationen, du kan tro vi glæder os – Jeres Far og Mor.

Brylluppet stod i Søndersø Kirke søndag den 16. Juli 1939. Signe var 22 og Børge 24 år. Solen skinnede. Men da de efter vielsen var hjemme på "Skovsbo", kom der en regnbyge. Børge skyndte sig ind og hentede sin brud, for regn på bryllupsdagen betyder lykke.

Det blev en dejlig fest. Børge var kommet dagen før for sammen med sin svoger Harry at indrette loen til fest. Der var inviteret 25-30 gæster, familie og naboer. Petrine serverede kyllingesteg og hjemmebrygget øl. Jørgen indledte: "Velkommen alle sammen – vi havde lige nogle gamle høns der skulle spises..." Han var et rart menneske med lune, hvor Petrine var mere tungsindig.

En spillemand spillede op til dans, og der blev danset til midnat. De fleste gæster skulle jo tidligt op næste morgen. Der var ingen gæster der overnattede, det var der ikke plads til eller mulighed for. Niels og Severine havde lejet en bil i Fåborg og havde Niels Aage og Børges bedsteforældre med. De kørte hjem til Holstenshus samme aften. Bryllupsnatten tilbragte Signe og Børge på Skovsbo. Severine arrangerede desuden en bryllupsfest på Holstenshus for familiemedlemmer på Sydfyn, der ikke var med til selve bryllupsfesten, så Børge og Signe kom godt i vej og med nyttige gaver som spise- og kaffestel, bestik - og sølvtøj fra slottet.

Brudeparret foran Sønderø Kirke.

Foto på næste side er taget i Fuglegårdsvænget en dag, hvor Severine, Niels og Bror er på besøg.

Skovsbo, efter Brylluppet Juli 1939

Kære begge to!

Først i Dag faar jeg mig samlet til at skrive til jer, vi har som sædvanlig meget travlt, Harry og Emmy har faaet travlt med at plukke Bønner, og jeg plukker og sylter Solbær og passer Lillesøster, og paa Søndag skulde vi have hende i Kirke, saa jeg skal have lidt lavet til, men vi bliver alligevel nogle til at spise. Der er 6 fra Særslev, 4 fra Alfreds og os selv, saa jeg har købt en Oksesteg paa 12 Pund, ja Alfreds tager vi med fordi de altid er saa flinke til at hjælpe os naar der er noget vi skal lave. Naa, men saa er I altsaa kommen i Rolighed efter Bryllupsdagen, og vi siger jer ogsaa mange Tak for de Dage I var hjemme hos os, og for den Hjælp I gav os, og vi er glade for at høre at I alle I eders Familie, Børge, var tilfreds med Festen, vil I hilse dem herovre fra og sige dem Tak fordi de vilde komme i vort Hjem og gøre Dagen festlig for os alle. Herude ved Skoven taler

naboer og Venner endnu om den Dag og er saa vældig tilfredse, ogsaa Ejnar sagde i Aftes at det var vel nok en rigtig Aften med godt Humør og dejlig Dans.

... Til Slut de bedste Hilsener fra os alle her i Hjemmet.

Det nygifte par havde fået en toværelses lejlighed med køkken og wc i Fuglegårdsvænget i Vangede til 69 kr om måneden. Børge havde fast arbejde til 70 kr om ugen som gartner ved Gentofte Kommune, og Signe havde formiddagspladser. De ville ikke have børn, før de havde råd. Men møbler skulle der til. De købte spisebord og seks stole, sofa, to lænestole og kakkeltbord og soveværelse med klædeskab, toiletbord og sengeborde – alt sammen til 2.000 kr rentefrit over tre måneder. Det blev også betalt på tre måneder.

Børge købte også et maleri. En kunstner ringede på døren, og Børge syntes godt om et landsbymotiv med guldramme, så det købte han for 150 kr.

Holstenshuus, juli 1939

Kære begge 2.

Her kommer saa jeres Billeder, de sad i Avisen i gaar, da jeg kom hjem fra Pejrup.

Det var jo et stille Hus, jeg kom hjem til, efter saa mange glade Menneskers Bortrejse, og efter saa mange festlige Dage, men der er noget at leve paa og at mindes, saa maa man ikke hænge med Hovedet, jeg kiged mig lidt omkring i de mærkeligt tomme Stuer, jeg fik Arbejdstøjet paa, og inden jeg vidste deraf, havde jeg den store Stue og Køkkenet og Vaskehuset gjort rent og hyggeligt...

I Dag har jeg haft Sengetøj ude i det gode Vejr og gjort rent i Soveværelset, Gangen og Kammeret og sat hele den store Vask i Blød, alle de Lagner, Dyne- og Pudebetræk, Haandklæder, Viskestykker og Duge, det er jo ikke egentlig snavset, saa jeg koger det allerede i Aften, vasker i

morgen og haaber paa godt Tørrevejr. Jeg staar op sammen med Far, haaber at være færdig til Middag og tager saa den lille Stue om Eftermiddagen, og snart er alle Spor udslettede af de mange Fjed, der er traadt her den sidste Maaned, tilbage sidder vi med de herligste minder om en lys, en dejlig og en lykkelig Sommer sammen med dem, vi holder af, ikkesandt. Og nu vil jeg lige til Byen inden Forretningen lukker, ud med jeres Sølvtoj, maaske er det saa færdig til Fredag. Og saa haaber vi at I er kommet godt hjem med alle jeres gode Sager, forhaabentlig ser I Resten paa Lørdag. Jeg vil slutte med at ønske jer begge alt godt i jeres nye Hjem, at I dog maa gaa en lys og lykkelig Fremtid i Møde. De kærligste Hilsener fra Far og Mor.

Engang var Emmy en krudtugle og fyldt med sjov og livsmod. Ak, det er slut nu bare tre år senere. Hendes stakkels 19-årige hjerte hænger ubodeligt ved denne uduelige Gunnar. Han er blevet syg og ligger på hospitalet.

Skovsbo 11. August 1939

Kære begge to!

Ogsaa jeg vil skrive et Par Ord, først takker jeg for Brevet fra i Gaar og for pakken som jeg allerede kan vente i Dag, det var vel nok hurtigt du fik det syet Søster, tak skal du have jeg glæder mig til at se det.

I Gaar kom min lille Ven paa Sygehuset, han har haft Byld i Halsen for en Tur siden, men saa var han staaet for tidlig op det er igen Travlhed, han kunde ikke faa Lov at ligge længere, og saa er Bylden forflyttet sig og er nu kommen ned i Maven, ja hans Krop og ben og Ansigt var fuldstændig hævet op saa han næsten ikke kunde være i sit Tøj.

De havde lejet en Bil og jeg var med derude i Gaar, for første Gang var jeg paa et Sygehus - heldigvis har jeg aldrig haft Lejlighed til at komme paa et Sygehus, og saa skal jeg det nu for første Gang, nu da det bedste jeg ejer og har, skal bures inde der, nu hvor vi der er raske kan færdes ude i det fri i Solen Dagen lang, saa først skønner vi paa hvad det er at være rask, det er jo ligesom det kunde være mig selv der er syg, men der er saa meget vi ikke forstaar, men det skal jo være saadan. Harry og jeg skal ud til ham i Dag, jeg tager der ud hver Dag for at se til ham hvis jeg kan.

Nu maa jeg vist holde, Kl. er snart halv et og jeg skal have lavet Mad inden vi skal af Sted, og til Slut en rigtig kærlig Hilsen fra Søster Emmy. I Gaar fyldte lille Birthe 2 Mdr. Da kom hendes Far paa Sygehus. Doktoren mente at Gunnar skulde være derude i 7-8 Uger.

I 1939 er der krigsrummel i horisonten. Polen er den 1. September blevet angrebet af Hitler-Tyskland, og i Danmark er der nervøsitæt i befolkningen. Børge var heldigvis ikke blandt dem, der skulle indkaldes til militærtjeneste, men på Fyn følger Petrine begivenhedernes gang med ængstelse.

Skovsbo, september 1939

Kære Børn!

I skal ikke tro vi herhjemme har glemt jer fordi vi ikke fik skrevet i Fredags. Vi følger jer i Tankerne, og især i disse Dage hvor alt ser saa trist ud ude i den store Verden, og hvor vi nok ogsaa nu skal mærke til Urolighederne. Vi hørte i Radioen i Aftes at forskellige Aargange er indkaldt til Hæren, er Børge imellem dem? Saa ved jeg altsaa at der er en lille Kone som sidder og sørger derovre, men kære Børn, tab ikke Modet, selv om det ser sort ud, Vorherre lader Solen skinne endnu engang, og han standser ogsaa nok denne Krig, og vi tror heller ikke at Hitler faar lov til at regere hele Verden. Det lod til paa Radioudsendelserne til Morgen som om der er Fredsforhandlinger i Gang, lad os haabe det. Vil du, lille Signe, skrive snart og lade os vide hvordan det staar til ovre hos jer, men frem for alt tab ikke Haaabet. Her hjemme gaar alt sin vante Gang, men vi lytter til Radioen hver Gang der er Presse, vi haaber hele Tiden at Krigen dernede i Polen, ikke skal blive langvarig.

Jeg er ved at vaske i Dag men Tankerne er ikke derved, de er hos jer og ude omkring. Jeg skal hilse fra Far Harry og Emmy, hun var hos Gunnar i Gaar, han skulde ogsaa have meldt sig hos Lagsmanden, men maa sende Sygemelding, det gaar da ellers fremad med ham. Mange kærlige Hilsener sender vi eder begge to her fra Hjemmet Mor

Holstenshuus 8.9.39

Kære lille Børge og Signe.

Tak for jeres kære Breve igaar, og godt, saa længe vi kan fortælle hinan-

den, at vi lever i bedste Velgaaende, saa maa vi ikke klage. Saa er allerede 8 Dage gaaet siden krigen udbrød, og hurtig vænner man sig vel dertil, selv om der inderst inde er en Angst for Fremtiden, tænke sig, den Dag da der bliver lyst Fred igen, hvor langt mon den er ude i Fremtiden. Og varsomme skal man være i sin Færd og i sin Mund, og altid huske at Mistænksomheden plager alle, i Formiddag gjorde de i Radioavisen Rede for en Udtalelse, som de, hvis jeg forstod det rigtig, var fremkommet med i Radioavisen, og som var blevet taget unaadigt op i Udlandet, vi maatte være vor Mund, hvis vi vilde være strengt neutrale, der kunde ogsaa nok trænges til Censur sommetider over de Ting de staar og plaprer om der, og som høres over den vide Jord, vi Danske er jo snakkesalige.

Ja, nu har du nok travlt lille Børge med at samle til Huse til Vinter, det er rart at have Ildebrændslet i Orden, men de 25-30 hk som I skal bruge, faar I vel nok, hvordan mon det skal gaa her, hvor der næsten gaar lige saa meget som til en lille Fabrik, Far har kun til Jul, der er bestilt og ogsaa lovet, men kommer de frem, det er en anden Ting. Og alt hamstres, alt forsvinder som Dug for Solen, der er pludselig ikke mere af nogen Slags. Du skriver om Far kan risikere at komme ind med Vognen, nej, ikke denne Gang, under sidste Krig var Herskabet i Kgl. Dansk Automobilklub, hvor det er Lov, at Medlemmer skal stille deres Vogn til Raadighed under de Forhold, men Baronessen er ikke i Foreningen, og nu har de vel selv de Vogne, de skal bruge paa de Steder. Baronessen lejer Vogn i Katterød naar hun skal ud, og Hr Berner sidder herhjemme og kikker, han er ved at faa sin Cykle lavet i Stand. Komtessen fra Stensgaard var cyklende hertil i Dag til Frokost, jo det gaar godt, og Far skal slet ikke om og "have Benzin paa" foreløbig. Nu maa I da ikke regne med, at Ejnar maa bruge sin Gartnerbil til Befordring herved til Sølvbrulluppet, for det maa han ikke, saa tager I den Vej, skal I næsten leje Vogn eller tage Toget. Men vi hører fra jer, ikkesandt.

Det er rart med din nye Plads lille Signe, den Arbejdsplads er langt mere passende, og saa er det en rar Skilling. Hav det godt tusind Hilsener og Tanker til jer fra Far og Mor.

Julen 1939 nærmer sig, og der er endnu mere at se til end ellers for Petrine, der

synes at være alle vegne. Men en dejlig ting er det, at de har fået elektrisk lys indlagt, ihvert fald i stuen.

Skovsbo, December 1939

Kære begge to!

Tak for eders brev i Dag, og Tak fordi i vil fejre Juleaften sammen med os her i Hjemmet, ja vi glæder os til at se eder snart, vi ved jo ikke hvor mange Juleaftener vi endnu maa fejre sammen, men vi siger Tak for dem der svandt og lever i Haabet om at holde mange endnu.

Nu venter vi paa godt Vejr og godt Føre, og ikke som i Fjor da vi var bange for at I ikke skulde naa hjem til Fyn.

I Morgen skal jeg op at hjælpe Olga med at sy nye Kjoler til de smaa Piger, Far og mig har givet dem Tøj til Fløjlskjoler saa skulde de gerne have dem paa til Juletræ 4. Juledag. Det har knebet lidt for dem deroppe i Efteraaret, men nu har de været ude at sælge næsten 250 Juletræer og tjent lidt paa dem, saa skulde de have lidt købt til Poul Henning ogsaa, ja, Bukser skulde jeg naa at faa syet, jeg har noget dertil. Karen Alfreds har syet Pigerne hver en Frakke af vores Pigers blaa Frakker som de fik da de gik i Skole. Saa i Gaar var jeg ovre hos Nathalie og spurgte om hun ikke havde et Mønster til Drengbukser, saa gav hun mig en Frakke af Svend Eriks tilligemed to Par Laksko som Poul Henning kunde passe, hun var bare bange at Ejnar skulde blive stødt derover, men det sagde jeg at hun ikke skulde være bange for da de var meget taknemmelige for noget Tøj til Børnene, og i Dag har Henrik været oppe at hente et Juletræ, og han sagde da at de havde en hel Bunke deromme, saa nu vil Olga gaa derom, det kan vistnok betale sig for det er godt Tøj den lille Svend Erik har haft. Jeg sender her en Opskrift paa Sirupskager, jeg skal ogsaa til at bage nu, ja der er jo lidt forskelligt at lave til Jul - paa Mandag eller Tirsdag skal vi slagte Grisen.

Jeg kan fortælle jer en Nyhed. Harry har lavet elektrisk Lys herind i Stuerne! han har lavet en Vindmølle hernede i Marken, og den laver Strøm. Og han har købt en Bildynamo og et stort Batteri (altsaa brugt), han har haft vældig travlt i den sidste Tid, i Dag er han cyklet til Odense og hente noget han skal bruge.

Du skriver lille Signe at I skal til at købe Julegaver, nu maa I ikke sætte

jer i alt for store Udgifter til Julegaver til os herhjemme for vi kan ikke gøre Gengæld, og desuden sender I altid saa store Gaver herhjem til de forskellige Fødselsdagsgaver, og vi er saa mange, og vi er ogsaa glade for dem, men kan I blive ved at udholde det?

Klokken bliver ved at løbe af sted, og Dagene kan ikke slaa til nu op til Jul. Vi er mange om Arbejdet, men jo flere vi, er des mindre får vi bestilt. Betty har faaet Pladsen i Tarup hos Lærerinden til første Januar, saa hun har travlt med at lave Tøj til, naar hun kan. I Gaar var hende og Emmy i Odense, og saa kan jeg næsten ikke naa andet end passe Birthe, naar jeg er alene, hun kræver megen Passelse for hun er nemlig forvænt. Jeg maa standse her for jeg skal op og hjælpe Olga at sy.

Paa snarlig Gensyn kære begge to, det ønsker Mor og mange kærlige Hilsener fra hele Familien

Severine og Niels har lidt bedre råd end familien på Skovsbo. De forærede Signe og Børge en radio i julegave.

Holstenshuus 4.1.1940

Kære begge to

I faar begge hjertens Tak for jeres Breve, baade 30.12 og 3.1. Jeg har dem begge liggende for mig nu jeg skriver til jer, og vi er dybt rørt over jeres Glæde ved Gaven, det er os Tak nok kan I tro, og maatte vi altid kunde forstaa at finde det rette Middel til at glæde hinanden, det være stort eller lille, ogsaa en ringe Gave kan varme et Hjerte, naar det bliver givet rigtig. Og vi vil ønske at I maa faa mange dejlige Timer med den, det gør jo intet, at I maa spare på Lyset, der er meget der udmærket kan lyttes til i en Mørkningstime, det gør vi herhjemme, f.eks. Pressen om Aftenen, da sørger jeg for, naar intet ekstra er, at være fuldt færdig i Køkkenet Kl 7, og saa holder vi mangen Gang Mørkning til 8 – 8 1/2, ja saadan set burde en Husmoder jo sætte en Ære i, i disse strenge Tider, at faa alt Dagsarbejde til Side ved Dagslys, saa intet nødvendigt Arbejde udsættes til Lampelys, men det er nok lettere sagt end gjort. Og sikken dejlig Nytaarsaften I har haft, det kan jeg ikke helt sige om vores, men den var som den altid har været, og bliver jo aldrig anderledes saa længe den foregaar paa Slottet, men du har Ret lille Børge, mange Gange har vi

lyttet til det gamle Taarnurs Slag i Midnatsstunden, ogsaa i Aar, højtideligt er det at skride fra det ene Aar og ind i det andet, ingen kender det, men et dejligt gammelt Ord siger, "At Gud raader for hvad Aaret os skal bringe". Vi kan vist trygt tro paa at vor Sag er i en Højeres Haand, og saa træder vi modigt fremad ad den Vej, der er afstukket for hver af os, og gør den lille Sang, "Altid frejdig hvor du gaar" til vor. Saa var jeg lige oppe ved Baronessen Nytaarsaften, fordi jeg fik Mandelgaven (en dejlig Mappe Skrivepapir til mine Børn) og saa skulde jeg hilse jer og ønske jer et velsignet Nytaar, til dig lille Signe skulde jeg sige, at Baronessen var ked af, at hun ikke bare een Gang fik Lov til at se dig ved Juletræ, men jeg stod paa dit Parti, jeg sagde at du har haft saa lidt fri til Julen, siden du kom til København at det var forstaaeligt, at du gerne vilde til dit Hjem. Men jeg skulde altsaa hilse jer.

Nu har I vel spist al jeres Julemad – saa er her en Due pr Mand, og paa Fredag sender jeg en Høne, hvis du lille Signe vil lave lidt i Anledning af Niels Aages Fødselsdag. Du faar Tak derfor, og jeg slutter med de kærligste Hilsener og Tanker til jer begge – hav det godt, Mor.

Harry tumler med installationen af elektrisk lys i hjemmet, og på Skovsbo sørger vinden, eller mangelen på samme for, at der bliver sparet på strømmen.

Skovsbo 12.1.1940

Kære Signe og Børge!

I skal have mange Tak fordi I har byttet mine Handsker, især dig Børge, du har maattet ud paa Rugbrødsmotoren og helt ind til Byen. Vi andre tænker jo ikke paa hvor langt der egentlig er fra jer og ind til Byen, men selv om I bor i, hvad vi kalder København, er det jo slet ingen Smutvej, det kan jeg nok huske da jeg tjente i "København". Handskerne er ganske rigtig lidt mere langfingret end jeg plejer at være i; men de kan ikke være smallere, saa det maa kunne lade sig gøre at forkorte dem lidt, ellers slides de nok af.

Jeg gaar ganske rigtig og leger Elektriker, men Rationering har jeg ikke behøvet at indføre endnu, det er der andre der raader for. For at sige det rent ud, saa gaar det ligesom Vinden blæser. Hvis det skal laves saa vi rigtig kan faa gavn af det altid, selvom det er vindstille 8-14 Dage, vil det

blive temmelig dyrt. Akkumulatorer er temmelig dyre selv om vi køber brugte. Men har vi ikke andet ud af det, er det altid lidt bedre Tidsfor-
driv, end som ligge paa Divanen Dagen lang.

Det er rart du kan holde Arbejde, Børge, der kan sagtens blive Brug for hver Øre i denne Tid, hvor alle Forbrugsartikler stiger meget mere, og meget før end Lønnen. I maa gerne faa nogle Kartoffler; men Juli (dem I fik sidst) tror jeg næsten ikke vi kan undvære nogen af, der er vist ikke flere end vi skal lægge, men Webers har vi temmelig mange af, hvis de da ikke er frosset ihjel; jeg har ganske vist dækket dem godt, men det slider jo ogsaa haardt. I hvert fald kan vi ikke godt tage dem op før det bliver mildere i Vejret, ellers risikerer vi de fryser for os alle sammen. Kærlig Hilsen til jer begge fra Harry.

Krigsrummelen truer og gør alle utrygge.

Skovsbo 26.1.1940

Kære Signe og Børge

Tak for eders Brev i Gaar, og jeg vil saa svare paa eders Spørgsmaal med hensyn til Betty. Hun har det godt og er godt tilfreds med Pladsen, hun var hjemme i Onsdags Aften, og vi her hjemme har det ogsaa godt, vi kan ikke faa noget rigtig at bestille ude med den strenge Vinter, det meste udearbejde har været at kaste Sne, men det faar jo ogsaa en Ende, nu gaar det jo heldigvis mod den gode lyse Tid, ja vi maa jo nu, trods tidligere Aar sige, er det blot sandt, at vi kan faa Lov at være i Fred, vi skulde jo ikke tro, at de smaa nordiske Lande kunde have saa stor en Opmærksomhed nødvendig fra de europæiske Stormagters Side, som de har, og først ud i Fremtiden kan der svares paa Spørgsmaalet om vi maa vedblive at være os selv, det bestemmer de falske Naboer og Genboer ude omkring os, saafremt de ser en økonomisk Fordel ved at skade os, saa gør de sig ingen Samvittighedsgrubler over saadan et Foretagende, det hele ser saa underligt ud, vi har snart ikke Lov til at glæde os over noget mere, men hvis vi bare har et Styre, der vil tage ved Lære af Finland, saa kan vi sige det foregaar paa ærlig Vis, og saa kan vi hævde vor Ret, ja det var et mørkt Brev lille Børn, men saadan ser det ud nu, synes Far.

Severine og Niels flyttet op på slottet, landet er ramt af hård isvinter med kuldegrader langt under frysepunktet og masser af sne.

Holstenshus, Februar 1940

Kære lille Signe og Børge

Ja saa er det Skrivedag igen, og Tak for eders Breve, vi fik i Gaar, og det er godt at høre I har det godt, og at I ikke sidder og fryser, for det er vel nok en forfærdelig Vinter. Hvor længe mon det kan vare ved. Jens Frederiksen har hjulpet mig og køre Cinders nede fra Gaarden i disse Dage, der skal en forfærdelig masse til. Jeg kører i Slæde til Faaborg hver Fredag, men det er en kold Tur. Det er godt du bliver ved og have Arbejde lille Børge - hvordan har du det lille Signe, er det ikke koldt at komme ud om Morgen? bare du nu tager noget Tøj paa, for vi mandfolk har altid mere Tøj paa. Vi er stadig herovre paa Slottet, der er der lunt og godt. Men der maa være koldt i jeres Sovekammer, hvor I ikke engang har kakkellovn, kan I nok holde Varmen med de 18 Grader det er nu ikke for meget. Jeg hørte i Dag til Faaborg at et Ton Koks koster 200 kr det er ikke morsomt hvem der skal købe nu. Nu glæder vi os til vi gaar mod Foraaret og Solen kommer frem og varmer lidt, saa hjælper det. Nu til Slut mange kærlige Hilsener og Tanker fra eders Far.

Skovsbo, Februar 1940

Kære begge to!

Tak for Brevet som vi fik i Dag, det var en Dag forsinket, men vi kan heller ikke vente os andet i denne Isvinter. Men vi har da noget baade at spise, og vi har ogsaa Varme, selv om det snart kniber med Kullene, der skal meget til, dog maa vi ikke klage, vi har det godt her i vort lille Danmark. Jeg sender her nogle Kort hvis det kniber med Kaffe eller Sukker for jer, vi kan jo sagtens klare os. Det er rigtignok godt for jer at I har saa godt Arbejde, saa I ikke behøver at stifte Gæld, som saa mange andre maa, ja der er strengt for dem, der gaar arbejdsløse i denne Vinter... Vi længes snart efter at høre fra din Far og Mor Børge, vi kommer til at skrive derved inden længe og høre om de er raske, men det haaber vi da at de er.

Du skriver Signe, at Uldgarnet er dyrt, herude har vi givet 21 Øre Fedet, men nu under Udsalget hos Regnar Nielsen averterer han det til 13 Øre pr. Fed. Emmy talte om at hun vil derop og købe lidt, jeg har trævlet nogle hjemmestrikkede Skafter op og er ved at strikke Ankelsokker til Børnene oppe ved Olga, de er gode nok til Gummistøvler. Harry har lavet sig et Par "Ski", og han og Jens løber hver Aften inde i Fælleden i Skoven, de vil vistnok til Langesø paa Søndag, der er Skiløb derovre - nu bliver det lidt Skønskrift for Birthe sidder og hjælper mig, hun er lidt søvrig, men skal have sin Mad afkølet først, hun har faaet sin første Tand i Søndags men der er flere i Anmarsch endnu, derfor er hun lidt galhovedet. Saa nu tager Bedstefar hende saa hjalp det lidt, og jeg skal hen at bage Franskbrød, og i Morgen skal jeg bage Fastelavnsboller. De bedste hilsener fra os alle.

Så er Gunnar på færde igen hos Emmy efter et langt sygeleje. Petrine gør sit til at det alt sammen kan blive godt. Hun har fået en ekstra tjans med barnebarnet, lille Birthe, men Emmy er til gengæld både pige og karl. Har man ikke råd til at holde folk, er det da godt at der er nogle børn ved hånden, og på Skovsbo har de Emmy og Harry.

Skovsbo, Marts 1940

Kære begge to!

Tak for Brevet i Dag, saa tager jeg lige overtværs og skriver, og hvis I saa er heldig kan det da være at I faar det Lørdag, eders var forsinket en Dag. Vi har lige nu faaet en Bilfuld Halm den kostede 77 ½ kr. Det er vel nok mange Penge, men Vi var kørt "links" saa der er ingen Vej uden om. Ja saa er Gunnar altsaa hjemme her, og har det nogenlunde, han har da ikke mærket noget til Sygdommen, altsaa til det daarligere, jeg var nærmest bange for Kosten, men vi sørger for at følge Levereglerne, saa vi haaber paa snarlig Helbredelse, han har været i Særslev i Dag og faaet saadan en fin og god Anbefaling hos Uddeleren i Brugsforeningen, han vil nemlig søge en Plads som Tjener-Chauffør paa Juellsskov / Refsvindinge mellem Odense og Svendborg til den 1ste Maj, da mener han at han bliver rask nok til at rejse ud, han har talt med sine Forældre om det, og de har sagt at det maa han selv bestemme, men han kan nu heller

ikke taale Lastkørsel har Lægen sagt, saa han er jo nødt til at lade være, men kunde han faa saadan en Plads saa kunde de maaske gifte dem, men det er jo ikke godt at vide om han faar Pladsen, det vilde jo være godt for dem. Vi haaber og ønsker at I kommer hjem til os i Paasken, og helst rigtig mange dage saa vi kunde faa talt sammen - det er nu ikke saa lige en Sag at skrive Brev, for Birthe vil hjælpe til! Emmy er ude at hjælpe til med Halmen, og Gunnar skulde ogsaa være færdig med at skrive før Postkøreren kommer, jeg skulle hilse jer fra ham og sige Tak for de gode Ønsker for hans Helbred.

Mor.

Så kom krigen også til Danmark, den 9. April 1940, da tyskerne besatte landet. Det er en mærkelig situation, hvor livet langt væk i kuseboligen på Holstenshuus næsten fortsætter i sin vante gænge, lidt endnu i hvert fald.

Holstenshuus 19.4.1940

Kære alle tre.

Ja, jeg skriver samlet til jer alle, I ses da jævnligt, det haaber vi da, og saa er det ingen Nytte til, at flere Breve ligger og venter her og der paa at komme frem, for var det usikkert i Isvinteren saa er det værre nu, Vinteren kunde der da ses en Ende paa, men dette er Mørketider, uvis og utryg tegner Fremtiden sig for os alle, mon der kommer lykkelige Tider igen efter dette, kan nogen skimte Lys og Haab bag al dette Mørke. Jeg sidder og skriver til jer, men hvornaar I faar mit Brev, det maa Gud i Himlen vide, men jeg trænger til at samtale med jer paa denne Maade, og jeg ved jo at jeres Tanker er hos os i Dag, hvor helt anderledes er alt ikke blevet, siden vi saas i Paasken, hurtigt, svimlende hurtigt ruller Tiden sit store Billedtæppe op for vore Øjne, vi maa skynde os, om vi faar naa at se det hele, men hvem drømte om at se en 9ende April ... Men vi er raske her, og vi har det alle godt, alt er vel her paa Holstenshuus, og vi haaber saa inderligt, at I alle tre har det godt derovre, er du lille Bror bleven hjemsendt, og i saa Fald, hvad gør du saa? Jeg vil bede jer alle tre, beder jer saa inderligt, hold ud og hold sammen, støt hinanden, det vi kan, skal vi nok hjælpe jer, hvis du kan lille Signe, vil du saa, saa længe Bror ikke kan sende Tøj herhjem til Vask og Reparation, ordne det for

mig, det jeg kan, skal jeg nok lønne dig derfor, men husk nu paa Bror staar ene. Og hvis I ikke har, saa lad være med at sende Fødselsdagsgave hertil, det ordner sig en anden Gang. Og til Lykke med jeres nye Ting, Gud give I maatte faa Lykke til at bruge dem og faa Lov at beholde jeres gode lille Hjem, skulde alt blive saa svært for os alle, bliver der jo kun tilbage, at I maa pakke jert Hjem sammen og tage ud og tjene igen, det maatte saa mange unge under den anden store Krig, men vi haaber det bedste. Endnu engang hav det godt alle 3 – det ønsker Far og Mor.

Børge havde nogle arbejdsløshedsperioder først i fyrrene, da landet var plaget af de barske isvintre, og alt var dækket af is og sne. Signe tog af sted på arbejdet som sædvanligt.

Den 9. April lå der også is og sne overalt, så Børge var arbejdsløs og lå og sov, da Signe kom hjem og fortalte, at tyskerne var marcheret ind i Danmark og havde besat landet. Så kom Børge op i en fart, og af sted for han på cykel for at se tyskerne, der var gået i land og stod opmarcheret ved Kastellet i København. De tyske soldater så så unge ud, og det hele virkede ret ufarligt, syntes han.

Men befolkningen mærkede snart, at landet var besat. Der kom allerede samme dag besked om, at der skulle mørklægningsgardiner for alle vinduer - og at man ellers skulle forholde sig roligt. Gadebelysningen blev dæmpet, og folk skulle i beskyttelsesrum, når der var luftalarm. Fuglegårdsvænget var dog et forholdsvis trygt sted, så efterhånden undlod Signe og Børge at forlade deres lune lejlighed og gå i beskyttelsesrum, når luftalarmen lød.

Mange varer var allerede blevet rationeret, og importerede varer forsvandt efterhånden helt fra hylderne. Folk fik udleveret rationeringsmærker. Sukker, kaffe, te, kød, gummi og meget andet og ikke mindst brændsel var rationeret. Otte hl. koks kunne Børge og Signe få til deres toværelses lejlighed, og de skulle række til hele vinteren. Om vinteren faldt temperaturen helt ned til minus 25 graders frost, men Børge var heldig ind imellem at kunne få en sæk brænde med hjem fra sit arbejde.

Tøj blev også en mangelvare. Gamle striktrøjer blev trevlet op og genbrugt, ligesom der blev syet om, intet måtte gå til spilde. Nej fantasien blomstrede, og man kunne endog få jakkesæt syet af stof der var lavet af brændenælder! Sådan et sæt havde Børge ikke, men Signe fik brug for alt det, hun havde lært under en nøjsom barndom.

Der blev udvekslet rationeringsmærker med både Holstenshus og Skovsbo, og til jul sendte Petrine en pakke med slagtemad til den lille familie med både hjemmelavet medisterpølse og blodpølse, og det var lækkert og velkomment, for Petrine var en dygtig husmor. Severine havde også meget arbejde med at skaffe ekstra rationer af mad, både til dem selv, og til de unge i hovedstaden. Der blev sendt mange pakker med flæsk, ost, pølse og henkogte madvarer over Storebælt. Krigen blev til hverdag. De første år gik det jo tyskerne godt, så mange danskere, og med dem Signe og Børge, indstillede sig på, at det kunne ende med en ny verdensorden med tysk sejr. Meldingerne fra de officielle nyhedsmedier, radio og aviser, meldte om tysk fremgang overalt. Fra den illegale engelske radio kom dog andre meldinger. Alle håbede på at freden ville komme snart.

Skovsbo, April 1940

Kære begge to!

Tak for Brevet i Gaar Fredag, det lader til at Forsendelsen ikke bedrer sig, saa hvis vi skal naa at faa Brev begge Parter paa en Uge, saa bliver vi nok nødt til at have det sat en Dag frem, men det gør nu heller ikke noget med det, bare vi ved at vi har det godt paa begge Sider af Storebælt. Jeg er lige kommet hjem efter at have været ved Lægen med min daarlige Arm, nu faaar jeg Varmebehandling oppe ved ham, det varer ½ Time ved Apparatet, og det er saa varmt at det ligefrem brænder; jeg skal have 10 Behandlinger, det koster 4 Kr hver gang, men skidt med det, bare det hjælper. Birthe hjælper til med at skrive saa det er lidt vanskeligt, men I faar det vel læst. Emmy er i Roerne sammen med Harry, Far og jeg var paa Kirkegaarden; det er i Dag 16 Aar siden lille Hansi døde, og da jeg stod og talte de Tulipaner, som er plantet paa Graven for flere Aar siden, var der 16 udsprungne Tulipaner i de fire Blokke; det var da mærkeligt, talte Far og jeg om. Tiden løber hurtigt, tænk 16 Aar siden vi havde den store Sorg. Tiden læger, men vi glemmer ikke. Vi pyntede Graven med Æbleblomster fra Hansi's lille Træ der staar i fuld Flor som dengang, da blev han i sin lille Kiste ogsaa pyntet med Blomster fra det Træ. Hvordan tror I det gaar i Fremtiden, mon vi skal faa Lov at se hverandre i Sommer, tror I at I faar lov at holde Ferie uden for Sjælland - men vi haaber, det lader sig gøre at vi ses.

Nu er Posten her, saa jeg maa slutte med mange kærlige Hilsener til eder begge to fra os alle! Mor.

Selv om krigen med alle dens fortrædeligheder ikke havde været der, ville Petrine alligevel ikke være skånet for bekymringer. Dem søger Emmy for.

Skovsbo, 8. 6. 1940

Kære Børn!

Først siger jeg Tak for Brevene i Gaar, og dernæst mange Tak for Kortene, det er pænt gjort af jer at tænke paa os med dem, da vi ikke kan faa vore til at slaa til, især Sukkerkortene, jeg ved ikke hvoraf det kommer, men vi maa vel være for slemme til at komme Sukker i Kaffen, og saa kommer der ogsaa temmelig tit nogen der faar Kaffe; Rabarbergrod har vi næsten slet ikke faaet i Aar paa Grund af Sukkermangel, men nu skal vi have det i Morgen Søndag.

... Far har været og er paa Arbejde i disse Dage, det er nede i Skovshøjrup i Lars Nielsens Gaard. Den mand der ejer den nu har en Tørvemose nede ved den nye Landevej, og i den har Folk faaet lov at skære Tørv; saa var Far dernede i Onsdags og spurgte om ogsaa vi kunde faa Lov at skære nogle, og det maatte vi nok til kr. 2.30 Øre pr. Tusind, det er maksimalpris paa Tørvejord, naar Folk selv skærer dem. Men da Manden, Laurits Olsen hedder han, hørte at Far var Murer, vilde han gerne have ham til Hjælp med at lave Gaarden i Stand og lave om i Hønsehuset. Stuehuset er 61 Alen langt, hvidkalket med Stolpestrygning, saa der er en ordentlig Linie at kalke paa. Far og Harry skal have begyndt med Tørvene i Morgen Søndag. Du spørger Signe hvad Haand der er daarlig, det er den venstre, det er Tommelfinger-senerne op i Haandleddet der er saa ømme at jeg ikke kan taale at røre ved dem, det er værst naar jeg bærer lille Birthe, for hun er jo ikke saa rolig anlagt.

Vi haaber stadig at se jer i Ferien, men nu har de jo igen lukket for Sejladsen over Storebælt, ja hvad tror I det bliver til med vort lille Danmark, mon ogsaa det skal indblandes i denne forfærdelige Krig, men lad os bede for Fred over hele Verden, og lad os haabe vi maa ses inden saa længe, jeg har saa meget jeg gerne vilde tale med jer om, alting ser saa sært ud, ogsaa her i vort lille Hjem. Emmy er begyndt i Smug at træffes

med Gunnar, hun har selv sagt mig det, og hun er glad ved ham endnu, trods alt hvad han har gjort hende, han forstaar at tage hende, bare han siger at han er glad ved lille Birthe; men vi tror ikke paa ham, og han kommer ikke ind her og fylder os med Løgn mere; jeg har tigget og bedt Emmy lade ham fare, da vi har hørt at han har en anden Pige i Særslev, men hun tror paa ham, og ingen kan faa hende til at tro noget ondt om ham. Tiden vil vise hvordan det gaar alt sammen, men vi er rigtig kede af det Far og jeg fordi hun er saa blind; han gaar hjemme hos de gamle endnu og har ingen Ting at bestille; vi tænker det er noget dem derhjemme har lavet for at de kan blive gift, og de saa kan slippe for at betale til lille Birthe, saa var det jo bedst at faa dem gift, saa kunde vi andre da faa Lov at forsørge dem. Gunnar kan aldrig tjene Føden til sig selv og Emmy og lille Birthe, men Far siger at vi gir ikke Tilladelse til at Emmy bliver gift før hun er fuldmyndig. Nu maa I ikke lade jer mærke med at I ved noget, for Emmy bliver vred, men det er saa tungt at bære det alene her hjemme. Olga ved det ogsaa. Edith har fortalt hende at Gunnar og Emmy mødes i Skoven.

Nu maa jeg til at slutte at jeg ikke skal have fat paa det tredje Ark, og jeg sender mange kærlige Hilsener til eder begge to fra os alle her i Hjemmet. Mor.

Isvinteren er slut, og Severine og Niels er flyttet tilbage til kuskeboligen efter at have boet på slottet det meste af vinteren.

Holstenshuus 13.6.40

Kære lille Børge og Signe

Ja saa sidder vi foran Skrivebordet igen, det er nu i Form af Køkkenbordet, men skidt med det, det gaar godt, ogsaa ved et saadant Bord. Jeg var ved at sætte mig til Rette inde i Stuen, men Far mente, der blev for mørkt, kl er 9 1/2 (Sommertid), men Vejret er graat og overtrukket, det ser ud til Regn, men det bliver vist ikke til noget; og her trænger vi ogsaa til en god Draabe Regn, men alt staar ellers saa godt, og hvor er her smukt, det kan Bror jo fortælle om, og vi kan jo dog ogsaa trods alt sige, at her aander Fred, for her er jo dog fredeligt, imod hvad der foregaar ude i Verden, og maatte vi dog bevare Freden i vort Land, vi

er jo et Folk, der egner os saa daarligt til Krig og Ufred (bortset fra det vi laver indbyrdes). Og nu kan I tro, at vi sidder i et rent og hyggeligt Hjem og nyder vor Frihed, baade herhjemme, og naar vi tager ud, det er vel nok dejligt at være sig selv igen; i Dag har jeg bagt Smaakager for første Gang igen, alt er jo tomt, men det blir nok snart godt igen. Saa skal jeg efterse alt vort Tøj, men det vil jeg sidde med ude i Haven, for hvor trænger jeg dog til frisk Luft, men nu synes jeg, at jeg vilde være færdig med det altsammen herinde først...

Om alt gaar vel sender vi Duer til jer i Ugen vi kommer i.

Og saa slutter jeg med tusind kærlige Hilsener til jer to kære. Far og Mor.

Skovsbo, Juli 1940

Kære begge to!

Ja saa begynder vi igen med at sende Breve og Tanker til jer derovre i Storbyen, det er da godt, at I fik en god Rejse og at I var glade for Ferien. Ogsaa vi siger Tak for den gode Tid som vi først skønner paa bagefter (desværre) jeg synes ikke jeg gjorde nok for jer i den tid vi havde jer. Men Travlheden tillige med daarlig Humør hos mig, var vel Grunden - nu kan jeg godt fortælle at jeg led af en rigtig daarlig Mavehistorie. i 14 Dage har jeg gaaet med Diarre, som nu i disse Par Dage har været saa slem at jeg sad paa W.C. baade Nat og Dag og naar jeg var i Marken maatte jeg i Skjul for hver halve Time eller mere; i Dag har Far været i Sønder sø efter ½ Flaske Rødvin som jeg drak Halvparten af, med det Resultat at jeg ikke kunde plukke Bønner, men maatte gaa at lægge mig paa Divanen, men nu er jeg altsaa kommen op igen, men føler mig forfærdelig træt.

Vi har nu ellers begyndt at høste, i Mandags høstede vi Blandsæden heruden for, og i Tirsdags det meste af Havren, i Gaar plukkede vi Bønner, 5,25 Pund, deriblandt Perlebønnerne, og de er sene at plukke, (som I ved) i Dag plukker vi altsaa ogsaa, for det er nemlig Regnvejrr, ellers skulde vi have høstet, det er nemlig sidste Dag Betty er hjemme.

I faar saa mange Tak for Sukkerkortene, men kan I nok undvære saa mange? Det hjælper svært paa os, kan I tro, jeg har syltet 6 Pund hele Ribs og to Krukker Ribs og Solbærgele. Vi sender et Par Hanekyllinger til jer saa snart de bliver store nok, ogsaa Æblerne sender vi saa snart de

Til venstre Olgas og Ejnars hjem syd for Søndersø skov. Et gammelt hus som de sled i det for at gøre det beboeligt for familien.

Til højre Emmy, Birte, Signe, Betty og Børge på cykel og sommerferie i Skovsbo.

er gode til Gele.

Jeg skal hilse jer fra dem alle herhjemme ogsaa, særlig lille Birthe, I kan tro hun løber rask omkring nu og er i alle Vegne; snart i Grus og saa i Vand, saa vi skal passe paa hende nu for Alvor. Naa, jeg maa ud og se om jeg kan hjælpe til med Bønnerne og saa til sidst de bedste og kærligste Hilsener til jer begge fra Far og Mor.

Det er vel en mors livslange lod at bekymre sig om sine børn, Petrine gør det ogsaa, og hvor ville hun gerne, at den ældste datter, Olga havde et knapt så slidt liv.

Men Olga er gift med Ejnar, som er en dygtig gartner, men en dårlig forretningsmand. Hvad ville han have gjort uden sin kone, spørger man sig om. Hjemme hos Signe og Børge er opgaverne og evnerne mere retfærdigt fordelt.

Skovsbo, December 1940

Kære begge to!

Mange Tak for Brevet i Gaar, og for den gode Meddelelse at du igen har faaet Arbejde Børge, det er heller ikke morsomt at gaa arbejdsløs, har Niels Aage ogsaa faaet Arbejde? Du lille Signe har ogsaa faaet mere at

bestille, det giver en ekstra Løn, men er jo ogsaa mere tvunget, det er da heldigt du lige har faaet vasket og bagt til Jul. Vi har ikke bagt endnu, men skal bage lidt til Onsdag, og naar vi kommer over Onsdag, skal vi til at vaske Stovvask. Vi haaber nemlig paa, at der kommer Gæster fra København i Julen, lad os haabe det bliver saadan. Vores lille Søster Olga kører med Blomster hver Dag, tilligemed Ejgil, de laaner Købmandens Paahængsvogn, saa de er ude med to. Vi synes som jer at det er Synd for hende, men det siger vi ikke til hende, men Olga bliver tidlig gammel, og det slider ogsaa paa Nerverne, alt det de har at slaas med. Er det Veksler der skal ordnes, tager hun som Regel til Odense, og skal der skrives til Sagfører og andet, er det hende der maa gøre det. Ejnar kan nemlig ikke sætte et Brev sammen og skrive fejlfrit. Olga har et godt Hoved, bare det kan holde til det, hun har det ikke godt deroppe i det gamle Hus, hun har fortjent bedre Kaar. I kan tro vi er glade for at I har det godtovre hos jer, og jeg ved ogsaa, at du Børge vil være god ved vor lille Pige, det gør nemlig saa godt at vide Børnene i gode Hænder, og at de ikke bliver regnet for intet. Olga har nemlig forvænt baade Ejnar og Børnene saadan, at de ikke regner hende for ret meget, og det er somme tider at der er en maaned eller to mellem at hun kommer herhjem til os. I Dag skal Far op at kalke deroppe i Køkken og Bryggers, hun vilde kalke selv, men det skal hun nu ikke. Far og Harry har ellers travlt med at pløje og dække Roer det har været saa vaadt paa Jorden at det ikke er til at komme paa før nu....

De kærligste Hilsener fra os alle, mor.

Skovsbo, 23.1.41

Kære Signe og Børge.

Først mange Tak for eders Breve i Dag, og Tak for Indbydelsen, det passer os saa godt at komme over til eder, og det bliver sikkert først i marts, og saa kan I da tage en Tur hjem i Paasken, det bliver vist nok den bedste Ordning, og I slipper os ikke saa snart naar vi først kommer, og vi glæder os til Turen, det er jo snart et Par Dage siden vi var ovre og besøge jer sidst, og saa haaber vi paa godt Vejr, og at det bliver fremkommeligt (- det var da et voldsomt langt Ord). Du spørger lille Signe hvordan vi kan holde Varmen paa Værkstedet, det har heller ikke været rigtig godt,

Børge (til højre) på vej op i et træ som skal beskæres - en del af jobbet som gartner i Gentofte.

men vi har lavet en provisorisk Kakkellovn ved Siden af Essen, og deri fyrer vi med Tørv, og nu maa jeg vist hellere fortælle hvad vi arbejder med, vi laver en ny og større Mølle til Elektricitet; den bliver selvregulerende og selvdrejende med Vindrose, men det er nu ikke noget med Blomster Børge, men du kender det sikkert nok, det var Meningen den skulde staa ved den nordlige Gavl ved Smedien, og Dynamoen skulde staa inde i Smedien, saa er vi da fri for at kravle op i den, for den skulde være femten Alen høj, saa det er jo ikke saa rart at kravle op i den Højde, som vi maa i den gamle, men den er heller ikke saa høj; vi har heller ikke andet at bestille nu, vi blev færdig med at tærskes før Jul, men vi har jo saa Kreaturerne at passe ogsaa, men i disse dage har vi nu alligevel lidt travlt, nu kan jeg ikke saa godt finde paa mer at fortælle, men det kan jo være at der er andre der skriver i Morgen Formiddag, men lev vel begge to, og hav det godt det ønsker Far.

Skovsbo, februar 1941

Kære begge to!

Ja det er vel nok Vinter nu, saa det kan forslaa noget, det kniber for de smaa Skolebørn helt herude fra, Olga er med Dina om Morgenen, og de er ved at fryse fordærvet begge to, og saa naar de stakkels Børn skal trække i de kolde Gummistøvler der staa i den kolde Gang, inde i Skolen maa de ikke sætte dem for de sætter Mærker paa Gulvet, siger Frk. Vestergaard, ja de kunde bare lukke Forskolen i denne haarde Vinter, Børnene kan sagtens naa at blive kloge nok. Olga talte om i Aftes at hun

vilde op til Provst Thomsen og forhøre, om det ikke kunde lade sig gøre, nu fik Dina ellers en god Vinterfrakke, dejlig tyk Klædesfrakke med Foer, det var en som jeg havde engang faaet af Karen Alfreds, jeg maatte sy den, for Olga kan ikke naa mere end lave mad og underholde Børnene, jeg har ogsaa syet Elsie og Poul Henning hver et par lange Skibukser af to tykke Nederdele, og strikket Ejnar et Par Vanter, og nu i Dag er jeg ved at hækle et Par Sko til Betty; hun har saa meget Frost i Fødderne, naar jeg saa er færdig med det, skal jeg have en Dagligkjole til mig selv lavet sammen, der er stadig Haandarbejde nok naar Familien er saa stor, men det er da godt saa længe vi har noget at lave af.

Det ser nu ikke alt for godt ud til at komme til København, men maaske forandrer det sig snart og det var da ogsaa at ønske, for nu er vi nemlig saa opsat paa at komme af sted....

Jeg slutter nu med Tak for eders brev i Gaar og mange gode og kærlige Hilsener fra os alle Mor.

Lillebror Niels Aage var ogsaa blevet færdig med sin soldatertjeneste og søgte efter arbejde som gartner. Han flyttede ind i hos Signe og Børge som logerende og sov på en harmonikaseng i stuen i næsten to år. Om morgenen smurte Signe så to kæmpemadpakker til den lange arbejdsdag. Arbejdsugen var på 48 timer, inkl. lørdag med en uges ferie, hvis man havde haft arbejde i mindst 250 dage på et år.

Holstenshuus, 7.2.41

Kære alle tre.

Saa er vi allerede omtrent inde midt i denne Maaned ogsaa, hvor Tiden dog gaar, og saa næste maaned er vi naaet Foraar, jo kunde vi dog ikke tænke os et tidligt Foraar oven paa den lange strenge Vinter, ja for Vinteren begyndte allerede d. 15. December, den Søndag vi slagtede den sidste Gris, Torsdag efter faldt Sneen, som næsten ikke har været af Jorden siden. Her er eventyrskønt herude paa Landet, I kan næppe tænke jer et Landskab at se paa hver Morgen, naar jeg kommer herind i den dejlige varme Stue, som Far har til mig hver Dag, men derfor var mine Tanker ogsaa hver Dag paa Fuglegaardsvænget, jeg tænkte "mon Signe kommer hjem i et koldt Hjem, efter at have været ude at arbejde for andre, og

saa først hjem og fyre op," det har bekymret mig i hele den lange kolde Tid, men nu fik jeg da at vide, at du lille Børge gør det dejligt lunt til Signe kommer hjem, det var ogsaa Synd andet, og der gaar næppe mere Brændsel til, end naar der pludselig skal fyres paa Kraft. Tak for Sukker og Grynmærker, dem skal jeg nok vide at anvende, jeg havde jo sat Æg hen til os begge, men det har været forfærdeligt at værne de forskellige Dele mod den strenge Frost, og blandt andet havde i hvert fald de ene Spand Æg faaet et tykt Islag over sig, saa nu ved jeg ikke, jeg har prøvet at bruge af dem, og de fejler intet, men sende Æg over til jer, og risikere at de er fordærvede, det bliver jo for dyrt, saa har jeg tænkt at bage en Del af dem og sende over til jer i Form af en Kage, det faar I vel heller ikke for meget af, og saa har jeg af Frk Hansen faaet anvisning paa en fynsk Ret, Prosekage, hun bager den ret ofte til Hr. Berner, og naar de to siger god for den, mon den saa ikke skulde smage jer ogsaa; jeg bager den herhjemme af Havregryn, og naar du faar den Signe, saa skærer du den ud i Skiver og varmer den i lidt Smør paa Panden, og den spises ganske som sort Pølse, helst med lidt smeltet Smør og Sirup til, men i Mangel af Sirup, saa smeltet Smør og st. Melis, skal vi prøve den. Maaske allerede i første Halvdel af Ugen vi kommer i, sender vi en Kasse til jer med lidt af hvert, jeg har nemlig en Pakke Tøj af Brors, der skal af sted alligevel, men saa maa I gerne vente med at sende det ugentlige Brev til I har faaet Pakken, for at vi kan høre om den er kommet frem i god Behold. Naa, Klokkeren er mange, jeg maa vist ud at lave Middagsmaden færdig. Far er nok snart hjemme igen fra den ækle Fredagstur, jeg tror nu knapt, at det er saa koldt i Dag, Himlen er delvis overskyet og var det ogsaa i Gaar, da sneede det en Del her, men Solen titter jo ogsaa frem, og hvor den varmer. I denne Uge har jeg strikket et Par gode nye Vanter til Far, og mens de var ny, satte jeg nogle gode Haandflader i af Stof, saa varer de længere til hans Arbejde, og et Par dejlige varme Muffedisser har jeg ogsaa lavet til ham, naar han kører, ja jeg har travlt nu Dagene bliver lyse og lange... Ja, blot nu Bror dog kunde være heldig at komme ind i Arbejdet derude i jert Lag, det var vel nok betryggende for os at vide, selv om vi jo godt ved, at det baade tager Tid at komme ind og at faa Fodfæste, men vi haaber det gaar ham vel og han skal nok klare sig, hvor han bliver sat til at arbejde. Nu er da den længste Del af Vinte-

ren gaaet for ham, saa gaar Resten nok ogsaa, og den er da gaaet paa en god Maade. Nu vil jeg slutte, mine Breve bliver altid saa lange, inden jeg ved deraf, altsaa Slut for denne Gang, 1000 gode Hilsener til jer alle tre derovre, hav det godt, det ønsker Far og Mor.

Serine vedlagde et avisudklip om de strenge Straffebestemmelser, som besættelsen har medført:

“Man kan faa indtil et Aars Fængsel for at udbrede Rygter, altsaa videfortælle Ting, man har hørt, men ikke ved fuld Besked med, selv om dette sker i en privat kreds i en privat Dagligstue.

Og man kan faa indtil livsvarigt Fængsel for at ødelægge, beskadige eller bortskaffe Materiel eller Indretninger, som tjener til Besættelsestroppers Formaal, idet disse jo befinder sig her i landet efter Overenskomst med den danske Regering. Altsaa for Eksempel dette, at kaade unge Mennesker kan finde paa at overskære en Telefontraad eller en Flagsnor, kan medføre indtil livsvarigt Fængsel. Det er saa alvorlig og stor en Risiko, at alle bør være klar over den. I det store og hele har det danske Folks overvældende Flertal optraadt korrekt under Besættelsen, de nye Straffebestemmelser maner til, at alle maa gøre dette.”

...Jeg tror ikke at Signe og Børge kom under begrebet “kåde unge mennesker”, men Severine var jo langt væk, og hun følte sig kaldet til at advare sine unge mennesker, så der for enhver pris ikke skete dem noget ondt.

Skovsbo, 7.11.1941

Kære begge to!

Det var vel nok en glædelig Meddelelse i sendte os i eders Brev i Gaar, og vi ønsker for jer at det maa gaa godt i alle Maader, og at du lille Signe og det lille Menneskebarn du bærer under dit Hjerte, og som I glæder jer saa meget til, maa være rask, det ønsker Mor saa inderlig for jer.

Det er en stor Lykke at blive Mor, og først naar vi har et lille Barn, er Livet smukt at leve, for saa er der tusind Ting vi skal lære, og som er saa nemme at lære, fordi vi elsker saadan et lille Væsen højest af alt, og alene det at blive kaldt Mor og Far naar den Tid kommer, er noget af det køn-

neste I skal høre.

Og saa skriver du lille Signe at du kommer hjem og besøger os først i December, det glæder vi os ogsaa meget til, og saa i hele 8 Dage, hvor skal vi have det godt i de Dage, jeg vil sidde inde hver Dag, og rigtig nyde dit Besøg denne Gang, lille kære Pige.

Jeg sidder og tænker paa, at det kunde have været morsomt at kigge ind ad Døren ovre hos jer i Aften, og faa en Kop Chokolade med Boller til, men det er vi afskaaret fra, men til Sommer lille Børn, saa kommer Bedstemor og ser sit lille Barnebarn og tager Bedstefar med.

Da Betty læste eders Brev i Gaar sagde hun først: "Nu ved jeg hvad jeg skal bruge mit Babygarn til, som jeg har og ligger i Skuffen"; Ja hun bruger Strikkepindene hurtig og gerne, aldrig ledig, saa snart hun er inden for Døren, saa er Strikketøjet i Gang, og det er utrolig hvad hun kan naa at strikke. Lille Birthe er hendes Kælebarn, og hun skal klædes varmt paa, hun har strikket en rødbrun Spencer, hvid Bluse og et Par Gama-chebukser, ogsaa rødbrune men alligevel forskellig Farve, og en lyseblå Strikketrøje og Vanter der passer til; nu er hun ved at strikke en Hue og halstørklæde og tilsvarende Vanter. Ja hun har mange Arbejder i Gang, baade til Alex og hans Broders lille Pige, og saa Julegaver til forskellige. Her er en Hilsen og Lykønskning fra Emmy og Harry, og sidst, men ikke mindst, rigtig kærlig Hilsen fra Far med mange gode Ønsker for hans lille Pige, som ved at vi sender mange Tanker over til hende, men vær stærk lille Pige, og glæd dig til den lille, det ønsker vi begge to. Far og Mor. Lev rigtig vel og paa Gensyn.

1942

Den 23. April om morgenen, mens sne og is stadig dækkede landet, fødte Signe en pige hjemme i den toværelses. Severine var rejst fra Holstenshus for at tage imod sit første barnebarn. Hun blev farmor som 51 årig - Petrine som allerede havde fire børnebørn, var 55 år.

Skovsbo, 24.4.42

Kære lille Signemor! Kære Børge og kære

Bedstemor!

Rigtig hjertelig til Lykke med den lille Pige hvor er det godt at det er overstaaet, og alt er forhaabentlig godt ovre hos jer, blot jeg kunde se jer i jeres glæde og Stolthed, I kære derovre.

Vi fik Telegrammet til Morgen. Betty var paa Posthuset, det har hun været hver Dag i de sidste Dage, vi har jo ventet brev fra jer hver Dag, og skuffet er hun kommen hjem de andre Dage, men i Dag straaledede hun over hele Ansigtet, og i en Fart ind ad Døren, "Mor en lille Pige" - jeg tudede, men det var af Glæde fordi Spændingen var forbi, og at det var gaaet godt, for det kan vi næsten tænke, da der samtidig med Telegrammet var Brev, som Signe havde skrevet Dagen før, ja ogsaa det siger vi Tak for.

Jeg skal ønske til Lykke med den førstefødte fra Moster Emmy og Moster Betty og Morbror Harry. Emmy og Harry er i Marken at saa Korn, og Betty er cyklet til Søhus at se paa en Plads som Husbestyrerinde.

Øverst fra venstre: Petrine, Jørgen, Niels, Severine og Niels Aage. Forrest Signe, Børges mormor, (hun hed Johanne) med Birgith, Børges morfar (Anders Christiansen), Ebba (Niels Aages forlovede og senere kone) og Børge ved barnedåben.

Far er ude paa Søndersø Mark og mure en Vaskekedel ind. Jeg glæder mig til at fortælle ham den glædelige Nyhed naar han kommer hjem. Skal jeg lige fortælle jer en Nyhed fra Skoven, Søster Olga venter ogsaa en lille Baby, det er ikke før til Efteraaret; det er næsten Synd for hende, hun har saamænd nok i de tre, og nu er de snart store, saa det bliver lidt sært at begynde forfra, men lad os haabe det gaar godt. Emmy hjælper hende deroppe en Gang imellem.

Jeg maa slutte nu da jeg skal lave Middagsmad til mine Markarbejdere. Mange tusinde Hilsener til eder alle fire. Kys den lille Stump fra Mor-mor, ogsaa et lille Kys fra lille Kusine Birthe til den lille Margrethe inde i København, hun mener nu den lille Prinsesse Margrethe hende har hun set Billeder af, og det er lille Margrethe ovre hos Moster Signe og Børge. Jeg ved at jeg skal hilse og ønske til Lykke fra Far. Mor.

Nu er jeg kommet med i historien, og jeg blev døbt og kom til at hedde Birgith, det var farmors ide. Til barnedåben den 17. maj var både Niels Marius og Severine, Jørgen og Petrine med. Niels måtte rejse hjem lige efter barnedåben, han kunne ikke sådan holde fri. Heller ikke Petrine og Jørgen kunne blive, de havde jo dyrene.

Holstenshuus, 22. 5. 1942

Kære alle tre.

Saa er det Aften, Klokken er 10 ½, og vi er atter hjemme i vort gamle hjem, efter lang Tids Fravær, og det kribler og krabler i mine Fingre efter at tage fat paa hele Redeligheden, maaske nærer jeg mig til efter Pinse, maaske ikke, nu skal jeg se hvorledes Humøret staar i Morgen Fredag, og Vejret ligesaa. Vi sidder og snakker om jer, og om lille Birgith, jeg stod og saa paa hendes lille sovende Ansigt i Dag, saa længe, at jeg kan se hende, som var hun fotograferet ind i min Hjerne, og saadan vil jeg se hende for mig, hvor maa I være glade for det lille Væsen, jeg vil længes efter hende, lov mig at tage et Par gode Billeder af hende inden længe igen. 1000 Tak for alle de gode Timer vi har haft sammen, Tak fordi I vilde have min Hjælp, og 1000 kærlige Hilsener til jer alle 3 og hav det godt, det ønsker Farfar og Farmor.

Skovsbo, sommer 1942

Kære alle tre!

Nu er det vist paa Tiden at jeg faar mig samlet sammen til at skrive til jer og saa vil jeg først sige jer saa mange Tak for Brevene der var i Pakken til Harry, ja det var vel nok velkomne, baade Tobak og breve, I skulde bare have set Harrys Ansigt, og han gav sig til at skrive til jer og sige Tak, men paa Grund af mit Sløseri, eller skal vi sige Travlhed, er Brevet ikke bleven sendt før i Dag, Lørdag, saa er der en Ting til kære Børn, som jeg til Morgen kom i Tanker om, og det er: har jeg I sidste brev sagt jer Tak for den store Glæde i gjorde os, da I var hjemme og har sat Blomster paa vor lille Hanses Grav, Far og mig kom derop sammen i Dag otte Dags, og saa siger jeg til Far, "hvem har dog sat de kønne Blomster herop?" - "Har du da ikke det?" siger Far, "Jeg har da set dem engang før og mente det var nogen du havde købt." Det var det altsaa ikke skønt det havde været min Tanke at plante noget, men Tanke og Gerning er to Ting, men I faar saa hjærtens mange Tak fordi I gjorde os den Glæde; jeg spurgte Emmy da vi kom hjem, om hun vidste hvem der havde plantet dem, og det vidste hun nok, men havde tiet stille med det, til vi selv kom derop, og det blev vel nok en glædelig Overraskelse; de blomstrer saa pænt og er saa kraftige, nu vil jeg tage Knoldene hjem til Efteraaret saa jeg kan plante dem igen til næste Aar. Tak for den gode Tanke, lille Børn.

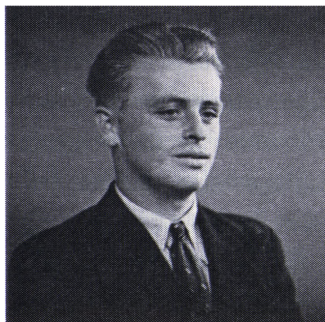
Vi havde Fremmede i Torsdags, Knud Ejvind og Hilde med deres lille Dreng i en Cyklepaahængsvogn, det er for resten en dejlig Dreng han vejer 12 pund og faar Bryst og Flaske, han var dygtig solbrændt lige som lille Birgith; de havde været cyklende til Nyborg Strand to Gange med ham saa han er snart vant til Turen ligesom dig, lille Birgith. Jeg kan godt forstaa du manglede Selskab de første Dage, du var hjemme efter Ferien, der var der jo saa mange til at lege med dig, men til næste Aar, om alt gaar vel, saa bliver det endnu mere morsomt, da skulde du gerne kunde trave rundt med os herude, og ikke mindst sammen med lille Birthe. Kusine Dina har været paa Ferie heromme i 10 Dage, og nu er Elsie her paa en lille Ferie, før Skolen igen begynder... Jeg maa til at slutte, jeg skal op at flytte Køerne, og saa ud at plukke lidt Solbær til at komme mellem nogle Ribs, jeg har faaet en stor Kurv Ribs hos Nathalie i Forgaars. De bedste Hilsener sendes jer alle tre fra Bedstefar og Bedstemor.

Ja der var glæde hos de nybakte forældre og hos begge hold bedsteforældre. Men så kom den forfærdelige meddelelse til Signe og Børge om Harry. Olga har sat sig ned for at skrive om, hvordan Harry pludselig var blevet syg, og dagen efter, den 11. september var han død.

Søndersø, 12.9.42

Kære lille Søster og Svoger

Jeg vil skrive disse faa Linier til jer. Og det er vel nok noget af det der helst ikke skulde have været. Jeg vil bede dig, lille Søster, som kan være stærk, nu at hjælpe til i Tankerne. Broder Harry er i Gaar Morges blevet pludselig syg og kom paa Epidemien i Aftes, nu til morgen kom der Telefon derudefra, og – ja, lille Sig, Harry er i Nat rejst til andre og lysere Egne. Jeg maatte jo køre om til vore gamle Forældre med den ubegri- belig tunge Jobspost; nu er Ejnar og mig i Gang med at faa det ordnet, hvad der skal ordnes, og jeg skulde bede jer om at I ikke foretager jer no- get. Selvfølgelig ved jeg nok at I gør hvad I kan, men I kan da vente saa kommer der nok nærmere Besked angaaende Begravelsen og deslige. Harry var i Gaaar meget syg, og Mor tog op og hentede mig Kl. 3 Efter- middag, og vi ringede til Dr. Olesen. Han kom saa derud efter sin Kon- sultation Kl. ca. 5, og da han havde undersøgt ham grundigt beordrede han ham indlagt paa Epidemien til Undersøgelse (Han havde stærke Smerter i Hovedet og i Knæ og Fodled) men hvad det egentlig var, ved vi ikke før vi kommer derud nu i Dag. Ejnar tog med ham derud, for Bilen kom og hentede ham Kl. godt 6 Aften, og da de kom derud på Sygehuset, fik Ejnar Besked om at han maatte høre derud igen Kl. 8 naar Overlægen havde undersøgt ham. Og det gjorde han ogsaa, men de kunne ikke give nogen Besked dengang, men vi maatte høre derud nu til Morgen gennem Telefonen. Saa kom Emilie ind Kl. 7 1/2 og bad mig ringe Sygehuset op med det samme, og det slog mig med det samme at det var galt. – Hvor er det svært for Far og Mor, mest for dem. Men Har- ry sagde da til Mor da de bar ham ud i Bilen: "Mor, tag det roligt, for det gør jeg!" Og han er rejst herfra efter at have faaet det hele i Orden først. Jeg ved jo, lille Søster, at du vil græde og klage, men der er en Udvej ogsaa af dette, og du maa hjælpe os i Bønnen, ikke for os selv, men for

De sidste fotos af Harry. Til venstre Jørgen med Birte, Petrine, Emmy, Harry, Børge, Betty og Bettys kæreste samt hunden Teddy. Ved siden af Harrys grav ligger lillebror Hans som døde 1 år gammel i 1924.

de kære to, som nu har mistet deres anden Søn. Vi kan ikke være stærke og udholdende nok der, og det er den eneste Udvej vi har at gaa. Vil du love mig, lille Sig, at du vil tage det saa roligt som muligt, der er ingen af os der har sagt Farvel i den Tro at vi ikke skulde se ham mere. Og det er et haardt Slag, men vi har jo kun gode Minder. Jeg skal gøre hvad jeg kan for at hjælpe, og gid Gud maa bruge os Søskende og

give os Kraft til at hjælpe paa Sjælen for dem der trænger mest. Nu sørger vi for, Ejnar og jeg, at faa ordnet med Kiste og alt andet hvad der jo skal til, og saa – hvis der er noget du vil snakke om, lille Søster, naar du engang falder til Ro lidt, saa kan du jo muligvis benytte Stats-telefonen, og saa maa du undskylde os, at vi har skrevet i Stedet for at telegrafere, men Far syntes det var bedst at skrive. Der er jo ikke noget at stille op nu; men det hele er saa mærkeligt. Jeg vil nu se at faa sendt Telefon ud i forskellige Retninger til Familien før de faar det gennem Avisen, og Betty hun skulde komme om lidt. Frode er her, og Carlo passer Kørerne og Grisene for de skal jo have Æde og Passelse, og der er jo saa meget i Dag. Nu tror jeg at maatte slutte denne tunge Meddelelse og haaber at du har Børge i Nærheden naar den kommer. Kærlig Hilsen fra Mor og Far og os alle, Olga.

Harrys død var et hårdt slag for Petrine og Jørgen. For 3. Gang måtte de lægge et barn i graven, denne gang deres voksne søn på 29 år, Harry. Han havde allerede fået indført gode afgrøder og andre forbedringer i deres lille landbrug. Så skete det forfærdelige, at han blev ramt af sygdommen meningitis, som man dengang ikke havde nogen kur for. Signe og Børge havde netop været hjemme på ferie, og de havde ikke råd til atter at rejse til begravelse. Børge lånte penge hos naboen, så i hvert fald Signe kunne komme hjem. Det var en tung færd og en besværlig rejse med en baby og bagage.

Men livet måtte jo gå videre, også hos Petrine og Jørgen, som nu stod alene med deres lille landbrug uden den unge søn med de unge kræfter og nye ideer.

Skovsbo, Oktober 1942

Kære Signe, Børge og lille Birgith!

Tak for eders breve, vi fik i Gaar, det lyser altid op herhjemme, naar der kommer Brev fra jer. Ja vi har det med Travlhed, vi har lige vasket Stovvask, ja det vil sige den sidste Kedelfuld staar i endnu, vi blev ikke færdig, for i Gaar tærskede vi og lavede til i Stalden med at faa de smaa Grise flyttet fra Soen, og saa maatte vi lave Kalvestader til begge Kalvene, og lavet Skillerum, saa Grisene kunde gaa i den anden Halvdel; vi har averteret Grisene til Salg saa de skulde jo helst ud fra Soen først. Det er et grusomt Vejr vi har hver Dag, i Gaar regnede og stormede det saa det ikke var til at komme uden for en Dør, og i Dag har Vandet skyllet ned til Morgen, nu er det klareret op til Blæsevejr, men jeg bliver vist nødt til at se at faa noget af Tøjet hængt ud til Tørring, skønt det er slemt at faa det ud naar det blæser saadan.

Far var i Odense med den første tørre Tobak i Onsdags, det var Burley Tobakken 1. Sortering, det blev rost i høje Toner, baade af Opkøberne fra København og Toldbetjenten; den kostede den højeste Maksimalpris 9 Kr. Kg. og gav 140 Kr. 25 Øre foruden Skatten, og naar vi nu faar solgt 4 Grise, saa har vi da Penge lidt igen. Du skrev og spurgte om du skulde sælge Harrys Tøj nu, lille Signe det skal du ikke før nærmere Foraaret, da faar du mere for det. Ja, Bror Harrys Tøj, der er grædt mange Taarer over det i disse Dage da jeg har vasket hans Skjorter og Undertrøjer, især den Skjorte han havde paa ude paa Sygehuset, og den han blev

fotograferet i hernede paa Havegangen den Dag Far kom cyklende fra Arbejde, da ser Harry meget modfalden ud, men synes I ikke det Billede fra Tobakken er overjordisk smukt, næsten som han kunde gaa i Paradisets Have og ordne med Blomster, maaske gaar han der nu og ser noget der er smukkere end denne Jord hvor alt er bleven saa forfærdeligt, vor kære Broder som elskede Fred han skulde ikke se mere af alt det onde hernede.

Vi længes efter at se eders lille Pige, det lille Væsen, hun er nok rigtig bleven stor og dygtig det er saa smukt naar I skriver om hende hvordan hun kan lege med sig selv og sin Rangle, I hører fra os til hendes halv-aars Fødselsdag, det maa I godt fortælle hende, og hils og kys hende fra Mormor og Bedstefar; jeg skal hilse fra dem alle sammen herhjemme, men bedst og kærligst være I hilset fra Far og Mor!

Holstenshuus 15.10.42

Kære kære Børn.

Saa mange gode Breve vi fik i Dag, sikken Middagsstund, at sætte sig i hver sin gode Stol i en lun Stue og læse om alt jeres daglige Liv og Færd, og saa leve sig ind i Tankerne om det hele, saa tænker jeg tilbage paa de herlige 6 Uger, jeg i Foraaret fik Lov at være i jeres gode lille Hjem; der var herlige Dage, der var ogsaa spændte og bekymrede Dage, det gjaldt jo dig lille Signe, og det gjaldt det lille Væsen, der saa hurtigt maatte prøve Smerten - men hvor havde vi det dog godt sammen, vi har det ogsaa godt her, men vi længes efter jer alle, dobbelt i al den Uro vi gennemlever, det er som nerverne staar paa Højkant, den sidste Uge har været svær for os at komme igennem, der gaar saa mange Rygter, og selv om de overdrives, saa gaar der jo sjælden "Røg af en Brand uden at der er ild", aah - jeg har følt det saadan i hele denne Uge, at hvis Danmark bøjer sig endnu en Gang, om end aldrig saa lidt over for dem, som vi hader til Afsind, saa vil jeg skamme mig ved at være dansk, der maa dog være en Grænse... vi vil ikke nøjes med at være "skikkelige" Folk, jo du kan tro lille Børge, at det er den Slags Stykker jeg læser, de er vigtigere end Krigsmeldingen. Angaaende vores Gris, Far har været ude hos Rasmus Jessen, og han siger, at det er fuldt lovligt, at han sælger os sin Gris levende, og saa skal vi blot have den gaende herhjemme paa en Sti

en lille Tid, før vi slagter den, og saaledes har vi bestemt os, vi har Plads til den og ogsaa lidt til den at æde, det gaar nok, vi maa have den, men derfor maa I da gerne spare paa Flæsk og Skinke og Fedt, vi har jo ikke faaet den endnu, men selv om det er mange Penge, alligevel er det billigt, og I behøver ikke at fortælle til Familien eller jeres Venner derovre at I faar Gris, det er næsten Synd....

Har I faaet jeres Koks lille Børge, det skal vel nok komme til at knibe for mange, men I maa love os, at lille Birgith ikke fryser, det lille Væsen, ja hun skal nok være dejlig, hun faar nok Haarfarve efter sin Mor, tror du ikke Børge?

Saa vil vi ønske lille Birgith rigtig hjertelig til Lykke paa Fredag og ønske at det næste halve Aar og mange flere maa gaa lige saa godt for os alle, aah at vi dog maa blive lykkelige alle sammen.

Far og Mor.

Niels Aage flyttede fra Fuglegårdsvænget og på pensionat, da der kom familieførøgelse hos Signe og Børge, og han er blevet forlovet med Ebba, som er blevet godt modtaget på Holstenshus. De bor hver for sig, ligesom Signe og Børge måtte gøre det, indtil de gifter sig og bliver berettiget til en lejlighed. Severine skriver ofte til alle på én gang - der er jo fem at holde rede i.

Holstenshuus, 29.10.1942

Kære alle fem.

Saa er det Torsdag Aften igen, og vi sidder atter foran Skrivemaskinen, denne Gang for at sige jer vor inderligste Tak for det Dusin "Lilletutter", vi fik ind ad Døren i Dag, hvor er hun dog kær, sikken et lille Menneskebarn, saa straalende af Sundhed og Velvære og Renhed, det lyser ud af de klare Barneøjne og af hele hendes lille Skikkelse, hun staar herude ved os paa Bordet i Køkkenet nu mens vi skriver, vi sidder nemlig endnu herude saa længe det ikke er koldere, altsaa naar vi er alene, men derfor fyrer vi alligevel i Stuen hele Dagen, ja det lyder jo af Luksus i jeres Øren, men I har jo til Gengæld en mere tør Lejlighed end os. Vi kigger paa Lilletut og vi tænker, hvad mon de klare Øjne skal faa at se af Glæde og Sorg i denne Verden, Gud give hende Lykke og gode Kaar, vi ønsker hende alt det bedste. Hvor er de dog gode alle Billederne, der

er ikke et, vi kan sige, der er bedre end et andet, sikken et Humør der er over dem alle, med Undtagelse af det i Hjørnet, det er glimrende, men hvad har I dog gjort ved hende, er det i Starten eller er det Afslutningen paa Forestillingen? Og I har jo haft en rigtig god Fødselsdag, forstaar vi, ja vi maa jo nøjes med at være hos jer i Tankerne, men det er ogsaa godt at være. Ja saa naar vi November, næsten en af Aarets mørkeste Maaneder, synes jeg da, det er nok bælgmørkt i Aften, men Oktober forliges vi bedre med, for trods Mørket om Aftenen og Natten, saa kan Oktober om Dagen have noget af Eftersommerens Skønhed over sig, November derimod, da lades alt Haab ude, December har vi jo saa meget forrygende dejligt at tænke paa, da glemmer man Kulde og Mørke og Mørklægning, og saa kommer januar, da gaar det fremad, om end langsomt og svagt, som en der har været meget syg, men fremad gaar det, med usvigelig Sikkerhed, mod hvad? Ja det ved vi ikke, vi haaber og haaber paa Gensynet med Freden og Friheden for os alle.

Saa vil jeg slutte med 1000 kærlige Hilsener og Tanker til jer alle fem kære Børn derovre i den store By, og kan I lige elske Birgith en lille bitte fra Farmor, eller en stor bitte og Tak for hende nu kan vi se paa hende hver Dag. Hav det godt alle fem, det ønsker Farmor.

I Skovsbo er der sorg og et stort savn efter Harry.

Men Emmy har endelig helt droppet Gunnar og har fået en ny kæreste, Frode som er snedkeruddannet. Han er flyttet ind på Skovsbo og yder til gengæld sit bidrag med landbrugsarbejdet, når han har fyraften. Frode er et godt og redeligt menneske. Men den tomme plads, som Harry har efterladt i hjemmet, får Petrine og Jørgen til at planlægge at rejse over til Signe og Børge i julen.

Skovsbo, 6. November 1942

Kære alle tre!

Allerførst mange Tak for eders kære Breve vi fik i Gaar, og dernæst en hjertelig Lykønskning til dig kære Børge, vi ønsker for dig og dine en rigtig god og lys Fremtid med godt Helbred og ingen Sorger, ja det ønsker vi saa inderlig for jer alle kære tre...

I skal have saa mange Tak fordi vi maa komme over til jer til Jul saafremt der da ingen anden Hindring kommer i Vejen. Far og mig har jo bleven

ved at tale om det, og nu har vi saa bestemt os til det; vi vilde jo saa gerne se jer alle tre, og herhjemme bliver der saa tungt at være naar vor kære Drengs Plads staar tom. Far og mig var i Odense med Tobak i Onsdags, men det blev nu en Skuffelse med denne Sending Tobak, de var meget kritiske derude denne Gang, og de satte megen Tobak ned til 2. Sortering; vi havde 125 pund med derud og havde regnet med godt 400 Kr. Men da den blev sat ned i Sortering blev den jo ogsaa sat ned i Pris, og Resultatet var 256 Kr. Saa det har sat vort Humør slemt ned kan I nok tro, men det maa vi nøjes med, det er jo de andre der bestemmer Prisen. Vi arbejder stadig i Roerne, og det gaar da ogsaa fremad; Betty, Alex, Frode og Emmy trak op i Søndags, og først i Dag er vi bleven færdig med at køre dem hjem; vi har fyldt Roekulen og sat en Kule fra laden og op til Vejen her omme i Haven hvor Tobakken har staaet, og det kniber snart med Plads til dem da de fylder som aldrig før...

Jeg er ved at sylte Græskar nu mens jeg laver Middagsmad, saa jeg maa til at holde med Skrивeriet, men til Slut ønsker jeg for jer en god Fødselsdag baade Lørdag og Søndag og ønsk Mormor til Lykke med Fødselsdagen der er i dag Fredag.

Mange kærlige Hilsener til eder alle tre og ogsaa Lykønskning fra Far og Mor.

Severine og Niels har slagtet gris, og hvad de gør ved den, fortæller Severine her i detaljer.

Samtidig får vi besked om både festmad og hverdagsmad dengang, i hvert fald sådan, som den ældre generation kunne lide det.

Der var mad til lange tider i sådan en gris, som var fedet op til over 100 kg., men Severine vil heller ikke have, at hendes københavnerbørn skal lide nød, så der går mange pakker over bæltet med gode sager.

Holstenshuus 18.11.42

Kære lille Børn.

Saa skriver vi igen, det er kun Onsdag Aften, saa vore Breve krydser hinanden i Morgen, men jeg tør ikke vente til Fredag med at sende Pakken naar der er Fødevarer i, at den skal risikere at ligge Søndag over,

det var slemt. Ja jeg har haft et par travle Dage, men nu er jeg færdig og glad for at vide, at der er meget og god Mad til os alle. Vi fik den (grisen) Lørdag Aften ved 5-Tiden, og straks da vi havde spist til Aften, fik jeg Hovedet (min Part) sat paa at koge, det havde staaet i Vand hele Dagen, kunde jeg se, og Far blev sat til at skære Fedt, der var 28 Pund, og jeg syede Rullepølser, 5 ialt, saa hjalp jeg Far lidt med Fedtet, indtil Hovedet var kogt, saa lavede jeg Sylte, en dejlig stor fed en, hvoraf jeg vil gemme det halve til Jul, paa den glimrende Maade, som du lille Signe anvender med Eddike, Laurbær og hel Peber – Lagen kan da koges op en Gang eller helt skiftes, ikkesandt? Har du Laurbær og hel Peber? Ellers har jeg. Saa ryddede vi op og hjalp hinanden at vaske op og gik saa i Seng, da var Klokken 12. Søndag Morgen fik jeg 2 store Gryder paa med Fedt, og saa gik jeg ind og saltede "Bassen" ned, saa spiste vi til Middag, og saa begyndte vi et stort Arbejde for "laasede Døre". Vi kørte Kød igennem Maskinen til Medister, til Karbonader 27 til hver, som nu er henkogt, til Leverpostej til lever og Leverpølse, og Spegepølse, ja jeg havde netop ½ kg Oksekød herhjemme, saa jeg vilde forsøge, bliver de spiselige, faar I den ene og vi selv den anden, ellers spiser vi dem selv, og saa æltede vi til Medister og Lungepølse og fik de 2 Ting stoppet i Tarm og fik blandet til Blodpølse, ryddede atter op og gik i Seng, Kl var 11. Mandag Morgen stegte jeg alle Karbonaderne og kom dem i Glas, kogte alle Medisterne og stegte alle Ribbenene og fik ogsaa det paa Glas og lukket for det, fik stoppet Blodpølse og kogt dem, bagt Blodbudding, rørt Leverpostej og bagt den, æltet og stoppet Spegepølse, ryddet til Side og paa Hovedet i Seng, den Aften var jeg saa træt, at jeg gik i Seng uden at blive vasket, men skidt med det, næste Morgen var jeg lige god igen. Tirsdag henkogte jeg 17 Glas af 4 Gange, og imens det stod, paa strøg jeg min Stovvask og bagte et dejligt Sigtebrød og var færdig med Vasken, i hvert fald til vi skulde spise til Aften. Resten kogte jeg (den sidste Kedel) om Aftenen mens jeg sad og stoppede Strømper, ja nu er det til Side, og jeg er glad derfor, vi maatte jo gaa alene med det, det skal jo ske i det skjulte, det forstaar I nok, men vi har klaret det fint, og hvis der nu skulde være et eller andet, som ikke er helt efter jeres Smag, saa bærer I nok over med os, det er jo ikke helt dagligdags Arbejde for os, og vi har jo heller ikke helt ens Smag for alt. Skulde der være rigeligt Sortpølse, at I ikke kan

naa at spise den mens den er god, saa giv bare Ebba en med hjem, hvis de derhjemme holder af Sortpølse, men ellers kan du bare flaa Tarmen af, ælte den med lidt Vand eller Mælk og bage den igennem i en Form i din Ovn, saa er de lige saa gode som nye. Har I Sirup dertil? Ellers en lækker Æblegrød. Og nu da det er saa sjældent med Grisekød, saa kog alle Benene af en Gang efter al Stegning lille Signe, der sidder saa meget Kraft i saadanne Ben, som ikke maa gaa til Spilde i disse Tider, der kan altid blive til en Grønsagssuppe, jeg forudsætter at du trækker alle Ben ud af Kødet inden du serverer det. Æblerne er blot til jeres Fedtegrever, og Rullepølsen er fra den anden, den i Fjor, Leverpostejnen her har vi delt, og saa er der 2 Glas henkogt, at du kan aabne til Jul og et andet lidt senere, jeg havde lidt Uheld med den, jeg havde fyldt Glassene lidt rigeligt, saa der var sivet lidt ud under Kogningen, jeg tror ikke det gør noget, men har du din Opmærksomhed henvendt paa den, og naar du lukker den op, saa gør det forsigtigt, Ringene er uerstattelige i Dag. Du vil nok, hver Gang du aabner et Glas, lige vaske Ringen ud i lidt Sodavand, skylle dem og tørre dem og opbevare dem i daase med lidt pulv. Talcum i hvis du har det, det koster ikke mange Øre. Ja om alt gaar vel, glider Kassen med Glassene paa Fredag, og vi haaber, at I maa faa dem over i god Behold, det er vi spændte paa at høre om.
1000 kærlige Hilsener til jer alle og velbekomme fra Farfar og Farmor.

Dagen efter får Signe og Børge brev fra Skovsbo, og dette brev fra Jørgen er et langt og smerteligt suk, fra det dybeste af en fars sørgende sjæl, alt imens han prøver at forstå et tab, som ingen kan fatte.

Skovsbo, 19.11.1942

Kære Børge Signe og lille Sukkerlam.

Først Tak for Brevet i Dag og Tak for at vi må fejre Jul sammen med eder, det kan blive dejligt paa en Maade, men underligt paa en anden; det har vi ikke oplevet i mange Aar, at vi ikke har været hjemme Juleaften, men der er ogsaa sket saa meget underligt i dette Aar, ja endnu saa underligt uforstaaende som vi slet ikke kan fatte, der er vendt saa voldsomt op og ned med vi to snart gamle Mennesker fra det som vi tænkte, at nu skulde vi snart lægge op, og han som vi troede fuldt og fast skulde være

vor Alderdoms Trøst og Støtte, skulde styre og forsørge os, kunde tage og beholde Tøjlerne, det var han den eneste der evnede, men ak vore Beslutninger var intet værd, der var lagt en anden Plan, som vi ikke anede noget om, den blev os forelagt saa brat en Morgen i Sommerens skønneste Tid, en Morgen saa stille, men med den allerhaardeste Alvor, uden en Forklaring "hvorfor"; men nu begynder det at forstaas som noget der er sket og bliver ikke andet, men mange Gange maa vi studse, nu i Dag var jeg henne i Smedien og lavede noget til Ploven, og jeg skulde bruge Blæsebælgen og Essen, og straks var det der igen, det var Harry der smedede sidst, ja hvor underligt, men vi ved nu Harry er ikke gaaet bort til det Onde, men til den lyse dejlige Sommerdag uden Bekymring eller Sorg, Gud ske Lov og Tak for det vi har faaet Besked og Vished gennem Sorgen.

Det er nu de gamle der maa tage fat, og det gaar ogsaa godt nok, jeg pløjer hver dag, og om alt gaar godt bliver jeg færdig på Onsdag, men det har været saa forfærdelig tungt, baade for os og Hesten i Aar, ja 1942 glemmes aldrig saa længe vi lever, og hermed de bedste Ønsker for eder alle tre, og Ønsket om at I maa blive forskaanet for alt for tunge Prøvelser, det er til ingen Nytte for at leve, det kan vi godt alligevel, men mon det alligevel ikke er gavnlige at vi bliver gjort opmærksom paa naar vi er gaaet forkert. Far.

Betty skriver om bryllupsplaner.

Skovsbo, 20.11 1942

Kære alle tre!

Jeg for mit Vedkommende siger ogsaa Tak for Brevet, og det skal ogsaa nok komme i orden paa Harrys Grav, ja der er ingen der havde tænkt at det var saadan en Julegave Bror Harry skulde have i Aar, men vi haaber alle at han faar en god Jul; saa vi tager saa op til Graven Juleaften, tilligemed at vi gaar i Kirke, jeg ved ikke om der bliver uden et Par af os der kommer i Kirke Juleaften ellers gaar de andre i Kirke Juledag...

Ja, vi har saa tænkt at gifte os til sommer, saadan i Stilhed, vi vil blot vies i Spadseredragt, og Brudebuketten skal lægges paa vor kære broders Grav, vi har jo tænkt os at blive gift samtidig, Emmy og jeg, saa det bli-

ver nok i Maj Maaned, jeg har været ude og købt Køkkenudstyr, da det mest nødvendige, Gryder, kasseroller, Skaale, Grydeskeer, Knive, Gafler, Kaffekande, Kedel, Husholdningsvægt, Litermaal, Glasskaale, Kopper o.m.m. men det er ogsaa dyrt at købe ind, jeg har købt det hele i blaåt; uha, ja der er meget der skal købes endnu, det fylder ikke ret meget efter det jeg har købt for over 100 Kr. Men det næste jeg køber er Tæpper og noget Sengetøj saafremt at jeg kan faa det, Haandklæder, Tørrestykker og Pudebetræk har jeg heldigvis. Naa jeg maa hen og virke, den anden Dag var Emmy og jeg oppe og strøe Roemblade og sanke Sten, vi maa jo hjælpe hvor vi kan. Har du begyndt at strikke af Garnet? Jeg strikker ogsaa, endnu har jeg da noget at strikke af.

Jeg vil nu slutte for denne Gang, Stormen raser udenfor, saa det er Hundekoldt. Til slut de kærligste hilsener til eder alle tre, husk Tutten, fra Moster Betty.

Jeg skulle ogsaa hilse fra Alex.

Julen nærmer sig, og i år rejser Petrine og Jørgen til Gentofte for at holde jul hos Signe og Børge. Jørgen glæder sig trods alt, han vil gerne ud i verden, om så kun til København.

Skovsbo 25.11.42

Kære Børge, Signe og lille Birgith

Først Tak for brevet i Dag og alt godt i det, nu lakker det mod Enden med alt markarbejdet, men det skal snart faa Ende, saa skal vi til at have det godt, og saa begynder vi at forberede den lange Julerejse, som sikkert bliver paabegyndt 15. eller 16. December og varer i 16 Dage, lige saa længe som Billetten gælder, saa I faar Selskab i den lange Tid, men saa har vi ogsaa besøgt jer to Gange i dette Aar, og næste Aar bliver der maaske ingen besøg fra vor Side, det bliver sikkert ikke inden næste Efteraar; men vi glæder os til denne Rejse nu og haaber I vil have os saa mange Dage, det er jo lige dyrt med Rejsen, og det gaar sikkert nok alt sammen, vi ved jo i Forvejen, vi er velkommen. Nu er det jo kun, at det ikke bliver Vinter til den Tid, det maa gerne blive rigtig godt Vejr, saa vi rigtig kan komme rundt og se os om, især mig, jeg er meget nysgerrig, og der er jo sikkert meget at efterse, da det er et stykke Tid siden jeg har

været derovre, men jeg skal nok komme og efterse om alt er i Orden, og jeg faar vel knap saa god Tid, for jeg haaber og tænker at den lille Birgith vil tage en Del af min Tid, og det er jeg ikke ked af, jeg skal nok lege med hende; men nu skal vi se og naa en Ende paa alt det nødvendige først, og det skulde jo gerne være lidt nemt for Pigerne at passe det herhjemme, naar vi rejser, men de cirka 22 Dage kan snart gaa, saa der bliver jo nok at bestille i den Tid der er tilbage, jeg ved snart ikke mere at skrive om denne Gang og jeg vil slutte med en venlig Hilsen til eder alle tre, og til dem vi kender derovre. Lev vel alle. Far.

...

Nu fortsætter Mor med at skrive. Far er nu taget i marken for at pløje det sidste Læg for i Aar og saa er snart alle Harrys Fodspor udslettet, som han har traadt i denne sin sidste Sommer, men glemt bliver de aldrig. Far og mig var i Odense i Forgaars, vi har faaet et stort Billede lavet til af vor kære gode Dreng, hans Ansigt skal lyse til os fra Væg og Borde i vort Hjem, vi har nu i alt 5 Billeder der er forstørret af Bror Harry, og han staar saa lyslevende for os som han gik og arbejdede herhjemme, altid virksom, altid god, mange, mange gode Minder lyser frem, men Savnet, det store Savn, det er saa tungt at bære. Vi glemmer ikke I andre, men I maa tilgive, at hans Billede er det bedste vi ejer og har. Mange Taarer er grædt over vor kære Dreng; det sværeste er om Aftenen naar vi alle sammen sidder her, da maa jeg næsten altid ud at græde ud og saa gaa tidlig i Seng. Søvn er barmhjertig, i den glemmer vi Sorgen, og naar Morgenen saa kommer venter Arbejdet os og Dagen gaar, til det bliver Aften igen, saadan har jeg det, Dag ud og Dag ind. Hvordan mon den lange Vinter skal gaa - det er det Lyspunkt, at vi skal rejse over til jer at holde Jul, den kan vi heller ikke udholde at holde herhjemme. Tak fordi vi maa komme.

Søster Olga har faaet en dejlig stor Dreng, og de er raske begge to, Betty er oppe at hjælpe dem i disse Dage. Vi har glemt at fortælle jer at Ejnars Families Hjem er bleven hærget af en Ildebrand, det er vist ikke 3 Uger siden, at der en Aften gik Ild i Karl Taaruplunds Korn og Staldlænge, Laurits, Ejnars Bror var ikke hjemme, han var vistnok ude at spille Kort og Mary rendte da over til Branden, og Bedstemor var ene med Børnene, hun vilde da gaa ud i Gaarden og opdager saa pludselig at Gaarden er

fyldt med Ild og Røg, saa hun ikke kan komme ud af Porten eller Kreaturerne til Hjælp; hun gaar saa ind og faar Børnene op, der er 4 ialt, og dem sætter hun ud i Haven gennem et Vindue, men da hun selv vil bagefter, faar hun et af sine Anfald som I ved, hun lider af og falder om, men til alt Held kommer der en Nabo derind og faar hende hjulpet ud og hende og Børnene op til Fischer's; saa endelig kommer Mary hjem tilligemed andre og Falck, og de begynder at slukke Ilden, men der var ikke noget at gøre, alle Kreaturerne, 2 Heste, 3 Køer og 3 store Grise indebrændte tilligemed Avl og Redskaberne, kun Stuehuset blev reddet, men da han har meget lavt assureret lider han et meget stort Tab. Det har været en drøj Tur for Ejnars Mor at staa alene med Børnene og høre Kreaturerne brøle og hamre i Stalden; hun blev ogsaa meget syg om natten, og de maatte have Læge Olesen ud at give hende en Indsprøjtning; hun laa i mange Dage hos Fischer's, men kom saa hjem i sit eget Hjem, men da hun kom hjem og saa det hele, blev hun syg igen, men nu tror jeg nok hun er over det igen, Ejnar og Karlene er ovre at hjælpe til med Oprydningsarbejdet og faa lavet et Skur til at have nogle heste i, han har slet ikke faaet noget pløjet, saa han skal jo have et par Heste....

Jeg ved ikke om jeg har fortalt for jer, at Frode er rejst hertil 1. November med sit Skab, og nu faar han sin Kost og Logi her, men han arbejder stadig paa Sværup Mølle, men faar nu en større Løn. Han har for en Tur siden lavet saadan to pæne Senge, og de er taget i Brug kun kniber det med Sengetøj det er nemlig dyrt og næsten umulig at faa fat paa, men saa maa vi klare os med det vi har og dele rundt med det som vi bedst kan, ja alting er bleven helt anderledes end vi havde tænkt os det, men der er ikke andet for end at vi maa indrette os som det nu engang er tilskikket; det kniber tit og mange Gange at taale det.

Det er med alle Ting der sker store Forandringer, og det ser ikke godt ud for lille Danmark, ja Gud give det maa vende sig til det bedste for os alle. Hvordan tager Københavns befolkning paa det der sker?

Maa jeg ønske til Lykke med din nye Bestilling Børge, ja en ekstra Skilling er ikke at sige Nej til.

Nu maa jeg til at slutte for Køerne brøler og venter paa Middagsfodringen og det varer nok heller ikke længe før Posten er her, og jeg kan se at Pennen er tom for Blæk, derfor sender jeg nu til Slut de bedste og kær-

ligste Hilsener til eder alle tre fra os alle i Hjemmet Mor.
Hermed et Par Sæbemærker.

Børge har taget sig et ekstrajob i spareforeningen "Julens Glæde". Trods krig og ufred gik han en aften hver uge fra januar til december til en kundekreds på 2-300 mennesker og solgte sparemærker. Pengene blev indsat i Sparekassen, som mod et lille gebyr gemte opsparingen til julen. Når Børge efter ugens runde kom hjem, talte han pengene op og afregnede med Sparekassen. Lønnen var ikke overvældende, men til jul var kunderne glade og gav gode drikkepenge. Det var selvfølgelig ikke helt trygt at færdes om aftenen med mange penge på sig, man gyser lidt ved tanken. Men Børge havde jobbet i mange år, og der skete ham heldigvis aldrig noget.

Søndersø slut November 42

Kære Søster og Svoger!

Nu maa jeg se om ikke jeg kan tage mig sammen til at faa sendt et Par Ord af Sted. Ja, nu har vi saa faaet os en stor Dreng til. Han vejede 8 1/4 Pund, og blev født i Fredags lidt før Midnat. Men han er selvfølgelig et Unikum allerede: Spiser og sover, og det er jo en Herlighed med "Lillebror". De tre "Store" kan jo ikke blive trætte af at se paa ham, og alt hvad hen foretager sig er "sødt". Ja, vi maa jo passe godt paa ellers bliver han hurtigt forvænt.

Naa – det gik ellers udmærket. Jordemoderen kom om Aftenen Kl. ca. 9, og saa var han altsaa født knap 3 Timer senere...

I Gaar var Far og Mor heroppe en Omgang, og der var ikke andre imens, saa det var helt rart, at vi kunde faa os en fredelig Stund sammen, det er længe siden jeg har snakket med Far, han har jo saa meget at bestille, men vi maa nu langt fra kalde ham gammel endnu, for med Arbejdet er han jo langt foran deromme.

Hvordan har I det selv derovre I har vel nok en hel masse "Sjov" med Birgith nu, hun er jo snart stor. En rigtig Bolle er hun blevet kan vi se. Men ved I hvad? Hun er allersødest paa det Billede hvor hun græder!

Naa – nu kan jeg vist ikke naa mere, og Papiret kan heller ikke naa mere, saa nu maa jeg slutte med mange, kærlige Hilsener til eder alle tre os alle 6 her ved Skoven, Olga.

Emmy har fået lidt af sit gamle livsmod tilbage, godt at hun endelig gjorde sig fri af den umulige Gunnar.

Skovsbo, December 1942

Kære alle sammen!

Først Tak for alle jeres Breve, vi var jo lidt spændt paa at høre, hvordan I var kommen derover Far og Mor, men det var saa da gaet som det skulde, og I har saa ogsaa kundet holde Varmen i Toget, det var dog bedre at det var for varmt end for koldt.

I har vel været spændt paa om vi kunde komme op om Morgenen, vi har snakket om det om Morgenen naar vi malkede, at I laa nok vaagne derovre og tænkte at vi ikke fik Mælken ned; men det gaar skam godt, vi renser Roerne Aftenen i Forvejen og saa snart vi har malket, varer det ingen Tid for at smide Roerne ind til dem, Frode kører naar han har hjulpen til at fodre og gaar saa ind og faar Kaffe, og Kl. halv syv præcis er han ude af Døren, saa hjælper vi hinanden med Resten og muger saa naar det er blevet lyst. Frode laver Strøm hver Aften, nogle Aftener han kom lidt senere, gik Motoren ikke saa længe, men saa sætter han den i Stedet til at gaa om Morgenen medens vi malke...

Vi pynter vores Juletræ Juleaftensdag og lægger Julegaverne under Træet som vi plejer, men vi nøjes med at synge et Par Salmer staaende, og skulde det ske at Børnene hos Olga kommer en af Juledagene, maa de danse med Birthe om Juletræet, det synes vi er bedst.

Vi glæder os til at modtage en Julepakke ovre fra jer Signe og Børge, det er altid saa spændende at pakke op for det Juleaften, for I behøver ikke at være bange, vi skal nok vente at pakke den op. Tiden gaar vel nok godt for jer, naar I er ovre hos Signe og Børge og den lille søde Birgith, hils hende rigtig mange Gange fra mig, saa bliver hun rigtig forkælet, Signe men hun døjer det nok, Bedstefar er vel nok den værste, ikke også. Naa jeg tror nok jeg maa holde op for nu er Kl. halv et og Posten er noget utilregnelig, saa vi sikrer os at faa det ned i god Tid, og desuden sidder jeg med Tærne i Vand og Vandet er blevet koldt saa det er ikke videre dejligt. Saa slutter jeg af med de kærligste Hilsener fra os alle herhjemme og hav det nu godt alle. Emmy.

Holstenshuus, december 1942

Kære Allesammen.

Ja for nu er der vel kære Gæster i Hjemmet derovre, og vi haaber at I maa faa nogle gode og uforglemmelige Dage sammen. Her er ogsaa Travlhed med Julens Forberedelse, vi glæder os meget til Niels Aages og Ebbas Besøg, det er dejligt mange Dage, de skænker os, bare de nu maa faa en god Rejse ud og hjem. ...

Tror du lille Signe, at du kan anvende alle disse Smaaklude til Lilletut, saa er det jo næsten Synd at lade det ligge hen ubrugt, i den ene Stykke kulørte Mousselin, det er hæftet til det blaa, er der nogle Smaahuller, det er Vævefejl, det har jeg da købt det for, altsaa ikke Møl. Mon du ikke kan faa nogle smaa Chemiser til Birgith af det hvide, ogsaa af Skørtet, og det gør jo da ikke noget, fordi du skal øge dem for eller bag, blot der er noget at sy af i det hele taget. I næste Sending kommer der en Del Knapper til dig, af forskellig Slags. Nu maa jeg slutte, Far skal af sted...

Men jeg slutter med 1000 kærlige Hilsener og Tanker til jer alle derovre, ogsaa I to gamle, der er søgt derover for at adsprede jeres triste Tanker, vi vil ønske at I hver især vil gøre jert til, at I maa faa en lys og uforglemmelig Julefest. Hilsener til jer alle fra os 2 hjemme paa Holstenshuus.

I sine breve til Signe og Børge fortalte Harry engang, at livet ikke var værd at leve, og det var svært, når man var forladt af den eneste ene. Pigen der svigtede hed Margit, som var så ung at hun dengang ikke ville binde sig.

Uvidende om Harrys død har hun skrevet dette brev, som Petrine har skrevet af og sendt til Signe, så hun kan opsøge Margit og fortælle hvad der er sket. Margit bor også i Gentofte.

Gentofte, Maj 1943

Kære Harry

Jeg ved ikke om det er passende af mig at skrive til dig nu; det er maa-ske for sent; i saa Fald, brænd dette Brev med det samme. Jeg har været her paa Sjælland i 2 1/2 Aar. Jeg har prøvet paa at glemme Fortiden, men jeg kan ikke. Jeg haaber du kan tilgive mig, husk paa at jeg var kun 16 Aar, nu er jeg 20, snart 21. Jeg er ked af at leve, ja det lyder underligt,

men det er Længselen der sidder og piner mig. Det Brev du skrev til mig Julen 1940 fik jeg, men jeg kunde ikke svare dengang, af hvilken Grund skal du faa at vide en anden Gang; hvis du ønsker det. Jeg kan bestandig se dig for mig, dengang jeg brød op med dig, hvor var det egentlig Synd, det indser jeg nu, ja jeg har indset det for længe, længe siden, men jeg har først nu faaet Mod til at skrive det.
Kærlig Hilsen til dig fra M.H.

Og Petrine skriver:

Kære Signe og Børge!

Denne Gang vi skriver er det angaaende et Ærinde, vi gerne vil have om du lille Signe vil gøre for os. Som du ser af dette medbragte Brev, er det Margit, altsaa vor kære Harrys tidligere Forlovede, og som han aldrig kunne glemme, der i Gaar sendte dette Brev til ham hvori hun beder ham om tilgivelse for hvad hun dengang gjorde. Vil du lille Signe ikke nok opsøge hende og fortælle hende, hvordan det hele staar til nu, kan du ikke nok gøre det saa skaansomt som mulig. Jeg har ellers skrevet et Brev til hende, men Olga og Emmy synes at det er alt for haard en Maade at faa saadan noget meddelt paa, og du kender nok selv lille Signe at et Brev med en saadan Meddelelse gør saa forfærdelig ondt. Det gjorde ogsaa os saa ondt i Gaar, da der kom Brev til vor kære Harry, som vi for længst har mistet. Tror du ikke nok lille Signe, at du kan gøre denne Tjeneste for os, og at du er stærk nok dertil. Jeg vil sende mit Brev med som jeg skrev til Margit i Aftes, saa kan du give det til hende hvis du synes det.

Herhjemme gaar alt sin vante Gang, vi er raske alle, og det er det vigtigste. De bedste og kærligste Hilsener sendes eder alle tre fra os alle her Mor!

Betty kan ikke finde ud af det med kærligheden. Hun har haft flere kærester allerede, og nu ryger ogsaa forholdet til Alex, og der bliver alligevel ikke dobbeltbryllup for de to tvillingsøstre. Måske godt det samme efter hvad Petrine får sagt i sit brev om Alex. Heldigvis er Frode en god mand for Emmy og en stor hjælp for dem på Skovsbo.

Skovsbo 11.5.43

Kære lille Signe!

Hjertelig til Lykke, ønsker jeg dig med Fødselsdagen paa Torsdag, haaber I maa faa en god Fødselsdag sammen.

Denne lille Seddel er til at købe dig en Ting for, da det ikke er nemt at sende dig noget, og du ved ogsaa bedst hvad du ønsker dig, lille Signe. Og saa faar du saa mange Tak fordi du tog hen til Margit med den saa sørgelige Besked, det var da godt at hun kunde tage det nogenlunde roligt. Du skriver at Margit er saadan en sød og naturlig Pige, og du kan tro jeg husker hende saa godt, og Harry sagde ogsaa altid at hun var saa god, men det var onde Tunger, der skilte dem, der er altid nogen der vil lave Ulykker for andre, og det var der ogsaa her.

Nu er der en Ting jeg vil fortælle jer og som I ogsaa nok bliver forbavset over, og det er at det er gaaet forbi med Betty og Alex, nu lige som de skulle til at giftes, det var sket, mens vi var paa Holstenshuus i Paasken, men jeg har ikke skrevet om det før, da jeg troede det vilde gaa i Orden igen, men det gør det ikke, siger Betty. Der er vistnok Fejl paa begge Sider men Betty giver Alex Skylden, fordi han holder paa sine Forældre, og de kan jo ikke taale at se Betty, men det skulde hun have gjort noget før og ikke vente til de skulle have Bryllup, det laster vi hende meget for. Hun kender ham da som han er, en mut og stille Person, næsten ikke til at slaa et Ord af, langt mindre kan vi føre en Samtale med ham, men derfor er det alligevel Synd for Alex nu, han er meget ked af det naar han kommer her.

Der bliver heller ikke meget Bryllup her denne Gang, kun lige nogle faa Gæster, der er indbudt, men vi er enige om et stille Bryllup; vi mangler jo den som var den ledende Haand herhjemme, vor kære Bror Harry. Vi skal i Kirken Kl 3 og skal have Kaffen naar vi kommer hjem, og saa spise Kl 6, da hjælper de hinanden med Maden, baade Anna fra Kusterslev, Carlos Anna og Olga og Betty.

Nu maa jeg slutte da det er ved at køre helt sur med mig, men jeg sender de bedste og kærligste Hilsener til eder alle sammen derovre fra os alle herhjemme.

Skovsbo, Juli 1943

Kære alle tre!

Først faar I Tak for Brevet vi fik i Gaar og dernæst Tak for Kortene, ja det Sukkerkort var vel nok velkommen! jeg staar omtrent paa bar Bund, og vi har saa mange Jordbær endnu, som jeg gerne vil have syltet, men dem koger jeg hen omtrent uden Sukker, saa maa vi se om vi kan søde dem til Vinter. Vi slider i disse Dage med Høet, der er en god Avl af det i Aar; Far kører hurtigt træet med Leen, men Frode tager en god Tørn hver Aften; i Gaar blev vi færdig med Roerne første Gang, nu skal vi til at radrense; vi har ogsaa faaet alle vore Kartoffler givet en ekstra Omgang Rensning og faaet dem hyppet færdige, vi har jo et meget stort Stykke i Aar...

I har vel begyndt at glæde jer til Ferien? Vi her længes efter jer, ja gid der nu ikke kommer noget i Vejen for jer, uden at I kan komme herover, det haaber vi saa inderlig. Mon I kommer til at følges med Margit? Det bliver underlig at se hende efter disse Aars Forløb, men hun er vor kære Drengs Pige, det ved vi saa vist, at havde vi haft ham, saa var meget bleven godt. Ja Savnet af Harry, det sidder stadig og gnaver i vort Hjerte, og til Tider er det næsten ikke til at udholde, men vi skal jo bære det, om det aldrig er saa tungt. Far og jeg sidder tit ude ved Smedien om Aftenen og taler om vor kære Dreng og et stadig "Hvorfor" kommer fra os begge to, vi ved det ikke og faar det heller aldrig at vide. Hvorfor skulde vi miste vor Alderdoms Trøst, Livet er saa sort nu, og vi kan ikke rigtig glæde os over, at alting gror og trives om os, vi mangler stadig den vi skulde tale med om alt herhjemme, vor kære, kære Bror Harry.

Jeg maa slutte nu, jeg skal op i Marken at sprede Hø og jeg tænker nok Emmy og Birthe kører paa Posthuset med Brevet da Posten er kørt fra os i Dag.

Mange gode og kærlige Hilsener til eder alle sammen derovre, ogsaa Margit fra Far og Mor.

Severine har sit at tænke på, og hvordan får mændene mad når Signe er rejst til Fyn med Birgith?? Som jeg senere kom til at kende min far, er jeg sikker på, at han fandt ud af det alligevel. Signe og Børge var unge, og de så på livet med friske øjne.

Signe og Birgith på feriebesøg i kusekeboli-
gen sommeren 1943.

Holstenshuus, 5.8.1943

Kære gode Børn.

Ja i Aften er I jo saa kun tre derovre, for vi haaber saa inderligt at de to kære, Signe og lille Birgith er lykkeligt ankommen til deres gode Hjem derude ved skoven, og hvor Signe saa længe har glædet sig til og længtes efter at være blandt sine kære, ja og hvor de har glædet sig og længtes efter at faa dem hjem, jo forhaabentlig er de nu naaet dertil, det er bare en Skam med den lange Cykletur, efter den lange Rejse, og muligt i daarligt Vejr, her har faldet nogle forfærdelige Tordenbyger hele Formiddagen; nu hen under Aften, ligesom i Aftes er Vejret rigtig godt.

Hvorledes faar I to mandfolk jer saa noget Mad? Men det gaar vel nok for en Tid, inden mange Dage skal du jo ogsaa af Sted, lille Børge, og saa skal I to kære Bror og Ebba være alene hjemme, men I faar nok Tiden til at gaa. Jeg har ikke været i Byen længe, men den første Gang jeg kommer derud, skal jeg kigge ind til Snedkeren og se hvorledes det staar til med jeres Møbler, ja og gid at I saa kunde faa en dejlig lille Lejlighed og faa jeres eget lille hyggelige Hjem, men det kommer ogsaa nok og jeg kan godt forstaa lille Ebba, at I længes efter det begge to.

...

Hørte I hvad det blev meldt fra Amerika i Aftes, (officielt) at Sverrig lukker for al tysk Transport fra den 15. August, hvilke Følger mon det nu

faar, i Sandhed, i Sommer er der kommet gang i Sagerne, det tager vel en Ende.

Jeg skynder mig at skrive inden vi skal mørklægge, det er noget rigtig Skidt.

... 1000 kærlige Hilsener til I tre kære fra Far og Mor.

Hverdagen var ikke nem med alt det, der ikke var til at få fat på i det besatte Danmark. Det var især skidt med sukkerrationeringen. Men Petrine fortæller om, hvordan hun har fundet en udvej til at løse problemet.

Skovsbo, august 1943

Kære alle tre!

Saa maa det vel blive min Tur med Pennen, det er Fredag Formiddag og jeg har travlt med at koge Sirup, jeg skrællede Roer omtrent hele Dagen i Gaar og kogte dem saa i Vaskekedelen, saa der skulde gerne blive en god Portion denne Gang til Hjælp til at søde Maden med. De Crystallosetter, du sendte mig, lille Signe, er lige sluppen op, den sidste Pakke gik i Øltønden i Forgaars, da jeg bryggede, og jeg vilde gerne spare noget af Sukkeret til Syltning, derfor koger jeg Sirup om nogle Dage igen, da vi har temmelig mange Sukkerroer endnu; det er bare et meget stort Arbejde. Først skal Roerne renses, skylles og skrælles, skæres i Stykker og koges, saa skal de igennem Kødmaskinen og i Kedelen og skrupkoge til det begynder at blive sejt, da øser det af og koger færdig paa Komfuret - men der bliver ikke mange Pund af saadan en halv Kedel Roer, og vor Kedel er da stor.

Ja saa er det i Dag de 40 Riddere og Vejret er fint, saa efter gammel Ord-sprog skal Vejret blive ligedan i de næste 40 Dage, bare det nu passer, saa gaar vi en lys Tid i Møde, hvad det angaar, saa er det bare at vi kunde faa Fred paa Jorden, det er snart rigtig uhyggelig med alt det der sker. Mange kærlige Hilsener sender Mor.

Petrine synes snart ikke, at hun har kræfter mere til det daglige arbejde, og når hun fortæller om alt det, der skal gøres, forstår man hende jo godt.

Skovsbo, 22.10.1943

Kære Signe, Børge og lille Birgith!

Tak for eders Brev vi fik i Dag, du har nok rigtig travlt, lille Signe, naar du saadan laver Hovedrengøring over hele Huset, og du lille Birgith maa sørge for at rydde godt op i Sagerne.

Herhjemme har vi det ogsaa med Travlheden, men det er i Marken, vi skal have Roerne bjærget, mens Jordan er nogenlunde tør at køre paa, og naar vi saa er færdige derude, skal vi ogsaa gjort lidt i Orden efter alle de væmmelige Fluere som vi har haft i Sommer, ja for resten har endnu, de kan rigtig svine til baade paa Vægge, Vinduer og Loft, ja over det hele er der fyldt med Fluesnavs.

Nu skal vi have lidt ordnet til paa Søndag, vi venter fem fra Kappen-drup; alle Ejnars; Moster Anna og Margrete, Anna og Carlo, og saa foruden alle os selv. Jeg har bestilt 6 Pund Kød til Bøf, og saa maa vi jo bage noget til Kaffen, og ogsaa købe lidt, da vi maa spare paa Sukker og Smør. Vores Fedtkrukke er gaaet tom, men vi har da en Gris i Stien, ja Børge, du skriver i Dag om Flæsken, ja det hænger højt i disse Dage, vi har ikke faaet et Stykke stegt Flæsk i snart en maaned, saa vi lever heller ikke saa fedt i denne Tid. Vi købte 5 Pattegrise i Gaar, det var lige 240 Kr, det er ikke Smaapenge der skal til i disse Tider før det bliver til Slagtegrise. I kan ellers tro, det er noget der gør ondt i Ryggen at trække Roer op hver Dag, de sidder nemlig meget fast i Aar. Emmy og mig trækker op, og Far kører hjem, du kan tro Børge, det er værre end grave Have, og husk saa paa Svigermor er ikke ung mere, jeg taber ogsaa svært i Vægten, 148 vejer jeg nu jeg har ellers vejet op til 270 Pund, saa det daler stærkt ned, og I kan tro jeg slanker mig, Tøjet hænger og slasker om mig, saa jeg maa jo blive pæn til sidst, det kniber ogsaa med Appetitten, men skidt, bare Kræfterne holder.

Jeg maa vist snart til Ro, Klokkeren er halv elleve, og jeg maa samle Kræfter til Dagen i Morgen, da skal vi jo ogsaa i Roerne; jeg taler tit med Far om at sælge Hjemmet her, da jeg næsten ikke synes vi kan holde til det, men Far siger vi kan sagtens, og maaske kan vi ogsaa.

Jeg er snart kørt træt, og det er galt med Nerverne de vil ikke rigtig makke ret, og jeg er meget vanskelig at omgaas, det ved jeg godt selv, men maaske bliver det bedre naar den værste Travlheden er forbi.

Jeg slutter med de kærligste og bedste hilsener til eder alle tre fra Far og Mor.

Krigen og dens virkninger mærkes tydeligere og tydeligere, og det er skræmmende, for der høres om dræbte også i Danmark.

Skovsbo, efterår 1943

Kære alle tre!

Saa maa jeg nok hellere se at faa begyndt at skrive før Kl. ringer Sengetid, den er over elleve, og saa maa jeg nok ogsaa snart hellere se at komme til Køjs; men vi tager den ellers med Ro om Morgenen i denne Tid, Kl er 8 før vi staar op, vi har ikke Morgenmælken med, saa Frode sætter Spanden ned naar han cykler paa Arbejde, ja det er strænge for Frode med den lange Vej til Arbejde, og han kører hvordan Vejret saa er, han har aldrig bleven fra sit Arbejde, undtagen naar han har været syg. Vejret tager han intet hensyn til. Det er vel nok grusomt som det gaar til nu, først saa sprænger de Odinstaarnet og saa beskyder de Togene og dræber mange Mennesker. Vi stod alle sammen udenfor og saa de prægtige Maskiner oppe i Luften de skinnede saa smukt i Solen, og vendte og drejede sig i alle Retninger; og saa pludselig hører vi en Masse Skud, vi troede det var Luftskytset i Odense, og saa først Dagen efter faar vi at vide, at det var Toget ved Snestrup de havde skudt paa, er det til at forstaa hvad det skal være godt for, men der er meget i disse Aar som vi ikke forstaa.

Jeg er i disse Dage ved at lappe Dagligtøj til Far, det er Bukser som har været kasseret i mange Aar, nu er de taget frem til Brug igen, det er ikke til at faa nyt og selv om vi kan faa det, saa er det næsten daarlignere end det gamle, som nu med Sokker, Far købte 2 Par maksimal Strømper for 8 Dage Siden og nu er omtrent hele Hælen ude af det første par; han er nu heller ikke udgaaet med Sokker, han har da 4 Par hjemmestrikkede som kun har været brugt en enkelt Gang, saa har han 3 par købte af den gode Slags, jeg synes det er helt flot i saadanne Tider.

Saa nu slaar Kl. snart 12 saa jeg maa nok hellere se at komme i Seng ogsaa, uha, som det stormer og regner udenfor, det er godt vi er inden-dørs. De bedste Hilsener til eder alle tre fra Bedstemor.

Signe og Børge passede deres arbejde og daglige gøremål trods besættelsens virkninger i dagligdagen. Men sabotagehandlingerne mod jernbaner og fabriksanlæg tog til. Kl. fem om morgenen kunne Signe og Børge i stille vejr høre skudsølverne i Ryvangen i Hellerup. Så vidste de, at der var frihedskæmpere der blev skudt. I dag er der mindelund i Ryvangen.

Holstenshuus 25.11.43

Kære gode Børn.

Nu fik vi lige vores "Aftenkaffe" og saa er det vor Tur til at skrive, Far sidder inde og slider i det for at finde "Nyhederne" fra England Kl 21.15, men det vil vist ikke rigtig lykkes for ham, vor egen er "sort" som sædvanlig nu i flere Aftener, og vi siger gudskelov for hver Gang den er "sort", det er da Tegn paa, at der foregaar noget "dernede", og det lader jo til, at der skal meget til, før de gir sig, men de sidste Nætter er der ellers lagt godt i til dem, og de skal have mere endnu, for al den Fortræd, de har forvoldt hele Verden, ja I forstaar vel nok saadan en forblømt Tale, ikke sandt; lige nu i Aften, bedst som vi lige, og alt for sent, havde faaet mørkelagt, kom der en af de hæslege "graa" larmende hen over Gaarden, vi kunde ikke en Gang se den i Mørket, men høre den, det er næsten som river de Gaarden i to Stykker. Og hvad siger I til, hvis de lidt efter lidt belægger alle Herregaardene, snart er de det ene Sted, snart det andet, for at se paa "Lejlighed" og de tager, hvad der passer dem; vi haaber, at vi ligger gemt godt Bort fra Alfar Vej, ellers er det ude med os ogsaa. Tak for jeres kære Breve i Dag og for endnu et kært Billede af vores Lilletut, trods Graad og Elendighed er hun kær og stor. Og saa er det ved at være slut med November, snart er vi inde i Aarets sidste Maaned, mod Juleforberedelserne, ja al den lykkelige Travlhed får os for en Tid til at glemme Krigens Ulykker og al Verdens Ondskab og Had, og saa faar vi vel at se for hver Dag der gaar, hvad det nye Aar bringer os, om det bliver Savn og Sorg og Smerte, eller vi faar Lov at opleve Fredens Dag inden alt for længe, det er jo ikke sikkert, at det bliver eneste godt, der følger i Fredens Spor lige med det samme, men alligevel længes vi efter den Dag, som efter intet andet, ja Gud give, den var nær. Ja, saa er du snart færdig med dit Optræningsarbejde for i Aar, lille Børge, det er jo en god Skilling at tjene, men ogsaa et stort Ansvar i disse forfærdelige

Tider, men du passer godt paa, ikkesandt, baade paa dig selv og paa de mange penge, Mennesker er saa slemme, særligt i de store Byer. Men det er bare kedeligt med den Spærretid, det er jo en frygtelig Pris at betale for at komme for sent hjem, somme Tider sidder vi og kommer til at tænke paa jer derovre, bare I dog nu ikke er ude, og bare I dog nu naar hjem; i Odense bliver de taget, bare der er et Minut over Tiden, og Nat-ten maa de tilbringe staaende i Vagtlokalet, og næste Formiddag, inden de bliver sendt hjem, bliver de idømt en Bøde – Prisen er den samme overalt som du skriver, Børge, lov os at passe paa, og vær hjemme, helst før Tiden...

Faar du dine Forældre paa Julebesøg i Aar lille Signe? Men sikken en Julegave vi ellers faar i Aar, af Mel og Sukker, hvem mon der staar for den Gavnildhed? Saa maa jeg slutte med 1000 kærlige Hilsener fra Far og Mor.

Skovsbo 15.12.43

Kære alle tre!

Saa sender vi Julepakken i Dag og haaber saa at I maa faa den før Jul eller bare til Jul. Og saa haaber vi at vi har faaet noget som I vil synes om, det bliver vanskeligere og vanskeligere at finde paa Gaver, til Voksne i al Fald, for Nytteting kan vi nu saa godt som ikke faa, men saa finder vi paa lidt Luksusting det skal ogsaa til, ja nu maa jeg vist ikke røbe mig, for Brevet her maa I nok læse før Jul. Mor har pakket lidt Æbler ind imellem som I jo nok finder, hun har lige været paa Loftet og finde en æske som var et Nummer større end den som vi ellers havde faaet pakket sammen, men det viste sig saa, da vi havde faaet Pakken lagt i, var der kun Plads til et par Æbler, men nu gaar det bedre med den store Æske, vi synes det er hel rart med et dejligt friskt Æble at gnave i, i den søde Juletid.

Mor skal op at hjælpe Olga med at vaske lidt i Dag, saa tænker jeg nok, at Birthe og jeg bager Smaakager i Eftermiddag; til Formiddag skal vi stryge Resten af Stovvasken og saa have det lagt til Side; saa bliver der ligesom bedre Orden igen...

Den 22nde skal jeg op at vaccineres 2. Gang for Difteritis, nu haaber jeg ikke at det bliver til at tynge Skulderen for galt, det vilde jo være irri-

terende særlig i Juledagene, men 2. Gang er vist ikke saa slem som 3. Saa det gaar nok. I Dag skal Børnene vaccineres i Skolen for 3die Gang, heldigvis er Birthe over sit.

Saa maa jeg vist sætte en Slutning paa dette Brev for Mor er færdig med sit og Far staar parat og skal til Søndersø med Pakken. Saa slutter jeg hermed og sender jer alle de bedste Hilsener og Tanker og en god Julefest ønskes jer alle tre. Jeres Emmy.

Tyskerne vil bygge en ny flyveplads på Nordfyn, så folk er nervøse for, om netop deres ejendom bliver berørt. De bliver jo ikke spurgt på forhånd. Skovsbo gik heldigvis fri, men Ejnars brødre måtte flytte, som det fremgår af Petrines oplysninger.

Og Olga venter sit femte barn.

Skovsbo 17. 12.1943

Kære alle tre!

Vi siger mange Tak for Brevene i Gaar med de forskellige Meddelelser, naa saa skal Niels Aage og Ebba snart giftes, og I skal have Flæsk og Pølser til Julen, ja det er godt med lidt Sulemad, og især for jer i Byen, det er jo godt, at Niels og Severine vil sørge saa godt for deres Børn, men de har heller ikke flere end to, vi andre er jo en større Flok; jeg ved ikke hvordan det gaar oppe hos Olga med at slagte; der er ikke ret store Indtægter i Aar da Fresierne er noget sene til at blomstre, og Udgifterne bliver ikke mindre alligevel, der er mange til Mad hver Dag, men det er godt at Olga er saa rask, trods det at hun skal blive ved med at have Smaabørn, jeg har været oppe at hjælpe hende med at lave lidt Tøj i Stand, men nu faar de vistnok Bedstemor i Taarup derop, da Laurits er imellem dem der skal ud af Ejendommen - Kristian og Amalie og Karl Fischer og alle dem derovre omkring ogsaa Karl Taaruplund, ja det er en slem Jul de maa fejre i Aar derovre omkring, bare vi dog maa faa Lov at blive her i Hjemmet, men der er Tale om at ogsaa Skoven skal med saa bliver der ikke godt at være her, men lad os haabe at Tyskerne aldrig maa faa lov at benytte Flyvepladsen.

I Dag er det lille Elsie's Fødselsdag, men hun er i Skole og oppe og skal vaccineres tredie Gang tilligemed de andre, saa der bliver nok ingen

Fødselsdag for hende i Dag, og det er saa mørkt igennem Skoven at det næsten ikke kan lade sig gøre at finde igennem; vi maa nok snart holde med Skriveriet da Posten er lige ved at være her, og vi var bleven forsinket i Formiddag.

Jeg haaber da at I har faaet eders Julepakke nu vi sendte den i Tirsdag. Mange kærlige Hilsener og Juleønsker sender jeg eder alle tre kære derovre fra Bedstemor!

Skovsbo, 6. Januar 1944

Kære alle tre!

Tak for Brevet vi fik i Dag, her hjemme gaar Livet sin vante Gang, og nu har vi begyndt paa et helt nyt Aar, hvordan mon det skal gaa, skal det bringe godt eller ondt vi ved det ikke, og det er godt det samme, men en Ting haaber vi alle paa og det er at der maa komme Fred paa Jorden, det er snart strænge, som de myrder uskyldige mennesker. De arbejder svært paa den nye Flyveplads ovre i Beldringe og Lunde, Folk fra Miles Omkreds arbejder derovre, baade med Hestekøretøjer og Biler, hele Broby Kros Lade er lavet om til Hestestalde, og Folk langvejs fra bor der med deres Heste, ja det er forfærdelige Tider vi lever i nu; tænke sig det danske Folk hjælper til med at ødelægge landet, der bliver ikke mange store Gaarde mere, Jorden skal gaa til Flyveplads og nye Veje, der skal gaa en fra Lunde til Broby og fra Lunde til Skovby den kommer til at gaa lige bag ved Zastrov; der skal nogle Huse væk. Vejen skal komme ud ved Vedby Vejen, ude ved Knud Knudsens Gaard hvis de altsaa naar saa langt. Vejen skal se saa forfærdelig ud ovre i Lunde, alle Hegnene bliver ryddet og Markerne drænes. Vejene er i een Ælte saa Folk næsten ikke kan færdes paa dem, ja hvordan skal det hele dog ende, det ser ikke lyst ud her paa Fyn, men vi maa tage det som det kommer...

Jeg har været oppe at hjælpe Olga at vaske Børnetøj i Forgaars, hun har faaet en Standardpakke som de nu kan faa udleveret, ja de skal jo selv betale den, men det er meget billigt, f.Eks. smaa Bukser koster kun 50 Øre Stk., 1 Ble 1 Kr., Dynebetræk 2 Kr. Stk. Hun fik 12 Bleer, 6 Par Bukser, 6 smaa Trøjer, 2 Svøb, 2 Dynebetræk for godt 22 Kr. Det er billigt i disse Tider...

Nu er det bare at hun faar det godt overstaet, men hun er saa rask

baade til at færdes og til at sy. Hun er mest dygtig naar hun gaar saadan, men det var nu ellers bedst om det nu blev det sidste, hun har nok at holde Klæderne om... Mange kærlige Hilsener sendes eder alle tre fra Bedstemor.

Skovsbo, Januar 1944

Kære alle tre!

Først Tak for eders Brev...

Far og mig har været i Søndersø til Formiddag og sat friske Blomster i Julekransene... der er saa kønt deroppe, men det er jo ogsaa en ualmindelig mild Vinter i Aar og ingen Sne. Far sidder ogsaa og skriver det er til Børges Far og Mor, vi skal ellers have noget Middagsmad, men Skriveriet først, for Posten venter ikke. Emmy er ved at vaske en Klatvask, og Birthe staar og spejler sig.

... Jeg maatte have fat paa en anden Pen, den jeg havde først var hel uhyggelig til at klatte. Nu er Far da nogenlunde igen, det var ellers en værre Ryg han havde i et par Dage, og med mig gaar det ogsaa bedre, kun er jeg saa forkølet, at det kniber med at trække Vejret, men det gaar nok snart over igen, vi har saadan set ikke Tid til at være syge, vi skulde være færdig med at tærse inden saa længe, da Musene er slemme ved Kornet. Jeg maa nok til at holde op da Klokken bliver ved at dreje, og Hovedet er tomt for Tanker til at sætte paa Papiret, men om alt gaar vel saa bliver Brevet længere i næste Uge, der tror jeg nok der er mere at fortælle.

Mange kærlige Hilsener fra os alle herhjemme, Mor!

Olga fødte den 2. Februar sit femte og sidste barn, Hanna som blev min bedste kusine og veninde, når jeg var på sommerferie på Fyn.

Petrine fik endnu et barnebarn i 1944. Betty havde efter bruddet med Alex været kæreste med Kurt, det holdt heller ikke. Bettys meriter gjorde ikke livet nemmere for Petrine. Men Betty havde allerede en ny kæreste, som virkede vældig rar - og så skete det, at charmøren Egon krydsede hendes spor, og resultatet var lille John, som blev født i oktober 1944. Egon var da over alle bjerge, så Betty var alene med John, og de blev så boende i barndomshjemmet. Betty er lykkelig for sin lille dreng, og hun virker, som om hun er faldet lidt til ro.

Skovsbo, december 1944

Kære alle tre!

Så sender vi i dag her fra Skoven en Pakke til Vangede St. Den indeholder 2 Kokke, 4 Æbler, 1 Flaske Stegesky. Æbler er der nu ikke mange af, men Grunden er at Pakken ikke maa veje mere end 10 Pund, saa vil de ikke tage den paa Posthuset, vi har forhørt os deroppe, og de sagde at hvis den blev indleveret Mandag Formiddag, kunde den maaske gaa over Bæltet Tirsdag, men det var paa egen Regning og Risiko vi sender, det er jo ærgerlig, hvis den ikke skal naa Bestemmelsesstedet i god Behold, men vi haaber det gaar denne Gang til, saa maa vi vist holde foreløbig, mens disse Tider gaar over hele Verden ja det er snart forfærdelig hvad der sker rundtomkring, Gud give vi maa blive skaanet for at se det værste, saa maa jeg holde for Far er færdig til at køre paa Posthuset med Pakken

Mange kærlige Hilsener sendes fra os alle. Far og Mor.

Niels var blevet 60 i 1944, og han mærker også alderen – voksne sønner der begge er gift, et barnebarn, og for ham selv må en arbejdsom tilværelse vel en dag afløses af pensionering. Julen nærmer sig også.

Holstenshuus 20.12. 1944

Kære Børge og Signe og Birgith.

Nu har jeg faaet et ordentligt Ark Papir og skrive paa, saa skal jeg se hvor meget jeg kan faa skrevet paa det. Det var godt at eders Pakker kom godt over til eder, og vi har faaet vores ogsaa, og særlig naar der er madvarer i saa er det ikke rart det er for længe paa Rejsen, saa har vi snart Jul igen, kunde vi saa bare have kommet sammen, men det lader sig jo ikke gøre, det er vist 4 Aar siden du var hjemme i Julen Børge, ja I kommer vel til at sidde ene tre Juleaften, vi skal jo som sædvanlig op paa Slottet, gud ved hvor mange Aar vi skal det nu. Saa fik vi tørvejr igen, med taaget Vejr hver Dag men ellers mildt Vejr det sparer godt paa Ildebrændslet. Bror og Ebba skal vel til Valby Juleaften... det bliver jo ikke saa megen Helligdag for mig, jeg har jo det Fyr, og saa skal jeg vel køre til Kirke ogsaa, det bliver dejligt naar jeg engang kan faa Søndagen fri, men der er vel noget i Vejen, saa er det lige meget hvor vi kommer hen,

i Dag har jeg hentet Juletræerne hjem, i Aar faar vi kun et lille et til at staa i en Urtepotte, vi syntes ikke vi vil have det saa stort naar vi sidder alene, og nu vil jeg ønske eder en rigtig god og velsignet Jul alle tre fra eders Far og hav det godt I kære tre.

Skovsbo, 22.12.1944

Kære Signe, Børge og lille Birgith

... og saa glæder vi os alle til Julen sammen med de smaa for der er Forventningen stor, og det er den ogsaa for os, vi er alle sammen Børn Juleaften, og det er heller ingen Skade til...

I ved vel nok at Odinstaarnet er væltet om, jeg cyklede ud for at se det om Aftenen som det blev bombet om Morgenen, det saa forfærdelig ud, der var lagt en Bombe ved hver Pille og Virkningen udeblev heller ikke, det var et Knald og Luftryk saa voldsomt at der sprang en dør opovre ved Ludvigs, det lød som et vældigt Tordenskrald, og de store Hjørnepiller var knækket over som var de Tændstikker, og de var ca. 30 Tons i Gennemsnit og fyldt med Cement, og alt Jernværket var bøjet sammen i et Virvar som laa i en vældig Højde, der var nogle Kurvestole i Restaurationerne de laa paa Jorden langt fra Taarnets Fod, nogle af dem havde mistet et Ben andre fejlede ingenting, de var sluppen mere heldig end selve Taarnet...

Nu er vi ovre den korteste dag for denne Gang, saa gaar vi Vinteren og saa den lyse Tid i Møde igen, saa rejser der sig det Spørgsmaal hvordan bliver den kommende Tid, har vi Lov at haabe paa Fornuft fra de forskellige Sider eller skal dette Ragnarok vare ved, det er mer end trist, men lad os nu haabe paa bedre Tider, at ikke for meget bliver slaet i Stykker som Odinstaarnet, for det er nu ikke heldigt for Danmark, nu tror jeg nok jeg vil standse for denne Gang, og vi siger alle sammen paa Forhaand mange Tak for Julegaverne, og vi ønsker for eder alle sammen en rigtig god Jul og et godt Nytaar med Tak for det Aar som snart er til Ende. Lev vel, og hav det godt det ønsker Bedstemor og Bedstefar.

-- Ogsaa jeg vil sige paa Forhaand Tak for Julegaverne, Kassen er sat paa Loftet for at der ikke skal blive kigget for meget paa Indpakningen, og saa vil jeg sige jer saa mange Tak for den smukke Krans som I har givet til vor gode Broders Grav, ja vor kære Dreng savner vi altid, men

om Julen naar vi alle sammen sidder om Julebordet, saa staar den Plads tom, som var udfyldt i saa mange Aar af Broder Harry, men skønt det er strænge, saa skal vi alligevel være glade for, at han ikke sidder i Tyskland, eller et eller andet Sted, og har det ondt, vi ved da med Sikkerhed at han har det godt, hvor han nu er. Og I skal have Tak fordi I altid husker paa ham, selv om han ligger i sin Grav. En kærlig Hilsen til eder alle tre kære derovre, og en god Jul ønsker Far og Mor for jer.

Odinstårnet, hvad var det for et tårn?

Det er faktisk en utrolig historie om nogle ingeniører, som fandt på at bruge materialer der var til overs fra bygningen af den første Lillebæltsbro til at bygge et vartegn for Odense. Det 177 meter høje tårn, Skandinaviens største blev placeret på Bolbro Bakke, som rager 36 meter op over havoverfladen. Kun Eiffeltårnet var højere.

Odinstaarnet havde tre restauranter og blev da også den succes, skaberne af tårnet havde drømt om. Fra alle etager var udsigten betagende over Odense by - og over Fyns land. Fra øverste etage kunne man i klart vejr se Jylland, Samsø, Storebælt og Sjælland. Børge havde også sin Signe med oppe i tårnet i foråret 1936...

Men så blev tårnet sprængt i luften. I 1944 skete katastrofen. En tidlig morgen, klokken 6.15 den 14. december, vækkedes byens borgere ved en voldsom eksplosion. Odinstaarnet var sprængt i luften og lå som en rygende ruindyngel på Bolbro Bakke. Odinstaarnet var blevet et offer for Schalburgtage, altså hævn for en del mange sabotagehandlinger, der fandt sted i Odense under krigen. Lidt do'nt som de siger på fynsk, for tyskerne brugte også tårnet som "udsigtstårn", så det danske schalburgkorps havde været lidt for nævenyttige...

I Skovsbo sker der ændringer hurtigere end forældrene næsten kan følge med. Emmy har fundet en solid livsledsager, så Jørgen og Petrine må huse den lille familie på tre, som hjælper til alt hvad de kan til gengæld. Betty har foreløbigt affundet sig med et liv uden ægtemand, men med en lille søn. Med huset fuldt er der nok at se til, men var det lige dét Jørgen og Petrine havde drømt om? Emmy beskriver nogle af de problemer de er udsat for:

Skovsbo januar 1945

Kære alle tre!

Tak for Torsdagsbrevet vi fik i Gaar og saa er det min Tur til at skrive, de andre skrev i Aftes eller Nat engang, for Mor og Betty begyndte vist først da vi andre var gaaet i Seng, vi staar op Kl. 51/2 i disse Dage hvor Førret har været saa daarligt, men endda tager det Frode en hel Time inden han kan naa Arbejdspladsen; saa i disse Dage er han kommen for sent, det er en frygtelig Vej han har at køre paa, men nu er Sneen da heldigvis til dels væk, men saa er det til Gengæld blevet glat som et Spejl, sørens ogsaa at vi ingen Lejlighed kan opdrive, men det lader til at det er umuligt, Frodes Mester skal til at bygge et Hus til at leje ud til et Par af hans Arbejdere, men det tager Tid, nu har vi snart ventet et Aarstid paa at han skulde faa det bygget, men først nu har han omsider faaet Materialerne skrabet sammen, saa det er drøjt at bygge i disse Aar, hvor det er saa svært at faa Cement og Tømmer, ja saa at sige det hele. Nu ventes der saa paa ordentligt Vejr, at Murerne kan tage fat, vi er dog stadigvæk paa Lur efter en Lejlighed som vi kan bebo til den anden bliver færdig, for nu er vi jo mange herhjemme.

Lille John ligger og sover i sin Seng her ved siden af mig, I kan tro han er buttet og sød, og sikke han kan snakke med os, og le kan han lige til det klukker, men han er jo ogsaa godt 3 Mdr. nu, saa han er snart en stor Karl.

Nu tror jeg at jeg maa holde for denne Gang, for jeg skal ind og være færdig i vort Soveværelse, jeg var inde at efterse Madrasserne, om de havde kunnet døje Fugtigheden, men der var dog heldigvis ikke sket dem noget, det var hel spændende, for de er af Papir; saa nu skal jeg ind og have gjort rent, nu hvor jeg alligevel har faaet Madrasserne af Sengen; og hermed en rigtig venlig Hilsen til jer alle fra Birthe, Emmy og Frode.

Skovsbo, januar 1945

Kære alle tre!

Jeg maa have fat paa Blyanten denne Gang for det maa gaa stærkt, da Betty og Far skal til Odense og saa maa de have Brevet med... jeg har haft en stor Klatvask, der er jo Vask hver Dag om den lille John. I kan ellers tro han er en stor og sød Dreng nu, et rigtigt lille Livstykke, saa-

snart vi ser efter ham ler han og snakker op, vi er saa glade for den lille Dreng, han ligner sin Far, men det faar hans Far vist aldrig at se, han har nok faaet sig en anden, eller har haft hele Tiden, men det vil Betty ikke tro paa, skønt det passer nok alt for godt... tusind kærlige Hilsener fra Bedstemor.

Skovsbo, 11.1.1945

Kære Signe, Børge og lille Birgith

... og saa var der disse "Dødsfugle" som du kaldte dem, jo dem saa vi godt, de fløj i Hold med 4 Maskiner i hvert, og de fire som skød paa Toget ved Snekstrup ved Odense kom fra Vest og fløj ud over Sønder sø og drejede rundt og fløj saa mod Odense, og Rasmus Jensens Gunner saa de dykkede ned, og saa hørte vi de skød med Maskingevær, og da de havde gjort dette, kom de hen over os, og fløj imod Vest igen, det er noget slemt hvor de rammer, der var mange der blev ramt og mange dræbt, men I har ved læst om det, men vi sender et udklip af toget ved Snekstrup, saa I kan se, hvordan Lokomotivet er gennemhullet, vi kan jo godt tænke os, at vi kommer ikke over til jer, og jeg tror ikke det bliver godt for jer at rejse herhjem heller, det er i allerhøjeste Grad farligt, men det faar vel ogsaa en ende, saa vi maa jo saa vente til den Tid kommer, og hermed et Levvel og hav det godt alle tre og en venlig Hilsen fra Far og Bedstefar.

Petrine skriver om den tragiske fejltagelse da allierede jagerfly den 7. Januar 1945 gik til angreb på et passagertog på vej fra Middelfart til Odense i den tro, at der var tale om en tysk troppetransport. Fire blev dræbt og 13 såret - alle civile. Det er ikke så mærkeligt, at de alle sukker efter, at den krig skal slutte.

Holstenshuus, 18.1.1945

Kære gode Børn – alle 5.

Saa er det Skriveaften igen, nu har vi holdt Mørkningstime til Kl. 8, og saa skynder vi os at skrive, inden den gode Dansemusik kommer Kl. 9. Allerstørst faar I alle Tak for jeres gode Breve i Dag, ogsaa du lille elskede Birgith, at ogsaa du kan skrive til Farfar og Farmor. Ja nu maa vi atter nøjes med denne Maade at samtale paa, det er vi jo ogsaa snart indlevet med, men jeg tænker saa tit paa, hvilken Ironi af Skæbnen der har

sat mig her ganske ene med Far, mig som elsker at have Huset fuldt og lave store Gryder Mad og have nogen at snakke med, (og nogen at spille Rommy med) det kan jeg faa Lov til bare 2x14 Dage om Aaret, resten Ensomhed og Stilhed, det ligger jo slet ikke for mig, men saadan er det nu og derved er jo intet at gøre, bare I er raske og har det godt der hvor I er, det er jo Hovedsagen...

Og godt, at vi ved jer vel hjemme igen kære Niels Aage og Ebba... vi havde gerne beholdt jer 14 Dage længere, og dog skal jeg ærlig tilstaa, at aldrig har jeg længtes saadan efter Dagen for jeres Afrejse, eller skreven paa en anden Maade, bare længtes efter det Øjeblik, hvor jeg kunde staa med Kortet i Haanden, der meddelte, at I var kommet vel hjem, de Timer fra jeres Afrejse og saa til vi fik Kortet, de er slemme, men de skal gennemleves, og saa jo før jo bedre det kunde ske. Hvor tager det meget af Glæden ved Gensynet, denne forfærdelige Spænding, om vi naar helskindede ud og hjem, og det nytter jo ikke at sige til sig selv og til andre, at det maa vi ikke gaa og spekulere over, for efter Bombeattentatet mod Toget ved Hobro i Oktober, og nu den forfærdelige Søndag her paa Fyn forleden, maa det da staa enhver klart, hvor farligt det er at rejse, saa gaar det godt en Tid igen, men ingen kender Tiden og Stedet for det meste, og hvem er saa med paa Ulykkesturen. Skal vi ikke love hinanden at blive hver ved sit, foreløbig er der jo heller ingen Anledning for at rejse, men jeg synes heller ikke, at vi skal friste Skæbnen. 1000 Hilsener og Tanker til jer alle fra Mor.

Skovsbo, 9.2.1945

Kære Signe og Børge og Lilletut.

Tak for eders Brev I Gaar, ja nu har vi Tøvejr igen og Sneen er snart væk, men oppe i Marken har den efterladt en hel Del Vand, da der er nogle Dage inden vi skal i Marken, saa ser vi, af gammel Erfaring, ikke saa sort paa det af den Grund, men vi har Paasken paa en God Tid i Aar, saa det kan lige passe, at vi begynder lige efter Paasken saafremt Vejret da tillader det paa den Tid, men lad os haabe, vi har jo da endnu kundet følge gammel Skik med Sæd og Høst til den Tid som Naturen giver os, uden væsentlig Afbrydelse af Krigen, og lad os saa haabe at vi maa faa Lov at fortsætte, for nu lysner det mod slut, vi kan nu se Enden, det har ogsaa

været det hele for længe, men nu har vi snart Foraaret for os og dermed lysere i Vejret og mildere Vejr, lad os saa haabe det ogsaa gælder Krigen med dens Uhygge, saa den Elendighed og Ondskab forsvinder for bestandig og aldrig, ikke under nogen Form faar Lov at komme frem mere. Naa Børge, du kravler fremdeles i Træerne efter Føde, det synes jeg er lidt farligt, er det nu ikke bedre naar du kommer ned paa Jorden og kan faa Lov at gaa og ordne lidt i Anlæggene, det er da vist ikke saa lidt bedre, da jeg har set Højden paa nogle af Træerne, jeg vilde nødig op i dem, og især om Vinteren. Men nu maa jeg vist slutte for denne Gang og ønsker for eder alt godt, hvornaar mon vi ses igen? Bedstefar.

Holstenshuus 15.3.45

Kære gode Børn.

Rigtig mange Tak for jeres kære Breve i Dag... der har vist været Dage i sidste Uge, hvor der slet ingen Post var her paa Fyn, I forstaar, indtrufne Omstændigheder Odense-Svendborg-Faaborg Banen, saa det er jo Ganske afgjort ikke til at rejse, vi maa være lykkelige, saa længe vore breve kommer frem, at vi kan høre fra hinanden, og høre godt, men der kan jo opstaa saadanne Tilstande i landet, at vi kan risikere at miste Forbindelsen med hinanden for kortere eller længere Tid, saa lov os at holde jer fra alt, hvad I ikke ligefrem blir tvungen ind i med Magt, hvis det er muligt, saa hold jer inden Døre, mens det værste raser over, I har jeres Arbejde kære Børge og Niels Aage, og Gudskelov og Tak for det, for ellers kunde I rejse hertil alle 5, men hvem ved, hvor vi er i Sikkerhed. Ogsaa disse store Flygtningeskarer, som baade skal have Husly, Mad og Klæder, vi sidder og taler om, at vi maaske kan blive tvungen til at aflevere et og andet af vort, f.eks. Uldtæpper og deslige, men vi kan da lade, som vi intet har og saa lade være at snakke til sine Omgivelser derom, bare tie stille, saa længe man ikke har talt, da ved man, at det ikke kommer længer. I taler om Kjolestof kære Ebba og Signe, men hvis vi ingen Steder kommer i Sommer alligevel, saa nøjes jeg med, hvad jeg har, det var ogsaa morsommere for mig at gaa paa Indkøb sammen med jer, men det faar nok vente, det er ikke godt at vide, hvornaar vi alle ses, saa maa vi herhjemme sidde og snakke om jer og forestille os Lilletut, hvad hun siger og hvad hun foretager sig Dagen lang... Du spørger Bror, hvad

jeg bruger de dyre Piller til, jo de bruges i Tilslutning til den Vaccination jeg fik i 1938 for Høfeber, og de faar dem somme Tider paa Faaborg Apothek, men jeg har været uheldig at komme, naar de var udsolgt, det er jo sjældne Varer, de kommer fra Leverkusen i Tyskland, vel det mest bomberamte tyske Omraade...

Det var da en frygtelig Katastrofe i København i Onsdags, Tak for jeres Kort i Lørdags om at I alle havde det godt. I Tirsdags, altsaa Dagen før, ved ca. 5-Tiden om Eftermiddagen, jog der en Styrke her henover, vistnok af samme Slags og tog Retning efter København eller i hvert Fald efter Storebælt, Skydækket laa omtrent over vore Hoveder og Maskinerne gik lige over, det lød frygteligt da de tordnede af Sted, vi saa dem ikke for Skydækket, men vi talte om, hvad mon der nu staa for Tur, men der skete saa ikke noget, ikke at vi faar at vide da, men saa kom de Dagen efter. Alle de ulykkelige og uskyldige Børn og de arme Forældre, jeg synes, at den Pris var for høj, men det har vi vel heller ingen Forstand paa, der regnes jo ikke med det kostbare menneskeliv i vore Dage. Lad os dog haabe, at der snart maa blive Fred, men Paaskefred, det blir det næppe lille Børge, vi kan hver dag høre Kanonerne nede i Nordtyskland, Luften summer af det hele Tiden, men det er jo faktisk heller ikke saa langt borte mere... Sikke en masse Flygtninge der kommer her til Landet, hvad skal det dog ende med, bare de da ikke skal anbringes i private Hjem. Naa men jeg vil slutte med mange Hilsener til jer alle 5 derovre i haabet om at I alle har det godt, det har vi her, og om alt gaar vel, saa sender jeg en Pakke lige efter Paaske, saa haaber jeg, at I faar den med. Du skriver om din Julebegonia Signe, du skulde se en Primula, jeg fik en lille Maanedes Tid før Jul, da var den nu ikke saa skøn, men nu, saftig lysegrøn og med et Væld af lilla Blomster, det er skønne Farver, og ude paa Marken lige for vore Vinduer kører Traktoren hele Dagen med Harver, og Heste og Folk er kommet paa Markarbejde, ja det er Foraar, de begynder at melde om tilsaaet hernede omkring, bare vi maatte faa Fred, det lyder som et Skrig fra Millioner af Struber, bare vi maatte faa Fred – Haaber I alle har det godt, alt vel her. Lad os vide, naar I faar Pakken.

Det lyder hårdt når min farmor taler om flygtninge, som hun gør i sit brev, men tyske flygtninge var ikke velkomne i Danmark dengang. Alle tyskere betalte for

krigens ondskab, selv om vi senere har erfaret, at tyske civile også var ofre for Hitlers galskab. Severine nævner desuden aktionen, der førte til bombningen af Shellhuset i København i marts 1944. Jeg husker selv den dag, selv om jeg var lige knap tre år gammel, det var så skræmmende. De mange lavtgående fly, der med en skæbnesvanger vedvarende brummen (det er den brummen jeg husker) fløj hen over huset, vi boede i, fik min mor hen til vinduet med mig på armen for at se, hvad der nu var ved at ske, ængstelig har hun været. Flyene var på vej tilbage til England efter at have bombet det tyske hovedkvarter i Shellhuset i København, en sand heltemodig indsats udført af engelske piloter. Men det var en forfærdelig tragedie, at også Den Franske Skole på Østerbro ved en fejl blev ramt, og over 100 elever og lærere mistede livet. Et af flyene ramte ulykkeligtvis en lysmast og maskinen kom ud af kontrol. En ejendom på Søndre Boulevard blev ramt af bomber, mens flyet styrtede ned ved Den Franske Skole på Østerbro og brød i brand.

Resten af bombemaskinerne styrede planmæssigt mod Shellhuset og udløste deres bombelast. De mellemste etager i Shellhuset, som var Gestapos hovedkvarter i København, blev ødelagt som planlagt. Under taget i Shellhuset sad nøglepersoner i den danske modstandsbevægelse som fanger. Seksoogtyve reddede sig ud af bygningen, medens otte omkom.

Men den næste angrebsbølge var kun otte sekunders flyvning væk, og de så en bygning, Den Franske Skole, næsten dækket af røg. Under de vanskelige orienteringsforhold, tilsaltede ruder, kraftig blæst og 600 km/t troede de, at det var målet, og kastede deres bombelast.

Operationen kom til at koste tolv mennesker på Sønder Boulevard livet samt otteogfirs børn og fireogtyve voksne i Den Franske Skole. Min mor har siden fortalt mig, at en nabofamilie i Fuglegårdsvænget mistede deres eneste barn, som var elev på skolen. Ti engelske officerer omkom. De tyske tab var fireoghalvfjerds, heraf treogtyve danskere i tysk tjeneste.

Hjemme hos Jørgen og Petrine er der sorg over familiestridigheder - jeg kender ikke årsagen, men Olgas Ejnar havde raget uklar med sine svigerforældre, så de så ikke noget til hinanden i denne periode, til sorg for Jørgen. Han prøver at forklare, men trøster vel egentlig også sig selv. Hvordan kan man forvente fred på jord når ikke engang familierne kan leve i fred med hinanden?

Skovsbo 5. 4.1945

Kære Signe, Børge og lille Birgith.

... nu gik der to af vore soldater med Bøsse paa Nakken forbi hernede paa Vejen og gik ind i Skoven. Det er et dejligt Solskinsvejr til Morgen saa de er nok glade for, at de kan gaa en fredelig Morgentur her ved den rolige Skov, for I kan vel føle begge to, baade du Nini og Børge, hvordan det gør at gaa ved Skoven, naar det er stille Vejr og Solen skinner og varmer saadan lige tilpas, og alting er fredeligt og roligt, jeg kom til at tænke paa de to der gik ind i Skoven her lige for vor Indkørsel, de har maaske haft den samme Følelse, og maaske de har set et andet smukt Billede for dem fra en forsvunden Tid, men som sikkert er ødelagt, eller bliver det, men lad os bede for, at vort det skønneste vi kender ikke skal dele Skæbne med det andet, for bliver der udelukkende Nyt overalt, saa bliver der ikke kønt her paa Jorden, vi skulde helst beholde en Del af det gamle at drage Lære af.

I dag er det Poul Hennings Fødselsdag, hvor gammel han er ved jeg ikke, det er blot sørgeligt, naar Børnene kører forbi her, saa hilser de høfligt, men er fremmede for os, ved det, at de kommer ikke herind, og kommer vi til Købmanden, gaar vi forbi som om det var i gamle dage, at der boede nogle som ikke kom os ved, men chefen for foretagendet kan vel saa undvære os nu, det har han før kunnet, men er saa falden tilbage igen saa han kunde faa Brug for vor Hjælp og det kommer nok igen. Krigen varer ikke alle Dage, og heller ikke de høje Priser; saa vi maa jo saa have Tid, men det er saa underligt f.eks. da vi hentede Ernæringskort sidste Gang at Olga, vor Pige stod ved Siden af mig, hun hilste godt nok og sagde "God Dag Far", og det er heller ikke hende, hun vilde heller end gerne hjem, men det er et Stykke højere oppe, eller snarere et godt Stykke længere nede fra at det kommer, men der kommer maaske en anden Dag, da der kan gøres lidt nærmere op om de ting, men det er jo underligt ogsaa for andre Folk, de kan ikke forstaa, hvorfor vi ikke kommer sammen, men nu nok om det.

I Morgen har vi en anden Højtidsdag den 6. April den vil vi fejre, Mor og mig, i al den Stund vi har tilbage, og fejre den ved hans Grav, og vi er glade for hvert Aar vi maa faa Lov dertil, og hermed vil jeg slutte. En venlig Hilsen fra os alle her, og hav det godt, det har vi her, Bedstefar.

Skovsbo 12.4.1945

Kære Signe, Børge og Lilletut

Tak for eders Breve i Dag, og vi siger Tak for de fem Kroner som vi fik Dagen før Harrys Fødselsdag, og Tak for eders gode Mening og at I vilde huske hans Fødselsdag, og den maa vi heller aldrig glemme, dertil har han efterladt sig for gode Minder, men tiden gaar, nye Ting kommer frem, og den svundne Tid med dens gode Minder gaar ligesom lidt tilbage, men de Minder om Harry, især hans Færden i de sidste Aar herhjemme og en Del fra hans Barndom glemmer vi aldrig, især i disse Dage jeg gaar og harver oppe i Marken i dette dejlige Solskinsvej, jeg gaar ene i mine Tanker, og bag efter den samme Hest og de samme Redskaber som Harry har gaaet bag efter paa sin egen gode rolige Maade, han gik ogsaa ene og gik i sine egne Tanker, og det var hverken Sabotage eller Ulykker han tænkte paa, men udelukkende nyttige Ting, saasom hans Vindmølle, og meget andet, som giver os det bedste Bevis for hans gode Evner, og det er saa underligt naar jeg og Rødhesten naar op til Hegnet ved Zastrov-Marken og vil puste lidt, og jeg ser Kirken saa nær ved, saa tager Tankerne undertiden Fart og jeg synes det er saa længe siden Harry gik her og arbejdede i Marken, men naar jeg ser paa den samme Hest som han brugte og var saa glad for, saa kan jeg jo nok se at det ikke er saa længe siden endda, men der sker saa mange Ting og vi hører saa meget, og det maa vel være det der gør Tiden lang for os, men saa længe vi dog maa faa Lov at være i Fred og være sammen skal vi være tilfreds, men vi er jo knap færdig endnu, men lad os haabe at det maa slutte bedre end vi tror, i Gaar jeg gik oppe i Marken og harvede, havde de Skydeøvelser oppe paa Flyvepladsen og det lød som om det var Maskingeværer, men det var med Kanoner og straks efter lød nogle Knald højt over Hovedet paa mig og det gentog sig flere Gange. I Fredags Aften fik vi Besked om at vi skulde blive inde Lørdag Formiddag mellem 10-12, da der blev Skarpskydning hen over os i en Linie Syd for Zastrov og Nord for Amager, men Mor og jeg cyklede en Tur op gennem Søndersø, Ørritslev og Askeby forbi Kusterslev Teglværk og hjem, saa det var forbi da vi naaede hjem, men der stod tyske Soldater Vagt baade paa Skadebakken og ved Viomosegaarden, og der var flere Vejfarende som maatte vente de to Timer inden de fik Lov at passere, der bliver jo ikke lavet saa meget for

saadan noget... nu tror jeg at jeg slutter for denne Gang med de bedste Ønsker for eder alle tre, at I maa have det godt og være raske saa vi maa mødes igen naar det igen bliver Mode at tage ud dog se det skønne Danmark med DSB. Farvel og levvel fra Bedstefar.

Og Emmy venter sig og fortæller om nødvendige forberedelser til nedkomsten...

Skovsbo, april 1945

Kære alle tre

Og allermest til dig lille Birgith sender vi i Dag de hjerteligste Lykønskninger paa Fødselsdagen, saa er du tre Aar og saa er ogsaa du snart en stor Pige, Tiden gaar saa hurtigt jeg synes ikke det var saa længe siden I første Gang havde Birgith med herhjemme hvor hun laa pakket ned i sin Kørepose og I hankede af Sted med hende, og lad os saa haabe at i den Sommer som vi nu gaar i Møde at vi igen maa mødes og genses, særlig paa Børnene kan det ses paa naar Adskillelsen har været for lang, og saa har vi faaet to smaa Nussehoveder mere herhjemme siden sidst I var her, saa der bliver noget nyt at se for jer.

Jeg har travlt for Tiden med at brodere smaa Pudebetræk, jeg har faaet de Lagner som vi faar i Spædbørnsudstyret, syet om til tre smaa fine Pudebetræk med en Knipling udenom til Flæse og saa broderer jeg de to af dem i klare, lyse Farver, det tredie er der sat Knipling over begge Hjørner for at de ikke alle skal være ens, et par af de hvide Dynebetræk har jeg ogsaa broderet, det er sent særlig naar der er saa meget andet der skal være i Orden, i Gaar fik jeg gjort grundigt rent i Spisekammer og Bryggers det trængte haardt, og saa naar det er godt Vejr fristes vi til at rydde op i Skidt i stedet for at sidde paa Stue, tilligemed at jeg ikke kan taale at sidde ret længe ad Gangen saa faar jeg ondt i højre side og det er heller ikke sundt med at sidde for meget hen, men saa havde jeg en Trøje jeg skulle have strikket til Birthe som hun skulde have paa til Konfirmationen, og den maatte jo være færdig og blev det da ogsaa selv om jeg sad og strikkede det sidste den Dag hun skulde bruge den, og saa sinkede det en hel Del paa det andet, jeg maa jo ikke blive ved at "sætte ud" den gaar vist ikke, det er saa dejligt betryggende at være færdig, jeg skal nemlig have Dyne- og Pudebetrækkene vasket endnu en Gang in-

den det lægges ind i Skuffen ved siden af alt det andet, jeg var saa heldig at faa et Stykke 80% sæbe af Frodes Mor sidst jeg var derovre, og et har jeg faaet af Betty, og Frode har et Stykke Palmolive fra god gammel Tid ogsaa, det er dejligt at have. For lang Tid siden har vi faaet Barnevogn og Paahængsvogn, som vi har købt hos Frodes Arbejdskammerat, Barnevognen har vi nyligt faaet hjem fra Maleren, den fik vi malet mørkeblaa, den var hvid og det synes jeg ikke om, Paahængsvognen er Dannebrogssfarvet den tager sig ud, John har indviet den. Og Kørepose, Vattæppe og Pudebetræk i lyseblaat har vi nu faaet.

Og nu slutter jeg for denne Gang for nu blev Arket næsten mere end fuldt, og endnu engang rigtig hjertelig til Lykke paa Fødselsdagen lille Birgith fra Moster Emmy, Onkel Frode og Kusine Birthe. En rigtig god Fødselsdag ønskes dig, skal du have Gæster. Moster Betty skal til Købmanden og faa noget til dig, vi sender det i Dag og haaber det naar frem til den 23. April.

Skovsbo April 1945

Kære alle tre.

Denne gang vil jeg skrive torsdag, saa kan I maaske naa at faa Brevet i denne Uge. Har I hørt i Radioen hvordan de bærer dem ad med vor kønne Husmandsskole, I kan tro der var Bulder helt herud den Dag, og vi sørgede for at komme inden døre, og vi kunde se hvordan Folk tog hjem fra Markerne, ja det er slemt nu, og værre bliver det maaske, gid vi snart var færdig med denne grusomme krig hvor saa mange Mennesker bliver ødelagt, vi er ogsaa bange for at Flyvepladsen skal blive bombet, hvis det sker, er der vist ikke godt at bo her, men lad os haabe det ikke sker. Vi har i Dag en grusom foraarstorm her, der staar store Støvskyer hen ad Vejen og det knager godt i de store Graner inde i Skoven. I gaar blev Far og Betty færdig med at saa Korn, saa skal Far til at køre Gødning ud til Roer og tromle Kornlægene der er meget Arbejde paa saadan en Ejendom og lange drøje Dage at gaa bag efter Harve og Plov, Far har ogsaa været rigtig for Alvor træt i de sidste Dage; jeg har travlt med Haven, baade med at grave til Kartofler og Urter, og grave imellem Blomster og rydde op i Stensætningen, den var groet helt sammen. Frode ordner Risnipper og Huggebrænde om Aftenen. Emmy har det helt godt endnu,

hun er ved at brodere Dynebetræk i disse Dage. I gaar gjorde hun rent i Spisekammer og Bryggers. Ja vi er allesammen i funktion hele Dagen. Jeg skal ud at ordne Gulerødder til Henkogning, jeg har ogsaa lidt Rødbeder som jeg sætter paa Glas, det er dejligt at have og tage af i Løbet af Forsommeren. Jeg ser lige nu, at Far er ude at ukrudtsharve her ude paa det første Kornlæg, saa sender jeg en Hilsen ogsaa fra ham han naar ikke at skrive i Dag. De bedste og kærligste Hilsener til eder alle tre fra os alle herhjemme. Mor.

Endelig, endelig kom fredsbudskabet!

Skovsbo, maj 1945

Kære Signe, Børge og lille Birgith.

I Fredags Aften Klokken halv ni, da lød der et Ord fra London "Fred i Danmark" det var det Ord vi har lyttet efter i flere Aar, men det kom, og bragte Glæde i vort gamle Land og hos os alle Danske, og der sendtes mangen jublende Tak til Ham foroven, som styrer Danmarks Sag. Og vi siger Gud ske Lov og Tak at vort land og Hjem og vore kære slap uskadt ud af dette Ragnarok udfærdiget af menneskehænder, men det var af det usleste Krapyl, som er født her paa Jorden, men nu frygter de for Straffen af deres onde handlinger, den bliver blot ikke haard nok, men vi maa nu vise overfor vore Fjender, at vi er danske, vi holdt helligdag i Lørdags ligesom alle andre, vort Flag og Flagstang blev taget ned den sidste Gang Tirsdag den 18. August 1942, og det blev en Bestemmelse at den ikke skulde op før vi fik Fred, og nu er den kommen til os saa vi kan rejse os stolte og sikre paa den Sejr der er givet os, at den er ægte. Lørdag Morgen tog Mor og jeg Flagstangen ned fra Loftet og fik den rejst, og da Kirkeklokkerne begyndte at ringe trak Mor stille og ærbødigt Flaget til Tops, og der er vist ikke i mangfoldige Aar, at Flaget er hejst her i Danmark for saa stor en Glæde, som den Dag, og den bliver aldrig glemmt, om Søndagen var Mor og jeg i Kirke i Sønderø, og Kirken var næsten mer end fuld, det var en dejlig Gudstjeneste vi overværede, da Prædikenen var forbi og Præsten var kommen ned af Prædikestolen, begyndte Kirkeklokken at ringe, og vi kunde ikke forstaa hvorfor, men saa kom Provsten frem i Koret og sagde, hør Kirkeklokken ringer, skal

vi allesammen synge, Der er et yndigt Land, og alle rejste sig og sang disse skønne Vers, men det var ikke overfladisk men velmente, det var i Søndersø Kirke, og saadan i alle Landets Kirker, det var en Glædesjubel der blev brust ud over vort lille land og til vor gamle Konge, og nu siger ogsaa vi her i "Skovsbo" Tak, for nu bliver alle Hindringer ryddet af Vejen som forhindrede vore Børn i at komme til dem, vi ved ikke hvad Tiden vil bringe, men vi ved at det kan ikke blive værre end det vi kom af med, saa har jeg et til, jeg ønsker dig lille Nini til Lykke med din 28 aarige Fødselsdag og Held og Lykke med de Aar der kommer, og til Lykke med Freden og Fremtiden, Bedstefar.

Børge skriver et freds-brev til far og mor på Holstenshus.

Gentofte 9.5.1945

Kære Far og Mor!

Først tak for Brevet vi fik i Mandags, og saa oprandt de Dage igen hvor vi kan skrive og tænke frit igen, det var dejligt at det tyske Aag blev lettet, for de var altsaa for strenge Herrer at have til at regere, og det er ligesom at vi næsten ikke kan komme til Bunds i al det vi maa nu, mørklægge gør vi ikke mere, vi skal ikke gaa med "Hundetegn" mere, Luftalarm og Overflyvningerne er det ogsaa Slut med, ja de har jo haft noget paa Bornholm, men det er vel uundgaaelige Efterveer paa en Krig. Jo vi fejrede Dagen i Lørdags med at holde fri, og vi kørte til Lyngby ud til Ebba og Bror, endnu mens Klokkerne ringede Fred, det var dejligt at høre, og vi blev derude til vi skulde hjem og spise til Aften, og i søndags var Ebba og Bror her, og ellers har vi faktisk ikke arbejdet normalt siden i Fredags, i Mandags Eftermiddags blev vi sendt hjem, af hvilken Grund ved jeg daarlig, men nogen sagde at det var fordi der var saa uroligt, nu er der jo al den hersens Stikker- og Hipojagt, men det har nu gaaet fredeligt til her omkring, selvom de ser frygtindgydende ud Frihedskæmperne, naar de kommer med al deres Udrustning, de er lige ved at overgaa Tyskerne, men alle Børnene raaber jo Hurrra naar de kommer kørende, og det gør de tit, saa at Børnene i det hele taget har Stemme mere, det er næsten utroligt. I Gaar Tirsdag fik vi fri ved godt 11-tiden om Formiddagen paa Grund af V-Dag, og i Dag er det en Slags Søndag

Helligdag, da arbejder vi ikke, i Morgen er det Helligdag, da arbejder vi heller ikke, men saa paa Fredag gaar vi i Gang igen som Hedtoft Hansen sagde i Radioen, ja den er der ikke blevet sparet paa i disse Dage, trods Sparesystem og alt det, men vi har da klaret det nogenlunde, vi er vist lige med, men Radioen har nu ogsaa været god at høre de sidste Dage, vi har ogsaa hørt fra England, hvor længe mon de bliver ved med at sende, nu at vores egen Radio er fri igen.

Ja saa skulde vi begynde at gaa frem mod bedre Tider igen, selvom det nok kommer til at gaa smaat, saa gaar det da ikke tilbage mere, det kunde vi sige til i Fredags Aftes da den store Melding kom Kl. 20-35, ja I hørte den vel, og vi haaber jo paa at komme hjem til Ferien, vi kan da vente til lidt hen paa Sommeren.

Birgith er lige gaaet ned og lege med sin Cykel, Signe er nede hos Fru Gotsche et Par Timer, og jeg sidder her og skriver, vi er sent paa den med Skriveriet denne Gang, for Signe har gjort rent i Stue og Soveværelse Mandag og Tirsdag, og jeg har hjulpet, saa vi er altsaa færdige de to Steder.

Og saa vil jeg slutte med endnu en Gang at sige til Lykke med Freden der kom til vor Verdensdel, det har vi ogsaa sukket efter længe, bare vi kunde have fejret den sammen, men det maa vi have til Gode. Vi haaber I har det godt, alt vel her hos os. De kærligste Hilsener fra jeres lille Birgith, Signe og Børge

Holstenshuus 10. Maj 1945

Kære gode Børn, kære alle 5.

Tak for jeres kære Kort med Hilsener og gode Ønsker. Saa naaede vi den store Dag og fik Lov at opleve den, og man kan ikke en Gang sige Gud ske Lov at det sker kun en Gang i ens Liv at opleve de Timer, for 1000 er det anden Gang, desværre og alligevel.

Gud ske Lov og Pris for, at vi fik Lov at høre Fredsklokkerne, de rungede igennem vort Hjem fra Radioen, og de klang blidt fra den lille Diernisse Kirkes Klokker, jeg er overbevist om, at Klangen fra Klokkerne, baade herhjemme fra og ude fra fremmede Lande hænger i vor Stue til sene Tider, bare vi er stille, saa kan vi høre dem, baade fra Frankrig, England, Rusland, Norge, det er skønne Toner.

Og I spørger, hvorledes vi tog det store Budskab, paa Forskud, desværre, men det var der desværre saa mange der gjorde. Jo. Det gik saadan til, vi gik herhjemme og anede intet, vi var godt klar over, at det nærmede sig Kl. 12, som Göbbels plejede at sige, og saa om Tirsdagen lige før Middag, saa kommer Stuepigen over med Hilsen til mig fra Baronessen, at nu var Krigen sluttet og de tyske Tropper havde forladt Danmark (det sidste turde jeg jo nok med rette tvivle paa) og saa havde hun en Flaske Rødvind med som Gartnerens og os skulde dele. Jeg bad hende hilse Baronessen og sige Tak for Vinen og det dejlige Budskab, og saa jeg ud for at finde Far, han var i Brændehuset, ja og jeg af Sted igen over til Fru Nielsen, det var da ikke til at fatte, og saa ind og faa Radioen i Gang, da naar jeg kun lige at høre Slutningen af en svensk Ekstraudsendelse, men hører lige nok til at vide, at der kæmpes overalt, det var det første der slog mig ud, og da vi lukkede op 12 ¼ engelsk og 12 ½ dansk Udsendelse, saa var vi jo kommet ned paa Jorden igen, og ved 1 Tiden ringede Hr. Berner igen fra Odense, at hans Meddelelse hjem havde været vel forhastet, det gjorde ondt at høre, og jeg syntes at de Dage fra Tirsdag og til Fredag var ligesaa lange som 5 Aar, frygtelige af Spænding, for nu var der kun 2 Alternativer, enten Krig eller Fred paa den danske Jord, og hvis I havde hørt det, som vi hørte Natten til Fredag og hele Fredagen med lige til Aften, jagende Flyvemaskiner over vore Hoveder, i en Gruppe var der 22 Maskiner, 3 lange Flyvervarslinger, Bombenedslag og Kanontorden, saa det lød, som om de store Porte ude i Gaarden skulde knække midt over, saa forstaar I, at vi Fredag Aften forberedte os paa en meget urolig Nat, vi ordnede alt, saa vi lige kunde gribe det og løbe, og Hr. Berner som kom med Iltoget Fredag Eftermiddag sagde, at der gik Rygter, at de Allierede var naaet Fredericia, hvad jo ikke passede, nej, vi havde saa sandelig ikke Fredag Aften ventet at faa et Fredsbudskab, vi lyttede anspændt, ingen Udsendelse maatte vi gaa Glip af, en sad fast og vogtede paa hver Nyhed som vi kunne pine ud af Kassen. Og saa kom det, jeg var ved at lave Kaffe, og Far sad Vagt, da tav Speakeren lige i et Nu, bagefter ved jeg ikke hvorlænge, og jeg ved heller ikke hvad det var for en Stemme det talte til mig, men Far skulde til at sige noget, men jeg naar 2 Gange at sige hys, hys, nu kommer det, og saa kom det, dette over alt paa Jorden velsignede Budskab: Fred, det var som tænkte

og følte vi kun et, gennemrisledes og bogstaveligt vadede i dette ene, Fred, vi hviskede det ud i Aftenen og i Natten derpaa og det var der om Morgen en igen, overalt hvor vi gik og stod, lyste det omkring os, Fred og Frihed for Danmark, fatter vi nogensinde, hvorledes vi har gjort os fortjent til, at 2 Krige med deres Rædsel og Gru, med Død og Sorg og Savn, lemlæstelse og Udslettelse, standser foran Danmarks Dør, vi fatter det ikke, men maatte vi lære at forstaa det og leve vort Liv, saa vi fortjente det og lærte at sige vor inderligste Tak for den vidunderlige Gave, Freden og Friheden er.

Lige nu gik der en stor Flyver herhen over, det gør der næsten hver Dag, men det betyder vel intet? I Dag er Englænderne kommet til Faaborg i 3 store Biler, de marcherede til Kirkegaarden og gjorde Hønnør ved deres døde Kammeraters Grave.

Og I skulde se Faaborg, skønnere By findes ikke, den er næsten begravet i rødt og hvidt og blaåt, baade Flagalleen og Flag fra Husene, i Vinduer, baade Forretninger og Private, Bøgeløv, hvide Pinselilier og røde Tulipaner og blaa Forglemmigej og Danmarks Ungdom i Sommertøj og bare Ben, det er Foraaret, Freden og Friheden der er kommet til Danmark, godt at det ikke var en Novemberdag, sur, klam og kold eller en steghed og støvet Sommerdag, men selve Foraaret, med dets rige Løfter om Sol og Lys og Kræfter til os alle, inden det blir Efteraar igen. Det har skudt en del her i Dag, men det er vel kun Øvelser, men før Middag lød der 2 store Eksplosioner, vi har jo haft godt med Krudt hernede, at I ved det, helt officielt er der paa Markerne omkring Faaborg kastet 25 Tons Skydevaaben og Ammunition ned her omkring, der er mange der bogstaveligt talt har haft Bomber til Hovedpude her, ogsaa her i vores gode gamle Gaard har det været gemt godt oppe i Grankoglerne, I forstaa, at der har været meget, naar Faaborg har maattet aflevere til Odense og andre Byer, og ude i Faaborg arresterer de Stikkere paa fuld kraft, ca. 50, og klipper slemme Piger, jo vi er med i den store Foraars-Hovedrengøring, der nu finder Sted i Danmark, der blir banket og støvsuget og spulet ud alt det Snavs som vi har vadet i, i 5 lange Aar, nu skal vi have ren Luft, og saa spytter vi i Næven og tager fat og bygger Danmark op for vore Børn og Børnebørn, Freden fik vi, ikke helt ved egne Kræfter, andre maatte hjælpe os, men hver Dag maa der nu gøres en Indsats for at

vinde og bevare Freden og Friheden. Og saa lytter vi til vor gode Radio, og først nu gaar det rigtig op for os, hvilken uvurderlig Kilde vi der har haft at øse af i den lange mørke Tid, de arme Nordmænd hvem dette var forbudt. Vi lytter, i Aftes fik vi Meteorologisk paa ny, og Aksel Dahlerup, og sikken gammel Dansemusik, og alle vore gode Ministres Stemmer, det er nye Gaver hver Dag, og man tænker mere over det nu da man faa det tilbage, end da de lidt efter lidt forsvandt, vi var bleven saa vant til, at de plukkede os Fjer for Fjer levende.

Og sikke Marchtoner i Aften fra BBC. Ja kære Børn vi lever paany, vi aander paany, som efter et svært Mareridt og nu kan vi synge den dejlige Sang "Det haver saa nyligen regnet, men Regnen gav Grøde, det har stormet, men Stormen gjorde stærk..."

Danmark er skøn, aldrig saa vi det vel skønnere, end i Dagene fra den 4-5 Maj og derefter, rødt og hvidt og blaat, Bøgeløv, Pinsellillier og Tulipaner og Lys og Flag, og Lærken synger over Danmark, befriet - befriet - befriet -

Hvad siger du til et saadan Fødselsdagsbrev lille Signe, det er vist fjollet, men det er af bare Lykke, allermest for vore kære Børn og vore Hjem og for alle som vi har kær, nu kan vi staa paa hvad for et Ben vi vil, og paa Hovedet med, om det skal være. Ude i Faaborg brændte de Mørklægningsvardiner og tyske Love og Restriktioner paa Torvet i Fredags Nat, bort med alt det Stads, vi sad bare herhjemme og lod Freden gaa gennem vort Hjem og gennem hver Nerve i vor Krop, det var dejligt, nej det var næsten ikke til at gaa i Seng den Aften.

Med hele dette fjollede Brev ønsker jeg dig kære lille Signe hjertelig til Lykke paa Søndag, det er Foraaret Freden og Friheden jeg ønsker for dig, din Mand og Lilletut i mange mange nye Aar... Farmor.

Søndersø Skov 12.5.1945

Kære Søster!

"Hil vort gamle Danmark, der nu er frit igen"!! og de allerbedste Lykønskninger paa Gebursdagen. Mange Tak for jeres Paaskehilsen (som selvfølgelig ikke besvares før til Pinse) men... "der er lang, lang Vej til Tipperary" som vi nu hører synge over det hele. Ja man bliver saa overstadig lykkelig naar det højeste af alle vore Ønsker alligevel er blevet

Birgith 3 år gammel i Fugle-
gårdsvænget - cyklen er nok
en fødselsdagsgave.

opfyldt, og trods de mange Menneskeliv, der er gaaet tabt er vi jo sluppet uendelig billigt.

Vi lever her ved Skoven i stadig spændende Begivenheder: Hipoerne jages, baade i Gaar og for nogle Dage siden var Skoven omringet af Frihedskæmpere i Gaar skød de rask derned. Vi gik over i Drivhusene og beskar Tomater, Skovarbejderne blev drevet ud, mens Razziaen stod paa, men de fik vist ikke noget ud af det saa Frihedskæmperne kommer nok igen. Kristi Himmelfartsdag var Kathrine, Edith og jeg i Næsby og se Englændere, de har Kvarter paa Skolen og paa Næsbylund Kro. Pigerne har saa travlt med Autografbogen, (Men det kender I vel derovre fra.) Der er Massearrestationer her paa Egnen, nu kan man vel faa rensed ud! Fætter Henry er Frihedskæmper! Maaske han der er kommet med til noget som passer ham, han har ikke været her siden en Gang i Oktober Maaned, men han har nok haft travlt. Glæder I jer ikke til jeres næste Ferierejse, som nu kan foregaa under mere trygge Forhold? I kommer maaske til Pinse?

Emmy har jo faaet sig en lille Søn, men det har du selvfølgelig faaet at vide. Nu kan de forhaabentlig snart faa sig et Hus at bo i, nu kan der snart komme Materialer frem igen. Saa vidt jeg ved skal de bo oppe ved Siden af Laurits og Mary i Slukefter, de er snart for mange deromme. Nu maa jeg slutte for Ejnar skal til Odense og have Brevet med. De bedste Lykønskninger fra Børnene til Moster Signe, og mange Hilserner fra os alle til Birgith og hendes Far og Mor.
Olga.

Nu vil Jørgen ud at rejse, men det er nu ikke så let at få gang i persontrafikken mellem landsdelene selv om freden er kommet til landet. Alt skal næsten genopfindes.

Odense Station, 13. Juli 1945

Kære alle tre.

Tak for eders brev og Tak fordi I længes efter os og vi længes ikke mindre, jeg er her for at faa Oplysninger for det er ikke nemt at finde Rede paa, men vi skal cykle til Nyborg og tage Cyklerne med til Korsør og saa løse Billet til København, det maa vi nok, svarede de paa Oplysningen nu, og vi kommer en Dag sikkert i næste Uge, derom skriver vi senere, de bedste Hilsener fra Far.

Skovsbo, 15. Juli 1945

Kære Signe, Børge og lille Birgith.

Vi er jo ved at forberede os paa den herlige Tur over til eder, og saafremt alt gaar som vi har tænkt os, saa rejser vi to gamle herhjemmefra paa Cykle, paa Torsdag eller Fredag Morgen Kl. 3 fordi vi skal helst med en Færge som gaar 7.10, eller 8.10, der gaar ogsaa en Kl. 10.26, men vi vilde gerne tidlig af Sted, saa vi kan faa Tid til at faa Cyklerne sat ind, og faa Billet, men det store Spørgsmaal er, hvordan bliver Vejret, for er det stærk Modvind, saa kan Mor ikke udholde at køre saa mange Kilometer, men vi kommer saafremt alt gaar som vi tænker os, og I skal ikke spille hverken Tid eller Penge for at hente os ved Hovedbanegaarden, for vi tager Munden med og spørger os for, det er nærmest hvor vi skal købe Billet og hvilken Perron som fører ned til toget til Hellerup, saa det hele bliver saa hemmeligt at I intet ved inden vi ringer paa eders Dør, men I maa nu ikke blive alt for spændt dersom vi ikke kommer, for der skal nu slet ikke saa meget til, før det hele gaar i Stykker en Gang til, saa ved vi ingen Tid at bestemme Rejsen til mere, denne Tid nu er den eneste vi kan komme af Sted i, og derfor ønsker vi at det kan lade sig gøre, og hermed vil jeg slutte med en venlig Hilsen fra os alle herhjemme ved Skoven, og vi ønsker paa Gensyn inden udgangen af denne Uge, som vi har paabegyndt i Dag. Far.

Holstenshuus 26.7.1945

Kære allesammen derovre.

Ja nu er Klokken slaaet 10, og det er jo ærlig talt Sengetid, men vi maa jo lige gribe til Pennen alle Mand paa en Gang... I kan tro, at vi er glade for vore Gæster og glæder os med jer over at det endelig lykkedes jer kære Jørgen og Petrine at naa over Bæltet, det har nok været en streng Tur, men det er glemt over det gode Samvær med jeres Børn. Og naar I faar Høsten overstaaet skulde I tage et lille Svip herved, der er ingen der ved hvor længe det varer her igen, lad os høre fra jer, naar I kommer tilbage til Skoven igen, og hvad I synes om vort Forslag. I ved, at I maa gerne blive her om Natten, kom en Lørdag. Vi er lige kommet hjem fra en Tur i Dyrehaven, og skal nu have lavet en kop kaffe, det er morsomt med en lidt større Husholdning, og ellers gaar Dagen for os med at spise, hvile, ryge Tobak, læse Avis og gode Bøger, strikke og trave Ture, og Bror og Ebba cykler, Badevejr er det ikke, men godt Vejr til udendørs Liv. I Dag drak vi Kaffen i Haven, ja saadan gaar det hver Dag, og saa har vi bundet et Reb i den ene Ende af Ferien saa den ikke løber saa stærkt, jo det skal nok gaa, kan I tro, var I her bare alle 5 med, det kunde være dejligt, hvad siger du derom Jørgen? Jeg fik henkøgt 6 Liter dejlige Kirsebær i Tirsdags, Signe, du kan tro, at de er fine. Og der skulde ikke saa meget Sukker til, som naar de skal syltes... Vi ønsker jer alle alt godt, 1000 Hilsener fra Mor.

Korsør, 2. August 1945

Kære børn

Vi kom til Korsør Kl. 10.45 og har lige faaet mad, Tak for mad kære Venner, og vi har nu faaet Cyklerne udleveret i god Stand, og alt er forløbet godt, Færgen gaar herfra ti Minutter i et, og det vil vi helst med, og nu har vi heller ikke andet end at komme om til Færgen, Tusind Tak kære Signe, Børge og lille Birgith for de dejlige Dage og for alt godt, Bedstefar og Bedstemor.

Ullerslev 2. August 1945

Kære alle tre!

Ja saa er vi naaet til Ullerslev og har 20 Km. til Odense. Vi har spist vores

sidste Mad og drukket Kaffe med hvert et stort Stykke Lagkage til med rigtig tyk Flødeskum paa, Far maatte spise det sidste for det var for stort til mig. Cykleturen gaar godt der er ikke megen Vind, men det der er, er Modvind, Kl. er nu godt fem og vi tager Resten af Vejen i et Stræk nu, men før 8 naar vi vistnok ikke hjem, Mange kærlige hilsener og Tak for Mad og endnu en Gang mange Tak for alt godt vi nød hos jer fra Bedstefar og Bedstemor.

Skovsbo 3. August 1945

Kære alle tre!

Saa er vi altsaa i fuld Sving herhjemme igen, vi kom hjem i Aftes Kl. godt 8. De havde lige været omme ved Rutebilen og set efter os, men da vi ikke var med der, regnede de ikke med, at vi kom i Aftes, det sidste Stykke var ogsaa lidt drøjt, da det blæste helt godt op, men vi naaede da hjem i god behold, men vi blev mere end forbavset, da vi naaede uden for København og saa at Folk næsten havde ophøstet, Far han trøstede mig med at det var tidlig Høst paa Sjælland paa Grund af at de ikke havde faaet saa meget Regn som paa Fyn. Men da vi kom over Bæltet var der lige saa stor Travlhed med Kornet og i Dag da vi kom op i Marken herhjemme er Byggen saa moden at den er helt nakket over, de andre her omkring har snart høstet det meste, men vi naar nok vort ogsaa naar vi nu faar begyndt med medetøjet, Far er ved at spise Frokost og nu vil han og mig op at begynde. Vi er lige oplagt til det kan I tro.

Saa skulle jeg sige til dig, Børge, fra Far, at nu er Lyntoget kommen i Gang, da vi naaede Korsør, havde spist mad og faaet vore Cykler, gik vi ud paa Perronen igen, og der stod Lyntoget det maa være kommet med de sidste Rejsende fra København, og hvis det nu skal til at køre, saa venter vi rigtig jer hjem til Jul. Nu siger vi jer endnu en Gang mange, mange Tak for de gode 14 Dage vi havde over hos jer, de er helt uforglemmelige, alt det vi har set og hørt det lever vi længe paa, vi fortalte lidt for de herhjemme i Aftes, men da vi fortalte om Hesten der gik i Seng, da kan I tro at Birthe hun morede sig, og lille John, han saa paa os og saa morede han sig ogsaa. Lige som vi kom hjem i Aftes kiggede han saa vist paa os, men det varede ikke længe saa kunde han kende os, og den lille Fætter Leif, han er ogsaa bleven saa sød, han ler helt højt naar

vi taler til ham, i Morgen tager Emmy, Betty og Frode og lille Birthe paa Udflugt og I kan rigtignok tro at alt var i den fineste Orden herhjemme, både Hus og Have, ja vi kan sagtens rejse væk naar det hele bliver passet saa godt.

Mange kærlige Hilsener og Tak sender Bedstefar og Bedstemor. Tak for de dejlige Dage lille søde Birgith vi savner dig i Dag.

Skovsbo 23. 8. 1945

Kære allesammen derovre i Gentofto

Tak for Brevet i Dag, og I rejser nok ordentligt omkring og ser Omgivelserne, men det gjorde vi ogsaa, vi havde en dejlig Ferie, og det ønsker vi for eder ogsaa, Niels og Serine saa I faar noget at tære paa, naar I kommer hjem igen, men det er da godt I ikke skulde cykle til Nyborg, for det er nu ikke godt, og især tilbage, det tager en Del af Fornøjelsen naar vi naar Nyborg, og saa skal træde saa mange Omgange paa Pedalerne inden vi naaede hjem. Det var da godt vi ikke vidste, hvor mange Omgange vi skulde træde, da vi kørte fra Nyborg, men vi kom godt hjem og saa er vi den Oplevelse rigere.

Det er en trang Høst i Aar med megen Regn og besværligt at faa Kornet ind; men vi maa have Taalmodighed, vi har altid faaet det ind, det faar vi ogsaa nok i Aar. Nej Børge, det har jeg aldrig hørt, at spiret Rug giver sødt Brød, jeg har før smagt sødt Rugbrød, det smagte slemt, men det var Surdejen der var noget i Vejen med, nu er Klokkeren halv elleve Aften, saa jeg vil slutte med mange gode Ønsker for eder allesammen, og især dig lille Birgith fra Bedstefar.

Skovsbo 20.9.1945

Kære alle tre.

Tak for eders Breve i Dag, det lader til at det er blevet bedre med Forsendelserne nu baade med Breve og Kasser, det er kun godt, saa gaar det da til den gode Side igen, og nu ryger Fægebilletterne sig en Tur, saa vi kan snart rejse med DSB. alle som ønsker det, jo det gaar rask fremad til den rigtige Side, og det er jo glædeligt at tænke sig, at vi herhjemme f.eks. kan bestemme os til i Dag, at rejse over til eder i Morgen, og saa kan det virkelig lade sig udføre i det virkelige, vi behøver ikke mere at tage Di-

vanen med ud paa Statsbanerne for at faa en Færebillet, og kunde vi ingen faa den Dag til brug 14 Dage efter, ja saa har vi Divanen og kan lægge os paa til Turen kommer til os, det er altsammen forbi heldigvis, og vi behøver heller ikke at cykle til Nyborg mere for at rejse over til jer, det er meget nemmere nu, man nu kan I jo prøve til Jul. Det er meget fugtigt i denne Tid, vi kan ikke rigtig arbejde i Jorden, den er alt for vaad, jeg har været ude og harve i Dag, men maatte holde op, da det blev for fugtigt, vi skulde jo se at faa saaet noget til noget Hvedebrød, men mon vi skal bruge det til Menneskeføde til den Tid, vi maa haabe at der bliver bedre Tider inden næste Høst, nu kommer der jo lidt af de vigtigste Ting hertil, saa det hjælper for hver en Smule som kommer hertil.

Nu nærmer vi os Efteraaret, at vi skal tage Roerne op, og se at faa afløjet, saa kan vi sætte os inde ved Komfuret, men det bliver ogsaa trættende i Længden, saa længes vi efter Foraar og Sommer, men hvad higer vi efter, ja vi er to her som begynder at mærke det, der er ingen Fremtidsdrømme mer, men en stor Bekymring for Tiden der kommer, men det gaar vel, maaske bedre end vi tænker os, jeg kan ikke rigtig finde paa mer og bilde jer ind saa jeg tror nok jeg slutter inden jeg tømmer hele Blækhuset, for det er dog en frygtelig Pen, saa jeg slutter med en venlig Hilsen til eder alle tre med Ønsket om at I maa have det godt, og vi maa ses til Jul, en særlig Hilsen til lille Put-Høne fra Bedstefar.

Skovsbo 2.11.1945

Kære alle tre.

Tak for eders Breve i Gaar, i Dag er det Regnvejr, og jeg beklager de Folk som skal være ude, her har vi det saadan at vi kan holde os inde i Regnvejr, men det kan du ikke, Børge, men det var glædeligt at høre, at den røde Farve ikke bed sig fastere paa dig end du kunde lade dig se blandt ordentlige Folk, det er jeg glad for, for du ved jo, hvordan det fremstilles som vi putter i vor Mund, det sker ikke sovende, og saa skulde vi heller ikke have det saadan, at dem som spiser det faar det sovende, med Maade er alting godt, det er min Politik, og disse Folk havde en stor Fremgang, men vi ved vel ogsaa hvorfor, men Fremtiden bliver sikkert saadan, at Toppen er naaet for deres Vedkommende. Men det er sikkert fornuftigt at Socialdemokraterne siger nej til at danne Regering denne

Gang, og lad blot Venstre komme ind en Tid, det har de Folk rigtig godt af, saa kan de da prøve om de kan afskaffe nogle af de høje Skatter, som de raaber saa højt om, men det bliver vel kun Mundsvejr, det hele bliver nok til at gaa paa samme Maade som hidtil, det har vi før set, men de har godt af at komme til for deres Program var godt med Hensyn til at være gode mod de Gamle og Invaliderne, dem plejer Venstre ellers ikke at vise nogen Opmærksomhed undtagen naar de kan tage fra dem i Stedet, ligesom sidste Gang, men det er jo snart en Menneskealder siden, men nu har de jo haft hele denne lange Tid til at blive bedre i, og det ser ud til at de virkelig har forbedret sig, men det er sikkert bluff, nu faar vi se, jeg lod ikke Radioen gaa den Aften, det interesserede mig slet ikke, det er kun et Levebrød der tales for, men deres Løn skulde ubetinget være den første som skulde ned, og alle fra den øverste Ende, saa blev der meget bedre at være her paa Jorden, saa nu kommer Mor, saa tror jeg nok jeg skal holde op, og jeg sender jer de bedste Ønsker og hav det godt alle tre, det ønsker Bedstefar.

Skovsbo 5.11.1945

Kære alle tre!

Hjertelig til Lykke paa Fødselsdagen Børge, saa er du 30 Aar, du synes vel selv at det er en høj Alder, men du er endnu kun saa ung, og det er godt det samme, jeg ønsker for dig at Livet maa blive lyst i Fremtiden, som det har været for dig hidtil, det var bedst for eder allesammen, det er ikke morsomt naar Sorgerne følger os fra Ungdommen af, men dem maa vi lære at bære, skønt det ikke altid er lige let. En god Fødselsdag sammen med dine kære ønsker vi dig...

Mange kærlige Hilsener til eder alle tre og til Lykke med Far, lille Birgith og Signe fra Bedstemor.

Gamle Mormor, altså Børges mormor fyldte 75 år den 6. November.

Hun rejste rundt og boede på skift hos sine døtre, efter at Bedstefar var død året før. Det er Severine, der skal holde fødselsdag for sin mor.

Holstenshuus, 5. 11. 1945

Kære Børge, Signe og Birgith

Ja nu er jeg jo kommen til Holstenshus igjen og holder min Fødselsdag her paa Tirsdag og du min kære Børge hvor jeg vil ønske dig til Lykke paa din Fødselsdag paa Onsdag det er jo disse 2 Damer som mener at jeg maa hellere blive her og holde Jul herovre nu jeg er her og jeg har taget det med tak jeg har det jo godt og nu hører jeg til min store forundring at alle mine 4 Piger kommer i Morgen Mandag saa faar vi nok fremmede men nu vil jeg endnu ønske dig og eder alle en god Dag paa Onsdag nu skriver jeg ikke mere denne gang for naar nu baade Far og Mor skriver saa holder jeg op og dermed Farvel og hav det godt det ønsker eders Mormor

Holstenshuus 15.11. 1945

Kære alle 5!

Saa gik der atter en Uge, og saa er vi midt i November, saa er der snart kun en Maaned til Jul, vi faar nok hele Slottet fuldt med Gæster, saa der bliver Arbejde med at fyre og pudse Fodtøj og køre al den Brænde over, naar bare det nu ikke bliver al for koldt, det bliver dejlig en Gang naar vi kan holde Jul for os selv; saa kommer vi nok til og sidde alene Juleaften, for Bror og Ebba naar vist ikke at komme hjem til Juleaften, men saa glæder vi os til Nytaarsaften.

Her er ikke noget særlig nyt at fortælle, alt gaar i den gamle gænge, gamle Baronessen trisser jo stadig omkring, selv om hun bliver noget kroget, gud ved dog hvorlænge hun kan blive ved; jeg er ved at ordne vores Have til Vinteren, nu har jeg kun Blomsterhaven tilbage, jeg skal jo gøre det ind imellem mit andet Arbejde, om Søndagen kan jeg ikke, der har jeg Postturen om Formiddagen og Kirketuren om Eftermiddagen, og tak for alle Brevene i Dag, og du har faaet dig et par nye Sko lille Tut, dem skal du have paa til Jul naar du kommer hjem til os, det bliver morsomt og se dig igen; vi sidder og hører dejlig gammel Dansemusik, og nu sendes de kærligste Hilsener til eder alle fra eders Far.

Holsenshuus 22.11.1945

Kære alle 5!

Er det ikke forfærdelig som Tiden dog gaar, atter er en Uge gemt bort i Tidens store Kar, og vi er atter ved Kontorarbejdet... Tak for alle jeres kære Breve i Dag, ogsaa du kære lille Birgith. I Dag kan Farfar og Farmor se hvad det skal være, hvis du har tegnet det selv, saa begynder du rigtig at blive stor. Jeg fortalte jer slet ikke om Mormors Fødselsdag, men nu vil jeg da fortælle derom. Om Mandagen hentede jeg dem jo ved Iltoget, og ved Hjemkomsten fik vi dejlig Kaffe og lige hjemmebagt Franskrød med Appelsinmarmelade. Til Aften fik vi Frikadeller med brun Sauce, Hyldebærssuppe med bagte Melboller. Og til Aften en Kop Kaffe med friskbagt Wienerbrød. (Jeg havde til begge Dagene købt 4 Stænger af det bedste Wienerbrød som jeg bagte knasende sprødt i Ovn). Om Tirsdag Morgen serverede jeg Kaffe og The med ristet Brød og friskbagte Boller i Anledning af Fødselsdagen. Og Kl. 12 fik vi en dejlig Frokost, hjemmelavede Spegesild og overskaarne Æg, Frikadeller, Rullepølse, Spegepølse, Ost, 3 Slags Salater, hjemmelavede, Frugt, Italiensk og Sardin, hvor er det dejligt, og som varm Ret, en dejlig Æggekage, saa husker jeg ikke mere, men rigtig Øl og Snaps. Til Eftermiddagskaffen en friskbagt Julekage og Vanillekranse. Og Fødselsdagsmiddagen var en herlig Oksesteg og Medister med Rødkaal, brunede Kartofler, derefter en Skaal henkogt Frugt, Paradisæbler, og Desserten var en næsten ægte Rombudding med henkogte Kirsebær, I kan tro, at den var spist op, endda jeg havde lavet den af en hel Liter Fløde. Til Kaffen om Aftenen fik vi en dejlig Lagkage og Wienerbrød og Smaakager. Og saa da Hans og Helle var taget af Sted, Moster blev her om Natten, Far maatte gaa over paa Slottet og sove, saa sad vi 5 Søstre og sludrede lige til Kl. Var omtrent 5 om Morgenen, jeg ved ikke hvad I gir. Saa gik vi i Seng, jeg tog et Par Sovepiller for at falde hurtigt til Ro, og vaagnede frisk igen om Morgenen, der var jo nok at tage fat paa, saa snart vi havde faaet Morgenbordet til Side, satte jeg Smør og Fedt og Paalæg paa Køkkenbordet, og saa maatte de selv efter Tur smøre sig hver en god Smørrebrødspakke til Rejsen, mens jeg ordnede Middagsmaden, det var alle de pæne afskaarne Skiver Steg fra om Aftenen som jeg skar ud i ens smaa Firkanter og varmede forsigtigt i Saucen, anrettede paa et rundt Fad med en Krans af Medisterstykker

omkring med Kartofler og Rødkaal, og derefter Æblesuppe af friske Æbler og bagte Brødterninger. Og præcis Kl. 1 drog vi herfra paa den dejligste Spadseretur til Pejrup i Ro og Mag og rent Føre og god Tid. Saa fik vi Mostrene af Sted i det udgaaende Tog, og lidt efter kom Moster Anna i det indadgaaende Iltoget til Faaborg og saa kunde jeg cykle hjem hvor Mormor og jeg resten af Eftermiddagen morede os med en mægtig Opvask og faa Sengetøjet paa dets rigtige Pladser igen, men det var et Par dejlige og uforglemmelige Dage, lige til at gentage hvornaar det saa skulde være igen... Hvor er det dejligt at du opgir dit Arbejde lille Signe, vi synes jo, at det er saa Synd for Birgith, og naar Børge har sit gode Arbejde, det er ogsaa alt for meget for dig selv, men nu faar du jo Juleferie det trænger du til, men jeg synes ikke at vi kan tage mod det Offer, at du skal spilde en Arbejdsdag for vores Skyld lille Børge, jeg fortryder at jeg skrev derom, uden at tænke over, hvor dyr jeres Rejse er i Forvejen. At I ikke kommer hjem til os Juleaften skal I slet ikke tænke paa. Far og jeg er raske baade paa Sjæl og Legeme, det tror vi da, og klarer os nok. Jeg vil tro, at Signes Mor har Brug for al den Kærlighed der kan ydes hende, hun har prøvet mere end os, tag I kun rolig til Skoven Juleaften, en anden Gang blir det maaske vores Tur. 1000 kærlige Hilsener til alle I Kære fra Far og Mor.

Holstenshuus 29.11.1945

Kære gode Børn!

1000 Tak for alle jeres kære breve i Dag, der var da et ordentligt Læs, jeg havde saa travlt med at læse dem, at jeg nær glemte at bage Julekage, til Tiden altsaa, vi ventede nemlig Moster Anna til kaffen... At tænke sig, bare om 4 Uger, saa har Solen naaet sit Vendepunkt, og enten der er Krig eller Fred, saa vender Solen og Foraaret tilbage til os paany. Det er bare Synd, om I til Foraaret skal undvære den Glæde, kære Børge og Signe, at arbejde i jeres gode lille Have, hvor I vel nok har lagt mange Timers Arbejde, men ogsaa hentet en rig Høst hjem til Brug hele Sommeren friskt, og langt ind i Vinteren i konserveret Stand, bare du nu maa faa noget godt ud af din Nyerhvervelse Bror, det er jo ikke sikkert, at det er saa god Jord som Børges, men det er da en Have, og forhaabentlig blir der snart adgang til Kunstgødning igen. Det er synd for jeres Frugttræer

Børge, dem kan I vel ikke flytte til en ny Have? Nu var de lige begyndt at bære Frugt. Jeg vilde gerne være med Birgith, baade paa Søndag til Juleudstilling, til "Nøddebo Præstegaard", det har jeg været med til at spille et af Børnene, da vi som Børn boede i Faaborg, men jeg vilde ogsaa gerne være med Tutten paa Juleindkøb, det kære lille Menneske, saa skal Julegrisen nok slagtes. Du har rigtignok travlt med dine Julepenge Børge, og et travlt Aar bag dig til en god Juleferie oven paa alt "Strævet" ... Og saa var der Julegaverne... I kære Børge og Signe, I finder nok paa noget naar I nu kommer til Byen paa Søndag, ogsaa en Negerdukke til Birgith... Jeg ønsker mig intet, min største Julegave, den rigeste, den fornemste, det er, at I kommer hjem, jo for Resten, jeg slog en af mine Kopper i Stykker, hvis I paa jeres Vej i Forretningen skulde falde over saadan en enkelt eller 2 Par af "Gyldensten", maaske kunde I være heldige, og det haster jo ikke. Og kære Ebba, kunde du ikke huske at tage din Mask-Opnaal med hjem, jeg har en Strømpe til dig, hvis du en Dag faar Tid.

Og 1000 Tak for Mærkerne... og nu tigger jeg, jeg ved nok, det ikke er pænt, men Signe, ved du hvad jeg tænkte paa. Vi er kun 2 herhjemme til at faa Kaffe, en Ration kan vi næsten ikke lade være at købe, men saa har jeg ingen Mærker til Cacao, saa kom jeg i Tanker om, at hjemme i Sønder sø er der vist mange Børn under 6 Aar, som alle faar hver ½ Kg. Cacao, mon de kan naa at bruge det, tror du, hvis du beder din Mor om det, at jeg kunde faa et, men kun, hvis de ikke selv vil købe derfor. Det er dejligt at vi faar lidt mere Smør og Sukker ikkesandt.

Billederne er til Birgith med Tak for den Sprællemænd, hun har klippet til os. Og til allersidst, 1000 Tak kære Bror og Ebba for jeres gode Julenyhed, saa skal vi alligevel ikke være alene Juleaften, tak for det. Saa maa jeg slutte med 1000 kærlige Hilsener til jer alle 5, hav det godt, det ønsker Mor.

*Børges gamle Mormor har svært ved at se, men hun skriver lige fra hjertet til sine børnebørn og deres familier. Kommaer kan de selv sætte.
Det bliver det sidste brev fra fredsåret 1945.*

Holstenshus, December 1945

Alle I kære 5 i Gentofte og Lyngby

Ja nu skriver vi et par Ord til eder vi har rigtig travlt med at høre et Musikstykke men det hører I vel ogsaa dersom I har tid det vil vist komme til at knibe for dig Børge men nu er du da snart færdig med dit Arbejde for i Aar og kan faa en lille hvil det er da trist at du saadan skal af med din Have men du kan vel nok faa dig en anden og saa kan det vel være at Bror kan faa noget at bestille da jeg hører at de har faaet en Have men det maa I jo selv om jo nu nærmer vi os snart den kære Jul det er en dejlig tid og nu særlig i Aar at vi ikke har det tyske pak selv om ikke har alt hvad vi ellers fra gammel tid kunde faa saa kan vi jo dog faa Mad nok at spise her hos Moder faar I nok noget god Mad hun har allerede begyndt at lægge planer jeg rejser jo ud hos Moster Anna og skal ogsaa nok faa en god Jul naar vi er raske og vi er tilfreds og det er en skam dersom vi ikke er det jeg venter at se nogen af eder Ebba har skreven at de skal nok komme ud men de har jo ogsaa flere Dage end Signe og dig det er jo ikke saa mange at I har her men det gaar jo nok I er jo glade at I kan komme til dem alle og det er vel nok ogsaa bedre Rejseforhold og der kommer jo flere Tog i gang jo alt gaar det dog fremad nu faar vi da Kaffe og The og Kakao og pure Smør og Sukker ja fremad det gaar I har nok ordendelig været til Fest baade og der og vi skal ogsaa have Fremmede her i Morgen aften ja saadan gaar det jo overalt ude hos Moster Anna skal ogsaa til Fest i deres haveforening det er 40 aar og det skal holdes paa Rasmussens Hotel saa det bliver nok flot ja saadan gaar tiden og dermed vil jeg slutte for denne gang med de kærligste helsner til eder alle 3 hav det godt alle I kære ønskes eders Mormor

Emmy er blevet husmor i eget hus, med en god mand og far for både Birte og lille Leif. Den unge festglade pige er blevet voksen, og livet er blevet så dagligdags.

Slukefter januar 1947

Kære alle tre!

Ja bare jeg nu ikke giver jer et mindre chok, naar Posten kommer med Brevet fra Slukefter, haaber I overvinder det ret hurtigt; ja først maa jeg

altsaa sige Tak for det Brev vi fik fra jer for et Par Maaneder siden, og vi haaber ikke I helt har tabt Lysten til at skrive til os mere, og det er nu næsten som at vi sommetider kan komme helt ud af Vane med at skrive Breve, men nu haaber vi det gaar bedre naar vi faar begyndt igen. Jeg synes lige nu at der var Lejlighed dertil, Kl. er Kvarter i tolv , og Middagsmaden er parat, saa jeg naar det vist lige.

Hvordan har I det i denne strenge Vinter? Har I noget at lægge paa Fyret, det kniber for os, vi kan kun faa 200 Tørv om Ugen igennem Brændselsnævnet, det er det hele, andre Steder kan vi ingen Tørv faa, og af vore egne har vi kun til en Uge, saa vi haaber inderligt paa andre Vejrforhold, der skal en forfærdelig Bunke Ildebrændsel til i dette høje Hus, hvor er det upraktisk at der er saa højt til Loftet i de nye Huse.

Leif staar paa en Stol ved Siden af mig han er interesseret i Blækhuset, han er snart en værre lille Laban til at lave Ulykker, men alle Børn vil vel det de ikke maa, han siger en hel Del nu; kan begynde at sætte hele Sætninger sammen, saa han er meget sjov til Tider. Hvordan klarer du dig lille Birgith i denne Vinter? Du holder dig vel inden Døre? Og Børge? Sidder du i Trætoppene og er blaa-frossen om Tærne, som de andre Fugle, for saa har jeg virkelig Medlidenhed med dig.

Og saa slog Kl. tolv inde i Hovedstaden, og Birthe øser Suppen op til vor Far, saa nu maa jeg brat slutte af inden Posten kommer. Og nu haaber jeg at høre fra jer inden ret længe. Venlig Hilsen og hav det godt alle fra os fire i Slukefter.

Nu kom Frode ind af Døren. Posten er paa Vej.

Petrine har aldrig en ledig stund, og hun giver sig tid til at berette herom. Alt det arbejde må tage livet af hende, eller det holder hende måske netop i live?

Skovsbo februar 1947

Kære alle tre!

Først Tak for Brevet, vi fik i Dag, Fredag. Ja denne Gang kan vi da meddele jer at vi er raske alle sammen, saa nogenlunde da, Far, Betty og John har lidt Hoste, og jeg er ogsaa hæs endnu, men ellers gaar det da godt, jeg har i Aften spundet Garnet til dine Sokker Børge og i Løbet af en Dags Tid er de færdige til Afsendelse, vi har ogsaa haft travlt i denne

Vinter og Efteraar med at spinde og strikke, kan det interessere jer at høre hvad vi har lavet, vi har i alt strikket 14 Strikketrøjer, 5 til Holgers Ellen, 4 til John, 3 til Birthe, 2 til Leif, 1 til Dina, 1 til Elsie, 1 til Hanna, 1 Par Gamachebukser til Leif, 1 Par til John, 3 Par Bukser til John, 1 Par til Leif, 2 Huer, 2 Par Fingerhandsker til Anna i Teglværkshuset, 3 Par til Julegaver, og saa har Betty strikket sig et Par Handsker i de sidste Dage, 3 Par Sportsstrømper til John, Handsker til Leif og Birthe, 2 Par Ankelsokker, 3 Par Strømper til Far, de 2 Par Sokker til Julegave, 1 halv Uldtrøje til Far den er nemlig ikke færdig. Pigernes Trøjer oppe fra Olga var købt Garn, og Ellens var ogsaa købt, ellers har jeg lavet alt Uldgarnet, ogsaa Annas, (ja der har jeg for resten lavet til 2 Halstørklæder ogsaa) saa har Betty ogsaa strikket sig et Halstørklæde og Emmy er ved at strikke sig en Trøje, ogsaa hjemmelavet Garn her fra Fabrikken, ja nu tror I selvfølgelig at vi vil prale, men det er ikke Meningen jeg vilde kun fortælle hvad vi faar Tiden til at gaa med, ja og saa har vi jo ogsaa Kørerne og Tærskearbejdet, det skal jo ogsaa passes, tilligemed nogen Rengøring og Madlavning, men endnu er der heller ikke til at komme paa Havearbejde, det er da grusomt som vi har Vinter i Aar jeg kan ikke forstaa at du kan klare dig i Træerne, Børge! Du har nok rigtig været ude at slaa Katten af Tønden lille Birgith saa du Missen da den slap ud. Nu skal du ogsaa have en Tegning fra lille John, det var ellers nogle pæne Tegninger du havde sendt ham.

Mange kærlige Hilsener fra os alle her til eder alle tre Bedstemor.

Holstenshuus 20.3.1947.

Kære alle 3.

Allerførst Tak for jeres kære Breve nu til Aften, ja en Gang maa der vel blive bedre Forbindelse igen, nu fik vi da endelig Tøvejr, her har Temperaturen hele Formiddagen i Haven været +8 1/2, i Eftermiddag +6, og nu Kl 9 1/2 Aften er den +2 og stærk Taage saa der omtrent hænger et Tæppe lige uden for Vinduet saa taaget er det, og det har været diset hele Dagen, det var, som om Solen var ved at bryde igennem en Gang i Eftermiddag og i Aftes regnede det her, ikke meget, vistnok kun en Byge. Men alle disse Mængder af Sne vi har her, her er saa megen Sne baade i Gaard og Have, at vil jeg vaske Storvadsk ved jeg ikke, hvor jeg

Udateret foto af Niels og Severine i deres stue i kuskeboligen.

skal gaa hen at hænge det op, hvis Vejret ellers er til at tørre ude i, for ude paa Græsplænen i vores Have gaar jeg i Sne til Maven, og det er jo egentlig ogsaa Synd at lave Ravage i det, skal det endelig være der, Sneen altsaa, maa den da hellere ligge urørt og ren end alle disse sorte og snavsede Masser der nu er ved at tømpe ude omkring, men trods Vinter, Storm, Frost, Is og Sne og nu Tøsjap, saa gaar Baronessen hver Dag, de sidste Par Dage er der 2 om at hale af Sted med hende, Frk. Agerup kan ikke klare hende alene, for falder den ene, glider den anden jo med, saa Frk. Petersen er med nu ogsaa, det er et Syn for Guder. Frk. Løvenbalck, I ved, Sygeplejersken der kommer her af og til, hun var her nu til Baronessens Fødselsdag, og var altsaa ogsaa ude at trave med Baronessen i Kulden, men hun sagde dog nu da hun rejste igen, at hun vilde ikke hertil og passe Baronessen paa det sidste, hun havde faaet nok nu, Agerup kan heller ikke mere, saa det kommer til at se skralt ud til sidst hvis vi ikke kan klare os ved siden af det gamle sejglivede Menneske. Hvor er det trist med Mormor, hvor gør det mig dog ondt for det gamle Menneske, jeg kan sidde og græde over, at hun ikke bedre faar Glæde af sit lille Hjem som hun saa inderligt glædede sig til at rejse over til for bare et Aar siden, selv om vi vidste, at hun var sart, saa havde jeg saa inderligt haabet, at naar hun kom i Ro saa kunde det rette hende op, alene

Tanken om, at hun var sig selv i sit eget, jeg er somme Tider lige ved at fortvivle ved Tanken om, at jeg ikke kan hjælpe hende paa Grund af den store Afstand, der er sandt, at der er Dage hvor jeg i den Grad længes efter Mormor, at det er som om det tudbrøler i mit Sind, og naar jeg saa faar saadan et Brev som det i Gaar, hvor jeg baade paa og mellem Lini-erne kan læse, at der er gaaet hende meget imod, men hvor hun tier sin Sorg hen, er det ikke Synd. Børge, hvis du tager ind til hende en Aften, saa faa at vide, hvad der er, hvis I er alene, for hun tør nok ikke skrive, og vi kan ikke skrive, for vi ved ikke, hvornaar vore Breve læses af andre, jeg skal nok tie om, hvis du faar noget at vide, I kan læse Mormors Brev og saa brænde det, jeg ved at I snakker ikke om det til nogen heller ikke til Mormor, at I har læst det, jeg har saadan en Respekt for de Piger derovre. Men nok om det, det bliver vel ikke anderledes. Og saa er her ellers en lille Pakke til jer, der er gaaet en til Lyngby magen til, og nu faar du Prisen at vide lille Signe, det ferske Stykke koster 8,85, det saltede 5,60... Rullepølsen er til Børge, de 2 smaa Skiver røgede er, hvis I kunde faa Kød til en forloren Hare og Spækket er til dig Signe samt Æblerne, du kan vist lige faa en Gang Æbleflæsk deraf, hvis du vasker dem og river dem paa Raakostjernet, gaar der intet til Spilde og det smager dejligt, det bruger de herovre ogsaa til Æblekager, det er hurtigt kan du tro, og vi spilder ikke Skrælden. De 3 store Billeder er til Birgith hun kan bruge dem til Dukkestuerne.

Vi har somme Tider talt om at faa et Maleri herfra hvor vi har boet i saa mange Aar, og har diskuteret, hvilken Aarstid der var den skønneste, men vi er bleven enige om, at et Snebillede skal det dog ikke være, for vi kan sagtens komme til at fryse uden at have det at se paa. Jeg slutter med 1000 Hilsener til jer alle fra Mor, hav det godt.

Severine gjorde faktisk alvor af at få malet Holstenshus fra forskellige vinkler. Hun bad en maler i Fåborg om at løse opgaven, Syrach Hansen, som var i slægt med fynbomaleren Peter Hansen. Det blev til 4 store oliebilleder og nogle mindre skitser og akvareller. Der var aldrig langt fra tanke til handling hos Severine.

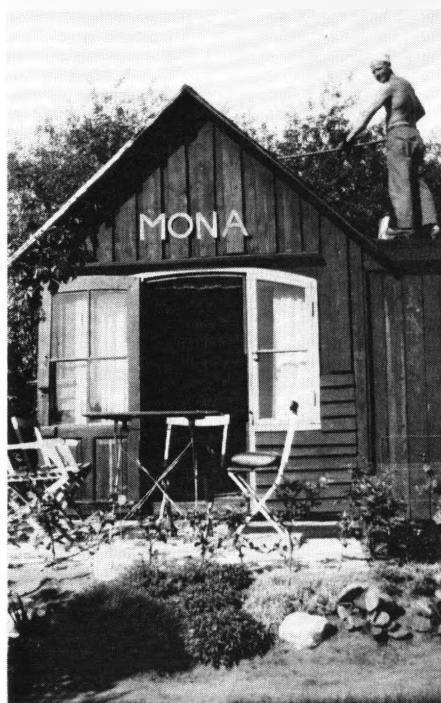
Petrine har helt andre praktiske gøremål at medvirke til. Der skal være konfirmation hos Olga, og deres hjem er derfor nærmest ved at blive renoveret.

Skovsbo april 1947

Kære alle tre!

Ogsaa jeg siger Tak for Brevet vi fik i Gaar, nu lader det til at de gaar hurtigere over Bæltet, jeg har taget fri i Dag oppe fra Olga, da Far er oppe at mure Vaskekedlen færdig, og Betty skal op at hente Johns Penge, og til Broby og hente Sko og saa melde os ind i Brugsforeningen, jeg var med Olga derhenne forleden Dag, og det er næsten utrolig hvad vi kan faa der, om det saa er Kommoder, store Kufferter og alt i Tasker ogsaa i fint Skind. De har ogsaa baade Sølvtoj og næsten alt i Konfirmationsgaver ogsaa Tøj i Metermaal og færdigsyet Tøj, vi har købt et Sæt, Spejl og Haarbørste til Hans Niensens Ester, det kostede 23 Kr., som Emmy og Frode, os og Betty giver derop. Saa var der et ekstra fint Sæt i Bronze med facetslebte Spejl, Haarbørste, Kam og Klædebørste til 42 Kr. Det tænker jeg nok vi køber til Dina, men hun faar det først den Dag Festen skal være, for det er ikke nemt at faa noget derop i disse Dage, da der aldrig er et Sted i Huset der er nogenlunde ordentlig, der skal jo laves i Stand i hvert eneste Hul deroppe.

I Dag skal jeg have lavet lidt Uldgarn til en Trøje til Leif som Emmy skal have færdig til Konfirmationen, ogsaa Betty skal have lidt mere Garn til sin Trøje, og i næste Uge maa jeg op til Olga igen og faa tapetseret de sidste to Stuer. Vi havde Sengetøj ude deroppe, forleden Dag, og jeg lappede Madrasser. Nu skal de have malet Vinduer og Døre i Dagligstue og Pigernes Værelse, ja du skulde bare se en Redelighed, du kan tro der er ikke hyggelig, men vi maa hjælpe det bedste vi kan, ellers tror jeg det gaar galt med Olgas Hovede hun skal sørge for alt, baade Ejnars Veksler, faa tørt Vandrør, bestille Bil

Børges og Signes nyanskaffelse i 1946 var sommerhuset "Mona", som de købte for 6.000 kr. Det blev deres sommerbolig de næste 7 år. Nyttehaven lå forrest på grunden, græsplæne og blomsterbede omkring huset. Flagstang og flag var en gave fra Niels og Severine.

og Tækkemænd til at takke Laden, alt sammen skal være nu. Jeg maa nok slutte for denne Gang ellers løber Tiden fra mig. Vi sender en Pakke herfra i Dag tilligemed Brevet maaske kommer den lige saa hurtig frem. Mange Hilsener fra Far og Mor.

Skovsbo maj 1947

Ja, jeg kan vist lige naa at skrive et lille Brev ogsaa; Far og mig er lige kommet hjem fra Marken, det er det fineste Vejr i Dag, det er saadan at vi næsten kan svede ved at staa stille, det er pludseligt at det er blevet Sommer, men godt er det, det er bedre end alt den Vinter, den har ogsaa været drøj nok, og det er høje Tid at faa noget i Jorden; I har ogsaa travlt med Haven ovre hos jer; der maa snart være dejligt hyggeligt ovre i Havehuset "Mona", og inde i den dejlige Stue, I har vel ogsaa saaet Ærter, for Jorden maa være dejlig tør. Hvordan kan du komme i Haven Søster, du tager vel med Toget? John og mig tager til nu til Slukefter i Eftermiddag, saa kommer Far i Aften, ja saa fylder Leif 2 Aar, Tiden gaar, inden vi ved af det bliver de store. Haaber det vil fortage sig med Birgiths Ansigt, det er jo langt det bedste, hvis det kan forsvinde af sig selv. Jeg maa vist slutte, Klokken gaar, og vi skal have noget Mad og ud og fodre Kreaturerne, saa jeg maa slutte af.

Hermed en kærlig Hilsen til eder alle tre fra John og Betty.

Familieforøgelsen kom den 30. maj 1947, nu havde Signe og Børge en kernefamilie. Lillebror blev døbt Erling.

Signe og Børge fik en søn den 30. maj, og den familieførøgelse glæder Petrine. Birgith og Erling har både en far og en mor, som har fornuftige planer for deres liv og lille familie.

De har fået sig en sommerbolig med have, og dér bor de hele sommeren, ikke luksuøst, men med frisk luft og en køkkenhave med produkter, som de har glæde af om vinteren.

Sommerhuset ligger i cykelafstand fra deres arbejde. De klarer sig godt i Gentofte.

Skovsbo, juni 1947

Kære alle fire!

Vi alle herhjemme ønsker jer en rigtig hjertelig til Lykke med eders lille Bror, det var godt det blev en Bror det havde I jo ønsket, og saa at du har det overstaet lille Signe, du kan tro jeg har tænkt meget paa dig i den sidste Tid, og i Fredags Aftes, sagde jeg til de andre "mon der ikke er noget der foregaar i Gentofte", det var ligesom jeg kunde ane noget derom, og i Lørdags ventede jeg hele Dagen at der skulde komme Telefon fra jer, men saa i Gaar, da Esther kom med Brevet rev jeg det op, imens jeg ledte efter mine Brilller, Betty vilde tage Brevet fra mig. Lad dog vi andre se ogsaa sagde hun og saa snappede hun Brevet inden i og sagde, "en Lillebrorovre hos Moster Signe". Saa var hun oppe hos Olga med Nyheden og i Dag cykler hun til Slukefter, vi ventede dem hele Dagen i Gaar,

men de kom altsaa ikke. Nu sender vi noget over til dig og Lillebror, lille Signe, men det bliver ikke de første Dage...

Kære Serine!

Maa jeg ogsaa have lov at ønske dig til Lykke med den lille Sønneson, ja du maatte jo lidt hurtig af Sted til Gentofte, fire Dage før Bestemmelsen, saa kommer Niels vel senere, vil du ogsaa ønske ham til Lykke fra os her Til Slut de bedste Ønsker for den lille ny Verdensborger, om en lys og lykkelig Fremtid og Held og Lykke med ham, kære Signe og Børge. Mange kærlige Hilsener til eder alle fra os her. Bedstemor...

Lille kære Birgith!

Til Lykke med din Lillebror, kan du nu være flink til at passe ham og køre ham i den fine nye Barnevogn.

Holstenshuus 4.7.1947

Kære alle 4.

Allerførst Tak for jeres kære Breve i Dag, og saa ønsker vi lille Erling til Lykke med den første Maanedsdag og vi er glade for at han vokser og trives godt... Og nu er I i Haven, ja jeg vil tro, at I alle 4 nyder godt deraf, ogsaa du lille Børge, men sikken ogsaa en sommer, 2 hele Maaneder, og vi fortsætter ind i Juli, her blomstrer Linden, her dufter vistnok som der maa gøre det i Paradiset, Lind og Hyld, Jasmin og Vildrose og Clematis og Bierne summer deres velkendte Sum, saa man næsten bliver ør i Hoved og Næse, det er altsaa Danmarks Sommer i al sin duft og al sin Pragt, og lige i disse Dage vil vi slet ikke tænke paa, at vi har vendt Kalenderen, det opdager vi tidlig nok desværre, foreløbig nyder vi det... Far skal af Sted og jeg maa slutte med 1000 Hilsener og gode Ønsker for jer alle 4 fra os her, hav det godt det har vi her..

Skovsbo 25. Juli 1947

Kære alle sammen.

Tak for Brevet i Gaar, og I holder ordentlig Ferie ude i eders Have, der er ogsaa sundt og godt at være og især for den lille Dreng han kan rigtig faa de naturlige Goder han har Brug for og jeg kan ogsaa forstaa at han gror som et rigtig Naturbarn skal, hvad Birgith angaar er der vel knap saa stor Forskel, hun har jo aldrig været henvist til Stenbroen eller Bag-

gaarden, men hun kan jo boltre sig noget friere ude i Haven, der er dog ingen Biler hun skal passe paa og der er heller ikke saa mange Drengene der skal have Øretæver. Naa nu jeg har taget Skrivetøjet i Dag maa jeg hellere fortælle lidt om Forholdene herhjemme det ser knap saa godt ud jeg har ligget syg længe og er langt fra rask endnu. Men noget af det værste jeg lider af nu er Træthed, for jeg begynder at kunne spise lidt Mad, men det er kun lidt og jeg er glad for du ikke kommer foreløbig Børge for jeg kan ingen Vegne naa endnu, men lad os nu se til den Tid saa skal jeg nok gøre hvad jeg kan, saa kan du ikke forlange mere, men det kniber med at blive færdig med Roerne, det har været en uheldig Sommer paa alle Maader, men vi bliver vel færdig saa vi kan rette Ryggen inden Jul men det er faktisk trist den skønneste Tid af Aaret har vi ikke Tid at nyde og gør vi det blot nogle Dage, kommer vi saa langt tilbage, at vi faar mange flere Arbejdsdage ud af det, og naar saa Sygdom støder til, bliver det endda værre, saa vil jeg slutte for denne Gang med venlig Hilsen til eder alle fra os alle herhjemme. Bedstefar.

Holstenshuus 18.9.1947

Kære alle 3.

Ja Tak for jeres kære Breve i Dag og denne Gang følger der et lille Livstegn med fra jeres lille eller rettere store Pige, for hun er stor, hun er en kær Pige at have her, jeg kan ikke lade være at tænke hver Dag, hvor det er Synd at vi skal være saa langt fra vore Børnebørn. Jeg spurgte Birgith i Dag om hun vilde hjem og gaa i Danseskole, men hun vilde gaa i min, for saa kunde jeg jo se paa hende. Jeg har spurgt om vi skal rejse hjem til Far og Mor, og det kan vi godt, siger hun, men vi skal kun blive derovre et Par Dage, naa det kan jo godt være at hun bliver glad for at være hjemme, naar hun først er kommet derover, I har nok været hos Mormor kan jeg saa forstaa, og hun vil gerne have os til sin Fødselsdag, men det bliver nok ikke let at ordne, for enten skal Birgith og jeg jo rejse inden det bliver for koldt eller ogsaa skal vi vente til det fyres i Togene, saa hvis hun skal begynde i Danseskolen rejser vi nok sidst i September hvis I kan undvære hende saa længe, men det maa I selv bestemme... Jeg skal hilse fra (dukke) Lilla, hun har faaet en Søster der hedder Rita, og Birgith har den lille Stue ved siden af jeres Værelse helt til sig selv, og I

kan tro at der er Orden, hendes Tøj er paa Plads, hun holder selv Orden i sin Kuffert, sætter Blomster i sin Vase, og vi følges ad i Seng om Aftenen og vi læser saa mange Historier og synger Sange og spadserer i det gode Vejr om Dagen, og Lilletut gaar med Farfar til Bukøer og Grise og Heste og kører til Faaborg og faar Is, og nu vejer hun 38 ½ Pund, det maatte jeg endelig huske at skrive og spørge om hvad hun vejede ude ved sin Bedstemor. Hun vasker, tørrer Tøj paa sin egen lille Snor, og stryger paa mit lille Ærmebrædt, saadan gaar Lilletuts Dage, og hun har siddet i Haven og pillet en hel Skaal Hyldebær, er hun ikke stor.

Vi er ved at lære ikke at smaske naar vi spiser, vi er nu kun naaet til tg+ i det Fag, men der kan jo opnaas noget paa de sidste Dage. Med Sengen er det 3 ug'er, mindre kan ikke gøre det, hun har tjent 14 Øre i Dag inklusiv, det er en Øre pr. Nat, og vi er naaet til, at det vist vil blive et frygteligt Slag for hende hvis det sker, saa ærekær er hun, og hun har tjent 6 Øre ved at male vores Gaardør udvendig og Trappen, jeg ved ikke, hvad hun regner efter men mindre kunne ikke gøre det, saa har hun friseret mig et Par Gange, det kostede 2 store Femører. I Aftes havde hun lige faaet hele Salonen stillet an, og Farfar var udset som Offer "for altsaa, han kan ikke selv rede Skilning" saa kom Laurits fra Langesø, og saa maatte vi lukke for Forretningen, det var jo en Skuffelse for Tut, Farfar aandede lettet op, men han slipper ikke i Dag, og saa maa du til Slut ikke skuffe hende med Violinen Børge, den maa være færdig – alt dette skrevet efter Tuts Citat.

Jeg maa slutte for Far skal af Sted. Mon vi har Efteraaret i Dag, det er graat og regnfuldt. 1000 Hilsener til jer alle 3, til lille Erling fra Farfar og Farmor.

Skovsbo November 1947

Kære alle fire!

Mange Tak for Brevet i Gaar, og mange Tak for Lykønskningen paa vor 40 Aars Bryllupsdag. Det er godt gjort, at du kan huske den, det var næsten mere end vi andre kunde først om Lørdagen siger Far "ved du hvad Mor det er vor Bryllupsdag i Morgen, og saa er det endda 40 Aar siden vi blev gift". Ja 40 Aar er et langt Stykke Tid. Med Glæder og Sorger, Medgang og Modgang men vi kan i denne Tid glæde os ved et helt

godt Helbred. Jeg var ved Lægen for 14 Dage siden, det var Nerverne der pludselig ytrede sig paa den Maade, at de trak sig sammen tværs over Brystet og til sidst ved Hjertet, og det gav mig saa grimme Smerter at jeg til Tider næsten ikke kunde være nogen Steder, saa tog jeg op til Læge Olesen og blev rigtigt undersøgt der var ikke noget med Hjertet og heller ikke med Bryst og Maven, det var Nerverne der reagerede paa den Maade, saa fik jeg noget Nervemedicin og nu gaar det godt fremad men hvis jeg prøver paa at snyde og ikke tage Medicinen saa melder Smerterne sig med det samme. I Aftes var vi oppe til lille Jørgens Fødselsdag, paa Søndag skal vi ud til Moster Magda da er hun jo 50 Aar. Jeg har strikket hende et Par Fingerhandsker, hvide med Mønster oven paa Haanden. Paa Fredag er det Ejnars Fødselsdag, da er vi budt op at spise de skal nemlig slagte Grisen paa Tirsdag.

Jeg ved ikke hvordan vi skal bære os ad i Aar for at I kan smage Grisen til Jul det har jo været sagt i Radioen at det er strengt forbudt at sende noget og det er langt at rejse, og ogsaa slemt naar I har den lille Dreng det skulde jo være hvis I kunde faa Lyntogsbillet.

Vi og Emmy skal dele en Gris i Aar, vi synes næsten ikke vi har Raad til at lægge cirka 5-6 Hundrede Kroner i Saltkarret, saa maa vi se Tiden an til Foraaret hvis vi saa kunde faa en alene, saa bliver det jo drøjere at tage af.

Jeg maa nok slutte Posten er ved at være her og vi har tærsket i Formiddag, og i Eftermiddag skal Far ud at sprede Gødning han har kørt Møg i 3 Dage vi er færdig med Roerne men der er meget Pløjearbejde 7 Tdr Land i alt.

Mange kærlige Hilsener fra os alle fire i Hjemmet.

Niels's arbejdsgiver, baronessen, er død. Hun blev meget gammel. Midt i sørgmodigheden er der bekymringer om fremtiden for de to - skal de nu forlade Holstenshus?

Holstenshuus 5.12.1947

Kære Børn, Vi har Sorg herhjemme, men midt i Sorgen er jeg usigelig glad for at vores gode Far fik Lov at opleve det Øjeblik, da Familien i Aftes kom fra Sygehuset og Stiftamtmanden og Fruen grædende lagde

Armen om Far og sagde ham Tak for mange Aars usvigelig Troskab mod deres Hjem og gamle Mor. Vores gamle Baronesse er død, hun sov ind i aftes, stille og rolig og med Fred. Saa skal Far og jeg til at begynde et helt nyt Kapitel, saa ser vi, hvor langt vi naar, men vi ved, at jeres Tanker er hos os i disse Dage, det skal nok gaa. 1000 Hilsener fra Far og Mor.

Holstenshuus 11.12.1947

Kære Børn

...I maa ikke bekymre jer om os, lige i den første Fremtid da, rent Arbejds-, Løn- og Hjem og Ildebrændsel set, i Tirsdags, Dagen efter Baronessens Begravelse, kom Sønnen og tilbød Far, at vi maa blive her og de haabede at vi gjorde det, i hvert fald bare 3-4 Aar til, saa gaar Stiftamtmanden af og tager fast Bopæl her paa Holstenshuus, og det var i den korte Tid, at de gerne vilde have et Par Mennesker til at se efter det, som de kunde stole paa, da der intet er hos Hr. Hvass endnu, har vi taget imod Tilbudet paa de Betingelser, at faar vi et Tilbud som vi kan antage og overkomme, saa maa vi rejse uden forudgaaende Maanedes- eller ½ Ars Opsigelse, vi er altsaa ikke bundet til noget mere, ja, det er underligt for os alle her, alle vegne staar der som for vort Blik, Ordet Frihed, men der staar ogsaa Slut, saadan gaar det, naar Kaptajnen forlader Skuden, alle 4 paa Slottet er sagt op til 1. Januar, Slottet er allerede delvis lukket, alle Stuerne er kolde og om en Maaned eller 2 er de delvis tomme... Saa skriver I om Juleaften, lille Børn, ja, der var intet, vi hellere vilde, men hvis vi maa faa Lov at være herhjemme paa Holstenshuus denne sidste, sikkert den uigenkaldeligt sidste Jul, saa vil vi helst det, det bliver ikke for at sidde og ruge over sørgmodige Tanker, men vi vil mindes, 33 Juleaftener paa samme Sted, der var vel dem, der fik en bedre Jul end vi, der var ogsaa dem der fik den daarligere, Nr. 34 bliver bare fyldt med Vemod... og saa gaar vi nok paa Slottet naar vi har spist vores Julemad og i Aar kan vi følges ad i Kirke... men Tak fordi I saa gerne vil have os, og for Pengegaven til Rejsen, saa ser vi om vi kan holde Jul hos jer til næste Aar, nu skulde det jo være nærmere ved end nogensinde, om intet andet støder til, nu er det snart Solhverv, Aarets korteste Dag, min første Foraarsdag, hvor jeg dog trænger til den, for vores Julestemning er som blæst bort herhjemme...

Skovsbo nytår 1947

Kære alle fire.

Tak for Brevet i Dag, og jeg ønsker eder et rigtig godt Nytaar og Tak for det gamle Aar der svandt, og nu vil jeg svare dig Børge fra sidste Gang, jo jeg havde en god Appetit i Julen den var næsten alt for god, men jeg havde jo en god Makker i Frode, men jeg kunde godt tænke mig at have dig til Bords ogsaa, for du kan da ogsaa nok tage lidt fra, naar det er Medister, Ribben, Flæskesteg med Grønlangkaal der er paa Bordet. Det er ogsaa det bedste som kan faas til Julen og det kan vi da taale at spise for meget af uden at blive daarlig bagefter.

Nu er Vinteren sat ind, men forholdsvis mild, i Aften stormer det ret kraftig og sner lidt ogsaa, og Klokken er lige ved ti saa skal vi høre hvad de siger om Vejret, jeg sidder alene, de andre tre er gaaet i Seng, og saa standser jeg til Pressen har været her, saa kom Vejrmedlingen, den lød ikke saa godt for Jyllands vedkommende, mens det for Øerne er Udsigt til ustadigt Vejr, men det er jo ogsaa Aarets Tid saa vi kan vel ikke vente andet, men nu er det ligesom Dagene allerede er begyndt at længes men saa bliver det vel ogsaa strengere Vinter, men nu er vi da kommen paa den rigtige Side af Julen, nu gaar det mod Foraar og Sommer, og vi vil gerne spørge, hvordan bliver det, det faar vi først Svar paa om næsten et Aar, og saa længe maa vi saa vente, men nu begynder jeg at føle mig ensom, der er saa stille omkring mig, saa jeg tror jeg vil gøre dem Selskab, og dermed god Nat alle fire fra Bedstefar.

Skovsbo januar 1948

Tak for Brevene i Gaar, det er ikke saa godt med dig lille Signe naar du saadan skal ligge i Sengen af saadan en grim Syge men vi haaber for dig at du snart maa komme over det igen men du maa jo være meget varsom saa der ikke støder andet til men lad os nu haabe det gaar godt alt sammen, men ogsaa du Børge faar at føle, hvad det vil sige at Mor er syg; jeg beklager ogsaa dig, for det er ikke rart at komme fra Arbejde, enten det er Middag eller Aften, og det hele staar til dig, derfor er det rigtig at vi skal være to, men vel ingen Skade til at vi føler at ingen af os kan undværes.

Saa er vel Fremtiden lagt saa nogenlunde for din Far og Mor, Børge, men

det skulde gerne laves for dem saa de kan leve som andre, der maa tjene til Livets Underhold ved deres Arbejde, og det skulde vi tro, at den Slags Folk kunde gøre, men de har jo faaet en Tro, at Arbejdsfolk kan klare sig med ingen Ting, men det er nødvendigt at de Herrer har dem til at passe dem op, det er meget forkert, jeg kan nok huske fra min Far og Mor, de var til for det samme med meget Arbejde men saa godt som ingen Løn, den eneste Trøst de havde var at de aldrig var arbejdsløse og ingen Frihed, det maa vi haabe i Fremtiden bliver forbi og hermed vil jeg slutte med Ønsket om at du maa snart blive rask igen lille Signe, de bedste Ønsker til eder alle fire fra Bedstefar.

Skovsbo marts 1948

Kære alle fire.

Tak for Brevene i Dag, og til Lykke med din faste Ugeløn Børge, det er et stort Skridt i den rigtige Retning, nu har I det mere roligt, saa der bliver ingen Arbejdsløshed - til Lykke Børge og Signe.

Ja vi tæller nu Dagene til vi rejser, der er kun otte Dage, og i næste Uge faar vi travlt med at lave forskelligt til inden vi rejser saa Betty kan klare sig med Dyrene, Dina skulde komme og hjælpe hende, saa vi skal have Roer trillet ind, malet Korn, tærsket saa der er Halv at fodre med saa de faa Dage er optaget, men maatte det bare blive godt Vejr, og ingen uforudsete Ting skal komme i Vejen, for vi glæder os til Turen begge to, og det er ogsaa den mest passende Tid nu, skal vi udsætte det i otte Dage kommer vi saa nær paa Paasken og saa er det daarligere at rejse naar der bliver for stor Trængsel; ja vor lille Birgith, vi to skal ud og trave sammen det kan blive morsomt, og de Dage skal vist hurtig gaa til vi skal vende Næsen hjemad igen, men bare det maa blive godt Vejr saa vi kan faa Fornøjelse af Turen, og du vor lille Erling er vel snart bleven stor, ja det er ikke godt at vide, for jeg er ikke helt sikker paa om ikke du bliver lige saa godt Tidsfordriv for Bedstefar som storesøster, men det faar vi se i Løbet af en otte Dages Tid, men lev nu vel og hav det godt alle fire og paa snarlig Gensyn, det ønsker Bedstefar.

Holstenshuus, 11.3.1948

Kære alle sammen.

Tak for jeres kære Breve i Dag og vi er hos jer i Tankerne for vi ved at I alle nyder godt af Samværet, Fynboerne er et herligt Folkefærd, og vi kunde for den Sags Skyld godt tænke os at være med, men selv om gamle Baronesse er død, har vi nu ikke mærket meget til Friheden, det eneste Far er ganske fri for, er Kirketuren, ellers gaar det jo i Vinter, som alle Vintre før, Herr Berner rumsterer jo med det hele, saa der ser ud, som om Tyskerne har været der; i de sidste 8 Dage begynder han at faa Skik paa den Afdeling hvor han skal raade, han er flyttet ned i Baronessens og Agerups Værelser, og naar han engang falder falder til Ro, saa faar han et dejligt Hjem kan I tro, men han har mange Genvordigheder, Malerne har malet blankt, hvor der skulde være mat, om igen; Sadelmageren forkert Betræk paa Stolen, om igen; Frk. Hansen syr Gardiner forkert, om igen; Forretningen sender forkerte Laase til Døren, om igen, og Far skulde forleden hente 2 fine Kommoder fra Snedkeren, da havde Fragtmanden tabt den ene under Kørselen og den var knust i 1000 Stykker, Marmorpladen som næsten ikke kan skaffes var ogsaa knust, og nu da han er flyttet ind i det fine Soveværelse, saa faar han Træk i Nakken, saa skal der slaas Isoleringsplader paa og tapetseres om, men det bliver nok godt alt sammen til sidst, og ellers er der taget fat herovre i Østfløjen, hvor i hvert fald Stuerne skal være færdig, til Stiftamtmandens kommer til Paaske, efter Paaske skal de saa have fat paa Køkken og Badeværelse og alt det andet, der skal ske i denne Del af Slottet, men de bliver vel færdig engang. Du skriver om Prisen paa Sirup lille Signe... jeg har faaet Siruppen hjem i en stor Spand men for at vide Prisen fik jeg en Mælkeflaske fyldt, og Prisen var 1,30, altsaa 2,60 for 2, og I kan blot skrive efter det naar I skal bruge det.

Hvorledes faar I Mad derovre, her er det knapt med Oksekød for Tiden vi faar i denne Uge for hver 45 Øre, jeg sagde til min Slagtedame at hun maatte næsten hellere stege den Frikadelle for mig, i Stedet for, at jeg skulde hjem og grise baade Fad og Pande og Komfur til, og nu bliver det ogsaa knapt med vore Høns, for det er for dyrt at købe Frihandelskorn, saa maa vi købe Fisk, hvis I kan bruge det, skal jeg nok huske eder med vores Flæskeration, Far maa ikke spise Flæsk for Tiden, og jeg elsker

Grød. Hvordan har de det med Mad ude ved Skoven, men der er indslagning engang imellem der er knap saa afhængige selv om der skal lidt friskt til en gang imellem.

Nu er Far gaaet i Seng, saa gaar jeg med, jeg har faaet min Stovvask tørret i det dejligste Foraarsvejr hav det godt kære alle sammen, god Tur Fynboer, og god Rejse til Fyn igen. Hilsener til alle fra os her paa Holstenshuus, Mor.

Skovsbo marts 1948

Kære alle sammen!

Tak for Brevene vi fik i Dag; det er godt at høre at I nyder det; saa snart jeg læste for John at Onkel Børge ikke havde nogen Harmonika, svarede han lige saa glædesstraalende, Bedstefar køber en til mig, Elsie har lavet en til ham af Papir saa den tager han fat paa, saa snart Radioen spiller. Vi har det godt herhjemme, Kl. er 4 saa jeg skal ellers ud og give Roer nu, men jeg vilde lige have Brevet skrevet først; Lørdag Nat var Dina, Jørgen og Hanna her, og i Søndags var Elsie og Hanna her, Mandag Elsie, og i Dag kommer Dina herom, saa bliver Elsie og Dina her i Nat; Dina er jo færdig i Odense fra i Dag, i Morgen skal Elsie i Skole, men saa bliver det ellers Elsie og Dina der skiftevis bliver her; saa I kan være ganske rolig, det hele gaar som det skal, jeg maler Kl. 7 Aften og Kl. 7 Morgen, og saa er jeg fiks og færdig ved 8 ½ Tiden saa gaar vi ind og faar vores Morgenmad. Da jeg skulde til Sønderø i Lørdags kunde jeg ikke finde nogle Penge, og I havde saa ogsaa taget begge Pengepungene med saa jeg maaatte ty til mine 10 Kr. I Lørdags Aftes kom Ludvig med en Check paa 39 Kr. Og nogle Øre, vi skal heller ikke bruge saa mange Penge. Elsie og John sidder her ved Siden af og tegner til Birgith, og lille Birgith jeg skulde hilse dig fra Fætter John og sige mange Tak for de fine Tegninger, og sikke fine Bogstaver du kan skrive, du skal nok blive dygtig til Skolen. Jeg maa nok hellere slutte, Kørerne brøler, saa det er ikke til at holde ud, saa jeg slutter med en kærlig Hilsen til jer alle fra os herhjemme, John og Betty.

Teddy sidder hver Dag og kigger ud af Vinduet, han kan ikke forstaa, hvorfor I ikke snart kommer.

Odense 18.3.1948 kl 17.15

Kære alle fire

Vi er ankommet til Odense i det allerfineste Solskin og efter en rigtig behagelig Rejse og saa siger vi to Gamle tusind Tak for de dejlige Dage og den ualmindelig gode Behandling og alt godt vi har nydt hos jer, vi sender Brev en af de første Dage men I være hilset alle fire og især vor lille Kælepige og Kæledreng fra Bedstefar og Bedstemor.

Skovsbo marts 1948

Kære alle fire.

Her er lidt til jer alle fire. Der er lidt at koge Kaal paa, noget at lægge i Jorden, og Æbler til at dele som I er Venner til, saa havde vi et Stykke Ost, der er vist knap 1 Kilo, det puttede jeg ogsaa i Pakken. Denne Gang sender vi det som en almindelig Pakke, det fordyrer det jo, naar den sendes som letfordærlige Varer, sidste Gang kostede den 2 Kr. 90 Øre, og det er jo ikke nødvendig denne Gang, da der ikke er fersk Kød i den. Haaber I faar den i god Behold, og saa "Velbekomme". Mange Hilsener til eder alle fire fra Bedstemor.

Skovsbo april 1948

Kære alle fire!

Mange Tak for Brevet vi har faaet i Dag, det har nok været en stor Dag for Birgith, ja hun havde jo fortalt for mig, at hun fik nok en stor Dukke til sin Fødselsdag, men den har nok været større, end hun havde regnet med, det er jo alle Børns store Ønske. Nu er det snart Birthes Fødselsdag hun ønsker sig en Svingtaske, det er ogsaa et temmelig stort Ønske. Vi giver gerne 2 Kr. eller deromkring, saa vil hun selv spare sammen til en, hun plejer gerne at faa 5 Kr. fra Frodes Bror Marinus og 5 fra Frodes Mor, hvis saa Frode og Emmy giver hende lidt til Hjælp, saa kan hun maaske faa sig en, jeg tror Hun har sparet lidt sammen selv ogsaa, Emmy og Frode er sikre til at sætte hendes Penge i Banken, hun har en lille Kapital deri, vistnok 1200 Kr. Vi var ellers til stor Konfirmationsfest ude hos Peder Simon i Aftes og kom ikke hjem før Kl. 4 til Morgen. Frode har lært at køre Bil i Foraaret og faaet sit Kørekort for en 14 Dage siden, saa havde han lejet en Bil derovre fra Slukefter og tog saa os med

derud, der var mange derude, deriblandt hele Gejstligheden fra Sønderø, Provsten, begge Lærerne med Fruer, og Frk. Vestergaard. I kan tro Provsten holdt sig ikke tilbage lige saa lidt som de andre Gejstlige, hverken med at drikke som til at danse, der var højt Humør over det hele der var vistnok cirka 100 Mennesker.

Vi fik Kløsesuppe, Tarteletter, Frugt, Flæskesteg med alt tilbehør, Vin og Øl i lange Baner, og til sidst Is med varm Kirsebærsovs til, og saa mange rosende Taler baade lange og korte, det er bare ikke Sjov at sidde til Bords i 3-4 Timer.

Du skriver, Børge, at eders Urter og Kartofler er kommet op, det er lige saadan her, ja ikke alle Urterne, men Ærter og Kartofler staar fint i Rækker; vi er ogsaa meget senere herude for vi kan begynde at arbejde i Haven, jeg mangler kun et lille Stykke, ovre under de hvide Syrener; jeg har næsten maattet kulegrave hele det store Felt, det var gennemspundet med Rødder fra Syrenerne, de groede lige saa tykt som Skidt over hele Pladsen og helt ud paa Gangen. Jeg ligger paa Knæene og graver, det er ikke til at udholde at gaa og bøje Ryg hele Tiden.

Far er bleven færdig med at pløje Roejord i Dag, det varede lidt længere end beregnet, men da ham vi lægger sammen med var færdig med sit Markarbejde, og havde afbrugt Rødhesten, solgte han sin egen Hest og købte en 2 Aars Plag, som aldrig havde gaaet i Tøjr, saa maatte vi selv om, hvordan vi vilde faa vores Arbejde ordnet, saa Far og Rødhesten har maattet tage saa smaat af det, baade med at køre Gødning og pløje, jeg ved ikke rigtig om Manden deroppe er dum eller fortræden, men sin egen Fordel kan han da nok se, og Far vil ikke lægge sig i Klammeri med ham. Vi maatte saamænd gerne laane Plagen og hjælpe til med at køre den til, men det vilde Far nu ikke have noget med at gøre, saa vilde han hellere arbejde med den Røde alene, og være noget længere om det, jeg synes bare at han ikke behøvede at sælge den gamle Hest saadan over Hals og Hovede, uden at vi vidste det mindste derom.

Det sidste er ved at blive noget værre Makværk, men jeg er søvnig i Aften, de andre sover allerede paa deres grønne Øre.

Mange kærlige Hilsener til eder alle fire fra os alle fire ved Skoven. Bedstemor.

Skovsbo maj 1948

Kære alle fire!

Ogsaa jeg ønsker dig til Lykke paa Fødselsdagen i Morgen lille Nini og ønsker dig det allerbedste i det nye Aar at det maa give dig Sundhed og fri for Sorg af nogen Art, ja Mor ligger i Sengen, men det ser da ud til at det gaar bedre; jeg kan snart naa Enden paa Foraarsarbejdet, nu fik vi en god Regn og alt myldrer frem og det er saa kønt at gaa op i Marken med Køerne om Morgen og oppe fra den anden ende af Marken og se hjem med den kønne Skov bagved, det er et smukt syn, men du kan vist godt se det for dig Signe, selv om det er Aar siden saa glemmer du det sikkert aldrig, naa jeg skal ud og harve den sidste Roejord, som jeg blev færdig med at pløje i Gaar, den er lidt vaad og klumpet og utidig, saa der skal harvning til, det andet Læg Kaalroer er begyndt at komme op, og hermed slutter jeg med de bedste Ønsker for eder alle fire, og endnu en Gang til Lykke med Fødselsdagen Signe, det ønsker Far.

Holstenshuus 11. maj 1948

Kære Børge, Signe, Birgith og lille Erling.

Og saa er det dig det gælder denne Gang lille Signe, og først vil jeg ønske dig rigtig hjertelig til Lykke og alt godt for dig i det nye Aar, vi har travlt med at faa alt Sengetøjet ud oppe paa Slottet i det gode Vejr, en Masse Sengetøj de har de Mennesker, jeg tænker paa hvor mange der staar og mangler og kan ikke faa, og saa ligger alt dette her og bliver ikke brugt, det er nu egentlig mærkelig det skal være saa ulige fordelt, men saadan er det nu her i Verden. I har vel travlt ude i Haven, det staar vel ellers godt, men vi trænger snart til en god Dags Regnvejr, jeg har 4 Rækker Kartoffler som jeg snart skal have skrabet lidt til, nu varer det ikke saa længe inden I kommer en Tur hjem til os det glæder vi os til, og saa endnu engang hjertelig til Lykke lille Signe og mange kærlige Hilsener til eder alle fire fra Farfar.

Fynske ferieminder:

> Severine, Birgith, Erling, Børge og Niels i kuseboligens have

>> Petrine, Signe, John, Birgith Betty, Jørgen og Erling i Skovsbo

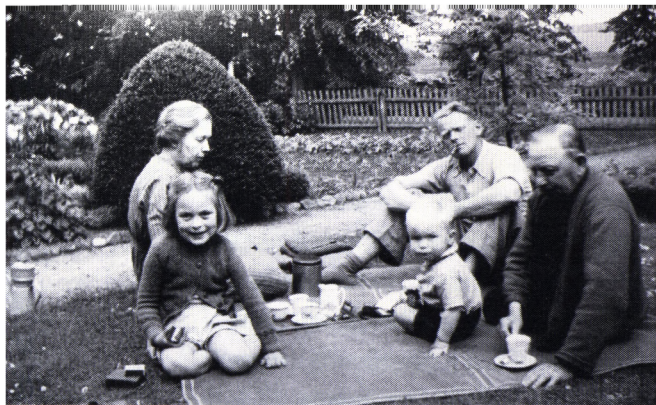
> Erling, Signe, Betty, Frode, Emmy, Birthe, Birgith, John og Leif i Slukefter.

>> Elsie, Poul Henning, Dina, forrest: Jørgen, Birgith, Hanna, Leif, Erling, John og Birthe ved gartnerboligen i Søndersø Skov

>>> Birgith og Erling på Holstenshus

> - og med farfar og farmor

>> I gartnerboligens have med ærter - der blev dyrket ærter på markerne i nærheden, og vi reddede os tit en bunke fra lastbilerne der kørte forbi.

Skovsbo maj 1948

Kære alle fire!

Allerførst vil jeg ønske jer alle en god Pinse, den skal I vel fejre ude i "Villa Mona" hvis det vedbliver at være godt Vejr, det er rigtignok Sommervejr i disse Dage, og alting gror sig saa kønt, baade i Have og Mark. Ja, nu nærmer Tiden sig snart, hvor vi atter skal ses og tale sammen. Vi venter jer altsaa d. 29. Maj, men hvornaar rejser I fra København, bliver det om Formiddagen? Det er for Rutebilen, den sidste der gaar fra Odense om Lørdagen kører Kvarter over 6 om Aftenen, saa I kan vel ikke naa at komme med den, hvis I først rejser fra København over Middag. Vi glæder os til at se jer alle fire. Vi skal slagte Grisen enten Tirsdag eller Onsdag i den Uge I kommer hjem, det kan jo ikke holde sig saa længe nu det begynder at blive varmt, og vi har jo ingen Kælder at opbevare det i. Vi skal jo ogsaa have lavet til, til Fødselsdag for den lille Fætter Erling. Vil du give et Par Sukkermærker til Hjælp, Signe, saa skal vi nok bage noget til Kaffen, men det er Sukkeret det kniber mest med... Men det er da godt vi har noget vi kan slagte, den er nu ikke ret god vores Gris, det er de sløjeste vi har haft i den Tid vi har været her; de er 9 Maaneder gamle, men har ikke rigtig kunnet trives, den vi slagtede til Jul var kun 5 Mdr. Og vejede 300 Pund, det var noget andet, det har været nogle dyre Grise at fodre paa i saa lang Tid og fede er de heller ikke endnu. Jeg maa nok slutte Kl. er elleve, og vi har første Tur i Morgen, saa skal vi op Kl. 5 1/2, saa jeg maa lige ind og skrabe lidt sammen før vi skal op igen. Mange kærlige Hilsener til eder alle fire fra Bedstemor.

Desværre var det i min tidlige barndom ikke ofte, at turen gik til Fyn på grund af krig og samfærdselsvanskeligheder mellem landsdelene.

Dette blev også sidste gang jeg var med far og mor og Erling på ferie i Skovsbo. Jeg var 6 år og husker, at vi som altid som det første var på markvandring, så bedstefar kunne vise os bedriften. Køerne stod tøjret på marken, flaget var rejst, og alle havegange var fint revet. I stalden var grisene i stien, og en af dem skulle slagtes - og det skete på deres gårdsplads. Jeg stod nysgerrig, men også lidt bange halvt gemt væk i døråbningen og så, hvordan slagteren fik lodset det kæmpestore skræmte dyr op på slagtebænken, og jeg husker skriget og blodet, der løb ned i en spand. Men der var fart på, og ingen havde tid til at tage sig af

mig; men lidt senere sad vi alle i det lille køkken, hvor der var travlhed med at lave medisterpølse - altså stoppe fars i de rengjorte tarme.

Der var meget nyt at lære, og pludselig kiggede bedstemor på mig og pustede i en tarm, så jeg fik den i hovedet, og så smilede hun skælmisk.

Holstenshuus 29. 7. 1948

Kære alle 4.

Tak for jeres kære Breve i Dag, og de er dejlige at læse, fyldt som de er med Sommer og med dens Glæder, og ogsaa med dens Arbejde med at bjærge ind fra Haven til en lang Vinters Behov, og det er varmt at sylte, jeg synes at Varmen altid besværer mig saa meget; jeg lider ikke Vinteren og Kulden, men der kan man da tage Tøj paa, men om vi saa i Sommereens varmeste Tid fik Lov at gaa nøgne, saa er Varmen lige slem, men jeg tror at I nyder Sommeren derude paa den dejlige Grund, det er ikke noget daarligt, at I har anbragt jeres Penge i, og vi har kun et Ønske, at vi maa komme til at bo saa nær, at vi maa faa nogle gode Timer og Dage hos jer der, hvornaar det sker, er nok ikke godt at vide, foreløbig maser vi i det her, og jeg for min Part har da faaet nok, nu er der da snart kun 14 Dage til at Ferien er slut og de stikker af igen, jeg glæder mig til at gaa det hele igennem med Klud og Børste og saa faa fri.

Bror skriver om en god Stilling til mig med kun 6 Timers Arbejde og 240 Kr. om Maaneden, det er noget andet end her, hvor jeg har gaaet flere Dage fra 8 Morgen til 9 Aften, men det bliver jo ikke let at faa en Lejlighed og at faa Far omflyttet, der er vel ogsaa meget at tænke paa i et saadant Tilfælde, men nu gaar denne Sommer da, og snart faar vi kære Gæster og Lilletut kommer med, jeg maa nok faa Lov til at betale hendes Rejse, det kan Drikkepengene gaa til, det bliver morsomt, at hun saadan tager ude paa Ferie uden Far og Mor, men da vi endnu ikke har lagt Planer for vor Ferie, er det vel bedst, at hun følger med Farbror hjem, det er ligesom at jeg ikke kan tage mig sammen til at bestemme mig eller os til noget endnu, men Sommeren er da ikke slut endnu.

Jeg har saadan et kønt Digt til dig Børge, om den gamle Allé, Holstenshuus Have, om Lindetræer du skal faa det ved Lejlighed... Kan det passe, at vi kan mærke at Aftnerne mørkner, men vi er jo ogsaa ved August, saa tror jeg at jeg slutter med 1000 Hilsener til jer alle 4, kan

lille Erling snart gaa, den lille Troid, hav det godt, det har vi herhjemme, Hilsener fra Farmor og paa Gensyn lille Birgith.

Skovsbo august 1948

Kære alle fire!

Først mange Tak for Brevet vi fik i Gaar, ja saa er jeg oven Senge igen, men det er ikke ret godt endnu, der sidder noget i hele Kroppen, som ikke vil forsvinde igen, men jeg stivede mig alligevel saameget op at jeg tog paa Kirkegaarden i Gaar, 6 Aars Dagen for hvor kære Harrys Død. Tiden gaar saa hurtigt at vi næsten ikke kan tænke os, at der allerede er gaaet 6 Aar, siden vi maatte miste ham, saa pludselig og uden at han havde været syg, kun de faa Timer, og saa var han borte for os. Det var den tungeste Dag i vort Liv. Gudskelov, at Tiden mildner al Sorg, men glemmes kan der ikke. Alting staar saa levende for mig, den sidste Dag vi havde Bror Harry, da vi fulgtes ad for sidste Gang i Marken om Morgen, og til han sagde Farvel til os om Aftenen, og saa saa vi ham ikke mere. Mit Sind er saa tungt i Dag, men det er maaske fordi at Helbredet ikke er saa godt, men vi maa da vente det bliver bedre snart.

Vi mangler endnu 6-7 Læs Korn at køre ind, men det regner lidt hver Dag saa det kniber med at faa det tørt men vi er heller ikke saa langt henne i August Maaned, saa det er jo ogsaa tidlig Høst i Aar... Du spørger lille Signe om vi fik det hele kørt af med Binder, det gjorde vi, det varede 9 Timer at faa det hele høstet, og det kostede 50 Kr. Foruden Bindegarnet der kostede 38 Kr., men vi har en god Høst, den bedste vi har haft siden det Aar Harry rejste fra os...

Mange kærlige Hilsener til eder alle fra Bedstefar og Bedstemor.

Skovsbo november 1948

Kære alle fire.

Tak for Brevet i Dag, og det er godt I kommer hjem paa Torsdag og med det Tog, saa vi kan komme hjem ved Dagen med de to smaa, saa jeg kan faa en lille Bamse at lege med for han er nok bleven noget mer end sidst saa han kan nok rigtig løbe rundt nu og kan han først det, saa vil jeg da ogsaa antage at han kan begynde og lave Spilopper, men hvordan det skal gaa dig Børge med at faa Aftenen til at gaa, og der bliver flere hvor

du skal være alene, men du er jo en travl Mand, saa det gaar vel nok. Nu lider det med Markarbejdet her, og jeg længes efter at naa Enden for saa har vi den bedste Tid af Aaret, ja det er vel Synd at sige det, for den bedste Tid er Sommeren, men da har vi daarlig Tid at nyde det, saa vil jeg slutte for denne Gang, men sender jer de bedste Ønsker og en rigtig god Rejse hjem venlig Hilsen fra Bedstefar.

Holstenshuus 6.1.1949

Kære alle 4.

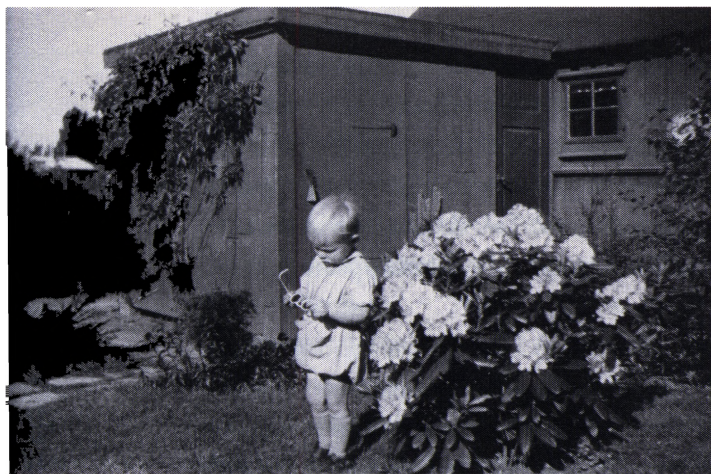
Ja saa sidder vi herhjemme i vor egen Stue igen, med Minder om en velsignet Julefest og Ferie sammen med vore kære Børn og de søde Unger, hvor er de kære, hvor er det bare Synd, at der er saa længe imellem, vi ser dem, men vi siger Tak for hver Dag hos jer og for al jeres Godhed mod os, saa maa vi jo se at faa det bedste ud af den Tid, som vi har igen her paa Holstenshuus, engang faar det jo nok Ende. Ja I naaede vel ikke ret langt bort i Lørdags, inden vi kørte, I var kun lige gaaet, da der meldtes, at Toget kørte om 5 Min, saa vi var klar over, at Bror ikke naaede Valby, og dog naaede han omtrent derud alligevel, han skriver, at han stod paa Broen i Valby og saa at vi trillede af Sted, ja det gik kun smaat, vi holdt uden for hver Station lige til Roskilde, ingen Indkørsels-signaler var hejst og Farten var Sneglefart, først da vi forlod Roskilde sattes Farten op, og da vi naaede Ringsted var vi 1½ Time forsinkede, og stadig masede Rejsende ind som havde ventet paa Togene 8.10 og 8.50, saa det var mildest talt et overfyldt Tog da vi naaede Korsør, og allerede i Slagelse stod de Rejsende med Overtøj og Kuffertyl parat til at sprænge alle Forhindringer for at naa først om Bord paa Færgen, fuldstændig Krigstiden om igen, det var ganske forfærdeligt, og i Korsør Havn laa der en lille gammeldags Færges og skulpede i en Brandstorm, som hærgede helt ind i Havnen, og den skulde føre alle disse hundreder af Rejsende ud paa det oprørte Bælt – endnu 8 Dage efter kan vi græde ved Tanken om, at havde I været med paa den Tur med jeres smaa Børn, prøv at forestille jer den Last af nytaarsglade, trætte og forspiste Mennesker, mange havde næppe været i Seng, mange var næppe helt ædru endnu, Mænd og Kvinder og Børn væltede fra den ene Ende af Skibet til den anden, fuldstændig sanseløse, Smaabørn skreg af Skræk og Pine og

de stakkels Mødre maatte trøste Børnene saa godt de kunde alt mens de selv vred sig i Opkastning, I kan tro det varer længe inden vi glemmer den Tur, saa modbydelig den var, Hr. Berner sagde ogsaa Dagen efter, at det var en Skandale hvad Statsbanerne havde budt det rejsende Publikum paa en Nytaarsdag. Far klarede sig fint, men jeg har gaaet med Søsygen i Kroppen de første Dage herhjemme, og jeg kunde næsten ikke taale at køre i Toget hjem, der holdt et Ekstratog ved Færgen og der var Fart paa til Faaborg, i Pejrup ringede Far efter Bilen, og vi var herhjemme Kl 3.15 og her var dejligt varmt, jeg lavede en god Kop Kaffe, og saa fik jeg alt vort Sengetøj ind i Stuen, og da vi havde spist til Aften, saa gik jeg i Seng. Mandag og Tirsdag Formiddag var jeg et Par Timer ovre hos Frk. Hansen, og ellers har jeg plejet mig selv og er nu i Orden igen... Saa er det Sengetid igen, og jeg slutter med 1000 Tak for den dejlige Jul, 1000 Tak for al jeres Godhed mod os, det lever vi længe paa.
Mange Hilsener fra Farmor.

Skovsbo Forår 1949

Kære alle fire!

Saa lægger jeg Strikkepindene for at skrive et Par Ord til jer; Tak for Brevene i Dag; med kun godt i. Det er ogsaa snart længe siden jeg har skrevet til jer, men jeg har haft travlt; jeg har været ude og servere til Sølvbryllup hos Forsikringsagentens i Søndersø, jeg var lige ude og løbe mig 25 kr. op paa 20 Timer; jeg var hjemme 4 ½ Morgen saa det var saadan omtrent ved den Tid almindelige mennesker staar op; ja, der var Lys i Stalden ovre paa Zastrow; men de er vist ogsaa oppe ved 4 Tiden. I Gaar og i Dag har jeg været i Spurvelund og vaske Stovvask. I Aftes var vi oppe paa Kroen og læse paa vores Stykke, og vi skal derop igen paa Søndag Aften. Jeg har ellers travlt med at strikke; jeg er ved og strikke en lang grøn jakke til Dina, og har Garn og ligger til en jakke til Sonja i Spurvelund ogsaa, og saa maa det gaa lidt stærkt med Pindene; men ærligt talt saa er jeg lidt træt i Aften, og jeg har saa frygtelig med Gigt i begge mine Arme og lige over Ryggen men det havde jeg sidste Vinter ogsaa, det er en daarlig Strikkeplads jeg har, alt den Kulde som kommer ind af Vinduerne havner lige i Ryggen paa mig; men det er min bedste Plads; saa jeg maa dække Vinduerne til, naar der er saadan et Sus der.

Erling ved køkkendøren til "Mona"

Mor sidder paa en Stol ved Komfuret og strikker, og Far sidder for Bordenden og læser i Julehæfter, vi har laant saa mange ovre hos Gunnars, men jeg tror Far snart er færdig med dem, men Julen er jo ogsaa for længst forbi; det er utroligt som Tiden løber, vi kan allerede mærke Dagen bliver længere; Kl. er 6 inden vi kan sige at det er rigtigt mørkt. Naa, Klokken er mange, det er snart Sengetid, og vi er søvnige, det er ogsaa rart at komme tidligt

i Seng engang imellem. Vi skal lige have os et stegt Æble med Sukker, inden vi kravler i Køjen.

En rigtig kærlig Hilsen fra John og Betty.

Skovsbo 9.9.1949

Kære Signe, Børge, Birgith og lille Erling.

Først Tusind Tak for den dejlige Gave I sendte mig til Fødselsdagen (65 år), og Venner, jeg mener det alvorligt, I kunde ikke give mig en bedre Gave, som naar I gav mig alle mine smaa i anden Generation, det er et dejligt Billede og det var indpakket saadan at det var helt da det kom hertil og i uskadt Stand og jeg siger Tak for hvert et godt Ønske I sendte mig for Dagen og Fremtiden, og jeg havde en dejlig Dag sammen med Naboer og vore Børn og af Gaver fik jeg af Naboerne en Haandlampe m/8 m. Kabel, fra Olga og Ejnar, Emmy, Frode, Betty en 6 m. Rem til Tærskværket, fra Olgas Børn en Sammenplantning med en halv Flaske Snaps, og fra Emmys Børn en halv Flaske Snaps samt to halve som vi selv købte og de blev ødelagt alle fire, saa det var en dejlig Dag med godt Humør ja jeg har glemt hvem der gav mig Gaverne af Naboerne var Hans Nielsen, Kresten, Ludvig, Sofus og Gunnar Hansen, Købmanden kom med et stort Askebæger og ti Cerutter fra Laura og Christian

som er paa Amager fik jeg et sribet Dynebetræk saa jeg kan undgaa at vaske Fødder alt for tit, det var en storslaaet Dag som vi sent glemmer, det gør saa godt at føle at man har mange gode Venner som ikke er ked af at komme frem ved saadan en Lejlighed, men det er endnu bedre at vide at vi to her har Børn, Svigerbørn og Børnebørn som paa saadan en Højtidsdag kommer og ærer Far og Mor. Tusind Tak derfor alle sammen fordi I var med til at ære mig da jeg i Gaar passerede Grænsepælen der viser ind i Alderdommen.

Kære alle fire

Ogsaa en hjertelig Tak for Gaver og Ønsker til Fars Fødselsdag fra mig ogsaa, ja det var en stor Dag for Far og mig, jeg vil lige fortælle at Ejnars havde rullet Remmen sammen og pyntet den som en Lagkage med Vat og røde Blomster og lagt paa en Bakke, Haandlampen var lavet som en stor Blomsterbuket det saa vældig flot ud.

Det er et grusomt forhastet Brev men det løber lidt rundt for mig i Dag, Hilsener til alle fra Bedstemor.

Holstenshuus 29.9.1949

Kære alle 4.

Saa er I hjemme i Fuglegaardsvænget igen ja vi har talt om jer hver Dag at det var nok ikke let at rive sig løs ude fra den skønne Natur vi kan se herhjemme i Haven, det ene Træ antager skønnere Farver end det andet, Foraaret er et Vidunder, eneste sarte og spæde Farver alt klædt i det lyseste lyse, ligesom et nyfødt Barn, men Efteraaret, alle Farver i Grønt, gult, rødt, brunt det ligner gammelt Guld, Bronze ja en Maler kan aldrig opfange de Farver rigtig den Kunst forbeholder Naturen sig, hvad gør saa det, at der bliver et Par Maaneders Mørke, saa gaar vi mod den lyse Tid igen, for hver Dag tilbage, gaar det jo en Dag fremad igen. Jeg sidder paa Systue i disse Dage, og jeg har travlt med at sylte Hyldebær, det er vel det sidste paa det Omraade for i Aar bortset fra lidt Rødbeder. Paa Slottet faar jeg lidt senere noget Rengøring efter Haandværkerne, men jeg tager nok en Kone til Hjælp, Stiftamtmandens kommer jo midt i Oktober i Efteraarsferien, de kommer alene 2, ligesom sidste Aar og jeg trænger ogsaa rigtig godt til at være herhjemme og hvile og nyde det

lidt. Gaar det godt med Skolen lille Birgith, og Danseskolen, du har rigtig nok travlt, men nu har du vel ikke saa langt til Skole, som naar I bor i Haven. Ja saa sender vi Brevet efter den gamle kendte Adresse igen og vi haaber at I er kommet til Ro og har det godt alle 4, det har vi her og jeg slutter med 1000 Hilsener og Tanker herhjemmefra og fra Farmor.

Skovsbo 16.11.1949

Kære alle fire.

Det varer lidt længe før I faa Brev denne Gang, men i sidste Uge krydsede de vist hinanden, og det bliver de maaske igen. I Søndags var vi i Kappendrup, Christian hentede os til Middag, og vi var ude at spise Grønlangkaal og Sylt, hjemmelavede Grisefrikadeller og Hamburgerryg, det var noget de havde haft i Fryseboks siden November i Fjor, men det smagte vel nok dejligt. Da Christian hentede os, kørte vi igennem Sønder sø og han spurgte da om jeg vilde paa Kirkegaarden saa vilde han køre den Vej, det blev jeg glad for, jeg kommer der kun, naar vi er i Bil. Vi havde en stor Buket Krysantemum med til Laura, og Christian plejer jo altid om Efteraaret at køre os til Bederslev og Krogsbølle Kirkegaarde, saa vi tog en god Buket Blomster med, da vi havde spist til Middag kørte vi alle sammen først til Bederslev og videre til Krogsbølle, og da vi kørte derfra, vilde han have at vide hvad Vej vi skulde køre hjem, vi sagde, at det maatte han da selv bestemme. Saa kørte han igennem Vellinge, Skelsbæk. Norup og til Otterup, op til Kirkegaarden der ogsaa, og da jeg sagde ham Tak derfor, saa sagde de begge to, at det havde været deres Bestemmelse fra om Søndagen, at vi skulde hele Omgangen rundt med Blomster, det er jeg meget taknemmelig for, jeg kan jo ikke komme der ellers.

I Fredags fik Betty en Pakke sendt fra Vera, det var en dejlig Kjole, som Vera skrev hun kunde bruge til daglig, men den er saa pæn at hun vil bruge den til pænt, nu har jeg i Formiddag slagtet en Hanekylling til hende, som vi sender i Morgen, vi kan jo ikke gengælde hende med andet, for Tøj er jo noget som Betty ikke faar for meget af, saa det er velkomment. I Eftermiddag har jeg været til Fødselsdag oppe hos Katrine Kingo, og der kunde jeg gaa op og hjem igen, uden at blive syg af det, det er jeg svært vigtig af, Far fulgte mig derop, og Olga og Ejnar gik med

mig hjem. Paa Lørdag er vi inviteret op til Købmandens til Julekaffe, og Emilie sagde at Laurits nok skulde hente mig i Bil, det var da ogsaa pænt.

... Jeg faar vist holde for i Aften Kl er elleve, og jeg skal i Seng de andre sover allerede.

Vi har ellers været gift i 42 Aar i Dag den 16. November.

I kan ellers tro at vi er glade for vor ny Hest, den er baade stærk og skikkelig og kælen, den kører Roer hjem fra Marken hver Dag, den har ogsaa været ude at gaa for Vogn. Tospænder. Og ligner Rødhesten saa vi næsten ikke kan se Forskel. Mange kærlige Hilsener fra os alle fire herhjemme.

Holstenshuus 26.1.1950

Kære Børge, Signe, Birgith og lille Erling.

Saa skriver vi igen og vi siger Tak for eders kære Breve i Dag, og saa fik vi min Fødselsdag overstaet for denne Gang, vi havde Jørgen og Katrine, Rasmine og Rasmus Olsen om Fredag Aften før, og Søndag var Hans og Anna fra Faaborg de kom og spiste til Middag og var saa hele Dagen, det var et nemt lille Selskab, men vi havde det saa rart, vi fik os et lille spil Kort saa gaar Tiden bedre, af Bror og Ebba fik jeg en lækker Undertrøje og en Tandbørste, af Mor et par Strømper og en Pakke Cerutter, Hans og Anna en Brevaabner, og jeg siger endnu engang Tak for de dejlige Sko der er gode og varme, jeg har faaet mit Skatteskema i Orden, men Løn i rede Penge er 2.960 Kr. og dertil kommer Mors de 1.200 Kr. Dem skal vi ogsaa føre paa og saa har vi jo frit Hus og Ildebrændsel det har jeg regnet til 700 Kr. Og lille Birgith har travlt med at regne og skrive, og lille Manse ja han har vel mange Kunster i sit lille Hoved ja saa kan jeg vist ikke finde paa mere denne Gang og slutter med de kærligste Hilsener til eder alle 4 fra Farfar.

Skovsbo februar 1950

Kære alle fire!

Mange Tak for Brevet, vi fik i Gaar, og mange Tak fordi at du vil koste en Rejse herhjem Søster og lille Fætter, I er rigtig hjertelig velkommen, det var en stor Overraskelse for os, og vi glæder os rigtig til I kommer;

og jeg skal ogsaa hilse fra Far, Mor og John, de glæder sig ordentligt, John har begyndt at tælle Dage og har begyndt at finde Legetøj frem til Fætter; saa haaber vi at Børge og Kusine Birgith maa have det rigtig godt til I kommer Hjem, ja Birgith nu er du jo bunden, du er jo blevet en stor Pige, du gaar i Skole; er du glad for det? Og du faar jo ogsaa mange Kammerater, og du er saa dygtig har din Mor skrevet; ja inden vi ved af det, kan du snart naa Konfirmationsalderen; tror du ikke Søster at du kan blive hjemme 2 Dage til, saa kan du naa at se vi spiller Dilletant om Lørdagen, hvis du har Lyst at se os, og vi skulde ogsaa gerne have Mor rask, saa hun ogsaa kan komme med, nu kan I jo se; vi venter Olesen nu ved Middagstid han har været her de sidste 2 Dage og givet Mor en Morfinindsprøjtning, hun havde saa mange Smerter i venstre Side og op i Skulderen, og Olesen sagde at det var Muskelgigt (det havde Mor jo ogsaa sidste Vinter) første Gang hun blev sprøjtet kunde hun ikke rigtigt sove; men i Gaar hjalp det godt, da sov hun fra 1 ½ til Kl 8 ¼ i Aftes, men saa var hun ogsaa lidt rundt paa Gulvet; men det bliver de jo altid efter en Indsprøjtning; i Dag gaar det bedre, jeg giver Mor varmt Omslag paa, hele Tiden det sagde Olesen at jeg skulde; saa vi haaber snart hun er ovre det for denne Gang, det har ogsaa været lidt drøjt, men naar vi da kan se at det gaar fremad, og hun skal jo bare ligge og have Ro, for Nerverne staar jo ogsaa paa Højkant i de her Dage, men det gaar ogsaa væk, saa snart hun er oven Senge igen.

Vi skal nok hente dig i Odense Søster og Fætter, vi tager lige med 1-Bilen ind, saa med 3-Bilen hjem, den gaar fra Odense 2 ½, jeg ved saa ikke hvad Tid Toget kommer ind, men ellers skal vi nok hente dig paa Bane-gaarden. Venlig Hilsen fra os alle herhjemme, Betty.

Signes rejse hjem fik en anden drejning. Petrine var slidt op af et langt livs strabadser.

Kære lille Far og begge vore søde Børn!

Saa er jeg herhjemme og Rejsen forløb hurtigt og jeg fik en Taxa med det samme og var her hjemme Kl. halv to i Nat: Olga var ikke gaaet i Seng Mor havde faaet en Indsprøjtning Kl. halv ti og sov til Kl. 6 til Morgen. Mor er meget, meget daarlig hun har en Blodprop i Lungen og det er et

Spørgsmaal om den kan passere Hjertet det skulde dreje sig om 4 Døgn fra i Gaar da var der en Specialist og fotograferede Mor og han var lige her inde for en Timestid siden igen, han sagde her ude i Døren inden han gik at det er meget alvorligt: men vi haaber jo sagde han, og det ved Gud at vi gør allesammen: men det skærer i os som Knive naar vi ser hvordan Mor kæmper for at faa Luft og her blir' grædt, ja det er trist at komme hjem paa denne Maade.

...

og Emmy har været hjemme hele Dagen og Dina har været heromme: men vi maatte overtale hende til at tage hjem et Øjeblik, for hun var helt opløst i Graad. Nej lille Far du kan tro det er et trist Besøg; men jeg vil bede jer om I kan klare det et Par Dage endnu, jeg haaber lille Erling er rask maaske vil Fru Nielsen være rar at tage sig af ham og Birgith maa maaske være ovre hos Fru Madsen, jeg synes næsten jeg maa blive til Krisen er ovre og vi haaber jo inderligt at Mor maa komme over det det er med Spænding og Alvor vi gaar Natten i Møde. Olga og mig vaager i Nat igen saa passer Betty Huset deroppe og Far ja han maa have Lov til at sove om Natten han lider nok om Dagen...

Mor blev saa glad da hun saa mig til Morgen da hun vaagnede men hun kunde bestemt ikke forstaa hvorfor jeg var kommet, i Dag siger Mor intet hun ligger og hvisker noget uforstaaeligt af og til, jeg er glad for at hun har naaet og set mig da hun var klar. Og saa slutter jeg med de kærligste Hilsener fra jeres lille Mor.

Petrine døde 12. Februar 1950, bare 63 år gammel.

Skovsbo 24.2.1950

Kære alle fire.

Tak for eders Brev, ja det varer lidt længe i denne Uge, men det er ikke i den gamle Gænge endnu om det bliver, er noget lidt andet, der har været saa meget Tiden er gaaet med, saa vi er ikke rigtig os selv endnu, i Onsdags Eftermiddag cyklede vi over til Emmy og Frode vi maatte have lidt Afveksling og saa gaar Tiden, i Dag har baade jeg og Betty været i Sønderlø, hver for sig, Betty har vasket i Dag og vasker endnu skønt det er snart Sengetid i Morgen kommer Emmy og hjælper hende og

Frode kommer i Morgen Eftermiddag og de bliver nok til Søndag, han vil hugge Hegn ned, ja det lyder underligt, jeg var paa Kirkegaarden for første Gang i Onsdags og Betty har været deroppe i Dag for første Gang siden i Lørdags, men det er ikke paa Grund af Ligegyldighed, men af mange andre Ting jo vi savner vor lille Mor hver Time paa Dagen, men med dyb Vemod maa vi tænke paa hvad hun led af Smerter ogsaa hver Time paa Dagen, og dette gør at vi tager det lidt mere rolig, for vi kunde ikke med vor bedste Villie give Moder det saa godt, som hvor hun er nu, det staar saa klart for mig nu, og jeg kan ogsaa staa ved hendes Grav med den fulde Fortrøstning om at det hele er som det skal være, og jeg er helt rolig naar jeg staar ved Moders Grav, saa er det hele saa selvfølgelig for mig, men naar jeg tænker blot en Maaned tilbage og husker det derfra som er passeret, saa forstaar jeg ikke at det hele nu er forbi, og jeg ikke har Mor mere, som jeg kunde spørge til Raads om forskellige Ting saa føler jeg mig ensom, jeg har eder mine gode Børn, men jeg mangler den allervigtigste "Mor" og saa er der Stunder hvor jeg kommer i Tanker om, at havde jeg bare været noget mer for Mor saa kunde hun have faaet lidt mere Lys i sit Liv, saadanne Tanker kommer saa tit, og det gør ondt, for det kan ikke omstødes, at saa længe vi lever sammen og er raske, og det gaar i den dagligdags Gænge, saa kan der falde Ord, som aldrig skulde være sagt, og det er den Slags der melder sig naar den ene pludselig rejser hjem og ikke kommer mere, men Tiden vil vel ogsaa læge det Saar med Mors Tilgivelse til mig, for hvad jeg har forbrudt mod hende, og det ved jeg Moder var saa villig til hun har aldrig baaret Nag til mig eller nogen andre, naar vi bare snakkede til hende og lod som ingenting saa var det alt sammen glemt, vi har vel levet vort Liv sammen som andre ordentlige Folk, men igennem 43 Aar er der ikke udelukkende Solskinsdage, der har ogsaa været Graavejr nu og da om end i mindre Format, men det er disse Graavejrsdage der kan mindes nu jeg er ene, og de giver Smerte i Sindet, men en Ting ved jeg med Sikkerhed, der kommer en Dag, men jeg længes ikke just efter den af andre Grunde, hvor jeg faar Hjemlov og da staar Moder glad og smilende sammen med vore kære som er gaaet i Forvejen, og vinkende og glad for at tage imod mig og til sin Tid ogsaa eder og lad os saa glæde os til denne Stund og saa kan vi lettere fortsætte vort Arbejde henede, og maa vi være raske

har vi Adspredelser nok. Saa vil jeg til Slut sige jer saa mange Tak fordi I kom hjem og hjalp os paa bedste Maade men lille Signe, jeg ved det var den besværligste Rejse du har været ude paa siden Harry gik bort, da vidste du det var sket, denne Gang frygtede du for at det skulde ske, og det gjorde det, endda hurtigt, ja det var en kraftig Paamindelse til mig om at Maalet vist snart er naaet, min gode Følgesvend er gaaet fra saa jeg føler mig ene paa Vandringen, men med fuldt Haab om min Vandring her igennem Livet, og jeg tror fuldt og fast om at komme lykkelig og vel i Havn og til en dejlig Modtagelse for evigt og hermed de bedste Ønsker for eder alle fire, lev vel og hav det godt det ønsker Bedstefar.

Holstenshuus 1.3.1950

Kære alle fire.

Hav 1000 Tak for jeres kære Breve i Gaar Torsdag og I er spændte paa at vide hvorledes det gaar herhjemme, jo Far ligger altsaa paa Sygehuset nu, han kom derud i Tirsdags, der var intet andet at gøre end følge Lægens Raad, men nu maa I ikke gaa og være urolige, for det var ikke fordi Far var bleven daarligere, saa tværtimod, tilsyneladende havde de 8 Dage i Sengen og Havresuppen rettet ham mægtig, ikke paa Kræfterne selvfølgelig, men er der ikke noget alvorligt, saa mente Lægen det klogest at tage et Sygehusophold nu, som han sagde til Far, er der ingenting, "saa kan De rejse hjem med Ro i Sindet, og er der et eller andet under Opmark, saa kan det tages i Starten. Jeg var ude hos Far i Gaar Torsdag i 1 ½ Time, det var rørende at se hans Glæde da jeg kom, han havde været oppe og spejde ud af Vinduet efter mig og stod og vinkede til mig, da jeg tog af Sted igen, han havde længtes saadan efter mig, men han var i saadan et dejligt Humør saa det var ingen Sag for at tage fra ham igen. Han var saa glad for at han var kommet derud, og baade Læger, Sygeplejersker og hans Stuekammerater er dejlige Mennesker. I Gaar Morges havde han saa faaet Prøvemaaltid med efterfølgende Udpumpning og hele Mavesækken udskyllet, det er vist ikke saa rart, men det var ikke slemt sagde Far, og hans Hjerne, Lunger, Nyrer, ja alt bliver undersøgt, Blæren, og Blodprøve, tilbage er vist hele Tarmsystemet, men om Resultatet ved vi jo ingenting endnu, kun det, at Læge Møller sagde til Far i Lørdags, at der var intet alvorligt, "det turde han lægge Hovedet

paa Blokken for" jeg syntes jo, at det er stærke Ord, men det sagde han virkelig. Ja mere kan jeg jo ikke skrive til jer om dette, for mere ved jeg ikke selv, men jeg skal hilse jer saa mange mange Gange fra Farfar alle 4, og bede jer have ham undskyldt mens han ligger derude med at skrive, jeg har lovet at skrive for ham, derimod vil han blive lykkelig for et Brev fra jer, hans adresse kan jeg ikke huske, Afdeling altsaa, men skriv blot Chauffør N. Nielsen, Holstenshuus, p.t. Faaborg Sygehus saa faar han det, jeg saa at Stiftamtmanden havde skrevet saadan, Far fik Brev fra Aalborg i Gaar, ja kunde vi bare komme bort herfra mens vi kan følges ad, det er Fars højeste Ønske.

Vi glæder os uendeligt meget til at faa jer hjem kære Børge og lille søde Birgith, forhaabentlig er Farfar her igen, forstaar I, at det er mærkeligt for mig at være her alene, men det skal jo gaa. Hav det godt kære alle 4, 1000 Hilsener fra Farfar og Farmor.

Holstenshuus 17.3.1950

Kære alle fire.

... Ja jeg ved at jeg kan ikke være bekendt at skrive det, du lille Signe, der lige har mistet din gode Mor, kan nok bedst forstaa, hvordan det maa være her, hver gang jeg kommer herhjem, her er stille, saa det knuger en, paa vores gode Fars Maade at ordne alt paa, har jeg ført en Stue- og Drivhustilværelse, men den er jeg altsaa først kommet ud af nu, lidt brat og barskt, men det skal ogsaa gaa, bare vi faar ham hjem og som du skriver, lille Signe, ogsaa rask hjem, men vores Far er bleven mærkelig sart det sidste Aars Tid, de sidste 2 Aar skulde vi ikke haft her...

Og du spørger Signe, om vi uden Betænkning kan sige Holstenshuus Farvel, ja, det kan I tro, og det skal være inden det bliver Efteraar igen, saasnart der blot kan findes et Par Rum til os et Sted, Farfar er angst for en Vinter til herude og langt fra jer, men hvorledes skal vi bære os ad med at finde noget naar vi er herovre...

Overlægen var inde hos Far i Tirsdags Formiddags og fortalte ham, at undersøgelserne nu var afsluttet, og at det var Mavekatarr paa et Stadium, hvor Far skal ligge i fuldstændig Ro, Diæt og gennemgaa en medicinsk Behandling, saa de vil nok beholde ham derude et Stykke Tid, saa det er jo ikke godt at vide

hvor længe... Ja jeg skal hilse jer alle hjertelig fra Farfar og fra Farmor, forhaabentlig kan vi snart skrive at vi har det godt.

Skovsbo 11.4.1950

Kære alle fire

Jeg siger mange Tak for Maden jeg havde med og spiste paa Færgen samt Pilsneren, det smagte godt, men jeg kunde ikke forstaa at jeg skulde tage Sidetrin fordi jeg havde drukket den ene Pilsner, men jeg kunde se at de andre gjorde ligesaa, og det blæste ogsaa en Del, og dernæst tusind Tak for den dejlige Paaske jeg havde hos jer, og jeg havde en god Rejse hjem med god Plads og Turen over Sjælland varede kun 1 Time og 35 Minutter saa det kan ikke betale sig at bruge Flyvemaskine. Betty, John og lille Jørgen var omme ved Højbjergvejen for at tage imod mig og saa skulde vi op til Ejnars og spise til Aften, men alt var i den bedste Orden herhjemme, og jeg har begyndt at virke saa smaat igen, det har regnet hele Natten og der er masser af Vand paa Jorden, endnu engang Tak for alt godt og en venlig Hilsen til eder fra Bedstefar, Betty og John.

Holstenshuus 20.4.1950

Kære alle fire.

Ja nu har jeg lige været ovre og faa Hr. Berner af Sted til København... og nu skal jeg over og sætte hele Paaskevasken i blød og koge i Morgen og vaske Lørdag, jeg satte mig ind for at skrive til jer og hvile lidt samtidig for jeg blev saa træt, saa skal jeg have lidt Middagsmad og saa ud til Far, om jeg er aldrig saa træt kan jeg ikke undvære Turen i den friske Luft, og saa skal jeg jo ud og give Farfar sin Appelsin hver Eftermiddag ellers faar han den ikke, og saa ved eget Selvsyn at konstatere at det gaar den rigtige Vej. Overlægen sagde til Far i Gaar, at nu da han havde Operationen paa saa lang Afstand maatte han gerne faa at vide at det havde været en meget stor Operation, og "det der har hjulpet Dem igennem den farlige Krise er Deres Villighed til at spise og drikke hvad der kom ind til Dem, og om 14 Dage cirka skulde De være rask". Det faar vi jo altsaa at se til den Tid, jeg synes jo, at han ligger med for høj Temperatur endnu, og i Gaar paa min Fødselsdag synes jeg ikke, det var for godt, jeg kørte da hjem med lidt af den gamle Angst sitrende i Kroppen endnu, men

der skal heller ikke meget til efter det vi har været igennem, Far havde i Gaar faaet en Forbinding paa det store Operationssaar som sved saa rædsomt hele Dagen, forhaabentlig har han det godt i Dag igen... men fremad gaar det, selv om det er langsomt, men det er maaske det bedste. Jeg takker endnu en Gang for Billedet af de søde Unger, jeg har haft det ude hos Farfar, han fik Taarer i Øjnene af Glæde, og 1000 Tak for de gode Appelsiner, hav det godt kære alle 4, 1000 Hilsener fra Farfar og Farmor.

Niels blev rask igen og vendte hjem til Holstenshus sidst i april. Han lå på hospitalet næsten 2 måneder.

Skovsbo april 1950

Kære alle fire

Tak for Brevet i Dag, det gaar rigtig godt efter Hjemkomsten vi har lidt halvtravlt, men det regner lidt af og til saa vi skal ikke spekulere paa Jorden for ellers havde det været rigtig galt, naa det gaar vel nok i Aar som tidligere men det bliver sikkert sent med Markarbejdet i Aar der er jo mange Dages Arbejde inden vi er færdig, og der skal gaas mange Skridt, jeg synes i Aar at alt ser mere haabløst ud end de andre Aar, for selv om Betty hjælper mig saa godt som nogen kan saa er der alligevel noget som mangler og jeg synes ikke det bliver lettere med Dagene som gaar tværtimod, jeg synes til Tider som om jeg led Uret, naar jeg ser mange gamle som er sammen eller læser i Avisen om Guldbryllup og Diamantbryllup, saa var vi jo ikke saa gamle men jeg kan ogsaa godt se dem som lider større Uret end mig for disse er der ogsaa mange af, jeg ved godt Tiden læger alle Saar, men dette i Tilfælde maa det alligevel være gammelt som læges langsomt, for det læges vel aldrig rigtig, der er saa mange Lyde som mangler, naar vi om Aftenen hørte Rokken snurre det var en dejlig Lyd, og der var saa mange andre Lyde, særlig den kendte, Moders Stemme især da hun var rask og havde sit gode Humør, at vi kunde høre hende synge og ogsaa spøge og være vittig det er nu snart længe siden vi har hørt det, men nu savner vi disse gode Lyde, som dengang var en dejlig Begivenhed, og som vi vel ikke tænkte saa meget over, det hele tog vi som en Selvfølge, men nu da alt det mangler, er det vel ikke saa underligt at vi savner det, og især selve Personen "Mor" hun var og har

altid været Samlingspunktet for os alle lille Nini, det husker du godt, og hun var den samme ogsaa over for fremmede, og gæstfri var hun mod alle.

John og mig er ene hjemme i Aften, Betty er i Søndersø ved nogle Bekendte hun har, John er gaaet i Seng, og jeg tror jeg gaar til Ro nu for Klokken er straks ti, men vi skal heller ikke have Brevet med før i Morgen, det er godt det gaar fremad med lille Erling naar blot han kommer til Kræfter igen saa gaar det nok, saa slutter jeg med de bedste Ønsker for eder alle fire fra Bedstefar.

Slukefter 12.5.1950

Kære alle fire!

... I Dag skal jeg hjem og se til dem derhjemme og saa skal vi paa Kirkegaarden ogsaa ...

Det er saa svært nu naar vi kommer hjem og Mor ikke er der, og jeg vil sige at i de første Dage efter begravelsen da vi tog hjem og saa til dem, da maatte jeg tage et ordentligt Tag i mig selv naar vi nærmede os og skulde køre ind derhjemme, for Mor plejede gerne at sidde inden for Vinduet og syslede med et og andet Haandarbejde, hun var jo aldrig ledig vores lille Mor og den allersidste Gang jeg var hjemme medens Mor var her da laa hun og vaskede Køkkengulvet den dag havde hun vist nok ventet os, og saa skulde hun jo have det hele gjort pænt og rent, for naar hun ventede Fremmede kunde hun jo ikke andet end at der skulde være Orden saa lige meget hvem der kom, og den Dag havde hun saa ondt i Ryggen at hun kun daarligt kunde krybe af Sted men paa trods af det var hun alligevel i Virksomhed, og det gør jo det jo heller ikke lettere for os nu bagefter, derfor er det saa svært at forstaa at hun nu er væk for bestandig, for det er jo som om hun tog bort lige midt i sit Arbejde for Mor var jo nok syg af og til og laa i Sengen Gang paa Gang, men der var det ved Mor at enten laa hun i Sengen eller ogsaa arbejdede hun, paa den Maade kunde vi ikke komme til at se paa Mor som en syg Stakkel, der var kun et lille Aarstid at vi kan sige at Mor ikke kunde bestille noget, men det var jo bleven saadan igen at hun havde da begyndt at virke saa smaat igen om det saa kun var det indendørs Arbejde.

Det er sandt som du skrev Signe at det gaar smaat frem med Foraarsar-

bejdet i Aar, det har været det seneste i Aar end nogensinde men ogsaa det drøjest og det paa to Maader, men vi maa ikke bebrejde Far noget fordi det gaar mere langsomt i Aar, for nu at Mor er væk er ogsaa Drivkraften borte, det var hende der fik Hjulene til at gaa rundt. Og nu har det ogsaa været dobbelt sent med Vandet i Aar.

Og nu maa jeg vist holde for denne Gang og ønsker jer en god Dag i Morgen Hilsen fra os alle fire, Emmy.

Holstenshuus 26.10.1950

Kære alle 4.

Saa maa vi gribe til Pennen igen det har vel nok været vort Ønske i mange Aar, ogsaa at være nær de kære Unger, vi faar dem jo næsten ikke at se mens de er smaa, og jeg havde nær sagt kærest, det er jo ikke rigtig, for Børn er jo kære i alle Aldre, men pudsige er de som smaa, nu vokser lille Jytte ogsaa rask til den lille Pige, nu glæder vi os til at komme en Tur over til jer, det gaar helt godt med at glæde sig til Turen, nu da den endelig er bestemt.

Jeg er færdig med at gøre rent herhjemme, jeg begyndte her i Mandags, da der kom Blikkenslagere paa Slottet og skulde sætte en Radiator op, men i Dag til Morgen begyndte jeg deroppe og er fiks og færdig i alle Stuerne og Hallen og den lange Gang ovenpaa, i Morgen Fredag tager jeg Badeværelse – Soveværelse, W.C., Anrettergang og hele Trappen ned til Kælderen, saa ved jeg ikke om jeg naar Køkkenet, men ellers gør jeg færdig paa Lørdag og sætter Tøj i Blød og vasker saa paa Mandag, saa har jeg resten af Ugen til mig selv, jeg har været ude og fernisere Resten af Køkkengulvet, det halve fik i Aftes, det er med "4-Timers Lak" og du kan tro Signe, at det pynter svært paa Køkkenet...

1000 Hilsener til jer alle fire med Tak for Brevene i Dag, ogsaa fra vores kære lille Birgith, hav det godt, det ønsker Farmor.

Nej de kom alligevel ikke til København i denne omgang, nu var det Severines tur til at ligge på sygehuset...

Holstenshuus November 1950

Kære alle 4.

Det er ikke noget godt at meddele, men Mor har været i Faaborg i Eftermiddag og da hun var naaet hen til Fodermesterens saa vælter hun, og har vistnok brækket sit Ben, men nu ringer jeg ud paa Sygehuset og hører hvordan det gaar men nu bliver der ikke noget af den Københavneretur som vi har glædet os til lille gode Signe og Børge hvad skal jeg dog gøre hvor er jeg dog ked af det men nu skriver jeg i Morgen igen naar jeg faar at vide hvordan det gaar, jeg cykler lige over til Pejrup med Brevet saa har I det i Morgen, ellers venter I forgæves paa os, nu mange kærlige Hilsener til eder alle 4, fra eders Farfar.

Holstenshuus 6.11.1950

Kære alle 4.

Nu maa jeg skrive for nu ligger Mor ude paa Sygehuset, jeg haaber I fik mit Brev Lørdag Formiddag for at I ikke skulde vente os, Mor vilde til Faaborg Fredag Eftermiddag og have sit Haar ordnet, og saa var hun omtrent naaet helt hjem, lige førend hun naaede Fodermesterens Hus kom der et Vindstød og slog Forhjulet fra hende og vælter, saa kom der en ung Pige lige bag efter hun gik saa ind og fik Mor baaret ind og fik ringet efter Falck, de fik saa bud efter mig, hvor blev jeg dog ked af det, nu havde vi glædet os saadan til Turen over til eder, Mor blev saa Røntgenfotograferet og saa viste det sig at hun havde brækket Ankelen 3 Steder og forstuvet Foden ogsaa, saa det bliver en Tur paa Sygehuset 7-8 Uger, det er ikke sikkert hun naar at komme Hjem til Jul, saa nu maa jeg prøve at gaa alene, bare jeg kan blive rask saa gaar det nok. Gartnerens Kone har lovet at lave lidt Middagsmad, den tørre Mad kan jeg sagtens tage selv, jeg har været paa Sygehuset Lørdag og Søndag Mor har det helt godt, men hun har lidt Smerter i det nu at begynde med, men spiser ellers godt, Overlægen siger hun skal nok komme til at gaa igen, jeg skulde hilse saa mange gange og ønske dig hjertelig til Lykke med Fødselsdagen, Fødselsdagsgaven kommer du til at vente med til vi kommer over til eder engang, og nu vil jeg ogsaa ønske dig hjertelig til Lykke kære Børge med Fødselsdagen og hav det godt i det nye Aar, og de kærligste Hilsener til eder alle 4 fra eders Farfar.

Skovsbo, november 1950

Kære alle fire.

Først mange Tak for eders Brev i Dag, ja det var et dejligt Brev du sendte os lille Nini og jeg takker for den dejlige Indbydelse til Julen, men det tør jeg ikke svare paa endnu, selv om Lysten aldrig er saa stor, men ogsaa en anden Grund, der er noget der siger til mig, skal jeg ikke hellere gaa i Søndersø Kirke Juleaften og efter Gudstjenesten gaa ned til Moders Grav, og ene staa der og lade gamle Minder passere, alle dem jeg husker og der er mange, det kunde ogsaa være dejligt og fremmed for det er det, det er den første Jul vi maa undvære vor dejlige lille Mor, som ene stod for Julehøjtiden i vort lille gode Hjem igennem de mange Aar, og nu har vi hende ikke mer til at ønske os en god Jul, men vi har maaske Moder nærmere ved os end vi aner, der er jo ingen af os der har set ind bag Forhænget og set den dejlige Jul som fejres der hver eneste Dag, men den Tid kommer vel ogsaa for os, ja jeg husker tydelig den første Juleaften efter Bror Harrys Død, at jeg og Mor var hos eder, og vi to gamle fulgtes ad til Vangede Kirke og stod op under hele Gudstjenesten, og da vi kom ud paa Gaden trykkede Moder min Haand, og ønskede mig en glædelig Jul, og vi gik stille hjem til eder til Julefest, ja ogsaa det er skrevet i min skønne Billedbog, min kønne Mindebog, som jeg blader i mange Gange i ensomme Stunder, men Tiden gaar, og der kan snart gaa det første Aar siden det frygtelige skete for os som blev tilbage og om Dagen er aldrig saa travl og lang, Aftenstund dog kommer.

Saa vil jeg svare dig lille Signe paa dine Spørgsmaal. De bliver færdig med Dræningen i vor Mark i Morgen ja ogsaa med det hele, der er drænet op imellem vore Frugttræer igennem Markvejen og Hegnet hvor de var 3,40 m. i Jorden, og der er lagt Rør til begge Dammene i Gunnars Mark og der er snart kun at lukke op for Vandet saa det hele kan forsvinde, men saa har vi næsten det værste tilbage at jævne Drænrenden det kan ikke laves ved Haandkraft men kun med Maskine og det bliver sikkert nødvendigt at Hans maa tilbage fra Allesø med Gravemaskinen og jævne den, de har jævnet Markvejen saa jeg i Morgen kan køre Roerne hjem vi har kørt ovre fra den anden Side i Eftermiddag og paa Lørdag er vi færdig med Runkelroerne, men saa har vi Kaalroerne tilbage og alt Pløjearbejdet og Udkørsel af Gødning det ser ikke hyggeligt ud der er

kun en Maaned til Jul, og jeg har ikke Raad i Aar for ellers vilde jeg have det Traktorpløjet i Aar, men det koster ca. 150 Kr. Og det kan jeg ikke taale oven paa alt det andet, for det har været et dyrt, et brydsomt og sørgeligt Aar i Aar, for det kunde kun vare højst 3-4 Dage i stedet for 12 Dage med Hestene, men det gaar nok alt sammen, men det bliver ikke denne Side Nytaar jeg kan melde færdig, for vi er to nemlig Ejvin Højbjerg og han har lige faaet Roerne hjem men har omtrent det samme at pløje som mig. Hans er hos os endnu og han bliver sikkert ogsaa Aaret ud, han er ved at jævne Flyverskjul og der er vist fire paa forskellige Steder i Allesø saa han bliver nok her saa længe det ikke er Vinter og saa vil jeg slutte for denne Gang med de bedste Ønsker for eder alle fire fra Bedstefar.

Langt om længe blev der gjort noget ved Skovsbos vandlidende jorder, som hvert år gjorde markarbejdet besværligt. Endelig kom dræningen igang, men det blev et større arbejde, da jorden og markvejene bagefter skulle jævnes. Arbejdsmanden, der skulle gøre arbejdet hed Hans, og ham kommer vi til at høre mere til. Han skulle også udjævne flyverskjul, altså efterladenskaber fra besættelsen, så der var arbejde til et stykke tid.

Skovsbo 1.12. 1950

Kære alle fire.

Først tusind Tak for eders dejlige Brev i Dag og Tak for eders gode Mening og Tilbud det er jeg glad for at I saa gerne vil hjælpe mig økonomisk, det siger jeg mange Tak for og med Hensyn til at rejse over til eder i Julen saa vil jeg gerne, det gaar maaske meget bedre end jeg mener saa I maa hellere vente mig til Jul, og om jeg bliver færdig med Marken ved jeg ikke, maaske det bliver først efter Nytaar, al Jorden ligger i store Stakke i Gunnars Mark, og i vor Mark og helt ud bag Zastrovs Have, der er ingen Ting jævnet endnu og I kan ikke forestille jer det Syn der er her igennem vore Frugtræer igennem Hegnet og ind i Gunnars Mark til den store Dam, som omtrent er helt tør og derfra over til den bageste Dam og til Skellet mellem Gunner og Aksel Stærby i Henriks Hus, men da Rendens følger den gamle Dræning paa langs i Marken er jeg afskaaret fra at køre de Kaalroer hjem som ligger bag ved, og det har regnet saa vold-

somt i disse Dage at det er umuligt at komme paa Jorden den kan ikke bære hverken Hest eller Vogn, saa det kan faa lange Udsigter, men jeg haaber det vil blive noget bedre Vejr, saa jeg da kan faa Kaalroerne hjem, saa alt det andet faar saa være til senere, men det ser saa forfærdelig trist ud her, det er Regn og ufremkommelig Pløje alle Vegne og Vandet staar paa Markerne, saa der maa vi helst blive fra foreløbig men jeg haaber det maa blive saadan at vi kan faa det færdig saa tidlig, at det ikke skal gaa ud over næste Aars Høst.

Ja jeg vil vende tilbage til Begyndelsen og sige Tak for alt det gode I vil give mig og Rejsen over til jer glæder jeg mig til og hvad Dag og Tid kan vi saa bestemme senere, Ejnar sagde ogsaa forleden Dag at jeg skulde rejse derover i Julen og Betty og lille John kunde komme op til dem, saa det gaar nok, saa er der kun tilbage, hvordan skal Bedstefader faa Julen til at gaa ovre i Vænget, man det vil I nok hjælpe mig med I mine to smaa Venner Birgith og Erling, saa er der da en Smule Lys i disse mørke Dage, der er en anden Ting, som jeg kan se jeg ikke er ene om, og det er Sorgen, i Gaar Formiddag stod Anders Peter som bor lige over for Søndersø Mølle og talte med Maltgøreren pludselig sagde han, jeg bliver daarlig, og han havde næppe sagt det, før han styrtede død om i Arme- ne paa Maltgøreren som blev helt ude af sig selv, ja det er Livets mørke Sider og den kommer alle vegne. Saa vil jeg slutte med en venlig Hilsen til eder alle fra Bedstefar.

Faaborg Sygehus julen 1950

Kære alle fire.

Jeg skriver allerede i Aften, for det er vel nok besværligt at foretage det i Sengen men I kan da læse det og saa faa dette da nok en Ende engang. I Dag Torsdag, mærkelig nok Torsdag den Dag, som altid har hørt til vores store Dage, har jeg været nede og blive røntgenfotograferet og faaet Gipsen af, det er en Dag, som jeg har set frem til med store Forhaabninger, og som et Tegn paa at det maa gaa fremad men jeg har rigtig nok ikke haft det rigtig godt i Eftermiddag, jeg mangler vel nok den Støtte, Benet eller Fodledet og Knæet er lige saa hævet som den Aften jeg blev indlagt, hvornaar mon jeg dog faar mine raske Ben igen, hvor har jeg dog ondt af hver en, der bliver bragt herind paa den Maade, i sidste Uge

kom en gammel Kone paa 91 Aar med brækket Laar, saa maa jeg nok ikke klage, det værste bliver nu naar de skal til at brække og bryde det i Gang hver Dag, bare jeg var hjemme hos Farfar, men jeg kommer ikke herfra før jeg kan gaa, for de ved, at hvis vi skal ordne det selv, saa bliver ledene stive for vi naar jo ikke længere i Bøjningen end til det gør ondt, saa holder vi jo op, bare vi nu maa faa Fred i Julen endda, hvor er vi dog bange for alt hvad der gør ondt i vort stakkels Legeme. Og saa maa vi holde Jul denne Gang som vi kan bedst, Moster tager sig af Farfar alle Juledagene lige fra Juleaftensdag om Middagen, da skal han ud at spise Suppe, saa kommer han herud om Eftermiddagen, og om Aftenen hvis der er Besøgstid, jeg er alligevel glad for at vide ham i Nærheden den aften, men vi har det jo godt, og det er de mest elskelige Mennesker lige fra øverst og til nederst, de ved ikke alt det gode de kan hjælpe os med. Og nu er det Aftensmad, Spisetid og saa gaar det rask mod vores Sengetid Kl. 8, men vi har det mest vidunderlige Værelse lyst og venligt, det ligger lige oven paa Farfars, hvor han laa alene i 3 Uger, Farfars var kun med et Vindue, vores Stue er med to, men nu glæder jeg mig til engang at komme hjem igen, ja jeg maa da ogsaa fortælle at samtidig med at jeg var nede i Formiddag fik jeg det dejligste Bad, det første i 7 Uger, hvor var det velsignet, selv om man er saa hjælpeløs, at de maatte køre Baaren ind over Badekarret, og 2 til at løfte mig derned mens en 3. Støtter Baaren at den ikke triller væk, og haarvask som paa en Frisørsalon, ja vi skal være fine til Juleaften. Nu haaber jeg bare at I maa finde paa nogle Julegaver baade til jer selv og Børnene som I maa blive glade for, og vi ønsker at I alle maa faa en rigtig velsignet Julefest sammen med jeres Børn og kommer din Far over og fejrer Julen sammen med jer, da hils ham fra os, det er svært for ham og for jer den første Jul at skulde være uden Mor, men trøst ham og glæd ham saa godt I kan, og det skal Birgith og lille Erling nok hjælpe til med, jeg vil ønske jer alle en velsignet og uforglemmelig Julefest og 1000 Hilsener med Haabet om alt godt for jer alle fra Farmor.

Severine må tilbringe julen på sygehuset, patienterne skulle være helt raske, før de blev sluppet ud. Og derudover blev de behandlet på det kærligste.

Faaborg Sygehus jul 1950

Kære alle 4. Allerførst hav Tak for de dejlige Julegaver som jeg glæder mig til at faa i Brug naar jeg engang kommer hjem, Dug paa eget Bord og eget Linned paa, herude er vi jo alle ens med Monogram FS paa Brystet, men det gaar jo nok, nu har jeg været her i 8 Uger i Dag, saa maa jeg vel nærme mig den rigtige Ende, men ogsaa den drøjeste, jeg var oppe i 10 Minutter i Aftes, og hvis jeg kunde maatte jeg prøve at støtte paa Foden, men det blev ikke til meget, for jeg hang som en Klud mellem 2 Sygeplejersker til jeg naaede Lænestolen, og der klamrede jeg mig fast, saa Sveden drev af Fingrene, men jeg tænkte, at jeg skulde vise dem, at jeg kunde holde mig oppe, og saa blev jeg læmpet i Seng igen, og jeg prøver i 10 Minutter i Dag igen. Og saa vil jeg fortælle jer om min Jul herude i det store Hus, her var ca. 90 Mennesker, der ikke kunde komme hjem, nogen enkelte oppegaaende, nogle saa syge, at de ikke kunde flyttes fra deres Stuer, men alle som kunde taale det blev i Løbet af 1 ½ Time pr. Hjul under Sengen og Elevator transporteret herop paa første Sal, hvor jeg ligger, det var et enestaaende Syn at se Seng efter Seng rulle frem og blive stillet langs Gangens 2 Sider, jeg var en af de første der kom ud; vi skulde jo ud inden der spærredes for Dørene, og paa min Stue var der kun mig, den anden Dame er oppegaaende med brækket Arm, hun kom ind 3 Uger senere end mig og havde kun Gips paa i 10 Dage saa hun skal nok hjem nu efter Nytaar, saa maa jeg se hvem der saa skal holde mig med Selskab den sidste Tid.

Hospitalsgangen heroppe danner et stort T, og midt i T'et var anbragt et stort Juletræ synligt fra alle Gange, og da vi alle var paa Plads blev der holdt Gudstjeneste og sunget Julesalmer, hvorefter Præsten, alle Lægerne og Sygeplejerskerne gik fra Seng til Seng og ønskede glædelig Jul, og en af Lægerne bød Cigarer og Cigaretter til de mandlige Patienter, men jeg saa nu ikke mange ryge. Saa var der Nisseoptog med Nissefar og Nissemor der tumlede glade af Sted med store Gavekurve, en Gave med Adresse og Juleønsker blev overrakt hver enkelt, og da den sidste Salme, Glade Jul, var sunget, saa kørte vi hver til sit, alle trætte, de raskeste var stillet nærmest Træet, de mest svage bagerst saa de let kunde fjernes hvis Kræfterne ikke slog til, Tante Annas Svigersøn Villy, gift med Karen, blev kørt bort, han var nylig blevet opereret for Tarmslyng. Da vi var kommet

tilbage til vore Stuer blev der serveret først Smørrebrød, som paa Hotel, Øl, Sodavand og The hvad vi ønskede, og da der var ryddet af paa alle Stuer, og vi var nettet først, blev alle Juletræerne paa Stuerne tændt. Vi har haft det kønneste lille Træ. Og saa blev der delt Julekurve ud til hver med eneste gode Julegodter, og saa maatte vores Familier og Paarørende være hos os til godt 8, men selv efter at de var taget bort, maatte vi ligge og læse Julehistorier, og det har vi for resten maattet i hele Juleugen. Og sikken Mad vi har faaet. Juleaftensdag Kl. 12 fik vi Risengrød med Mandelgaver, der var 2, som de daarligere Patienter fik, og Gaasesteg med Rødkaal, og ellers om Morgenen Rundstykker og Kryddere, og friskbagt Julekage til Theen, Lagkage, Roulade fine Smaakager til om Eftermiddagen til Mælk eller Cacao, eller hvem der ønskede Kaffe, det kan vi faa lavet hver Dag, naar vi afleverer Kaffen, har vi en Daase, saa kommer vort Navn og Stuenummer paa. Jeg fik en smuk Marmeladekrukke med Laag af Keramik.

Det var min Jul, Far fortæller om sin, men jeg tror at den er gaaet godt selv om Farfar helst vilde have været hjemme eller blandt sine egne, men forhaabentlig er der levnet os nogle gode Aar sammen endnu det sidste Aars Tid har været lidt bevæget med Sygdom og Sorg og Savn, jeg tænker ogsaa paa dig lille Signe, og paa din Far, for hver Dag og hvert Skridt nærmer vi os en Adskillelse. Vi kan kun haabe og bede til at det for os maa vare mange Aar endnu, og hvad det gamle Aar end bragte, maa vi lære deraf og takke for ondt og godt, alt maa vel være til vort bedste, endnu en gang Tak kære Børn for alt, godt Nytaar kære alle 4 og 1000 Hilsener til jer fra Farmor.

Skovsbo januar 1951

Kære alle fire.

Ja jeg siger tusind Tak for Juleferien og Julegaven, den kan jeg ikke erstatte jer for, men lad os nu se, saafremt at Tiden forløber godt ad Aare, ja mon jeg har Lov at sige det saadan, jeg ved det ikke, men saa længe Helbredet slaar til, vil jeg haabe. Jeg fik en dejlig Rejse hjem og sad varmt og godt hele Vejen. Med rigelig Plads, jeg ventede 1 ½ Time i Odense inden Rutebilen kørte og blev modtaget af mange ved Viemo-segaarden, og jeg blev især rigtig venlig modtaget af min lille Dreng

John, han saa saa mildt men stille op paa mig af og til da vi fulgtes ad Haand i Haand hjem, saa jeg var baade glad og stolt over at føle at jeg var velkommen hjem. Nu har vi et helt nyt Aar at begynde med, men hvad kommer i dette Aar, det faar vi at vide, og tidlig nok saafremt det er noget mindre godt, men det er vel ikke værd at tage Bekymringer paa Forskud, men nu gaar vi den lyse Tid i Møde, lad det saa ogsaa blive Lys ja Julestemning i Sindet hele Aaret, saa vi rigtig kan sige Tak for Aaret der gik, naar vi naar næste Skift.

Og saa vil jeg ønske for eder, at I maa faa et rigtig sundt og godt Nytaar, og jeg siger eder baade store og smaa en rigtig velment Tak for det Aar der er gaaet og I to smaa Venner, at I maa føres af den usynlige Haand, som vil lede jer uden om alle Farer til Gavn og Glæde for Far og Mor, og endnu en Gang Tak for alt fra Far og Bedstefar.

Holstenshuus 4. januar 1951

Kære alle 4

Tak for Kortet i Dag, jeg skulde have været ud til Mor i Dag, men Vejene er næsten ikke til at køre paa, der er alligevel kommen temmelig meget Sne, det skærer helt igennem, saa jeg var bange for at jeg kom til at gaa hele Vejen, det er alligevel temmelig langt, men naar bare det nu vil blive ved at tø saa kan det hurtig forsvinde igen, ja bare jeg dog snart kan faa Mor hjem igen, det er ikke morsomt og blive ved og gaa at rode alene, men der kan godt gaa en Tid endnu, det kan heller ikke hjælpe Mor kommer hjem og ikke kan klare sig selv, jeg var saa ude hos Mor Søndag Eftermiddag og blev saa i Klostergade Nytaarsaften, og vi fik Gaasesteg Moster Anna havde købt en Gaas, men vi maatte ikke komme paa Sygehuset Nytaarsaften, jeg tog saa en Bil og kørte hjem jeg vilde ikke blive derude for Hr. Berner skulde komme Nytaarsdag, saa jeg skulde hjem og fyre, men der var koldt og komme hjem, det frøs 6-7 Grader saa jeg skyndte mig at komme ned under Dynen, jeg klarer mig ellers helt godt uden det er saa ensomt og gaa her alene, og saa slutter jeg med de kærligste Hilsener til eder alle 4 fra eders Farfar.

Havde jeg dog bare ikke længere end jeg kunde rende hen til eder en gang imellem.

Også Nytårsaften var der festligt på sygehuset, fortæller Severine:

Faaborg Sygehus, januar 1951

Kære alle 4.

Hav 1000 Tak for Brevene i Dag, jeg læste dem, mens jeg ligger og sparker ned i Madrassen, det gør jeg en Time om Formiddagen og en om Aftenen, og 2 Timer sidder jeg og sparker, det er for Knæene, og saa kravler jeg rundt paa Knæene i Sengen for at styrke Ryg og Knæ, og massøsen kommer hver Formiddag, og saa er jeg oppe hver Eftermiddag 1¼ Time.... og jeg giver dig Ret lille Børge, at det er en af de sværeste Opgaver jeg er bleven sat til, at lære at gaa, hvordan jeg løser Problemet, saa jeg faar lov at rejse hjem, det ved jeg ikke, men jeg er i det, og lader hver Dag gaa, det kan ikke nytte at ligge og spekulere, der er jo mange før mig det er sket for, og mange kommer desværre efter, jeg beklager dem. Jeg har ikke set Farfar siden Nytaarsaften, Vejret og Føret herovre er meget daarligt, jeg er saa angst for at han skal køre herud og saa falde, det var rædsomt, jeg har det jo godt, men jeg længes jo efter at komme hjem. Vi havde saadan en smuk Nytaarsaften her, en Afdelingssygeplejerske, Farfars Frk. Larsen var maskeret glimrende som det gamle Aar og gik rundt paa alle Stuerne og til hver Seng med en morsom Replik eller Forespørgsel til hver enkelt, og lidt efter, til Orgelmusik og Salmen "Vær Velkommen Herrens Aar" skred en ung hvidklædt Sygeplejerske af Sted fra Stue til Stue og Ønskede os godt Nytaar. Det var Kl. 8½ om Aftenen, foruden havde vi ligesom Juleaften faaet fint Smørrebrød og Sodavand og The, og til hver Patient blev der paa vore Borde sat en stor Desserttallerken af Papir fyldt med fine Godter, en stor frisk Appelsin og en Knallert med noget morsomt i, og et stort Julelys sat i en Gipsfod, og paa Stuens store Bord en Borddekoration af Gran og med 4 Lys i, og da "det gamle Aar" skred frem gennem Gangene, blev alle Lamper paa Sygehuset slukket og alle Lysene tændt, det var stemningsfuldt, da Optoget var forbi, blev for alle Patienter serveret et stort meget lækkert Stykke Lagkage og Smaakager samt et Glas Æblemost til at hilse det nye Aar med, og saa var vi trætte og længtes efter at komme til Ro, vor Dag begynder jo 5½ om Morgen og der skal ikke saa meget til at slide paa Kræfterne, naar vi ligger i Sengen hver Dag og i Centralvarmen, jeg har overhove-

det ikke tabt mig, men jeg har ingen Kræfter ej heller i mine Hænder, det er som sveder vi al Kraften bort. Tak for Kaffemærket lille Signe, jeg gav Moster et den anden Dag, fordi Farfar kommer der, saa beholder jeg det, jeg har faaet min Neskaffe hertil til om Eftermiddagen, nu faar I ikke mere, 1000 Hilsener fra Farmor

Gartnerboligen Søndersø 25.1.1951

Kære Allesammen

Nu vil jeg tage mig sammen og skrive et Par Ord til jer. Solen skinner saa dejligt varmt naar man sidder inden for Ruden. Udenfor er Vinden barsk og kold. Børnene leger ude i Grusbunken, de mener Foraaret er paa Vej, men de er noget røde om Næserne og kolde i Ansigtet. Hvordan har I det derovre i Vænget? Synes I ikke det kunne være rart snart med noget Sommer og Varme og Lærkesang og Stærefløjt og hvad det nu er, der giver os, for at tale aktuelt, en "Morten Korch'sk" Sommer paa Landet. Naa, der blev man brat kaldt tilbage til "Hverdagen", Hanna sidder ude paa det lille "Firkantede" og det er saa svært med Bukserne og alt det Tøj, "Mo-ar", Ja, saa kender man det!!!

Dina skrev hjem nu sidste Gang at hende og Kirsten har været med jer til Gammeldags Aften og de er jo vildt begejstrede for de Aftener, det med Højskoleforeningen er der nok ikke meget ved, undtagen, at de kan komme af med nogle Penge. Det er sikkert forandret sig siden Ejnar var ung, men det er jo ogsaa længe siden og der er jo næsten ingen Medlemmer nu, skriver Dina, dengang var der ca. 1.800. Jeg skrev ogsaa til hende, at hvis I vil blive ved med at slæbe dem med, de meget hellere maa holde til i "Emdruplund", der morer de sig da.

Vi har det godt her, og fyrer for ca. 200 Kr. I Døgnnet; nu er alle fire Huse plantet til med Pariserroser og der er lange Skud paa dem allerede. Jeg skulle se om jeg kunne smutte ned og hjælpe lidt med at bundte Fresia. (Dem har vi, som Mellemkultur, i Potter inde mellem Roserne, det er ikke store Priser der er paa dem i Øjeblikket, men det hjælper da til.) Betty er lige inde ved Købmanden nu, hun, John og Bedstefar var her i Søndags Aften og fik et Stk. Aftensmad. Bedstefar er vist ved at være træt af det deromme. Jeg sagde til ham en Dag at han hellere maatte se at komme af med det og saa leve af sine Penge og tage den lidt med Ro

de Aar han har tilbage. Hvorfor skal du slide dig selv op ligesom Mor, sagde jeg. Ja, men jeg har "lagt" hver Sten og det er ikke let at være af med det. Det holdt jeg med ham i, men "er det ikke nogle utaknemmeligt Sten, Far, naar I ikke faar mere ud af det. Livet er til for at vi skal leve det og du kan aldrig passe det selv hvis ikke Betty gifter sig". Den Tanke havde han slet ikke berørt, sagde han, for John skulde ikke have Stedfar. Vi snakkede alene to, og John var blevet sendt ud at lege, Betty har jeg ikke sagt noget til om den Samtale, men, hvis Far fik et lille Hus og tog sine smederedskaber med sig og byggede sig en lille Smedie hvor han kunne staa og lave lidt i Stand for en og anden. Han skulde skam snart faa noget at faa Tiden til at gaa med. Det foreslog jeg ham ogsaa og han var saamænd med paa det den Dag men, du ved jo nok, Signe, hvordan det er, naar der skal tages en Beslutning og I kender ham, men gamle Træer er jo heller ikke nemme at flytte. Naa, nu kommer Posten og saa maa jeg vist slutte for denne Gang.
Kærlig Hilsen fra os alle Olga.

Skovsbo 1. Februar 1951

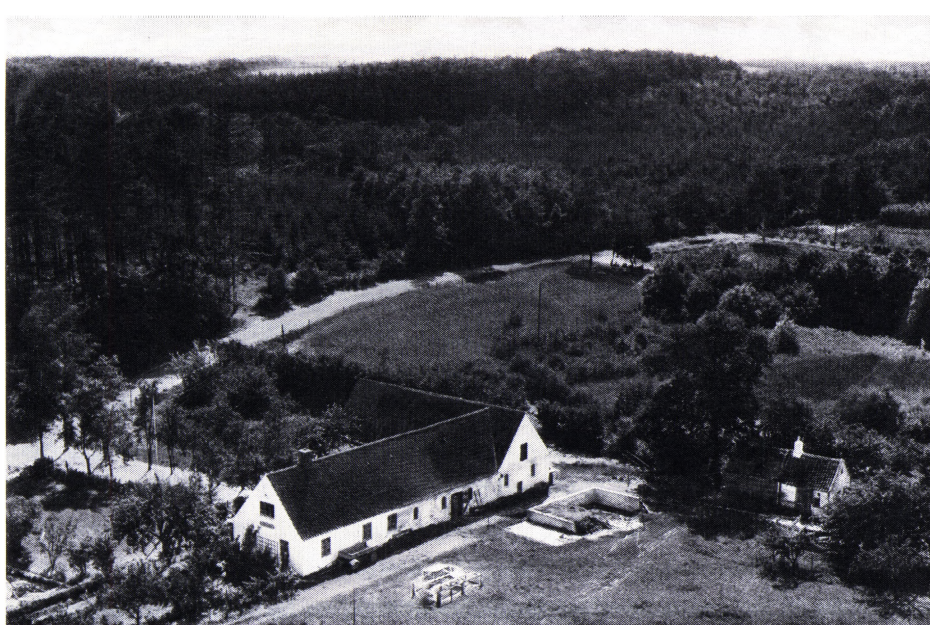
Kære Signe, Børge, Birgith og lille Erling

Først mange Tak for Brevet i Dag, og nu ser det snart lidt bedre ud herhjemme, dræningen er færdig for et Stykke Tid siden og Renderne er nu jævnet i Gunners og vor Mark med Undtagelse af nogle faa Stakke neden for Møllen imellem Frugttræerne, men han har været særlig uheldig med Traktoren, men i de sidste Dage har det gaaet godt og han naaede

Jørgen ved gavlen af hjemmet Skovsbo, som han nu er ene om efter Petrones død.

På luftfotoet ses hvor dejligt ejendommen lå lige ved Søndersø Skov. Det lille hus til højre er smedjen, hvor der blev repareret og opfundet mangt og meget. Petrones frugt- pryde- og bærhavne ses længst til venstre.

omtrent Midten af Aksel Jørgensens Mark saa kom der Brud paa det ene Baghjul i Gaar Aftes, og i Formiddag kørte han hjem igen til Krarup Skovgaard, det var en lang Køretur paa en Traktor i saadan en Kulde, og det er jo ikke muligt at springe af og løbe ved siden af naar han er ene, og saa gaar der sikkert nogle Dage igen inden de faar den Skade udbedret igen, for ellers varer det kun ca. 4-5 Dage at blive færdig. Men det er just ingen godt Syn herop igennem Marken, det er nok jævnet, men det opgravede Jord var frosset, og det blev væltet ned i Renden i store Klumper, saa der skal Regn til før de falder fra hinanden og Renden synker sammen, men det er nu et Særsyn at se vor Mark med saa lidt Vand som i Aar, for de Steder der ellers var saa meget Vand, er der slet ikke noget i Vinter, saa jeg er glad for det vi har faaet gjort og at der blev gjort Alvor af det, det bliver vel ikke saa godt det første Aar til det hele bliver arbejdet ud igen, saa faar vi nok lidt Glæde af det, men det skulde have været udført for 30 Aar siden, jeg er blevet for gammel nu, men jeg vilde gerne have lov at blive lidt endnu, om jeg saa maa faa Glæde af dette Arbejde som vi nu har faaet lavet saa godt, for om en Maaned er det ti Aar siden Ludvig og jeg var til et Møde paa Søndersø Kro, og blev enige om at gaa ned til Sloth for at faa det lavet, men nu er Arbejdet færdig inden for ti Aars Betænkning og Arbejdets Udførelse har været 9 Maaneder i alt men udført i den allerdyreste Tid. Jeg var ikke oppe hos Hans Nielsen

i Søndags da laa jeg i Sengen, men Hans Nielsen kom ned og bød til at spise til Aften Tirsdag Aften Kl. 6, og vi fik Medister og Flæskesteg og ud paa Aftenen Kaffe, ja vi fik ogsaa Vin, saa det var en rigtig pæn Fest, i Morgen skal jeg vist en Tur til Odense, og saa gaar Dagene men jeg synes jeg faar for lidt ud af Dagene nu, men Dagene bliver længere saa faar jeg vel lidt mere bestilt, og nu tog Betty Julekagen ud af Ovnen og satte den paa en Stol ude i Gaarden for at den ku soles til Kaffen, og saa vil jeg slutte for denne Gang med en rigtig venlig Hilsen til eder alle fire fra John, Betty og Bedstefar.

Skovsbo 16. Februar 1951

Kære alle fire.

Først Tak for Brevet i Gaar, og saa mindes jeg den 16. Februar. Ogsaa en Mindedag for 43 Aar siden blev vor første Pige født, og paa Søndag er der en igen, men mere tung og sørgelig for mig, nemlig Mors Begravelsesdag, men efter Søndag gaar Dagene videre til den næste Dag som mindes og saadan bliver vi ved til alle disse Minder forsvinder, naar ingen har brug for dem mere, men saa er den Generation forbi, og saadan er Livet for den enkelte.

Det sner rask her i Dag igen og det er den første rigtige Sne vi har haft i Aar, Sneploven kørte i Gaar og har ogsaa kørt i Dag igen, men der er ikke nogen Driver her i Nærheden; nej Børge, jeg har ikke pløjet noget endnu, for selv om det har været tø en Tid kan Jorden ikke behandles paa denne Tid af Aaret, den har ikke kunnet bære mig, langt mindre Hestene, det er heller ikke ret længe siden Renden blev jævnet i vor Mark, den er nok jævnet, men med Maskine, og det er langt fra nok, der skal Haandarbejde til, og det kan først ske naar alle Frostklumperne er tøet op, som Traktoren har skubbet ned i Renden, men jeg har mange Lidelsesfæller ogsaa her, og jeg vil antage at jeg faar det hele udført til ordentlig Tid, jeg har nu tænkt mig mit Arbejde udført paa anden Maade, jeg tænker at jeg i Marts Maaned helst at køre al Gødningen ud, baade fra Efteraaret og det som skal ud i Foraaret og saa pløje det hele paa en eller anden Maade, saa er jeg i Forvejen med det samme og faar god Tid til Arbejdet i Foraaret, vel at mærke om Vejr og øvrige Forhold tillader det. Betty er gaaet op til Olga og jeg tænker hun kommer saa tidlig at hun

skriver lidt ogsaa, og hermed sender jeg de bedste Ønsker for eder alle fire fra Bedstefar.

Gartnerboligen Søndersø Skov 9.3.1951

Kære alle fire!

Det var vel nok en stor og glædelig Overraskelse at Dina og hendes "Far, Mor og Søskende" kommer herhjem i Paasken. I skulde have hørt Hylene, da Dinas Brev blev læst højt. Vi glæder os vel nok kan I tro, men allermest, fordi I ville komme med. Jeg skulde hilse fra Ejnar, at I er Hjertelig velkommen ogsaa til at sove her, hvis I vil. Far var lige et Smut heroppe i Dag, han havde ikke saa travlt, vi fik en Sludder med ham. Ejnar og jeg havde lige talt om: at vi helst vilde have I blev heroppe, men saa blev vi enige om at se hvordan det hele udviklede sig, for "de" er jo lidt sensible, ved I, men jeg tror det ordner sig. Der er jo 2 der logerer deromme og faar Kosten, Det er en Skam, at du, Børge, ikke kommer, men, kan du ikke komme en lille Tur?

Nu vil vi ønske jer en god Rejse og lad os saa haabe at vi maa faa noget godt Vejr. Ejnar vil ogsaa gerne have noget Sol til Roserne. I Aar har vi det rart roligt, da er der ikke noget der hedder grave og plante Tomater, det er helt rart; der er jo ellers altid en hæsblæsende Travlhed om Foraa-ret, saa kan vi da faa Tid til at ordne Have og Mark. Vi skal have Hør i et Stykke af Jorden, nu haaber vi at det kan gro henede, saa faar vi meget dejligt Tøj, haaber vi! Naa, nu maa jeg slutte for jeg skal hen og tælle Tøj til Vaskemanden, og vi har meget denne Gang nu Elsie er med ogsaa. Vi gaar og venter paa Besked i denne Uge til hende angaaende en Fri-sørplads. Det her er vist et mærkeligt Brev for Elsie synger og traller, og Hanna skal ha at vide hvordan hun skal stave til: til Birgith og dørene fa-rer op og i, saa I maa undskylde; men til Slut vil jeg sige paa "glædeligt Gensyn" til Paaske. De allerkærligste Hilsener fra hele Familien, Olga.

Holstenshuus 15.3.1951

Kære alle 4

Saa skriver vi igen og det kan godt være, at jeg sparer lidt paa Ordfor-raadet i Aften, nu ses vi jo inden mange Dage og kan tale sammen, det er dog det bedste, og hvor vi glæder os til den Tid, hvor det kan lade

sig gøre, og det er da egentlig ogsaa snart paa Tide, hvis det skal være, ikkesandt. Jeg er saa træt, at jeg kan næsten ikke klare mig selv i disse 2 Aftener, bare fordi jeg har spadseret over paa Slottet og talt noget Senge-linned sammen som skal bruges paa Sengene nu til Paaske og saa havde jeg støvet Vindueskarme af paa Gæsteværelser og den lange Gang, nej Trapperum og Arbejde ud over mit eget herhjemme kan jeg ikke klare i Sommer, det er jeg da klar over; vores Doktor kom uventet herop i Gaar og se til mig, og han sagde endnu engang, at de Ben skal jo altsaa ikke bruges paa Slottet i Aar, det maatte jeg jo være klar over, saa nu er vi jo spændt paa, hvilken Ordning de vil træffe for os nu til Paaske, og lige saa spændt paa, hvornaar der bliver en Lejlighed til os derovre, vi forbereder os i det stille og paa alt. Nu mildner det lidt i Vejret igen, skønt i Dag har det smaaregnet, i Tirsdags i det mest straalende Vejr spadserede jeg saa langt ud ad Vejen at jeg kunde se Skoven paa Vej til Pejrup, det var dejligt, jeg trænger ogsaa til at komme ud men Vejene er jo saa vaade saa jeg maa gaa med Galoscher. Signe, mens jeg husker det, jeg forærede Birgith en lille Fødselsdagsbog, deri skrev jeg et lille Vers som jeg selv har digtet, vil du ikke skrive det af og tage det med, jeg vil gerne bruge det i en ny lille Bog, og saa slutter jeg med 1000 Hilsener til jer i Haabet om at I har det godt, god Rejse hjemad, det ønsker Farmor.

Betty, det sorte får, slår fra sig. Men hun har altid været rask i det, også med mandfolk, et stridbart sind havde hun, og misundelig var hun. Som den eneste var hun jo heller ikke endnu blevet gift. Hun boede stadig hjemme og passede bedstefar og Skovsbo, hvor Hans var på kost og logi, mens der blev arbejdet med dræningen.

Skovsbo 26. maj 1951

Kære alle!

Tak for Brevet vi fik i Fredags, saa maa jeg hellere se at faa skrevet lidt, i Dag er det Vejr til at sidde inde, det regner saa dejligt, det har vi ventet paa længe, det er første Gang, vi har faaet Regn siden den Regnperiode vi havde for længe siden, det trængte haardt for Regn nu alt, vi kunde daarligt slaa Stagen i naar vi flyttede Køer, saa naar vi blot har faaet et Par Dages Regn, saa vil vi gerne have Sol og Varme, saa er alt i sin

bedste Orden. Naa, saa I har haft Fynsgæster; ja vi blev forbavset, da Far var deroppe Lørdag Aften, at de var taget af Sted; vi har ikke hørt en smule om det; den eneste der vidste det var Edith Kingo og hun havde faaet det at vide sidste Søndag; vi ville have haft en Pakke med over til Erling; og I har heller ikke nævnt det, for Elsie fortalte at Olga og Ejnar havde skrevet det over til jer, men I har maaske heller ikke faaet Brev før Fredag; det er saa ogsaa det samme, det rager jo heller ikke os, det er kun mine private Sager der rager andre; men da kan andre nok med deres eget; for jeg synes jo nok, at en vis Person nok naar sit endnu, uden saa snart en er ene hjemme, har Huset fuldt af Mandfolk; jo i Søndags Aftes var der 14 Gæster og de dansede efter Grammofon til Kl. 4, blot nogle vil feje for deres egen Dør først, før de fejrer for andres, jeg har jo faaet et Referat af Emmy fra Paasken, men blot at det kun naar til mig, og Far ikke skal have Ubehageligheder af det, Far og mig kommer godt ud af det sammen, og jeg hjælper ham saa godt jeg kan, det er jo kun min Pligt; vi skal jo nødig have vores Hjem splittet, Mor er rejst fra os, lad os saa være enige om, at Far skal ingen Strid have, saa lang Tid han er iblandt os, skal han intet mærke, naar Far engang rejser fra os, lad saa kun det sorte Faar fare; det passer ikke ind i Søkendeflokken; og bliver heller ikke regnet for en Søster, naar Søstrene kan snakke saadan om den sidste; men det er saa min Tak for hvad jeg har hjulpet jer med. Nævn saa ikke noget i Brevene herhjem, det kan vi altid komme til senere, hvis der er mere.

Jeg sender en Pakke til Erling i Morgen, og vi vil saa ønske jer hjertelig til Lykke med Erling fra os her, og til slut en venlig Hilsen fra John, Far og Betty.

Signe satte sig med det samme og skrev følgende -

Kære Søster Betty!

Tak for dit Brev vi har faaet i Dag; men et saadant Brev vil jeg gerne have Lov til at svare paa for jeg er af samme mening som dig at vi maa hellere tale frit ud og jeg vil gerne svare dig med det samme for naar vi er hjemme hos jer vil jeg helst tie, ikke for din skyld men for vores gode Fars Skyld; men du maa tro mig at det har mange Gange ligget mig paa

Læben, der har været saa meget Betty, for det første føler vi os langt fra velkommen naar vi kommer hjem, det er ikke Far, han er stadig den samme gode Far som vi altid kom hjem til, og Mor ja vores lille gode Mor hende mistede vi, og saa var der en anden som gik i Mors Sted, vor egen Søster, hvorfor! det ved jeg ikke Betty hvorfor det blev saa helt anderledes, det græd i mig Betty saa mange Gange for vi er dog søskende og burde holde sammen vi føler at du kun vil se din egen Fordel i alt og at du er frygtelig misundelig paa alt og alle.

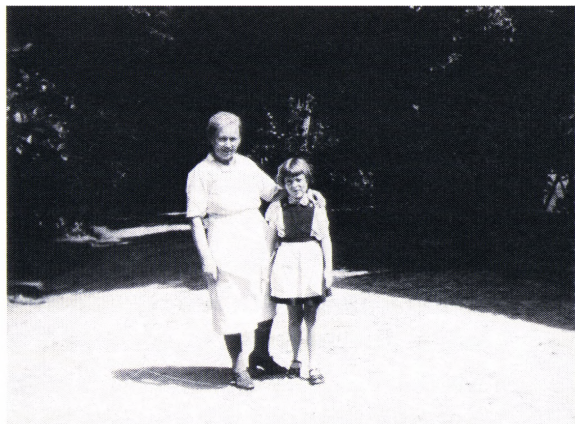
Og saa taler du om det sorte Faar, hvis du med det sorte Faar mener dig selv saa tror jeg at du selv kan se hvilke store Fejl du begik, du gjorde hvad du kunde for at skille tre Ægtepar ad, Betty, Betty blot du maa finde en bedre Vej at gaa for at finde dig en Mand, nej Betty det er saa sandelig ikke blot i København de store Fejl begaas, jeg kan godt forstaa at der tales, vi begaar alle vore Fejl; men naar vi engang har gjort noget som vi bør skamme os over, saa gør vi alt for at det ikke maa gentage sig; men hvis nogen har sagt du ikke var værdig til at være vor Søster saa er der gaaet uden om Sandheden, for det blev sagt at hvis du vilde fryse os ud af vort Hjem som du saa sandelig har gjort Forsøg paa (tænk dig om) saa længe Far lever, saa kan du ikke vente at komme frit til os sidenhen; men Betty det kommer kun an paa din egen Opførsel og din egen gode Vilje og skal vi saa være enige om at vi gør vort Bedste for Sammenholdet for Fars Skyld og for vor egen Skyld, Verden er fuld af Krig og Ondskab, lad os holde Fred i vor egen lille Familie det er min Mening i den Sag.

- Vi fik Brev Fredag Aften, da kom jeg først fra Arbejde, at Olga og Ejnar kom paa en lille Weekendtur, saa jeg fik travlt kan I tro, men vi havde det saa dejligt de er saa fornøjelige at have men det var jo en kort Tur og de kunde jo heller ikke bestemme sig saa længe før paa Grund af Arbejde der skulle tilrettelægges. Jo de fortalte at de unge derhjemme havde faaet lov til at holde Ungdomsfest.

...

Signes brev blev aldrig blev afsendt. Hun har opgivet at bide skeer med søsteren. Jeg ved, at Betty trods alt var det sorte får i min mors familie.

Så forskellige søskende kan være.

Erling og jeg er på ferie på Holstenshus. Vi hjælper begge vores farfar og farmor med arbejdet på slottet.

Holstenshuus 14.6.1951

Kære alle 4

Tak for Brevene i Dag og, ja for hver Gang vi faar Brev, ja saa er en Uge atter gaaet, næsten med forrygende Tempo, man kan næsten blive helt forskrækket derved, naar vi skriver næste Gang saa er vi naaet den længste Dag og saa ved vi Besked, saa gaar det den anden Vej igen, men vi haaber paa en god Sommer endnu, og ja vi haaber paa saa meget, saa mange Ønsker, saa ser vi, hvad der opfyldes deraf, men først og fremmest at vi er raske og leve i Fred, ikkesandt. Ja nu nærmer Ferien sig jo med raske Skridt, og nu har vi Slottet omtrent færdig til Indflytning saa haaber vi at det maa være sidste Sommer, men i Aar er det Farfar der har staaet for det hele, han er vel nok bleven rask. Og ind imellem gør vi os rejseklar herhjemme, det er jo ikke saa lige til at flyve et Hjem igennem, der har staaet paa samme Sted i 37 Aar, det er rart at have god Tid at ordne og realisere det i, der samles paa meget ganske overflødigt. I skriver om jeres Ferie, saa er det ikke noget afgjort endnu om hvornaar I rejser ud, vi forstaar da saa udmærket, at I maa have alle de gode Jordbær med, men I er altsaa velkommen naar I kommer, ogsaa hvis lille Birgith faar Lov at blive her lidt mere det kan jo bedst tages Bestemmelse

om, naar I selv ved, hvornaar I skal rejse ud og hjem, vi glæder os til Besøget, maaske faar vi en Ferie endnu engang herhjemme. 1000 Hilsener Farmor.

Holstenshuus 17.8.1951

Kære alle 4.

Vi siger Tak for Brevene i Gaar, og saa gaar det løs med skriveriet igen, der er jo ikke sket saa meget siden sidste Fredag, der er ellers Travlhed ude paa Markerne, Høsten er i fuld Gang, naar bare nu det vil blive godt Vejr saa Kornet kan komme god i Hus, det kommer til at gavne os alle sammen, og I har nok rigtig været ude og more jer, baade i Cirkus og Zoologisk Have, det har været noget for Birgith og lille Erling, og Tak for Brevet lille Birgith. Nu fortsætter Mor, og nu de kærligste Hilsener til eder alle fra Farfar

Kære alle 4.

Men jeg tror nu det bliver mest til vores store Pige jeg skriver denne Gang, nu har jeg flyttet din Hovedpude, for du kommer jo ikke mere, har jeg opdaget, men vi savner dig du kære store Pige, ja vi savner alle I kære Unger, og siger Tak for, at vi endnu en Gang kunde give jer et Feriested selv om vi længes hver Dag efter at komme jer noget nærmere, nu har jeg faaet gjort rent herhjemme, paa Mandag skal vi vaske den store Vask, forhaabentlig den sidste, og saa skal vi lige gaa det store Hus igennem, det faar ikke store Ting, saa skulde det gerne snart være slut. Her skinner Solen saa dejligt i Dag, og saa slutter jeg med 1000 Hilsener til jer alle 4, endnu engang Tak for en uforglemmelig Sommer, tak lille Birgith fra Farmor.

Da jeg var lille, led fik jeg af og til anfald af børnekrampe. Min mor helmede ikke, før alt var undersøgt. Heldigvis voksede jeg fra anfaldene helt af mig selv. Men jeg slap ikke for sygehusophold og forskellige behandlinger.

Holstenshuus 30.8.1951

Kære lille Børge og Signe.

Tak for Brevet i Dag, det var ikke noget godt Brev og vi er ærlig talt rigtig kede af det i Aften, det er lige som det ikke er morsomt at skrive

denne Gang, det er vist, fordi der er Stunder, hvor vi føler vores egen Hjælpeløshed, det er jo saadan, at har vi først Børn og senere de næsten endnu mere kærkomne Børnebørn, saa er det, som at alt hvad der kunde ramme dem af ondt, det tog vi gerne paa os, om vi kunde, og saa langt langt er vi fra hinanden, det tynger os nu, som det har gjort det de 2 sidste Vintre hvor Farfar og jeg har været syge, saa er det saa svært at være ene, vi ved jo at har vi haft mange mange gode Aar at takke for, saa har vi jo de sidste 1½ Aar, lige fra din Mor døde lille Signe og Farfar blev syg, bleven mindet om, at vi ikke fortsat kan gaa fri, vi kender ikke hvad Fremtiden har til os alle eller til den enkelte, vi ved kun at det gør saa usigelig ondt i en, naar det paa den ene eller anden Maade rammer en af vore kære og vi ved kun at bede til og haabe paa at lille Birgith maa blive helt rask og uden mén, vi haaber saa inderlig, at det er falsk Alarm, hun er jo saa frisk og sund og rolig af Sind, vi haaber det bedste for vores gode lille Pige saa I snart kan faa hende hjem til jer igen, men tryggest er det jo at faa hende undersøgt og sætte jer Lid til Lægen. Vi haaber saa inderligt at høre godt nyt fra jer rigtig godt nyt fra vores kære lille Birgith og vi sender jer 1000 Hilsener og Ønsker og haaber alt det bedste for I kære Børn og prøv at være ved godt Mod det ønskes jer saa varmt af Farmor...

Kære lille Børge og Signe jeg siger ogsaa Tak for Brevet i Dag, men det var jo ikke noget godt og høre, at vores lille gode Birgith er kommen paa Sygehuset, men lad os haabe at hun snart kommer rask hjem igen og vi haaber saa inderlig at høre godt om lille Birgith naar I skriver igen, og nu de kærligste Hilsener til eder fra Farfar.

Slukefter 24.9.1951

Kære alle fire!

Mange Tak for de to sidste Breve vi har modtaget fra jer, og nu skal jeg se at faa begyndt, for det har vist snart været udsat længe nok...

Og saa vil jeg svare dig paa det du spurgte om Signe, ja vi staar ved vort Ord angaaende med at være i Samling om Stenen til Mors Grav, det var jo en Bestemmelse og Far skal nok faa de 100 Kr. Hos os ogsaa, det er da saa lige til at der er ens Ret for os alle sammen, og du har saa skrevet til Gartnerens ogsaa Signe, saa at vi ved de ogsaa er indforstaaet med det,

for vi andre kan jo ikke være tjent med at skal betale deres Part, som nu med Bilen vi havde dengang da vi skulde se paa Gravstenen, den kunde vi saadan set ogsaa have betalt i Samling, Far betalte skam sine 10 Kr. Men saa var der alligevel en god Rest tilbage for een at betale, ja se det er maaske ogsaa noget Sludder at sidde og skrive ned her, for det kan I jo hverken gøre fra eller til, men det er alligevel noget som kan ærgre os saadan noget.

Naa, nu er I vel saa flyttet fra "Mona" og hjem til jeres Vinterbolig, nu er det vist ogsaa snart for koldt at bo i Sommerhus, for nu er det jo gaet hen at blive Efteraar selvom det rigtignok godt kunde have ventet paa sig lidt endnu, men det maa vi saa tage som det kommer, vi fyrer Morgen og Aften, et Par Tørv kan jo heldigvis gøre Underværker endnu, bare lige der bliver lunt. I Eftermiddag skal Børnene og jeg til Rue Hede og bage til Fødselsdag, Frodes Far bliver 70 Aar paa Torsdag, der bliver et helt hus fuld, de er jo mange Søskende og hvad der ellers kommer af Naboer og Bekendte, da Frodes Mor fyldte 70 sidste Aar var der et vældigt Rykind, Far er ogsaa inviteret derover, og Betty sagde sidst de var her at hun og John ogsaa tog derover, det er med at holde sig til hvor der er noget, hun maa jo regne med at det bliver lidt flottere, end som naar hun holder Fødselsdag, for hun havde ikke engang lavet en Lagkage til Fars Fødselsdag det synes jeg nu godt kun kunde, men naar Hans kommer er der Lagkage med tykt Lag Smørcreme i, det kom vi tilfældigvis en Gang og saa, naah med det lader jo til at Far er meget tilfreds saa kan vi selvfølgelig ogsaa være det.

Hvordan gaar det med Birgith? de fortæller hjemme at hun skulde indlægges paa Sygehuset, vi haaber da for hende at det er noget hun hurtigt kommer sig for...

Ja det er ikke sjovt naar Ungerne fejler noget, det skønner vi egentlig først paa for sent hvor meget det egentlig er værd at have dem raske og sprælske imellem os, jeg vil ønske jer god Bedring med hende... de venligste Hilsener fra Emmy.

NB. Gravstenen er ellers meget pæn kan I tro, Birthe og jeg naede lige derop forrige Lørdag, da vi var færdige med at køre Korn, og Gravstedet er ogsaa lagt saa pænt om.

Skovsbo september 1951

Kære alle fire.

Allerførst mange Tak for den dejlige Fødselsdagsgave og for alle de gode Ønsker, ja saa i Gaar kom Mindepladen paa Mors Grav, vi var deroppe i Gaar Eftermiddag alle tre, det er en smuk Sten, men det er ogsaa mange Penge.

Saa i Dag begynder vi at køre Korn, men nu er ogsaa alle de andre Naboer til dels færdige, men vi naar det vel ogsaa i Aar til, saa tror jeg ikke paa mere, jeg ser kun Modgang og ingen Fremtid mere, jeg lægger ikke flere Planer, naar blot de bliver realiseret som er lagt, men vi kom hertil fra Vellinge med det unge Mod og lys paa Tilværelsen, men hvor er det blevet mørkt siden, og der bliver lagt saa snærende Baand paa os fra det offentliges Side, at jo ældre vi er jo haardere snærer de, men lad os nu ikke nævne det, for det rammer vel de fleste af os.

Jeg havde en god Fødselsdag i Lørdags, der kom Ejnar, Olga, Jørgen, Hanna, Frode, Emmy, Birthe og Leif og Marinus, og det gik saa godt, jeg fik saa pæne Gaver som jeg er glad for, og som jeg siger mange Tak for, og dermed vil jeg slutte for denne Gang med en Hilsen og Tak for alt godt. Bedstefar.

Holstenshuus 27.9.1951

Kære alle 4.

... Du skriver lille Børge om at flytte, I behøver ikke at ængstes for, at vi lader vente paa os, naar Signalet lyder, bryder vi op, og det kan skam ikke ske for hurtigt, hvad det angaar, da kan I rolig hilse Hr. Hvass, at vort Hjem ligger halvt i Opbrud og har gjort længe, vi taler ofte om, bare vi nu maa komme af Sted, at Sygdom ikke overrasker os, for det er faktisk kun Stue, Soveværelse og Køkken der er i Orden, alle andre Rum staar til med Pakker og Æsker, jo I finder os ikke uforberedte, og Dagen før Stiftamtmandens rejste, spurgte han om vi hørte noget til Lejligheden, vi svarede da, at vi vidste ikke andet, end at der kunde komme Bud hver Dag, og at vi saa var nødt til at tage det, og det sagde han at de forstod saa godt, vi skulde bare skrive naar vi fik Besked fra jer, jeg spurgte ham, om det gjorde noget, at vi fortsat blev i Lejligheden, og han svarede, nej jo længere, jo bedre, vi er lykkelige for hver Maaned der gaar,

saa kan der højest blive Tale om nogle Maaneder til de selv kommer... jo jeg regner altsaa med at det bliver sidste Gang jeg gør Slottet i Stand nu efter Oktoberferien, men den slipper jeg ikke for, men skulde det ske, at det bliver lige derefter, saa hjælper Moster Anna mig færdig, man kan næsten gaa og blive helt rask og ung igen ved at faa saa meget at tænke paa og skulde naa...

Det er dejligt at høre at lille Birgith stadig har det godt, vi bliver saa kede af det naar de fejler noget de kære Unger, herhjemme er alt vel det haaber vi fortsat hos jer og saa slutter jeg med 1000 Hilsener og gode Ønsker til jer fra Farmor.

Skovsbo 5.10 1951

Kære alle fire.

Tak for eders Breve i Gaar, I er kommet tilbage til lejligheden igen og kommen i den gamle Dont, ja Sommeren er kun kort, Dagene begynder at blive korte, ja der er ikke lang Tid til fra Nytaar til Jul, men heldigvis længere end fra Jul til Nytaar, for ellers har vi jo været nogle smaa Metusalemmer de fleste af os, men Tiden haster af Sted, og jeg kan snart ikke følge med, men nu har jeg da faaet skrællepløjet to Læg og har et tilbage, men hvor har det været dejligt at gaa oppe i Marken og pløje i saadan et dejligt Vejr i Skjorteærmer og vi sveder endda baade jeg og Hesten; Kartofflerne er Betty ved at tage op, og de er saa fine, men vi har nogle faa Rækker endnu som vi skal have op imens det er godt Vejr, for snart kommer Roerne, men i Aar har vi ingen Gravemaskine i Marken til at være i Vejen og jeg ser lidt lysere paa Fremtiden end jeg har gjort, og det ender vel med at det gaar nok for os alle. Betty har været henne og lave Æblegelé det er noget, der er godt, og hermed vil jeg slutte med de bedste Ønsker for eder og en venlig Hilsen fra os tre her, Bedstefar.

Holstenshuus 5.10.1951

Kære alle 4.

Hav ogsaa I Tak for Brevene i gaar, det var rart at se din Haandskrift igen lille Signe ja der er nok at gøre med Syltning inden det hele naar at komme i Hus og det meste har du maattet sylte i Haven og nu faaet flyttet med hjem, jeg er færdig for i Aar, det eneste skulde være, hvis Moster

Anna kommer med en Kurv Kreger, men saa er det altsaa ogsaa kun fordi det er dem, de er saa gode til Steg ja ogsaa til Saft, ellers sylter jeg ikke mere, jeg skulde jo gerne kunde være i Flyttevognen, ikkesandt. Jeg var med Farfar i Faaborg i Dag, og da holdt den ude paa Torvet, det er Fru Sparekassedirektør H.C. Jørgensen, der skulde flytte til Helsingør, hendes Mand døde for nylig, men det var nu altsaa Vognen, den er vel nok stor, der kan være meget i, jeg talte med Justesen han sagde, at vi kunde sagtens have vores Ildebrændsel med, han sagde, at vi skulde se at faa det overstaaet inden det blev for meget Vinter, men vi maa jo vente til der kommer Bud, men vi glæder os til at det maa snart ske, imens har vi travlt herhjemme, i Morgen 8 Dage kommer Stiftamtmandens igen, saa faar jeg Huset endnu engang og en Stovvask, og saa lukker jeg af, saa er Dagene ogsaa ved at blive korte og mørke. Vi var til stor Fødselsdagsfest hos Brændeholms i Tirsdags, 60 Aarsdag, og da vi gik derop, saa saa vi den Meteor der faldt den Aften, det var noget underligt noget, det lignede et stort Kuglelyn, der pludselig bristede og var væk, men paa Himmelen stod der en 7-8 Minutter efter et stort dobbelt Zig-Zag som om det var skreven med en Røgskrift, I ved ligesom Flyvemaskinen skrev "Persil" og saadan noget, da vi var naaet op til Brændeholms, var det næsten helt fortonet sig igen, saa fik vi den Oplevelse med foruden en Masse god Mad og hyggeligt Samvær, vi kommer jo ikke saa ofte ud. Jeg slutter med 1000 Hilsener til jer alle 4 i Haabet om at I alle er raske og har det godt. Farmor.

Holstenshuus 5. November 1951

Kære alle – ja for vi tør vel ikke haabe at lille Birgith er kommet hjem endnu, men saa varer det forhaabentlig ikke mange Dage. Og saa er vi naaet frem til Fødselsdagene igen... og nu bliver du 36 Aar lille Børge, det gaar opad og for andre nedad men vi ønsker os jo mange gode Aar sammen endda bare vi maa blive raske, men det er næsten ikke til at forstaa hvor Aarene dog bliver af, fra dengang da I var nogle smaa kære Dreng herhjemme, men saadan er Livet jo. Vi sidder herhjemme og nyder det skønne og helt enestaaende Efteraar, men nu er der ikke mange Blade paa Træerne, men saa mange Egern der er i Aar, det var noget for Børnene at se paa de smaa vævre Dyr, og som de knaser i Valnødder,

dem spiser de gratis som vi andre maa købe til dyre Priser. Her sender jeg de halve af jeres Kantareller, for jeg synes dog nok at I skal have dem mens de er gode, Frk. Hansen har Glas der har staaet et Par Aar, men der er jo ogsaa dem der kan aabne sig, og det er da Synd for det store Arbejde du havde lille Signe, nu vil jeg bare bede dig, kog altid Kantarellerne godt igennem før hvert Maaltid, heller meget end for lidt, og gør som os, spis dem alene, saa har vi ikke andre paa vores Samvittighed. Hr. Berner siger nu at der kan ikke ske noget med Kantareller, men der er jo overfølsomme Mennesker dem skal man jo ogsaa respektere, vi har lige spist 2 Glas, i Gaar fik vi Karbonade med Kantareller til, det drøjer paa Kødet, men altsaa staa og snurre i din Kakkelovn som en anden lille Steg med Laag over, de smager jo herligt. Og saa vil jeg ønske jer alle til Lykke med jeres Far paa Onsdag men i særdeleshed dig du kære store Dreng, hjertelig til Lykke og mange mange gode Aar endnu med dine kære det ønsker Mor.

Gartnerboligen Søndersø 3.11.1951

Kære Søster og Svoger!

Tak for Brevet og Tak fordi vi fik Lov til at have Erling at glæde os over, mens Dina var hjemme. Han er en stor, flink Dreng; ikke een eneste Gang han spurgte efter sin Mor og Far. Han er vel nok nem at have. For Hanna blev det jo lidt af en Skuffelse, at det ikke var Birgith der var med, men han og Hanna legede ellers godt sammen. Hvordan har Birgith det? Det er jo ikke rart at hun skal ligge paa Sygehus, men det er jo godt at faa hende undersøgt, og Birgith er jo saadan en tapper Pige og vi ønsker at det ikke har været eller bliver for trist for hende. Nu har Hanna her et Brev til hende, som jeg vil bede dig give hende, Søster; du kommer jo nok tit ind og ser til hende. Her gaar alt ved det sædvanlige vi luger Roser og luger Roser; det er efterhaanden blevet noget indviklet da Anemonerne er saa store og saa er der en del Raaddenskab som skal fjernes. Det er jo ikke det bedste med Kulturer sammen; men vi ynder jo ikke lange Stilstande i et Drivhus... Far og jeg var paa Kirkegaarden den 24. og pyntede Mors Grav, det var saa fint Vejr og vi gik rundt og snakkede deroppe et langt Stykke Tid, han var i godt Humør, det er han gerne, naar han kommer. Mange kærlige Hilsener til jer fra os her, Olga.

Skovsbo 16. November 1951

Kære alle fire

Tak for Kortet i Gaar, og mange Tak for Gaven paa Fars Dag, det havde jeg ikke skænket en Tanke men jeg takker fordi I kunde huske det... Nu er vi færdig med at tage Roerne op, men vi har da nogle Læs Kaalroer at køre hjem endnu, og det er tungt at køre nu da det regner af og til, i Gaar fik vi seks Grise sat ind saa har vi da lidt Besætning igen, men der skal ogsaa meget til, til Udgifterne, saa vil jeg lige nævne en Ting til, i Dag er det 44 Aar siden Mor og mig havde vor allerstørste Dag, men med saa ringe Deltagelse, vort Bryllup der var ikke mange med, men blev efter Skik og Brug, og efter Evne og Vilje der paa den Egn, men i Dag for 44 Aar efter husker jeg det godt alt sammen, saa vil jeg slutte for denne Gang med Tak for alt godt og de bedste Ønsker for eder alle fra Bedstefar.

Skovsbo 29.11.1951

Kære Signe, Børge, Birgith og lille Erling.

Tak for Brevet i Dag og Tak for eders Indbydelse til mig, men i Aar tror jeg nok jeg holder Jul herhjemme jeg kan næsten ikke tænke mig at rejse i Aar, da vil jeg holde Jul i Søndersø Kirke Juleaften, og det har ogsaa været to rigtige daarlige Aar de sidste to Aar, det har allerede været mig en dyr dræning foruden selve Beløbet jeg skal betale, vi har haft meget daarlige Indtægter og jeg har faaet Gæld, som jeg ikke har haft i mange Aar, saa vi skal spare paa alle de Udgifter vi kan, men maaske Tiden der kommer kan blive noget bedre, i denne Uge har jeg Pløjet hver Dag, vi skifter hver anden Uge saa i næste Uge skal Øjvind have hestene saa bliver han nogenlunde færdig saa fortsætter jeg saa vi kan blive færdig men det bliver heller ikke stort før Jul. Ugerne gaar hurtig naar Hestene skal skifte paa to Steder men det er dejligt i Aar at se vor Mark efteraarspløjet paa gammeldags Facon, vi er fri for al den Opgravning i Marken, nu kan jeg da komme overalt, saafremt det bliver ordentlig Vejr, til Lørdag Aften er jeg halv færdig med at pløje saa jeg naar vel enden en Gang, og hermed vil jeg slutte med de bedste Ønsker for eder alle sammen fra Far.

Skovsbo 12. december 1951

Kære alle fire.

Saa siger jeg jer mange Tak for Indbydelsen i Julen, og jeg kommer paa Søndag og er paa Hovedbanen Kl. 16.03 og jeg vilde gerne om et af jer med Børnene maa være inde og tage imod mig, saa glæder jeg mig til en god Jul sammen med jer, og vil du lille Birgith gaa med Bedstefar i Kirke Juleaften ligesom sidste Aar det vil jeg ogsaa glæde mig til, saa kan vi spørge, hvor er den Tid bleven af, jeg synes det er saa kort Tid siden jeg var ovre hos jer. Saa vil jeg slutte med mange Hilsener og Tak for Indbydelsen til Julen, jeg kommer om alt gaar vel. Bedstefar.

Holstenshuus 13.12.1951

Kære alle 4.

Rigtig mange Tak for Brevet i Dag det er saa velsignet at høre at I er raske alle og optagene af Juletravlhed, ja det kunde være morsomt at være derovre og opleve Børnenes Juleglæde, men det bliver altsaa ikke i Aar endnu, men det gør heller ikke noget, nu kan det nok ikke vare saa længe efter Brors Brev da, Hr. Hvass har dog sagt at Lejligheden er sikker nok naar først der er sagt op, og vi trøster os jo med at de fyrer ikke 2 Steder længere end højst nødvendig, vel. Men saa holder vi en stille Jul herhjemme i Aar og ser at faa lidt Kræfter, for jeg skal altsaa ikke nægte at jeg har været sløj, den Hofte har vel nok givet mig noget at spekulere paa, men Læge Møller var her i Dag og jeg skal altsaa fortsætte med elektrisk Behandling til Jul saa skulde det vise sig om de hjælper eller ej, og saa maa der jo gøres noget andet, i Dag synes jeg at der er sket Forandring, altsaa paa en Maade jeg ikke har mærket før bare det dog maa holde, det er jo saa frygtelig paa tværs naar vi staar lige for det store Opbrud, ja det bliver en mærkelig Dag, men det er jo en Dag vi har set hen til med Længsel i flere Aar og nu mere end nogen sinde, jeg havde jo haabet paa naar jeg skulde aflevere Slottet, at det blev i fin og ordentlig Stand, jo Tak, i Gaar var Moster her og hjalp Farfar med at tømme 4 Værelser og fylde det ind paa 3 andre, det er 7 værelser der staar paa Højkant, og den 2. Januar begynder de at rive Mure og Døre ned, det skal nok blive godt griset til over det hele, men dem om det, bare vi er borte herfra. Naa jeg vil slutte og levne lidt Papir til Farfar, han er saa glad

naar der kun er Plads til et Par Linier, saa skal han ikke anstrenge sig saa meget. Hav det godt kære alle 4 og vi ønsker jer fortsat god Juletravlhed, det er noget for Signe, sveder du paa Næsen lille Signe? 1000 Hilsener fra Farmor...

Kære alle 4.

Jeg siger ogsaa Tak for Brevet i Dag, jeg havde ellers regnet med jeg skulde have været ovre og grave eders Have i Aar, men det blev ikke til noget denne Gang. Jeg tror ikke jeg vil have Arbejde med at grave vores hvis vi ikke skal lægge noget i den til Foraaret. Faar du travlt paa Søndag med den store Udbetaling Børge. Hermed kærlige Hilsener til eder alle 4, eders Farfar.

Skovsbo 1.1.1952

Kære alle fire.

Først siger jeg tusind Tak for den dejlige Juleferie og for Gaver, og alt godt, jeg er nu hjemme igen efter en ualmindelig god Rejse med rigelig Plads, jeg sad varmt og godt hele Tiden, Færgen vuggede da saa meget, at vi kunde mærke vi sejlede. Betty og John var nede ved Bilen og hente mig, og i Gaar var jeg ovre hos Emmy og Frode og da jeg skulde hjem ved nitiden var der kommen et Spor Sne og det sneede stærkt, men jeg kom dog hjem, Frode fulgte mig til Landevejen ved Viomosegården, og Resten gik godt, men Forkølelsen er langt fra færdig, men det fortager sig vel igen, sidste Aar fik Ludvig sin Postkasse bombet, i Aar fik vi vor, og det saa grundigt at Laaget fløj over Hønsenettet ind i Hønsegaarden og Resten var splintret i mange smaa Stykker, saa jeg skal hen og lave en ny Postkasse inden Posten kommer, og det skulde gerne være en bombesikker, men hvordan?

Saa vil jeg slutte med endnu en Gang at sige jer Tak for alt godt i Julen, Tak og en venlig Hilsen og Ønske om et godt Nytaar fra Bedstefar.

Holstenshuus 3.1.1952

Kære alle 4.

Og mange Tak for eders kære Breve i Dag, og saa fik vi Jul og Nytaar overstaaet, og det gik helt godt, Mor har det da bedre, Juleaften var vi alene. Nytaarsaften var Hans og Anna heroppe, og blev heroppe

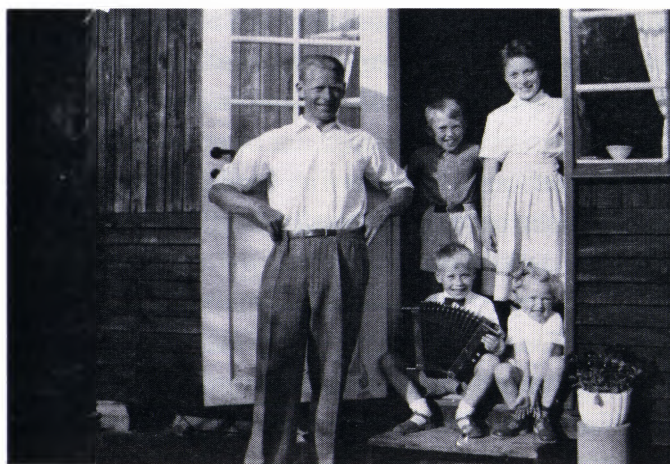
om Natten, vi fik suppe og stegt Høne med Rødkaal og øl og hvad der hørte sig til, og Nytaarsdag fik vi Hamburgerryg og Grønlangkaal, ja Risengrød foran, og saa drog de af Faaborg til, vi havde det saa hyggelig sammen.

Saa har de begyndt at endevende Slottet, der skal laves en Del om inden de kommer Stiftamtmandens, de laver et grusomt Svineri deroppe, bare nu den Lejlighed bliver tom saa vi kan flytte inden der skal gøres rent. Og saa er Bror bleven arbejdsløs et par Maaneder igen det er han nok ikke saa glad for, han skrev noget om han har søgt om at komme til at uddele Telefonbøger, men det er ikke sikkert han bliver en af de heldige. Saa er Kl. slaet ti saa er det snart Sengetid. Og nu de kærligste Hilsener til eder alle 4, eders Farfar.

Holstenshuus 6.3.1952

Kære alle 4.

Og saa en sidste Hilsen her fra jeres gamle Hjem. Naar jeg i disse Dage, hvor det nye foraar gror frem for hver Dag, ser ud over Markerne, hvor Traktoren brumler af Sted, eller tykke varme Heste damper, saa det staar ud af Næsen paa dem, eller jeg ser ud i Haven og paa Slottet, den Udsigt, der har været min i over 37 Aar, saa ser jeg kun jer, ser jer alle 8, som I er groet frem som Aarene gik, jeg har ikke vores Vugge, men Daabskjolen, Kjolen der blev min festkjole ved vores Forlovelse, og siden

En af de sidste sommerdage i "Mona". Børge, Erling med harmonika, og Birgith med fætter Flemming og kusine Jytte, børn af farbror Niels Aage og Ebba.

To søstre, Signe og Olga i gartnerboligen.
Der var 8 års aldersforskel mellem dem, men
efter at deres mor var død, fik de et varmt
søstreforhold.

blev mine Drenges og Børnebørns hel-
ligste Kjole, og de 1000 ting som vore
Hænder i disse dage rører ved, Bræn-
dekassen som vore smaa Drenges kørte
Hest i, alt, alle Steder, Minder, Minder,
husker du det, husker du hint og da
de kom i Skole, kom hjem med smaa
Kammerater, de blev voksne, kom begge hjem med de 2 unge Kvinder,
der blev os mere kære end om de havde været vore egne, vi elsker jer,
Signe og Ebba, baade for jeres egen Skyld, for hvad I har været for vores
Drenges og de kære Unger I fik, for jeres Hjem som I saa trofast slider for,
vi ønsker jer alt det bedste, ønsker jer mange lykkelige aar sammen og
beder bare om, at vi maa faa Lov at sole os lidt i jeres Nærhed i de Aar
vi har igen, bare et lille solstreg, og Tak for jeres trofaste Breve igennem
de mange Aar. Endnu engang 1000, 1000, 1000 Hilsener hjemme fra det
kære gamle Holstenshuus, fra Farmor.

Holstenshuus 6.3.1952

Kære Børge Signe Birgith og lille Erling

Ja saa er det sidste Gang vi skriver her fra vores gamle Hjem hvor vi har
boet i saa mange Aar, og hvor vi har glædet os hver Torsdag naar det har
kommet Brev ovre fra eder, der er vist aldrig en Uge der har svigtet og
Tak for alle de gode Ferier I har holdt her hjemme hos os, det er mange
Gange vi har haft Taarer i Øjnene naar vi har fulgt eder til Pejrup og har
rejst fra os, det var saa tomt naar I var borte, men nu glæder vi os til at
komme over i Nærheden af eder, og lad os haabe at vi maa blive raske
og faa nogle gode Aar sammen, du skal ogsaa have Tak lille gode Birgith
vi har været saa glade for at have dig herhjemme hos os du var ikke ret
gammel da du var med os Hjem første Gang, og endnu engang Tak for

alle de gode Timer vi har haft sammen her paa Holstenshuus og saa slutter jeg med de kærligste Hilsener til eder alle 4 fra eders Farfar.

Skovsbo 12.5.1952

Kære alle fire.

Tak for Kortet i Gaar og Brevet i Lørdags, og saa har vi en Mindedag igen, og din gamle Far ønsker dig lille Signe til Lykke med de 35 Aar, og jeg ønsker dig det allerbedste i de kommende Aar sammen med dem du er sammen med og følger gennem Livet, og nu er det rigtig Sommer med Sol og dejligt Vejr, og rigeligt Arbejde, hele Dagen i Gaar kørte vi Gødning og nu skal jeg op og strø og pløje, og saa kører vi Gødning paa Lørdag og Søndag og pløjer i næste Uge, saa skulde vi være ved at være færdig med Marken, det er drøjt og jeg gaar træt nu, men jeg har en god Hjælp til det, ellers tror jeg ikke jeg kunde naa det, jeg er nu den eneste af dem som begyndte her tilbage og jeg kan nok baade se og mærke det og det bliver ikke bedre, men tungere for mig, men jeg maa ud og begynde at jeg kan faa noget af det til Side, og jeg sender en venlig Hilsen til eder alle ogsaa Farfar og Farmor, men særlig til dig min Pige fra Bedstefar.

Gartnerboligen Søndersø 21.9.1952

Kære alle fire.

Tak for Hilsenen fra Klippeøen. I havde fint Vejr til jeres "Udenlandsrejse" og har sikkert faaet en masse herlige Oplevelser at leve videre paa. Nu nærmer Tiden sig ogsaa at vi drager af Sted over til Hovedstaden og til jer. Vi rejser herfra Torsdag den 25. September med Ekspresen Kl. 12 Middag, og saa har vi tænkt at tage direkte til Fuglegaardsvænget. Vi har ikke lagt Planer angaaende det forskellige vi skal naa derovre, men mener at vi bedre kan planlægge i Samraad med jer derovre. Vi glæder os meget til at komme ind og se Udstilling, hvem ved, maaske der er nogle nye Tips at hente.

Nu skal der jo ogsaa være Udstilling i Odense i Oktober Maaned; der maa vi have nogle Roser ud og se om vi evt. kunne hente en Præmie hjem en Gang endnu. Naa nu maa jeg vist slutte for Poul Henning sidder og venter han skal have Brevet med i Brevkassen i Aften. Ejnar har

været i Langesø i Nat og i Dag, han og Knud har fisket, Fatter kom hjem med 2 Gedder og 2 Aal, uha, det er det værste med Aalene!
Endnu en Gang: Paa kærligt Gensyn! Mange kærlige Hilsener fra hele Flokken. Ejnar og Olga.

Betty er gravid, får vi at vide. Hans er et flittigt og hjælpsomt menneske, men han var gift og havde 2 sønner. Skilsmissen kom ikke straks i orden, men så måtte Skoosbo endnu engang tage imod nye ansigter. Betty blev endelig en gift kone - med fire børn. Hun sørgede nu mest for sine egne børn, de to stedsønner kom altid i anden række, og vores gamle bedstefar blev ensom i den store familie.

Slukefter 6.11.1952

Kære alle fire!

Lige en lille Hilsen herfra for at ønske Børge rigtig hjertelig til Lykke med Dagen, og selvfølgelig glemte jeg at jeg skulde have skrevet lige til at jeg saa Posten udenfor, saa var det jo for sent, men nu smutter Birthe og Leif saa lige hen paa Stationen med det, saa naar jeg det alligevel... Naa hvordan har I det ellers ovre paa jeres Kant, det er snart helt nyt at høre lidt fra jer igen, men jeg er saa heller ikke selv saa ivrig med det hersens Skriveri, ja her er alt ellers ved det gamle, der er ikke noget særligt nyt at berette, vi kommer sjældent nogle Steder, gaar herhjemme altid ligesom nogle andre gamle Nissehoveder, men Tiden den flyver ligegodt af Sted saa jeg ved ikke hvad, der er jo noget at gaa og rode med altid, godt for det, saa bliver Tiden da heller aldrig saa lang. Jeg har lige faaet til fire nye Dyner, to Over- og to Underdyner, jeg har faaet dem syet, men der kan lige blive til to Hovedpuder ogsaa som jeg skal hen at sy nu naar jeg bliver færdig saa kommer Frodes Mor herud paa Tirsdag og hjælper mig med at faa de gamle Fjer dampet og fyldt paa, saa da faar vi nok helt travlt den Dag, men puha jeg vilde ønske det Svinearbejde var overstaet, men det skal jo være galt førend det kan blive godt, og det letter da ogsaa rart paa Fyldet at faa saadan en omgang, det skulde vi da mene.

Jeg havde ærlig talt ventet Far i Dag, det var saadan en Fornemmelse jeg havde, men nu er Kl. snart 3, saa slog den Fornemmelse nok alligevel forkert for en Gang, men saa kommer han nok i Morgen, for det er tit

han kører til Odense efter Kød om Fredagen og saa fortsætter lige ud af Rugaards Landevej og hertil, han har heller ikke været her ovre siden forrige Søndag, da var John og han ovre og fik Hønsesuppe, han plejer ellers at være stabil til at komme og se til os en Gang imellem, men de skal vel ogsaa nok have begyndt at tage Roer op, da skal Far vel hjælpe til for Betty bliver det nok ikke til noget med i dette Efteraar og saa nu at hun har faaet flere Børn. Jeg hørte sidst jeg var hjemme at det skulde vist være Alvor med hende nu sidst i December eller først i Januar..

Ja nu maa jeg altsaa til at slutte af at Brevet kan være færdig til Børnene kommer hjem, at de kan komme af Sted med det medens de har Tøjet paa, og endnu en Gang rigtig hjertelig til Lykke Børge og alt godt i Fremtiden ønskes af os fire her i Slukefter, Emmy.

Skovsbo november 1952

Kære alle fire.

Tak for Brevet, og det er snart nogle Dage siden, men vi har lidt at bestille med Roerne i denne Tid, men det er et meget daarligt Resultat med Runkelroerne i Aar, de var angrebet kraftig af Lus i Aar, det har de jo været saa tit men i Aar særlig ondartet, og det viste sig rigtig nu vi tager dem op, og vi avler ca. $\frac{1}{4}$ part af normal Avl, og det er det daarligste Resultat for runkelroernes vedkommende siden 1918 saa kan I selv skønne. Men saa har vi Kaalroerne, de er rigtig gode og det bøder lidt paa det andet, og vor Besætning er ogsaa indskrænket ret kraftig paa Grund af Uheld; at vi ikke kunde faa dem med Kalv til rette Tid og to er gaaet ud af samme Grund, tilbage har vi kun to Malkekøer og en Kvie med Kalv som kælver i Maj Maaned, saa der er ikke Udsigt til nogenlunde Indtægter i det første Aar eller to, saa Udsigterne er ikke saa lyse for Fremtiden, men der er ingen Veje udenom, vi skal igennem det, og det gaar vel, det har jo gaaet igennem saa mange Aar under nøjsomme Kaar, saa vi maa fortsætte, saa kommer der vel andre Skyer frem igen, der kan jo være stor Forskel paa de forskellige Aar, men Udgifterne er de samme de stiger uanset Indtægterne, vi bliver plyndret i Bund og Grund af disse Aagerkarle som sørger for al Prisstigning det er den bare Elendighed, saa jeg kan lige saa godt slutte med de bedste Ønsker for eder alle sammen og en venlig Hilsen fra os alle her, Bedstefar.

Skovsbo 30.12.1952

Kære alle sammen.

Allerførst Tak for eders gode Juleønsker og de gode Gaver vi har faaet hos jer, og saa kom vi over Julen og nærmer os slut paa Aaret og har alle sammen faaet Svar paa Spørgsmaalet vi stillede ved Aarets Begyndelse, hvad vil aaret bringe, det har nok ikke været efter Forventning for alle, men nu er alt det sket enten det har været ondt eller godt, saa kommer det nye Aar som jævner efter paa det alt sammen og saa kører Vognen videre, der er enkelte der staar af, af og til som vi daarlig nok lægger mærke til kun naar den der sidder os nærmest staar af og forsvinder saa lægger man nøje mærke til det, og saa bliver Resten af Vejen ensom og til Tider trist.

Vi havde en stille Jul her, Juledag var jeg oppe hos Olga omtrent hele Dagen, og anden Juledag var jeg ovre hos Emmy om Eftermiddagen og Resten har gaaet herhjemme med det almindelige hvad der falder for. Og saa siger jeg endnu en Gang mange Tak for Gaverne og Kransen til Mors Grav og saa ønsker vi eder alle et rigtig godt Nytaar med Tak for det gamle, vil I hilse Niels og Serine, Niels Aage og Ebba og sige dem mange Tak for deres gode Ønsker, Tak alle sammen. Bedstefar.

Skovsbo 3.1.1953

Kære alle sammen.

Allerførst et rigtig glædelig Nytaar ønsker vi for eder, nu er vi kommen over den korteste Dag og frem imod den lyse Tid, lad os saa haabe at det maa blive et lyst Aar for os alle og for vort Land, og saa begynder jeg med Nyhederne, det gamle Aar troede vi vilde glide lydløst væk, men det blev det nu knap nok, da Klokken var elleve Nytaarsaften maatte vi have Jordemoder og Kl. 9 1/2 om Morgenen maatte vi have Lægen, og Kl 4 1/2 kom Falck og kørte Betty paa Sygehuset, men først i Gaar Formiddag fødte hun en lille Pige, og de har det godt begge to og hun kommer vist hjem igen midt i denne Uge, Emmy, Frode og Børnene var hjemme i gaar hen under Aften, de vidste ikke af noget. Ejnar og Olga har heller ikke faaet det at vide, men det kommer alt sammen, Else Højbjerg var her hele Nytaarsnat og tog ikke hjem inden Kl. halv seks, vi var oppe og fik Middagsmad hos Højbjergs Nytaarsdag, og hos Krestens i gaaar, og

Signes og Børges bungalow på almindingen 9 i Gentofte, vores nye hjem.

> Olga er på ferie hos os med fætter Jørgen og kusine Hanna.

>> Kaffehygge på græsset foran huset. Vi fik også hund, en collie som hed Bente.

ogsaa i Dag, det er godt at have flinke Naboer, nu skal vi op og spise saa jeg maa hellere slutte for denne Gang med en venlig Hilsen og et godt Nytaar for eder alle sammen fra os alle her. Bedstefar.

Børges og Signe er langt væk fra de fynske problemer, som kommer til dem gennem brevene. De kan jo heller ikke gøre noget ved det.

Og nu vil de have eget hus. Niels og Severine giver udtryk for meget fornuftige bekymringer, men Jørgen synes, det er en udmærket ide...

Lyngby 9.2.1953

Kære lille Børge og Signe.

Det er helt mærkeligt at skrive til jer igen, bare jeg nu maa komme godt fra det, men ellers maa I begge 2 tro paa at det er vore bedste Tanker for jer, som jeg her fylder Papiret med. Lige fra I begyndte at tænke paa at købe Hus har vores Tanker været med, det kommer vel af at vi aldrig selv har vovet de store Spring, og for os af vore Slags er det stort og voveligt, for vi mangler den Kapital der skal til for at gøre Springet smertefrit. ... og saa er det vi tænker paa, at det Hus I nu tænker paa at købe, det er 20 Aar, de følgende 10-15 Aar kunde jo nemt blive for dyre hvad Vedligeholdelse angaar og I bliver ikke yngre lille Børge, jeg tænker paa at du sagde forleden Aften, at du var træt og kunde næsten ikke tænke dig at flytte i Haven i Sommer, det tror jeg saa godt, for Livet i sig selv slider paa en Mand, men I faar et endnu større Pres lagt paa jer ved at sætte jer for endnu større Udgifter, jeg tror det jeg er bange for det, ja det

var bare et lille Suk men jeg har skreven det baade for Far og mig selv, jeg kunde bedre skrive det end sige det, der er jo sjælden Anledning til at tale sammen naar der er flere her, og det er hverken for at raade fra eller til, for det skal I jo selv prøve at overse hvad I sætter for jer, jeg ved jo saa udmærket at I mangler Plads, det gør alle der har Børn, og de næste 8-10 Aar gør det jo ikke bedre naar Børnene vokser op og at det er en Maade at anbringe jeres Penge paa det ved jeg ogsaa, men I anbringer ogsaa jeres bedste Aar, alt jeres Arbejde og Fritid vil I faa Brug for, jeg beder jer, betænk jer endnu hvis der da er Tid, vi vilde være taget ind til jer en Aften og sludre sammen, jeg ved ikke om det er rigtig at jeg har skreven det, men ellers maa I tilgive os.... Vi tænker paa jer hver Dag.
1000 Hilsener fra Far og Mor.

Skovsbo forår 1953

Kære alle sammen.

Tak for Brevet i Dag, og saa spekulerer I paa at faa eget Hus, det kan jo ogsaa være godt og mere roligt, saa behøver I da ikke at tage Hensyn til andre, men der er vel ogsaa noget ved at være Ejer, der er Udgifter som I er fri for, men det er du vel nok klar over Børge, er der Behageligheder, skal der jo betales for dem, hvor ligger det Hus, ligger det i Gentofte By eller paa Vejen derover, men jeg ønsker til Lykke med Handelen saafremt I faar handlet, og det kan jo være at næste Gang jeg kommer, at jeg saa skal staa af ved en anden Station i en anden Retning, men det gaar

jo nok, men skal I flytte, saa vær glad at I ikke har et Loft som vi har og skal have ryddet og hvor det er frygtelig dersom vi skal have alt det realiseret, men det skal I da ikke. Ja saa venter vi med Længsel paa Dagen, da vi skal til Rutebilen og tage imod vore kære Børn fra København og faa Lov at have jer nogle Dage, det er et voldsomt Vejr her i Dag, det sner, ryger og flyger hele Dagen saa vi daarlig kan komme uden for en Dør, vi har 3 Grader Frost, hvordan mon du klarer den Børge saafremt I har lige saa slemt Vejr, det er godt det ikke er mig, saa slutter jeg med en venlig Hilsen til eder alle fra os alle her. Bedstefar.

Skulde det være et Par Kaffe, Sukker eller Kakaomærker kan I bare sige til.

Betty og Hans, Bettys søn John, Hans's 2 medbragte sønner og deres fælles datter skabte nyt liv i Skovsbo, et liv hvor der ikke var så meget plads til gamle Bedstefar. Men det var stadig hans hjem og ejendom.

Da han døde fik de fire søstre hver deres beskedne arvepart, og Betty blev boende resten af sit liv på ejendommen.

Men for Signe var Skovsbo for altid hendes elskede barndomshjem, som mange minder knyttede sig til om en beskeden, men kærlig barndom.

Skovsbo 12.5.1953

Kære alle sammen.

Tak for Brevet forleden, og det er jo snart længe siden jeg har hørt noget fra dig Signe og saa er det din Fødselsdag igen, ja Tiden gaar hurtig, saa vil jeg din gamle Far ønske dig til Lykke med din 36 Aars Fødselsdag, og jeg undres over de mange Aar der er gaaet siden, ja siden vi flyttede herop, det var samme Aar, og naar jeg ser nu er der sket saa meget jeg slet ikke har tænkt mig, vi var to unge Folk med 3 Børn, og vi havde et godt Haab til Fremtiden, vi har vel heller ikke kunnet klage, det gik saa smaat frem for os, Arbejde var der nok af og vort Udkomme fik vi, og daarligere er det langtfra nu, vi har aldrig nydt Velstand som saa mange andre, men saa har vi heller ingen at takke for det, men her har før været et Sted, hvor vi to Gamle kunde samles med vore Børn, og det mente jeg var en Selvfølge ogsaa efter jeg er blevet ene, men jeg maa sige desværre, for her er jo blevet et Rykind, men det er ikke eneste Sted, og hermed

Held og Lykke med det nye Aar, det ønsker din Far.

Skovsbo juni 1953

Kære alle sammen.

Først rigtig hjærtelig til Lykke med eders nye Hjem, ja i Fantasien synes jeg at vide hvordan det ser ud, men det bliver maaske et helt andet Billede jeg faar at se, men det maa være dejligt at bo i eget Hjem, hvor ingen andre har Ret til noget, men jeg ønsker eder Held og Lykke i Fremtiden og I aldrig skal fortryde det, de bedste Ønsker fra Far og Bedstefar.

Papkassen var tømt

Så var der ikke flere breve i papkassen fra Holstenshus og fra Skovsbo. Jørgen levede endnu 7 år, han døde i 1960, 10 år efter Petrine. De sidste år var for ham lidt triste, han sad i sin krog med radio og avis, mens Betty regerede og børnene huserede. Da han døde, blev det gamle hjem moderniseret, dyrene forsvandt, og jorden bortforpagtet. De små husmandsbrug, som ingen faktisk kunne leve af, forsvandt - men det ville have glædet bedstefar, at huset står endnu, og livet dér går videre med nye beboere. Han var sådan en klog og tænksoam mand, bare jeg dog havde lært ham bedre at kende, men i mine ferier til Sønder sø var jeg hellere sammen med kusine Hanna end den gamle mand, som var min bedstefar. Jeg er glad for at have fundet alle disse breve, for så har jeg da på anden måde lært ham at kende!

Da bedstefar døde, skrev moster Olga sine tanker om det forgangne og om forældrene. Hun var den mest kunstnerisk begavede af søstre ne, og hun drømte om at få tid til at digte og skrive, hvad hun aldrig fik. Men i efterladte papirer har vi blandt andet fundet denne "tale" til bedstefar:

"Imens det sang i Granerne. Ja, for det synger ikke så meget mere, for nu er de største Kæmper faldet. Mange var de År hvor de knejste med deres Kroner imod Himlen og skyggede for Solens Stråler om Vinteren. Ja, man nåede langt hen på Foråret før den kunne skinne ind ad Ruderne i de Huse der lå bag Skoven.

Den sidste Kæmpe faldt fornyligt! Vi gik efter Kisten til Kirken hvor

også en Mor og to Brødre var stedt til Hvile, og hvor Præsten fandt Ord frem som kunne trænge ind og løsne Sorgen så Tårerne kom... Den sidste Kæmpe, ja – for hans Liv blev en Kamp, en Kamp for Tilværelsen, en Kamp for Brødet.

En Kamp for at bygge et Hjem op til sig og sine Kære sammen med en trofast Hustru, en Kamp for Sandhed og Retfærdighed, at bevare det uplettet.

De sidste Dage kunne han efter en mindre Hjerneblødning kun sige nej og ja, kun to Ord, men han forstod Kunsten at spørge endda. Først nu går det op for os hvor stor den Kamp var, og til allersidst da han måtte give op fordi Hjertet ikke ville mere - ja, selv i Døden smilede du - og jeg så på dig atter og atter, for der var Fred over dit Ansigt. Ja, dit Liv var en Kamp; men nu kæmper du ikke mere, for du har sejret, lille Far..."

Konge og dronning

Signe og Børge havde fra ungdommens år kæmpet for deres lille ny-
hvervede slot. Men levede de så ligesom i eventyret lykkeligt til deres
dages ende - var det sådan det gik?

De var blevet voksne, 36 og 38 år gamle, og som voksne kender jeg
dem, som min far og mor.

Det var en dag i maj 1953, en regnvåd forårsdag, at vi flyttede ind i
eget hus på Almindingen 9, Gentofte. Signe og Børge, Erling på 6 og mig
på 11 år. Vi havde et godt stykke tid været rundt på cykel og set på huse,
men de var allesammen for dyre. Ejendomsmægleren sagde til min far at

Med årene og knofedt skabte Signe og Børge
deres eget paradis på jord, og de var tilfredse.

Bedstefar Jørgen med sit sidste barnebarn, nr. 12!
Signe og Børge var klar til et nyt lille barn. Nu var økonomien heller ikke mere noget problem, og Henrik kunne boltre sig i grønne omgivelser.

huset måtte koste højst 45.000 kr, og så fandt de det her, en bungalow fra trediverne med 2 stuer, soveværelse og et kammer, kakkellovnsopvarmning, wc i kælderen, uisolaret og med enkeltglas i ruderne. Haven var pænt stor med frugttræer og græsplæne og god plads til en køkkenhave. Børge kiggede sig fornøjet omkring og meddelte, at her ville han bæres ud fra! Han havde fundet sit slot.

Der gik ikke mange år, så havde de fået moderniseret, fået centralvarme bl.a., og der var nyttehaver med nok til både at supplere de daglige måltider og til at sylte og konservere for Signe - når hun ikke havde travlt med arbejde osv. Min mor havde i op til en høj alder formiddagspladser, og pengene hun tjente, blev brugt på forbedringer inden- og

Lille Henrik som her er blevet større.

udendørs. Nok var hun dronning i eget slot, men hun var en flittig og ansvarsfuld en af slagsen.

Jeg syntes ikke, at slottet var ret stort, og der skulle også spares for at få det til at hænge sammen. Jeg sammenlignede med kammeraternes hjem, hvor der ofte var både bil og telefon! Og de rejste på charterrejser, et fænomen som var begyndt at blive muligt for almindelige mennesker. Men min far og mor tog tingene i den rækkefølge, som de kunne magte, og derfor kom det hele også til dem. De var nemlig nok små borgere, men de var i hvert fald ikke småborgerlige!

I 1957 rejste vi også på ferie, på telttur Bornholm rundt på cykel. Det var billigt og primitivt, teltet var lånt, soveposer havde vi ikke, men tæpper, husker jeg. Underlag var halm, som man kunne købe på campingpladsen. Det var ikke så godt for min mors ryg, men vi andre sov sødeligt efter dagens cykelstrabadser.

I 1958 var min mor blevet gravid - ikke helt efter planen, men det sker at livet spiller én et puds, og så fik vi Henrik ind i vores familie.

Henrik var næsten en julegave; født 12. december 1958 blev han straks et prinsebarn forgudet af alle, og farmors kæledægge. Nu var det jo heldigt, at der var bedsteforældre i nærheden, når der var brug for børnepasning.

Vi havde nemlig bedsteforældre i lang tid endnu. Jørgen

Børge med nyanskaffelsen i 1974, den gule Opel Kadett som tjente dem trofast i 20 år.

Signe og Børge havde sølvbryllup den 17. juli 1964, og det blev fejret med en fest for familie og venner hjemme på Almindingen 9. Men først var der morgenmusik. Samme år i september havde Severine og Niels guldbryllup, det blev også fejret hos Signe og Børge med en fest.

nåede at opleve sit sidste barnebarn, før han døde i 1960. Niels og Severine fik mange gode pensionistår i Lyngby i nærheden af deres 2 sønner

Severine og Niels fik 5 børnebørn og efterhånden 8 oldebørn. Her er de med de 2 første, Lars og Mads fra 1972.

og den voksende familie. Rejsen til Lyngby blev deres sidste - de genså aldrig Fyn eller Holstenshus. Jeg tror ikke, at det faldt dem ind at bruge deres sparsomme pensioner til andet end at glæde børn, børne- og sidst oldebørn med. For min farmor var det rigeligt at rejse i fantasien, det havde et langt liv i kuskeboligen lært hende.

Min farfar døde i 1980, 96 år gammel og min farmor 10 år efter kort før hun ville være blevet 97 år.

I løbet af 1960'erne var Signes og Børges slot blevet indrettet som de

ville have det. I haven stod jordbær, kartofler, kål og bønner, løg og selleri i lige rækker; der var bærbuske og frugttræer, græsplæne og et væld af blomster. Alt blev passet omhyggeligt, når Børge havde fri. Haven var hans paradys på jord, og Signe delte hans glæde og gjorde brug af arbejdets frugter. Huset var bragt up to date med badeværelse, nyt køkken, isolering, tilbygninger både med gæstetoilet og mod haven med en overdækket terrasse, som blev brugt fra tidligt forår til sent om efteråret. Om vinteren stod stiklinger beskyttet på terrassen. Signe stod for nye møbler og tæpper indendørs, hun fik det, som hun ville have det, praktisk og hyggeligt, og hun havde selv tjent pengene til nyanskaffelserne. Erling og jeg flyttede efterhånden ud, alt imens Henrik voksede til. Økonomisk havde de deres på det tørre, projektet og de forløbne års anstrengelser var lykkedes, de havde nu et behageligt liv endog med TV og telefon - to anskaffelser som blev almindelige i 60'erne. Bil fik de i 1974.

I slutningen af 60'erne blev der overskud til at rejse ud i verden. Min mor ville se og opleve, hvad der skete uden for den velklippede og snorlige hæk, og Børge blev lokket med. Han gruede for sin have, mens han var udenlands, men som det selskabsmenneske han var, nød han deres rejser mindst lige så meget som min mor, når de først var på farten. Rejserne gik til Grækenland, Norge, Østrig, Tyskland, Holland, Frank-

Signe og Børge rejste for første gang udenlands i 1964, til Tyskland og Østrig i bil med Rigmor og Mogens, deres gode venner tilbage fra tiden i Fuglegårdsvænget.

På dette foto er de 4 venner på charterferie på Rhodos.

rig, Italien, De Kanariske Øer, Sverige, Ålandsøerne samt alle hjemlandets afkroge. De rejste med venner i bil, senere i egen bil, med fly og med busrejser. To-tre gange om året var de af sted. Den allersidste tur gik til Wernigerode i Tyskland i august 2001, da var de hhv. 84 og 86 år gamle. Så havde de samlet oplevelser nok til resten af livet!

Resten af livet blev dedikeret børn og børnebørn, hus og have og de venner og slægtninge, som endnu var der. Børge var blevet folkepensionist som 70-årig, hvilket ikke stoppede hans gartnervirksomhed eller deres flittige dagligdag og hjælpsomhed. Deres gæstfrihed fortsatte også - utallige er de festlige sammenkomster, som Almindingen 9 havde lagt hus til gennem årene i anledning af runde fødsels-

Øverst på vej i fly sammen med Elsie og Hans Peter som også var gode rejsefæller. Det kan have været dengang Signe skrev hjem at de havde fløjet i 10.000 km's højde!

På foto i midten er der ingen tvivl om at rejserne også gav gemytlige oplevelser, især på tysklandsturene.

Nederst er de på Bornholm hvor Elsie har fanget denne situation.

Der var mange fester gennem årene, her et udvalg: 1. Signes 65 års fødselsdag på Jægersborg Hotel. 2. Guldbryllup 1989 (festen var hos Erling og Jette i Vedbæk) 3. Signe 80 år fejret på Sophienholm. 4. Diamantbryllup 1999 på Gentofte Hotel.

Birgith, Signe og Børge med oldebarn nr. 2, Rebekka i 2001 hvor de stadig boede på Almindingen 9.

Erlings første barnebarn, Theodor, ankom 3-4 mdr. før. Min mor sagde tit undrende når de små kom på besøg: Tænk at jeg skulle nå at blive oldemor! Men hun nåede at opleve 2 mere.

Til højre er Sofie til 91 års fødselsdag hos oldemor på Brogårdshøj i maj 2008.

dage, bryllupsdage, højtider osv. Det var min mors spidskompetance at stable en festlighed på benene med god mad og veldækkede borde. Det var altid en fornøjelse at ankomme til det smilende værtspar og et hjem, hvor alting var rede til hyggeligt samvær - som om det var faldet ned fra himmelen! Jeg har aldrig set min mor med sved på panden før et gæstebud, hun kunne virkelig organisere.

Men hun blev glemsom. De sidste år på Almindingen måtte Børge overtage mere og mere af husholdningen, for hun kunne ikke mere finde ud af det. Haven blev også for stort et job for min far, ikke mindst fordi synet forsvandt mere og mere. Skulle de opgive deres elskede plet på jord? Ja sådan blev det til sidst. De fik en beskyttet lejlighed i plejecenteret Brogårdshøj i Gentofte i 2007, hvor Signes 90 års fødselsdag blev fejret med børn, svigerbørn børnebørn og oldebørn. Kun var min mor ikke ganske til stede, men hun gjorde sig umage som altid. Året efter

Den allersidste dans.

Signe og Børge dansede, når der var lejlighed til det, og på Brogårdshøj, deres sidste bolig, var der også små fester. Selv om min mor på det tidspunkt er stærkt dement, ser det ud til at dansen vækker genkendelsens glæde.

Signes 90 års fødselsdag 2007 på Brogårdshøj med børn, børne- og svigerbørn.
Stående: Birgith, Ane, Erling, Jakob, Jette, Karina, Linda, Birna, Henrik, Morten.
Siddende: Mads, Juljan med Sofie, Signe, Alberte, Børge med Theodor og Rebekka.

”gik hun hjem”, som hun sagde, 91 år gammel.

Børge nåede sin 96 års fødselsdag da han endelig stille sov ind lige før jul i december 2011. Det tog ham 3 år at sige verden farvel efter Signes død. I de tre år var han familiens midtpunkt, den der altid vidste alt, hvad vi foretog os, for hukommelsen var intakt, og han levede med i vores liv og færden.

Nu er prinsen og hans prinsesse beggø døde, ingen kan helt erstatte dem. Det er banalt at sige det, men: Æret være deres minde!

Niels Marius Nielsen
1884-1980

Severine
1893-1990

Børge
1915-2011

Niels Aage - Ebba
1918-2010

Flemming
1944

Jytte
1947

Birgith
1942

g.m. Poul
g.m. Henning

Erling
1947

g.m. Jette

Henrik
1958

g.m. Linda

Mads - Birna
1972

Ane - Juljan
1974

Morten - Karina
1973

Jakob - Anna
1977

Rebekka Tekla
2001

Sofie
2006

Theodor
2001

Marius
2012

Emma
2009

Alberte
2004

Jørgen Christian Matthias Jørgensen
1884-1960

Petrine Jørgine Henriette
1887-1950

Olga
1907-07

Olga
1909-1964

Harry
1913-1942

Signe Sofie
1917-2008

Emmy
1920-2003

Betty
1920-2003

Hans Olaf
1922-24

g.m. Ejnar

Dina
1932

Elsie
1934

Poul Henning
1936-2005

Jørgen
1942

Hanna
1944-2006

g.m. Frode

Birthe
1939

Leif
1945

g.m. Hans

John
1944

Jørgen
(stedson)

Poul
(stedson)

Lene
1953

*Slægtstavle over Børges og Signes
forældre, søskende, børn, svigerbørn,
børnebørn og oldebørn,
de mennesker som denne bog handler
om.*

*Dette er historien om Signe og Børge fortalt
gennem breve og erindringer.*

*Det er også en beretning om et svundet
århundrede med krig og fred, muligheder og
begrænsninger.*